

A jövő pedagógiája

A XV. Országos Taní-tani Konferencia előadásainak
szerkesztett változata (absztrakt kötet)
2024. február 2.

Miskolci Egyetemi Kiadó
2024

Szerkesztette:

Komjáthy Zsuzsanna – Erdei Róbert

Segédszerkesztő, koordinátor:

Daruka-Bobkó Mónika

Lektor:

Kapus Angéla

Kötetünk a Miskolci Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézet által szervezett XV. Országos Szakmai Konferenciáján elhangzott előadások összefoglalóját tartalmazza.

ISBN 978-615-6835-01-7 (PDF)

TARTALOMJEGYZÉK

A pedagógusképzés absztraktjai	9
<i>Adorján Mária – Kálmos Borbála – Sipos Piroska:</i> A specifikus tanulási különbséggel tanuló diákok oktatási módszertanának helye az angol nyelvtanárképzésben a Károli Gáspár Református Egyetemen	11
<i>Aknai Dóra Orsolya – Fehér Péter:</i> A mesterséges intelligencia alkalmazásának lehetséges implementációja a közoktatásban	12
<i>Alpár Vera Noémi:</i> Innovatív stratégiai fejlesztés az oktatásban – Szervezetfejlesztési eszközök használata a jövő sikeréért	13
<i>Angeli Csenge:</i> Digitalizáció és robotika a gyógypedagógiában és a konduktív pedagógiában	14
<i>Bácskainé Pristyák Erika:</i> A tantermen kívüli oktatás felértékelődése a közeljövőben, földrajz tantárgy keretében	15
<i>Balatonai Katalin:</i> Kodály Zoltán pedagógiai koncepciója, a „tudatalatti magyarság” – cél- és funkciórendszere, helye és szerepe, jelenkori lehetőségei a köznevelésben	16
<i>Balogh Eszter:</i> Multi-learning az oktatásban – a pedagógia új kihívásai az interkulturalitás kezeléséhez	17
<i>Balogh Evelin – Bolla Veronika:</i> A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel kapcsolatos témakörök megjelenítésének lehetőségei a hazai tanítóképzésben	18
<i>Beck-Zaja Mónika:</i> Pénzügyi szocializáció a középiskolai oktatásban	19
<i>Bécsi Zsófia:</i> John Dewey filozófiájának aktualizálása egy jógyakorlat lehetőségén keresztül – Mediáció az iskolában	20
<i>Biró Adrienn:</i> Interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztése az angol mint idegennyelv-oktatásban információs és kommunikációs technológia alkalmazásával	21
<i>Biró Éva – Korpics Márta Katalin:</i> Lorántffy Zsuzsanna Mentorprogram –	22
helyzetkép az NKE önkéntes segítségnyújtó projektjéről	22
<i>Bodnár Dániel – Csák Zsolt – Kocsis Zsófia:</i> Játszi könnyedséggel együttműködni?! A családok és az iskola kapcsolattartásának fejlesztése társasjáték által	23
<i>Bocsi Veronika:</i> Mitől válunk olvasóvá? Az olvasás helye és magyarázatai ifjúsági mintában	24
<i>Bogárdi Tünde:</i> A (közel)jövő oktatási és szociális kihívásai a periférián	25
<i>Bolla Zsolt:</i> A szülők szabad iskolaválasztásának története, jelene és jövője	26
<i>Borbás Mónika Livia:</i> Az érzelmi intelligencia megalapozása, fejlesztésének lehetőségei óvodáskorban, különös tekintettel a játéokra és a mesére	27
<i>Börgöndi Viktória:</i> Énekképtan: A tanulók énekfejlődésének mérése és fejleszthetősége	28
<i>Bús Ágnes:</i> Nyelvelsajátítási nehézség a társadalmi változások tükrében	29
<i>Bús Éva:</i> Szükséges-e szemléletmód- és módszertani váltás a 21. századi gyermekek írás- olvasástanításában?	30
<i>Csató Anita:</i> Játék a középiskolában: intra- és interperszonális kommunikáció támogatása drámajátékok segítségével	31

<i>Csenger Lajosné</i> : Elsőéves tanító szakos hallgatók vizsgálata, avagy Miért szeretnék tanító lenni?	32
<i>Csernoch Mária</i> : Digitális feladatok	33
<i>Cserti Csapó Tibor</i> : A cigány, roma nemzetiségi oktatás helyzete Magyarországon – Lehetőségek és nehézségek	34
<i>Cséke Katalin</i> : Az identitás és az iskolai élet kapcsolata a kárpátaljai magyar anyanyelvű romák körében.....	35
<i>Csépány Nikolett</i> a: Fel tudjuk <i>srófolni</i> a szövegértő olvasás színvonalát?.....	36
<i>Czipczerné Bartók Erika</i> : Munkahelyi légkör az iskolában és az óvodában.....	37
<i>Csizér Kata</i> : Kihívások az idegennyelv-oktatásban Magyarországon: Egy vegyes módszerű vizsgálat eredményei	38
<i>Dávid János</i> : A komposztálás felhasználási lehetőségei a fenntarthatóságra nevelésben.....	39
<i>Demeter Gáborné</i> : Diagnózis helyett – A gyermekhez alkalmazkodó pedagógiai kultúra.....	40
<i>Dergez-Rippl Dóra</i> : Alkotóművészet és mesterséges intelligencia: Az algoritimizálható művészi szabadság problémája.....	41
<i>Dobák Judit</i> : Egy nem organikus módon épült város középiskoláinak vizsgálata	42
<i>Dobos Csilla</i> : Gondolatok a kommunikációs akadálymentesítésről nyelvészeti és pragmatikai szempontból.....	43
<i>Dombi Józsefné</i> : Zenetörténeti kuriózum Liszt és Szeged kapcsolatában	44
<i>Ercse Kriszta</i> : A világ, az emberek, nézőpontok és igények sokféleségének (f)elismerése: a konstruktivista pedagógia	45
<i>Erdei Róbert</i> : A reziliencia fejlesztése a pedagógiai szakszolgálat tevékenységein belül óvodás korban.....	46
<i>Fajt Balázs – P. Márkus Katalin – Bánhegyi Mátyás</i> : Az idegennyelv-tanulási motiváció hatása a szótárhasználati hajlandóságra.....	47
<i>Farkas-Kis Máté</i> : Öröklött sémák – a matematikaoktatás tanult tehetetlensége	48
<i>Farmosi Andrea</i> : A középiskolás korosztállyal végzett iskolai szociális segítség tapasztalatai egy egri intézményben	49
<i>Fenyő Imre</i> : Digitális óvodai arculatok összehasonlító elemzése.....	50
<i>Fintor Gábor</i> : A testneveléssel kapcsolatos attitűdök komplex vizsgálata	51
<i>Fischer Alajos</i> : Széljegyzet a természettudományos tantárgyak tanításának problematikája kapcsán	52
<i>Fóti Péter</i> : A tanárképzés gyakornoki és laboratóriumi módszere	53
<i>Fülöp-Székely Anita</i> : A gyermek iskolai előmenetelének szülői támogatása	54
pedagógusi nézetek alapján	54
<i>Fülöp-Székely Anita</i> : Hátrányos helyzetű családok a koronavírus alatti online oktatás időszakában	55
<i>Galambos Attila</i> : Akció és pedagógia? – Középiskolában megvalósuló fenntarthatósági programok, illetve azok hatásai az iskola falain túlra.....	56
<i>Géczyné Simon Rózsa Anikó</i> : Alsó tagozatos etika a gyermekfilozófia tükrében.....	57
<i>Gortva János</i> : Helytörténeti jellegű kutatások felhasználása a köznevelésben, avagy mikrotörténet és tantárgyi koncentráció	58
<i>Győrík Győző – Béki Piroska</i> : A fair play megjelenése a küzdősportokban.....	59

<i>Habos Dorottya</i> : Pedagógiai kommunikáció hibrid oktatásban modellezett irodalomórán.....	60
<i>Hadnagy József</i> : Hátrányos helyzetű családokkal végzett közösségfejlesztési folyamat sajátosságainak bemutatása	61
<i>Hajdu Noémi – Horváth Gergely – Varga Aranka</i> : Kortársmentorok az „Oktatási Esélyekért!”: Kortársmentorok tevékenységének bemeneti értékelése	62
<i>Haffner-Kiss Alexandra</i> : Digitális generáció az oktatásban.....	63
<i>Hauserné Csonka Éva</i> : Pályaválasztási döntésmechanismusok a középiskolában.....	64
<i>Hok Andrea</i> : Innovatív módszer a köznevelésben: lóasszisztált pedagógia. Gyakorlati tapasztalatok és elméleti lehetőségek a jelenlegi törvényi háttér és a közoktatás lehetőségeinek tükrében	65
<i>Jakab Natália</i> : Intézményi önértékelés lehetőségei a digitális világban.....	66
<i>Jancsák Csaba – Mezei Tímea</i> : Egy gyakorlatorientált kurzus tapasztalatai – Egyetemisták társadalmi befogadás iránti fogékonyságának növelése az SZTE-n.....	67
<i>Janurik Tímea</i> : A konstruktivista alapelvek megjelenése a citeratanítás folyamatában	68
<i>Joó Anikó – Molnár – Tamus Viktória</i> : Iskolai motiváció és továbbtanulási ambíciók.....	69
<i>Juhász Valéria</i> : Az olvasástanulást segítő <i>Rém jó könyvek</i> című könyvsorozat szintezettségi jellemzőinek vizsgálata	70
<i>Kelemen Judit</i> : Interdiszciplinaritás és művészettel nevelés a jövő iskolájában.....	71
<i>Király Brigitta</i> : A jövő a szakképzésé.....	72
<i>Kispál Dániel</i> : A videójátékok és az oktatás kapcsolódási pontjai. A videójátékok alkalmazásának lehetőségei magyarórán.....	73
<i>K. Nagy Emese</i> : Mesterséges intelligencia és osztálytermi csoportmunka	74
<i>Kocsis Zsófia – Szilágyi Beatrix</i> : Társasjátékok a kémiaoktatásban Chem on! Mi a reakciód? – Saját készítésű kémiatársasjáték bemutatása	75
<i>Kolip Heléna</i> : A gardneri koncepció adaptálásának bölcsődei vonatkozásai	76
<i>Kondor Boglárka</i> : Egyháztörténeti ismeretek átadása modern múzeumpedagógiai módszerekkel és eszközökkel	77
<i>Kopasz Gáborné Geri Beáta</i> : A kétszeresen kivételes tanulók tehetséggondozása.....	78
<i>Kopecskó-Hodosi Zsófia</i> : A középiskolai tanulók eredményességének háttértényezői.....	79
<i>Kovács-Bogya Tünde</i> : Tantárgyi szimbolika alkalmazásának lehetőségei az önismeret terén	80
<i>Kovács Mihály</i> : Az oktatási célú szabadulósobákkal kapcsolatos kutatások kezdetei.....	81
<i>Kovácsné Dúró Andrea</i> : Értékek értékelése.....	82
<i>Kőrei László</i> : Mentálhigiénés szolgáltatások az egyetemi szervezetpolgárság fejlesztéséért	83
<i>Kraker Anna</i> : Az egészség tudatosság formálása, alakulása	84
<i>Kusper Judit</i> : A populáris irodalom mint a hermeneutikai kör része az irodalomórán	85
<i>Lakatos Szilvia</i> : A romani (lovári) nyelv a közoktatáson túl	86
<i>Lannert Keresztély István</i> : A drámapedagógiai módszerek alkalmazása az idegen nyelvek tanításában.....	87
<i>Lánczi Viktória</i> : A család és iskola együttműködésére történő felkészítés a tanárképzésben – szisztematikus irodalmi áttekintés	88

<i>László Vilmos Csongor: A köznevelést érintő jogi környezet változásai 2011-től napjainkig</i>	89
<i>Lubinszki Mária: A fenntarthatósági kompetenciák pszichológiai aspektusai</i>	90
<i>Ludnikné Pálfi Dorina: Pályakezdési nehézségek, bizonytalansági tartalmak</i>	91
A tanár szakos hallgatók pályakezdési bizonytalanságaira vonatkozó nézeteinek feltárása.....	91
<i>Magyar Ágnes: Kreatív írás vizuális impulzusra</i>	92
<i>Makai Péter: A gyermeki segítőkészségtől a morális kibontakozás filozófiájáig</i>	93
<i>Mándoki Réka: Óvodapedagógusok véleménye a szülők óvodaválasztásáról</i>	94
<i>Molnár Balázs: A művészeti intelligencia értelmezési keretei és pedagógiai implikációi</i>	95
<i>Molnár Nikoletta: A kommunikáció rituális modellje és az osztálytermi kommunikáció</i>	96
<i>Mrázik Julianna: A Rendtelenség Életminőségi Skála (RÉS) – vizsgálat tanszár szakosok körében</i>	97
<i>Nárai Márta: Oda jutsz, ahonnan jössz? A szülők iskolázottságának hatása az ifjúsági korosztály oktatási egyenlőtlenségeire</i>	98
<i>Néma Judit-Eszter: Szülői nevelési stílusok a digitális literáció vs. olvasóvá nevelés oppozíciójában</i>	99
<i>Néma Judit-Eszter: Az újratermelődő oktatási egyenlőtlenségek mutatói az olvasást érintő jóléti indexekben (PISA-tesztek)</i>	100
<i>Nyilas Ferenc: A nevelőszülői attitűd és szülői kompetenciák</i>	101
<i>Orosz-Stefán Renáta: A múzeumpedagógia lehetőségei a vizuális nevelés gyakorlatában</i>	102
<i>Pacsuta István: Közösségi értékek a felsőoktatási hallgatók körében</i>	103
<i>Paksy Tünde: Az irodalmi szövegelemzési és -értelmezési készségek fejlesztésének kihívásai és lehetőségei a német nyelvszakokon</i>	104
<i>Pap Katalin Tünde: A környezet matematika tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdökre gyakorolt hatása a tanári vélekedések alapján</i>	105
<i>Papp Beáta: Veni, vidi, vici a Festival d’Italiano-n</i>	106
<i>Pălcut-Bereczki Andrea-Brigitta: A mese mint oktatási eszköz a roma diákok körében</i>	107
<i>Pávlicz Adrienn: Digitális irodalom – A 20. század első felének irodalmától kortárs szövegekig az irodalomterápia tükrében</i>	108
<i>Perge Anna – Rucska Andrea: Az egészség kérdésköre hátrányos helyzetű települések általános iskolás tanulóinak körében: a szűrővizsgálatok jelentősége</i>	109
<i>Perjésiné Farkas Krisztina: A kötelező olvasmányok feldolgozásának új, „KÉK-útja”</i>	110
<i>Pintér Tünde Kornélia: Tanulói visszajelzések az általános iskolai ének-zene órákról</i>	111
<i>Szobeczkiné Pócsi Orsolya: Dacos helyi identitás mint pozitív közösségi élmény</i>	112
<i>Popovics Csilla: A biológia tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdöket befolyásoló tényezők</i>	113
<i>Póta-Zsiros Emese: Sok(k), amit és hogyan tanítani akarunk</i>	115
<i>Reikort Ildikó: Inkluzív nevelés és mentorháló a zeneoktatásban</i>	116

<i>R. Nagy József</i> : Képzőművészeti filmek alkalmazása a művészeti nevelésben	117
<i>Roszik Dóra</i> : Az iskolai környezet és a szülők nevelési attitűdjének hatása a tanulói jóllétre.....	118
<i>Rozgonyi Emőke</i> : A konstruktivista tanuláselmélet modellje és a „Testtérkép” művészeti program kapcsolata – Pedagógiai innováció az átalakuló világban	119
<i>Rózsa Erzsébet</i> : BÚÉK!	120
<i>Saly Erika</i> : Megújuló, zöld egyetemeket!	121
<i>Sándor Tamás</i> : Tanköteles korú tanulók jelenléte az átmeneti gondozásban	122
<i>Schmidt Ildikó</i> : A szövegértés fejlesztésének módszerei a kétnyelvű középiskolás korosztály körében.....	123
<i>Sebestyén Krisztina</i> : Különböző klaszterbe tartozó diákok tanulmányi eredményességének és jövőterveinek vizsgálata	124
<i>Sediánszky Nóra</i> : „KI VISZI ÁT...” – a művészeti nevelés néhány aktuális kérdése	125
<i>Simon Zoltán</i> : Tanár szakos hallgatók tanulási helyzetei és lehetőségei tanítási gyakorlatuk során, kvalitatív kutatási megközelítésből.....	126
<i>Sipos Katalin</i> : Visszatérés a jelenléti oktatáshoz – Iskolai élet az online oktatás után	127
<i>Somné Huszti Anett</i> : Környezetismeret óra az erdőben.....	128
<i>Spiczéné Bukovszki Edit</i> : IT Fitnesszeszt-eredmények szerepe a digitális stratégia kialakításában	129
<i>Springinzeisz Kata</i> : A társadalmi inklúzió fogalma a chilei képzőművészeti múzeumokban: a múzeumpedagógusok, kurátorok és igazgatók nézetei	130
<i>Szabó Anita</i> : Óvodapedagógusok és tanítók elhivatottságának összehasonlító elemzése.....	131
<i>Szabó Diána</i> : SNI-tanulók a köznevelésben: az oktatáspolitikai lehetőségei és korlátai ...	132
<i>Szász Nikoletta</i> : Multidiszciplináris együttműködés egy intézményen belül mint alappillér a sikeres fejlesztő eljárásban	133
<i>Szászi Brigitta</i> : Környezeti nevelés és fenntarthatóságra oktatás jelenlegi helyzetértékelése az általános iskola felső tagozatos diákjainak szemszögéből	134
<i>Szemere Alexandra</i> : Osztálytermi strukturált viták hasznossága a mindennapokban.....	135
<i>Székely Csilla Imola</i> : Egy alternatív példa a korszerű, audiovizuális oktatási térre: PedaDome.....	136
<i>Szilágyi Boglárka</i> : A középfokú népzeneész szakképzés története és jelene	137
<i>Szilágyi Edit</i> : „A Kolpingos, ugye az más?” – Egy kérdőíves kutatás eredményei.....	138
<i>Szőke-Milinte Enikő</i> : Egyetemi hallgatók információs műveltségének feltárása, beavatkozási pontok azonosítása	139
<i>Szőlősi Tamás</i> : Középiskolák és szülők kapcsolattartási lehetőségeinek megjelenése a szervezeti és működési szabályzatokban	140
<i>Sz. S. Várvári Tünde</i> : „Kétnyelvű” gyermekek. Az anyanyelv és a digitális „nyelv” elsajátításának pedagógiai célzatú támogatása az óvodai nevelési folyamatban.....	141
<i>Takácsné Szabó Melinda</i> : Kiből lesz az olvasó? Az olvasás szeretetének meg-alapozása az óvodai nevelésben.....	142
<i>Tóth Judit</i> : Gondolkodási struktúrák vizsgálata a középszintű történelem-érettségiben	143
<i>Tóth Mariann</i> : A nyelvi kifejezőképesség fejlesztése a drámapedagógia módszereivel	144

<i>Tóth Ugyonka Helga: A fizika- és kémiatanárok tanórán alkalmazott módszerei, különös tekintettel a kísérletekre</i>	145
<i>Üst Norbert: Gamifikáció és a narratív szerepjátékok fejlesztő célú alkalmazása természettudományos tanórákon</i>	146
<i>Viktor András: A megismerés öröme</i>	147
<i>Vigh Ivett Barbara: A nemzet(iség)i identitás célzott fejlesztése iskolai környezetben.....</i>	148
<i>Zalay Szabolcs: Archaikus modellek pedagógiai alkalmazása</i>	149
<i>a mesterséges intelligencia korában</i>	149
<i>Zuti Pál: A digitális kultúra dimenziói a jövőtudatos képzési folyamatban – Nagy a felelősségünk, ma kell oktatni a jövőt!</i>	150
<i>Zuti Pál: Felnőttképzés 4.0 – A jövőtudatos felnőttképzés a digitális korszak sodrásában</i>	151
Angol nyelvű absztraktok.....	153
<i>Vera Alpár: Innovative Strategic Development in Education: Leveraging Organizational Tools for Future Success.....</i>	155
<i>Dániel Bodnár – Cintia Csók: The Role of Educational Support Staff in Family-School Partnership: A Teacher’s Perspective.....</i>	156
<i>Noémi Doktorcsik: Hermeneutics – Constructivism – Drama Pedagogy An outline of a teaching model.....</i>	157
<i>Andrea Kocsis: Internet memes as a possible tool of language pedagogy – based on secondary school students’ perception of learning Russian grammar in Szeged, Hungary.....</i>	158
<i>Andrea Kovácsné Duró – Illés Nagy: The characteristics of class discourse based on the opinion of teacher trainee correspondent students.....</i>	159
<i>Gulmira Kussaiynkyzy: CLIL in computer science in Kazakhstani education with a specific focus on the use of ICT: Perceptions and practices</i>	160
<i>Ildikó Lehotka: The possibility of choosing singing and music textbooks and music audition material from the 2010/2011 academic year to the present day – based on the official textbook list.....</i>	161
<i>Ádám Sinkovics: Programme and creative activity-based exercises in the classroom</i>	162
<i>Lilla Szabó: School social work opportunities in secondary school</i>	163
<i>Edit Szilágyi: Kolping students are different, aren’t they?.....</i>	164
<i>Maroua Talbi: The Internationalization of Hungarian Higher Education: English Majors’ Views on the Development of their Intercultural Competence</i>	165
<i>Anikó Panna Tóth – Anita R. Fedor: Simulations in the Education, Training, and Practice of Social Work</i>	166
<i>Mahwish Zafar: Effect of Procrastination on Self-efficacy: A Study among Students in Online and Offline Modes of Teaching.....</i>	167
<i>Gergő Vida: Possibilities for increasing efficiency in educational diagnosis – Possibilities of using Bayes nets in the identification of learning disabilities.....</i>	168

PEDAGÓGUSKÉPZÉS ABSZTRAKTJAI

ADORJÁN MÁRIA – KÁLMOS BORBÁLA – SIPOS PIROSKA

**A SPECIFIKUS TANULÁSI KÜLÖNBSÉGGEL TANULÓ DIÁKOK
OKTATÁSI MÓDSZERTANÁNAK HELYE
AZ ANGOL NYELVTANÁRKÉPZÉSSEN
A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEMEN**

KSH-adatok is alátámasztják (KSH, 2023), hogy a speciális nevelési igényű tanulók (SNI) száma fokozatosan növekszik a közoktatásban. Az SNI-tanulók legnépesebb csoportját a „súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar”-ral küzdő tanulók alkotják, akiket a nemzetközi pedagógiai trendek szerint specifikus tanulási különbséggel tanuló diákokként szemlélünk (BDA, 2018).

Az adatokat tekintve egyértelmű, hogy mennyire fontos lenne minden tanárnak ezen a téren felkészülten lépnie a pályára, de a gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy a gyakorló tanárok sokszor nem érzik magukat elég kompetensnek e téren (Csányi és Perlusz, 2001; Horváthné, 2006; Pető és Ceglédi, 2012). Ennek orvoslásában a tanárképző intézményeknek hatalmas szerepe van. Természetesen ez a nyelvtanárookra és az őket felkészítő intézményekre is vonatkozik, ezért a Károli Gáspár Református Egyetemen kiemelkedő figyelmet szentelünk annak, hogy minél több hallgatóhoz eljussanak a szükséges ismeretek.

Előadásunkban röviden bemutatjuk a Károli Gáspár Református Egyetemen, az angol szakos tanárok számára kínált, specifikus tanulási különbségekre irányuló kurzusokat: a kurzusok szakmai tartalmát, megszerzendő ismereteket, elsajátítandó készségeket és kompetenciákat. Két kurzust mutatunk be részletesen: az egyik a levelező, a másik a nappali tagozatos hallgatóknak szól. Mindkét kurzus tematikájában helyet kap az inkluzív gondolkodásmód kultiválása, az érzékenyítés, a különböző specifikus tanulási különbségek bemutatása. Az oktatók kiemelt helyet és bőséges időt hagynak a tananyag gyakorlati megközelítésére, konkrét feladatokon, valamint az órákon gyakran felmerülő, kihívást jelentő nevelési helyzetek lehetséges megoldásainak megbeszélésén keresztül. Végül kitérünk a két kurzus hallgatói fogadtatására, a kurzusok tanulásáira is.

Kulcsszavak: SNI, specifikus tanulási különbségek, tanárképzés, inkluzív gondolkodásmód

AKNAI DÓRA ORSOLYA – FEHÉR PÉTER

A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ALKALMAZÁSÁNAK LEHETSÉGES IMPLEMENTÁCIÓJA A KÖZOKTATÁSBAN

A technológiai fejlődés időnként megelőzi a tanterveket... A NAT 2020-ban újonnan bevezetett Digitális kultúra tantárgy nem tesz említést a mesterséges intelligenciáról (MI). Az elmúlt két év történései, a generatív MI megjelenése, majd robbanásszerű elterjedése egyre sürgetőbbé teszi, hogy az oktatás reagáljon erre a kihívásra. A 2020-ban közzétett Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája szerint *„kiemelten fontos az MI kapcsán a fiatalok felkészítése a technológia sajátos veszélyeire, valamint a kritikus gondolkodás fejlesztése. További kiemelt cél a szülők, pedagógusok felkészítése a gyermekek megfelelő védelmére.*”, ugyanakkor jelenleg az iskolákban nem létezik olyan egységes iránymutatás, amely a fentebb megjelölt célok teljesítése irányába mutat.

A nagy nyelvi modellek (LLM, ChatGPT, Bard, CoPilot) széles körben való hozzáférhetősége nemcsak a pozitív, hatékony alkalmazást teszi könnyen lehetővé, hanem számos módszertani, etikai, szerzői jogi és egyéb problémákat is felvet. Egy aktuálisan folyamatban lévő kutatásunk (Fehér-Aknai, 2024, megjelenés alatt) szerint a pedagógusok kevesebb mint egyharmada vett részt a témakörrel kapcsolatos továbbképzésen, és több mint 20%-uk aggályosnak tartja az MI iskolai megjelenését. Az adatok azt is mutatják, hogy a nemzetközi szakirodalomban jelen lévő ún. MI-kompetencia szintje is alacsony a pedagógusok körében, a tanulókról még nem állnak rendelkezésre adatok.

Előadásunkban áttekintést adunk a témakör nemzetközi szakirodalmáról, és javaslatokat teszünk a hazai implementáció egyes, a különböző életkorú tanulók számára adekvát és szükséges elemeire. Az előadás anyaga megalapozhatja a témakör részletesebb továbbgondolását.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, közoktatás, digitális kultúra

ALPÁR VERA NOÉMI

INNOVATÍV STRATÉGIAI FEJLESZTÉS AZ OKTATÁSBAN –
SZERVEZETFEJLESZTÉSI ESZKÖZÖK HASZNÁLATA
A JÖVŐ SIKERÉÉRT

Az oktatás dinamikusan változó területén működő szervezetek működésének tudatosabb tervezése, innovatív stratégiai fejlesztése elengedhetetlenül fontossá vált. Senki nem mond azzal semmi meglepőt, ha azt állítja: a régimódi, egységesítő, tananyagközpontú iskolák frontális, egysíkú módszertanának, szigorú hierarchiára, vakfegyelemre épülő szerkezetének a kora lejárt. Ez a tanulmány mélyreható kutatásokon alapul, amely során közel harminc oktatási intézmény vezetőjével végzett közös szakmai, esetfeldolgozó elemzéseket az előadó, továbbá fókuszcsoportos beszélgetéseket és szervezetikultúra-elemzéseket is készített.

Az előadás a tapasztalatok alapján a jelenlegi kihívások áttekintésével kezdődik, amelyekkel az oktatási intézmények szembesülnek, valamint a jövő tanulását alakító tényezőkre helyezi a hangsúlyt. Kiemelt figyelmet kap a stratégiai előrelátás szükségessége, hogy a kihívásokra válaszolva az oktatási intézmények agilis szereplőkké váljanak a társadalmi előrelépésben, élve az izgalmas technológiai lehetőségekkel, a fejlesztések sokkal hatékonyabb kihasználásával, az újszerű tanítási módszerek adaptálásával és a kollaborációk elősegítésével, mindezzel sikerebben alkalmazkodva az oktatási környezet folyamatos változásaihoz. A kutatás célja tehát kiemelten az innovatív stratégiai fejlesztés tudományos alapjainak oktatásban való speciális alkalmazási lehetőségeinek feltárása a kihívások kezelése és a társadalmi előrelépés tervezett megvalósítása érdekében.

Emellett az előadás részletezi az adatanalitikára és az evidenciákra épülő döntéshozatal szerepét a hatékony stratégiák kidolgozásában. A cél a közös gondolkodás. Gyakorlati példák és sikertörténetek világítanak rá az inkluzív stratégiák transzformációs hatásaira a diákok eredményeiben és az intézményi növekedésben. Az előadás a konferencia résztvevőit új szemléletre, aktivitásra kívánja ösztönözni, hogy hasonló gondolkodást, ötletelést, elemzéseket indítsanak el, vagy – amennyiben már van hasonló – fejlesszék tovább azokat a hatókörükben, a saját oktatási praxisukban az innovatív stratégiai tervezés révén.

Kulcsszavak: stratégia, szervezetfejlesztés, innovatív módszertan, hatékonyság, oktatásmenedzsment

ANGELI CSENGE

DIGITALIZÁCIÓ ÉS ROBOTIKA A GYÓGYPEDAGÓGIÁBAN ÉS A KONDUKTÍV PEDAGÓGIÁBAN

Bevezetés: Gyógypedagógiai és konduktív pedagógiai ellátás napjainkban megszokott szolgáltatás az egészségügyi ellátó intézményekben. A globális kihívást jelentő Covid-19-járvány nyomán felgyorsult digitalizáció, illetve a robotikában bekövetkező robbanásszerű fejlődés mentén a hazai egészségügy mindennapos gyakorlatában is jelentős változások következtek be. Felmerül a kérdés, hogy az egészségügyi teamekben dolgozó gyógypedagógusok és konduktorok munkájára milyen hatással voltak az új egészségügyi gyakorlatok? Hogyan adaptálódott e két szakma a technológiai újításokhoz? Változtak-e az alkalmazott eszközeik, módszereik, illetve a kliensek/páciensek/neveltek elérési útjai? Bővültek-e szakmai és digitális kompetenciáik?

Célok: Jelen előadásommal célom bemutatni a digitalizáció és robotika fejlődésének hatásait az egészségügyi intézményekben dolgozó gyógypedagógusok és konduktorok mindennapi gyakorlatára. További célom rámutatni az egészségügyben alkalmazott innovációk potenciális felhasználási lehetőségeire a két szakma vonatkozásában.

Módszerek: Adatbányászat. Használt keresőmotorok és adatbázisok: ERA (Egészségügyi Rendszerek Adattára), NCBI Pubmed, Google Scholar, BASE – Bielefeld Academic Search Engine, Magyar OAI kereső (SZTAKI). Keresőszavak: egészségügyi robotika, gyermekrehabilitáció és robotika, telemedicina, digitalizáció, pedagóguskompetenciák az egészségügyben, gyógypedagógusok az egészségügyben, konduktorok az egészségügyben.

Eredmények: Eredményeimet az egyes egészségügyi ellátás területeire tagoltan, e munkaterületek jellegzetes sajátosságai mentén mutatom be, mindkét szakma vonatkozásában. A konduktorok és gyógypedagógusok esetén kitérek a szakmák, illetve az egyes szakirányok sajátosságaira és az azokból adódó egyedi lehetőségekre és nehézségekre a fejlesztések adaptációjára vonatkozóan.

Kulcsszavak: egészségügy, robotika, digitalizáció, gyógypedagógus gyakorlat az egészségügyben, konduktor gyakorlat az egészségügyben

BÁCSKAINÉ PRISTYÁK ERIKA

A TANTERMEN KÍVÜLI OKTATÁS FELÉRTÉKELŐDÉSE A KÖZELJÖVŐBEN, FÖLDRAJZ TANTÁRGY KERETÉBEN

Az elmúlt évben több tanulságos eset eredményezte, hogy a címben jelölt téma felé forduljak. Megtapasztaltam, hogy mennyire fontos a tanulók kimozdítsa a tanteremből. Egyre ritkábban kerülnek terepre, pedig a természeti és települési környezetben megfigyeléseket tudnak végezni, a kerettantervi tananyag valóságos helyzetét tanulmányozhatják. A monitorok előtt, jó esetben VR-szemüvegben igényes szemléltetésekkel találkoznak a tanulók, de a valóság közvetlen, irányított megfigyelése már akkor is élményszerűvé válik, ha valamit a kezükbe adunk (gyógynövény, kőzet, tájoló, térkép, hungarikum), a kísérletekről most nem is beszélve.

Outdoor learning, outdoor education elnevezéssel a nemzetközi gyakorlatban is találkozunk, az iskolán kívül, természetes vagy épített környezetben történő tanulás összességét takarja a kifejezés. Országjárás, megyejárások során is számtalan lehetőség adódik „tanulásra”. Érdekebbé válik az ismeretszerzés, ha előre készülnek tanulók egy-egy témából, a kis idegenvezető szerepre utólag örömmel gondolnak. Egy tanulmányi séta, egy rövid kerékpározás is elegendő.

Elsősorban a tanári attitűd és az iskolai szervezési lehetőségei szabnak keretet, sokszor szűk határt a tantermen kívüli órák tartására. Ha igénylik, szakmailag fel tudnak készülni: a szabadeg-iskolai típusait Makádi Mariann ajánlja a földrajztanárok figyelmébe, a terepi ismeretszerzés folyamatával egyebek mellett Sütő László – Homoki Erika foglalkozik részletesen a földrajz szakmódszertanban. A tanárképzésben is ösztönözzük a hallgatókat: merjenek kezdeni, és/vagy legalább világnapokon (Föld, víz stb.) jussanak ki a falak közül.

Az ellenvélemény is helytálló: „kevésbé figyelünk oda, mint az iskolapadban”, „mindenki élvezte, jó élmény volt, de nem vettük komolyan”, „alapból tetszett, de az osztály felét majdnem otthagytuk” – derül ki tanulói hatásvizsgálatból. A foglalkozások jelentősége azonban a feldolgozás és ellenőrzés didaktikai lépéseivel megerősíthető.

A kutatás és az előadás célja, hogy felhívja a figyelmet és ösztönözze a tanárokat a tantermen kívüli oktatás fontosságára. A tanárképzéshez tartozó gyakorlati tevékenységek és az összefüggő iskolai gyakorlati naplók áttekintéséből is bemutatok adatokat. Ha a család nem adja meg az érdeklődő kirándulás, múzeum-, gyárlátogatás lehetőségét a gyerekeknek, akkor az oktatásban ennek szerepe még inkább felértékelődik. A (közel)jövőben a digitális technológia felerősödése idején egyre nagyobb a jelentősége, hogy legalább a természettudományos tantárgyak keretében ez a hagyományos módszer is teret és időt kapjon.

Kulcsszavak: tantermen kívül, attitűd, motiváció

BALATONI KATALIN

KODÁLY ZOLTÁN PEDAGÓGIAI KONCEPCIÓJA, A „TUDATALATTI MAGYARSÁG” – CÉL- ÉS FUNKCIÓRENDSZERE, HELYE ÉS SZEREPE, JELENKORI LEHETŐSÉGEI A KÖZNEVELÉSBEN

Kodály Zoltán pedagógiai munkásságát leginkább világhírű zenei koncepcióján keresztül ismerjük. Egyedülálló módszertana mellett azonban jelentős nevelői munkát folytatott a közművelődés, és a pedagógia területein is, de szellemiségének fontos eleme volt a gyermeklélektanra irányuló szemlélet is. Mindezek mellett kiemelt témaként jelent meg munkája során a tudatalatti magyarság kialakításának lehetősége a különböző pedagógiai folyamatokban, színtereken. Ezek eszköze a tiszta forráson alapuló magyar kultúra.

Kodály Zoltán élete olyan politikatörténeti korszakokat ölelt át, melyek bár meglehetősen különböző célokkal, de szinte azonos szinten jelenítették meg az oktatás területén nemzeti kultúránk elemeit. Az előadásom során szeretném összefoglalni, hogy Kodály Zoltán munkásságának nyomában, ezen időkben milyen ideológiák mentén szerveződtek az oktatás- és kultúrpolitikai törekvések és hogyan helyezkedett el ezekben a tudatalatti magyarságra irányuló koncepciója.

Napjainkban is érdemes elővenni és megvizsgálni, hogy milyen lehetőségeket rejt a kodályi pedagógiai koncepció, hogy milyen célokkal és funkciókkal alkalmazható a köznevelés területén. Az Óvodai nemzeti országos alapprogram és a Nemzeti Alaptanterv egyaránt helyet ad ezen pedagógiai szemléletnek, azonban a gyakorlatban ellentétes eredményeket találunk, ahogy a képzési folyamatok során is.

A neveléstörténeti kutatás célja a tudatalatti magyarságra irányuló pedagógiai koncepció bemutatása, annak elhelyezése a 20. század oktatás- és kultúrpolitikai forгатagában és jelenkori alkalmazásának feltárása, problémáinak megjelenítése.

Kulcsszavak: nemzeti nevelés, oktatáspolitikai, oktatásmódszertan, köznevelés

BALOGH ESZTER

MULTI-LEARNING AZ OKTATÁSBAN – A PEDAGÓGIA ÚJ KIHÍVÁSAI AZ INTERKULTURALITÁS KEZELÉSÉHEZ

Az Európai Unió más országaiba irányuló magyar migráció az elmúlt években megnövekedett, mely a társadalmat eddig ismeretlen kihívások elé állítja. Az előadásban a Bécsben élő magyar családok integrációs mechanizmusairól szóló kutatás eredményeiből mutatjuk be az oktatás területén jelentkező kihívásokat. Az előadás a kutatási adatok alapján világít rá az interkulturális viszonyokból kialakuló nevelési és oktatási nehézségekre a szülők és a gyerekek oldaláról.

A lakóhelyeiket változtató családok kultúráját is váltanak, több kultúra elemeit emelik be a mindennapjaikba, ami hatással van az iskolai jelenlétre, annak minőségére és intenzitására, a tananyag elsajátítására, a normakövetésre és a közösségbe való beilleszkedésre. A kutatási eredmények rámutattak, hogy a „hétköznapi várakozásokkal” ellentétben, a gyerekek édesanyjának az iskolai végzettsége fordított viszonyban áll az integrációs sikerekkel – a magas iskolai végzettség integrációs akadály, míg az alacsony iskolai végzettség integrációs kényszerként jelentkezik külföldön – továbbá a nyelvi nehézségek az iskolában nem a gyerekek, hanem a szülők révén termelik ki az iskolai egyenlőtlenségeket. Az adatok megmutatták, hogy a külföldön élő magas iskolai végzettséggel rendelkező nők az esélyegyenlőtlenséget felismerik és úgy kezelik, hogy az oktatási intézményekben a saját magyar kulturális és kommunikációs eszközökkel aktív érdekvédelemző tevékenységbe kezdenek, amely interkulturális konfliktust szül az oktatási és nevelési intézményen belül. Az interkulturalitással való megküzdés tehát az érintett családok, diákok és oktatási szakemberek, pedagógusok forrásainak igénybevételére, akár optimalizálására is hatással van.

Magyarországon is számos város iskoláiban tapasztalhatjuk hosszabb-rövidebb ideig Magyarországon tartózkodó külföldi családok gyermekeinek megjelenését az oktatásban. Magyarországon egyre diverzifikáltabb az oktatásban részt vevő diákok családjának a demográfiai és kulturális modulja. Eredményeink megismertetése támpontot adhat a pedagógusoknak és a szakma további érintett szakembereinek, hogy a jelenség következményeit kellő mélységben áttekinthessék, valamint az abból fakadó következtetések alapján akár a gyakorlatban, alkalmazásokkal hasznosítsák a viszonylag új, és várhatóan egyre többeket érintő helyzetre vonatkozó megállapításokat.

Kulcsszavak: interkulturalitás, iskolai hátrány, esélyegyenlőség, kulturális különbségek, nyelvi nehézségek

BALOGH EVELIN – BOLLA VERONIKA

A BEILLESZKEDÉSI, TANULÁSI, MAGATARTÁSI NEHÉZSÉGEKKEL KAPCSOLATOS TÉMAKÖRÖK MEGJELENÍTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI A HAZAI TANÍTÓKÉPZÉSBN

A hazai köznevelési rendszer intézményeiben egyre magasabb számban jelennek meg azok a gyermekek, akik korosztályuktól eltérő tanulási és viselkedési jellemzőik miatt kiemelt figyelmet, különleges bánásmódot igényelnek. Ehhez a hazai pedagógusképzésnek is mihamarabb alkalmazkodnia kell. Ennek egyik legfontosabb eleme, hogy a képzőhelyek alapképzésük során megfelelő kompetenciákkal ruházzák fel a leendő pedagógusokat a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget mutató gyermekek ellátására. Előadásunk röviden elemzi a tanító alapképzési szak jelenleg is hatályos Képzési és kimeneti követelményeit [63/2021. (XII. 29.) ITM rendelet a pedagógusképzés képzési terület egyes szakjainak képzési és kimeneti követelményeiről], valamint 12 hazai felsőoktatási intézményben megvalósuló tanítóképzést a tekintetben, hogy a képzés során milyen részletességgel kerül tárgyalásra a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség fogalma, alcsoportjai, tünetei, a gyermekek ellátása és képességfejlesztésük, továbbá milyen gyakorlati felkészítést kapnak a hallgatók a tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek megsegítéséhez.

A nemzeti köznevelési törvény 2019. nyári módosítása értelmében a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulókat megillető fejlesztőpedagógiai ellátás a felzárkóztatási részében az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata, a készségfejlesztési részében pedig a fejlesztőpedagógusé. Ennek ellenére kutatási eredményeink azt mutatják, hogy az általunk elemzett képzőhelyek mintatanterveiben a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséget mutató tanulók problémaköre csekély számban mutatkozik meg. Elengedhetetlen lenne, hogy a pedagógusképző helyek is felismerjék, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség problémakörének is meg kell jelennie a pedagógusképzésben. Vizsgálataink eredményének tükrében előadásunk során javaslatokat mutatunk be a pedagógusképzés tantervének módosítására, annak érdekében, hogy a hallgatók megfelelő felkészítést kapjanak a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulókkal való differenciált foglalkozás tervezésére és kivitelezésére.

Kulcsszavak: pedagógusképzés-kutatás; innováció a felsőoktatásban; beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség; együttnevelés

BECK-ZAJA MÓNIKA

PÉNZÜGYI SZOCIALIZÁCIÓ A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁSBAN

A család a szocializáció egyik alappillére. Az elsődleges szocializáció a gyermek- és serdülőkor, amelyre a személyiség és a társadalmi identitás épül, illetve meghatározó a későbbi, társadalomban való együttéléshez (Durkheim, 1922).

Nikitscher Péter *A pedagógusok szerepe és lehetőségei az iskolai szocializáció folyamatában* című tanulmányában úgy fogalmazott, hogy az iskola a család utáni második legfontosabb szocializációs színtér a gyermekek, kamaszok életében.

A középiskolai diákok pénzügyi ismeretei erősen kötődnek a családi mintához, tehát a *diákok pénzügyi szocializációja családi*, viszont pénzügyi ismereteik és tájékozottságuk nem feltétlen függ szüleik iskolai végzettségétől (Zsótér, 2013; Beck-Zaja, 2020).

A pénzügyi szocializáció egy tanulási folyamat, így a középiskola kiemelkedő szerepet játszik a tanulók *gazdasági és pénzügyi nevelésében*, különös tekintettel a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatásában, illetve azoknál a diákoknál, ahol sérült vagy nem valósult meg a családi pénzügyi szocializáció.

A pénzügyi oktatásban alkalmazott IKT- (információs és kommunikációs technológiák) eszközök a tárgyi tudás megszerzésén túl, lehetővé teszik az információs műveltség, az egyéni és kollaboratív tanulás, a digitális kompetencia, a kritikai gondolkodás, a problémamegoldás és az együttműködés képességeinek fejlesztését.

A középiskolai diákok pénzügyi attitűdjének alakulása folyamatos a serdülőkor éveitől kezdve, melynek középpontjában a pénzügyi kultúra, a fiatalkori személyiségfejlődés és az identitáskeresés áll. (Piaget, 1966)

Pedagógiai munkánk során nem szabad elfeledkezni a *pénzügyi és gazdasági nevelés* mellett az *erkölcsi és családi nevelésről* sem, és felhívni a figyelmet a vagyoni javak mellett a lelki gazdagság fontosságára is!

Kulcsszavak: pénzügyi szocializáció, pénzügyi és gazdasági nevelés, digitális pedagógia

BÉCSI ZSÓFIA

**JOHN DEWEY FILOZÓFIÁJÁNAK AKTUALIZÁLÁSA
EGY JÓGYAKORLAT LEHETŐSÉGÉN KERESZTÜL –
MEDIÁCIÓ AZ ISKOLÁBAN**

John Dewey (1859–1952) a *Pedagógiai hitvallásom* című írásában részletezi azt a gondolatát, miszerint az iskolának nem az a feladata, hogy a diákokat az életre készítse fel, hiszen már maga az iskola is az élet színtere. Nem felkészítés zajlik egy előzetes szakaszon, hanem a megélése az egyes problémáknak, helyzeteknek. Az alternatív vitarendezés, a mediáció már kb. 20 éve jelen van a magyar joggyakorlat palettáján, de ismertsége még mindig igen alacsony. Holott rengeteg nagyszerű technika és gyakorlat létezik, amit kifejezetten oktatási-nevelési intézményekben is lehet használni. Előadásomban a körmódszert mutatom be mint joggyakorlatot. A mediáció ugyanakkor rengeteg más kezelési/megoldási formát is ismer a különböző problémátípusokra. Ami közös bennük, az az indirekt nevelési módszer. Maga a folyamat teremt egy olyan légkört, amiben a résztvevőknek egyszerűen nincs más lehetőségük, mint egymásra hangolódni, a másokra figyelni. A mediáció egyik fontos eleme, hogy helyzetet és lehetőséget teremt az értő figyelem gyakorlására. Előadásomban azt az állításomat járom körül, hogy az iskolai mediáció egy olyan kapcsolati, konfliktuskezelési és értékrendbeli perspektívaváltást generál résztvevői (akik egyaránt lehetnek gyerekek, tanárok, szülők vagy iskolai dolgozók) számára, aminek hosszú távon jelentős társadalmi hatása van. Az emberiséget nem kell megváltoztatni. A körülményeket, a hangulatot, a módszereket kell megváltoztatni, hogy mindenkiből a lehető legjobb énje tudjon előbújni. Ehhez a mediáció nagyon sokat segít. Ideje, hogy eljusson az iskolákba is.

Kulcsszavak: mediáció, közösség, problémamegoldás, társadalmi hatás, jövő

BIRÓ ADRIENN

**INTERKULTURÁLIS KOMMUNIKATÍV KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE
AZ ANGOL MINT IDEGENNYELV-OKTATÁSBAN INFORMÁCIÓS ÉS
KOMMUNIKÁCIÓS TECHNOLÓGIA ALKALMAZÁSÁVAL**

Az interkulturális kommunikáció fontossága a 21. századi globalizált világunkban vitathatatlan, így a sikeres kultúrákon átívelő kommunikáció érdekében az igény egyre növekszik az interkulturális kommunikatív kompetencia (IKK) fejlesztésére, ezért az utóbbi időben az idegen nyelv-oktatásban az IKK tudatos fejlesztése egyre nagyobb szerephez jut az interkulturális oktatási szemléleten belül. Az interkulturális szemlélet célja az, hogy a nyelvtanulót felkészítse a tanult idegen nyelven történő kommunikációra olyan személyekkel, akiknek a nyelvtanulótól eltérő kulturális háttere és anyanyelve van. Az információs és kommunikációs technológia (IKT) nyelvoktatásban történő alkalmazása jelentős mértékben segítheti ennek a kompetenciának a fejlesztését. A dolgozat áttekinti a szükséges elméleti háttérrel az IKK-val, az IKT-val és az IKK IKT-val történő fejlesztésével kapcsolatban. Az elméleti részben Byram (1997) IKK-modellje kerül részletesen bemutatásra a már kidolgozott kompetenciamodellek közül. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert Byram modellje az empirikus kutatás alapja is. Továbbá lényeges a dolgozat szempontjából az, hogy a szakirodalomban az IKK és az interkulturális kompetencia (IK) sokszor egymás szinonimái, azonban Byram esetében a két terminus két különálló fogalmat jelöl. Az empirikus részben egy tankönyvcsaládot (Solutions Second Edition) vizsgálunk meg három szempontból. Először áttekintjük a tankönyvhöz és a munkafüzethez kapcsolódó tananyagokat, milyen mértékben állnak rendelkezésre kiegészítő digitális tananyagok, ezután pedig az elérhető kiegészítő digitális tananyagokat megvizsgáljuk abból az aspektusból, milyen szinten tartalmazznak kultúrával kapcsolatos egységeket. A kutatás utolsó részeként elemzünk egy kiválasztott kultúrával kapcsolatos digitális tananyagot abból a perspektívából, miként alkalmas az IK fejlesztésére. Az elemzést követően bemutatásra kerül néhány javaslat azzal kapcsolatban, hogyan lehetne az elemzett tananyagot még inkább interaktívvá tenni.

Kulcsszavak: interkulturális kompetencia, információs és kommunikációs technológia, angol mint idegen nyelv

BIRÓ ÉVA – KORPICS MÁRTA KATALIN

LORÁNTFFY ZSUZSANNA MENTORPROGRAM – HELYZETKÉP AZ NKE ÖNKÉNTES SEGÍTSÉGNYÚJTÓ PROJEKTJÉRŐL

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem elkötelezett a társadalmi felelősségvállalás iránt. Ennek egyik formája az önkéntesség, amely társadalmi beágyazódásának hazánkban hiányos a kultúrája (Fejes – Kelemen – Szűcs, 2014). Az előadás egy az NKE-n jelenleg is zajló mentorprogram első időszakának eredményeit mutatja be, amelyben az egyetemi polgárok online formában heti rendszerességű tantárgyi korrepetálást nyújtottak erdélyi gyermekvédelmi központok lakói részére. A program elsődleges célja, hogy a személyes egyéni kapcsolatok kialakításán át (Kállai, 2016) az extrakurrikuláris tevékenység (Vámosi, 2016) egy olyasfajta hátránykompenzáció és pszichoszociális pártfogás legyen (Baráth, 2016), amely segíti a nehéz sorsú fiatalok iskolai teljesítményének javulását, hosszú távon lehetőséget ad olyan megküzdési stratégiák kialakítására, amelyek támogatják a résztvevőket a kitörésben és a további boldogulásban (Szótsné – Papp – Pál et al., 2007).

A 2022/23-as tanév tavaszi félévében a program pilotszakaszában három gyermekotthon 35 növendéke vett részt, akiknek, módszertani felkészítés után, 33 mentor nyújtott segítséget. A mentorálás heti rendszerességgel valósult meg az igényelt tantárgyakból, illetve az ehhez kapcsolódó tanulásmódszertani tanácsadásból. A pilot sikeréből építkezve az őszi félévben 44 mentorálttal folytatódott a program. A mentorok között hallgató, egyetemi oktató és funkcionális munkatárs is volt, tehát a teljes egyetemi polgárság bevonódott. A munkához biztosított volt a folyamatos módszertani tanácsadás és a tapasztalatcsere. A tevékenységről minden mentor haladási naplót vezetett. A program végén egyéni és fókuszcsoportos kiértékelés zajlott minden résztvevői csoportban.

A rövid időtartam ellenére a mentoráltak tanulmányi eredményei számszerűen javultak, a mentorok pedig számos kompetenciájuk fejlődéséről számoltak be.

A tapasztalatok alapján a mentorálás önkéntes tevékenységként felkínálható a hallgatók számára az informális tanulás ideális alternatívájaként, ennél fogva az önkéntesség beszámíthat az oklevél megszerzéséhez szükséges összkreditértékbe, illetve a mentoráló oktatók és munkatársak teljesítményértékelésébe az egyetem intézményfejlesztési célkitűzéseivel összhangban (IFT 2020–2025).

Kulcsszavak: mentorálás, önkéntesség, hátránykompenzáció

BODNÁR DÁNIEL – CSÁK ZSOLT – KOCSIS ZSÓFIA

**JÁTSZI KÖNNYEDSÉGGEL EGYÜTTMŰKÖDNI?!
A CSALÁDOK ÉS AZ ISKOLA KAPCSOLATTARTÁSÁNAK
FEJLESZTÉSE TÁRSASJÁTÉK ÁLTAL**

A szülői részvétel fogalmát sokféleképpen mérték, s nem kizárólag, de leggyakrabban pozitív kapcsolatot találtak a tanulmányi eredmények javulásával. Azonban nem egyértelmű, hogy a szülői részvétel mely specifikus típusai hatnak legbiztosabban a gyermek eredményességére (Watson et al., 2012; Boonk et al., 2018). A szülői elkötelezettség és iskolai részvétel tanulókra gyakorolt pozitív hatásán túl egyéb járulékos előnyökről is beszélhetünk. A szülői bevonódást támogató nemzetközi programok tapasztalatai szerint nemcsak az iskolai szinten látható javulás, hanem otthon is, hiszen a részt vevő családok a szülő-gyerek kapcsolat javulásáról, a szülők nevelési stílusának fejlődéséről számoltak be (Goodall & Vorhaus, 2011). A pedagógusra, az iskolai légkörre és az iskolakultúrára nézve is beszélhetünk pozitív hatásról (OECD, 2019). Korábbi kutatásaink tapasztalatai azt mutatták, hogy a szülő-pedagógus kapcsolattartás intenzitása elmarad a várakozástól. A kutatócsoportunk célja az eredményes iskolai gyakorlatok működési mechanizmusainak feltárása, s olyan eljárások kialakítása, amelyek a pedagógusképzésbe és továbbképzésbe integrálva a pedagógus-szülő kooperáció fejlesztését és a szülői gyermeknevelési kompetenciák erősítését eredményezik. A társasjáték-pedagógiára és az eddigi kutatási eredményeinkre alapozva dolgoztunk ki egy társasjátékot, amely a játékosok tudásának gyarapítását, tudásuk erősítését, attitűdjeinek formálását és módszertani eszköztáruk gyarapítását célozza meg. A társasjátékot elsősorban tanárjelölteknek, pedagógusképzésben részt vevő hallgatóknak, és pedagógusoknak javasoljuk. Kiemelten ajánljuk a társasjátékot az iskolai segítő szakembereknek, továbbá a jelenleg felsőoktatásban tanuló, segítő hivatásra készülő hallgatók számára is (pl.: pedagógus, pszichológus, szociális munkás). A társasjáték révén megta-
pasztalhatják azokat a helyzeteket, amelyek az iskolák és a családok kapcsolattartásában kihívásként és erőforrásként jelennek meg. A játék segítségével részletesebben megismerkedhetnek a szülői bevonódás kérdéskörével és fontosságával, bővíthetik tudásukat a szülői bevonódás hatásairól, a hazai és nemzetközi jó gyakorlatairól.

Kulcsszavak: szülői bevonódás, szülői részvétel, társasjáték, társasjáték-pedagógia

BOCSI VERONIKA

**MITŐL VÁLUNK OLVASÓVÁ?
AZ OLVASÁS HELYE ÉS MAGYARÁZATAI
IFJÚSÁGI MINTÁBAN**

Mind a szabadidőt feltáró kutatások, mind pedig az időmérleg-vizsgálatok túlnyomó többsége arra mutat rá, hogy az ezredforduló után csökken az olvasás szerepe az életmódban, valamint az olvasáshoz kapcsolódó eszközhasználat is átalakul. A hazai olvasáskutatás fő csapásirányait egyrészt a longitudinális vagy éppen egy adott időpontra fókuszáló vizsgálatok (pl.: Gereben, 1998; Nagy, 2003), másrészt az olvasás tényét a rétegződéskutatáshoz kapcsoló elemzések (pl. Bukodi, 2007), illetve az olvasás megváltozott feltételrendszerét és eszközhasználatát feltáró vizsgálatok (Gereben, 2012) adják. A legfontosabb trendek ezekből is kiolvashatók (leginkább az ezredfordulóra fókuszálva), ám sok olyan terület is megnevezhető, ahol a magyarországi adatok hiányosak. Elemzésünkben arra vállalkozunk, hogy a Magyar Ifjúság 2020 adatbázisának segítségével elemezzük az olvasás gyakoriságát és valószínűsítő tényezőit. Korosztályok közötti összehasonlítást végeztünk, majd a 25–29 éves almintára fókuszáltunk. Utóbbi esetben egy bináris regressziós modellel igyekeztünk feltárni az olvasás esélyét alakító tényezőket. Eredményeink szerint az olvasás mind a hétvégéken, mind pedig hétközben közepes gyakorisággal végzett tevékenység, amely az idősebb (25–29) kohorszban gyakoribb. A valószínűségét magyarázó változók közül a nem, a saját iskolai végzettség, a médiafogyasztás formái, a régió gazdasági helyzete, illetve két másik szabadidős tevékenység alakította. A longitudinális trendek felmérésekor a Magyar Ifjúság Kutatás 2016-os adatbázisát is felhasználtuk, aminek segítségével a vizsgálat két hulláma között ki tudtuk mutatni az olvasásos események ritkábbá válását a fiatalok életmódjában.

Kulcsszavak: olvasás, ifjúság, szociokulturális háttér, médiafogyasztás

BOGÁRDI TÜNDE

A (KÖZEL)JÖVŐ OKTATÁSI ÉS SZOCIÁLIS KIHÍVÁSAI A PERIFÉRIÁN

Mind a pedagógia, mind a szociálpedagógia számára fontos kérdés, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok hogyan vannak jelen az oktatásban, mikor és miért zuhannak ki onnan, majd hogyan találják vagy nem találják meg helyüket a munkaerőpiacon. Ahhoz azonban, hogy a korai iskolaelhagyás prevenciójával kezdjünk foglalkozni, mint a közeljövő, vagy még inkább a jelen egyik meghatározó kérdésével a hátrányos helyzetű térségekben, érdemes feltárni, milyen a jelenlegi helyzet, milyen tendenciák jellemzik e folyamatokat. Feltehetjük úgysis a kutatási kérdést: mit tudhatunk meg statisztikai adatok alapján arról, hogy az elmúlt években hogyan változott a hátrányos helyzetű tanulók, valamint a lemorzsolódással veszélyeztetettek aránya.

Előadásom célja annak bemutatása, hogy az elmúlt öt évet tekintve miként változott Nógrád vármegye és járásainak esetében a gyermek- és ifjúkorosztály száma/aránya a lakosságon belül. Vizsgálom továbbá vármegyei, járási szinten hogyan változott a tanulói létszám, azon belül pedig a hátrányos/halmazottan hátrányos helyzetű tanulók, a sajátos nevelési igényű tanulók és a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók száma.

Kutatásom térbeli szűkítését indokolja, hogy a korai iskolaelhagyás mértéke országos statisztikai összehasonlítást végezve is kiemelkedően magas, 30% fölötti volt Nógrád vármegyében 2020-ban. Szükséges tehát részletesebb elemzést készíteni, hogy feltárjuk, a jövő pedagógiáját milyen kihívások elé állítja a hátrányok halmozódása a leszakadó, perifériális térségekben. Nógrád vármegye jelentős népességvesztést szenvedett el az utóbbi évtizedekben, az elvándorlást és elöregedést azonban bizonyos mértékben ellensúlyozzák a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok gyermekvállalási tendenciái, amelyek viszont a köznevelésben újabb kihívásokat jelentenek. A hátrányos helyzetű népesség „visszatorlódásával” is összefüggésben a megye iskolázottsági-foglalkoztatottsági mutatók szempontjából jelentős mértékben elmarad az országos adatoktól. Amennyiben – a kutatási kérdést tekintve – az iskoláskorú népességre fókuszálunk, kiemelendő, hogy nemcsak az összlakosság csökkent, de az általános iskola felső tagozatában és középiskolában tanulók száma egyharmados (!) zuhanást mutat a 2017/2018 és a 2022/2023 tanévek között, míg a hátrányos helyzetű, valamint a lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók aránya az országosnál kisebb mértékben csökkent.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, korai iskolaelhagyás, lemorzsolódás, periféria

BOLLA ZSOLT

A SZÜLŐK SZABAD ISKOLAVÁLASZTÁSÁNAK TÖRTÉNETE, JELENE ÉS JÖVŐJE

Az ezredfordulót követő időszakban több tanulmány is foglalkozott a szülők szabad iskolaválasztási jogának hatásával. A kutatók (Forray, Berényi, Berkovits, Erőss) a szegregáció erősödéséért, a társadalmi hátránykompenzáció ellehetetlenítéséért felelős tényezőnek tartották. Az elmúlt évtizedben jelentős változások zajlottak az oktatáspolitikában, aminek következtében mára mindez változott, ugyanakkor jóval árnyaltabbá is vált.

Vizsgálatunk a szocializmus végső időszakától indulva a rendszerváltáson keresztül jut el napjaink oktatáspolitikájának vizsgálatáig. A rendszerváltás óta Magyarországon nem sikerült ciklusokon átívelő egységes, átgondolt oktatáspolitikai rendszert felépíteni, azt egymásnak átadni, és továbbvinni. Mindig minden átalakult, megváltozott, kivéve egyetlen elemet, amit még 1985-ben foglaltak először törvénybe, és azóta is jelen van oktatásunkban. Ez pedig a szülők egészen korai szabad iskolaválasztási joga.

Az előadás bevezetője ezen jog megjelenését, történetét ismerteti. Az előadás következő része bevezetésének iskolarendszerre gyakorolt hatására helyezi a hangsúlyt. Milyen szerepet játszott a szabad iskolaválasztás az iskolai esélykülönbségek növekedésében, a szegregált iskolák, osztályok kialakulásában. Ezt követően az elmúlt időszakban történt alapvető változásokat vesszük számba. A 2011. évi köznevelési törvény bevezetését, az elmúlt 13 év oktatáspolitikai változásait figyelembe véve mennyiben változott a korábbi helyzet?

Az előadás célja, hogy napjainkig végigkövesse a szülők szabad iskolaválasztási jogának alakulását, feltárja annak hátrányait. Ugyanakkor vizsgálja lehetséges előnyeit, melyek hasznosak lehetnek az intézmények beiskolázási koncepcióinak kialakításához, a megváltozott iskolarendszeri körülmények ismeretében.

Tankerületi iskola vezetőjeként évről évre szembesülök a csökkenő gyermeklétszámmal, az egyházi fenntartású iskolák megjelenéséből bekövetkező beiskolázási kihívásokkal. Kutatásom során vizsgálom a szülők iskolaválasztási preferenciáinak alakulást, ami segítséget jelenthet a hasonló helyzetben lévő intézményvezetőknek marketingstratégiájuk kialakításában.

Kulcsszavak: szabad iskolaválasztás, szegregáció, szülői preferenciák, iskolamarketing

BORBÁS MÓNIKA LÍVIA

AZ ÉRZELMI INTELLIGENCIA MEGALAPOZÁSA, FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI ÓVODÁSKORBAN, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A JÁTÉKRA ÉS A MESÉRE

A hagyományos értelemben vett intelligencia kiterjesztett modellje, az érzelmi intelligencia (EQ) Daniel Goleman meghatározásában egy másfajta okosság, életrevalóság, amely magában foglalja a való életben való helytálláshoz nélkülözhetetlen önismeretet, önfegyelmet, kitartást, empátiát, és a társas kapcsolatokban való jártasságot. Peter Salovey az EQ definiálásakor öt fő területet jelölt ki: az érzelmek felismerését és kezelésüket, az önmotiválást, mások érzelmeinek felismerését, továbbá a kapcsolatok kezelését. Az életrevalóság alapkövét az érzelmek jelentik, amelyek döntő szerepet játszanak a későbbi beválásban. Az érzelmi nevelés nem az érzelmeket használja fel, hanem magát az érzelmet neveli. E tekintetben hangsúlyos terület az érzelmek azonosítása, megnevezése és megkülönböztetése; az érzelmek igazgatása: annak felismerése, hogy mi rejtőzik egy-egy érzés mögött. Hasonlóan fontos a felelősség vállalása döntéseinkért és tetteinkért, valamint a kitartás. Nagy figyelmet kap a kapcsolatteremtés, az együttműködés, a konfliktusmegoldás, a kompromisszumos alku. Kulcsfontosságú társas készség az empátia, mások érzéseinek megértése, az egyéni érzelmi különbségek tiszteletben tartása. Az érzelmek eldöntik, hogy mire jutunk az életben; míg motiváció megléte esetén teljesítményre sarkallnak. Óvodáskorban éppen a játék által alakítjuk ki azokat a magatartási formákat, formáljuk azokat a tulajdonságokat, amelyekkel alapot teremtünk ahhoz, hogy felnőve munkájukat elmélyülten, odaadóan, kitartóan végezzék, és megtalálják benne azt a sajátos örömet, amit a játék minden körülmények között nyújt. A játék legfontosabb vonása, hogy a kisgyermek ezen át készül fel a szerepvitelkedésekre, a szerepteljesítésekre. A játékfajták e funkciók betöltésének sarkalatos pontját képezik. A mese, éppúgy, mint a játék, örömforrás. Mindkettőből hiányzik a közvetlen oktató szándék. Mindkettő magától értetődő társas élmény. Összességében a játékok és mesék központi szerepet töltenek be az érzelmi intelligencia megalapozásában és életkornak megfelelő fejlesztésében, így módon előfeltételeit képezik az életben való sikeres helytállásnak, és a való életre készítene fel. Abban az esetben viszont, ha a gyermekek érzelmi formálását a véletlenre bízunk, akkor nagy valószínűséggel elmulasztjuk annak lehetőségét, hogy ép érzelmi eszköztár kialakulását segítsük elő. A nagy hatású németalföldi humanista tudós, Rotterdami Erasmus gondolatait idézve „egy nemzet számára a legfőbb reménység ifjúságának megfelelő nevelése”. Mindennek fényében előadásomban szeretnék rávilágítani az érzelmi intelligencia óvodáskori megalapozásának és fejlesztésének jelentőségére, illetve szeretnék kitérni a játékok és a mesék sokféleségének fejlesztésben betöltött meghatározó szerepére.

Kulcsszavak: érzelmi intelligencia, érzelmek, érzelmi nevelés, motiváció, önszabályozás, társas készségek

BÖRGÖNDI VIKTÓRIA

ÉNEKKÉPTAN: A TANULÓK ÉNEKFEJLŐDÉSÉNEK MÉRÉSE ÉS FEJLESZTHETŐSÉGE

„Misura ciò che é misurabile e rendi misurabile ciò che non lo é.”

„Mérd meg, ami mérhető, és tedd mérhetővé, ami nem az!”

Galileo Galilei

Az énekfejlődés-mérés oktatásügyi hasznai

Az Énekképtan módszer nemzetközi szinten is új szemléletet hoz az énekképzésbe

Alkalmazásával az éneklési hibák éppúgy beazonosíthatók és mérhetők, akár csak a beszédhibák. Ezért a hamis énekhangot sohasem szabad elbagatellizálni, mert az énekfejlődés a beszédfejlődés zenei formája. Így a hamis énekhang egyáltalán nemcsak a zenei anyanyelvi lemaradást jelzi, hanem a halláskompetenciák kidolgozatlanságát is. Ezt pedig a tiszta hangú éneklés kialakításával lehet garantáltan orvosolni, hogy a belső hallás-értő gondolkodás készségi szinten működjön.

A hamis énekhang diagnosztizálható és tökéletesen fejleszthető

A hamisan éneklő tanulók hajlamosak az énekórákról lemorzsolódni. Ezért a célzott fejlesztéseket szükséges rutinszerű egyéni énekfejlődés-mérésekkel koordinálni. Eközben a problémás hangú tanuló megtanulja az éneklését önreflektíven kontroll alatt tartani. Ezáltal a hallásfigyelme folyamatos aktivitásban marad, amely az órai teljesítményét jelentősen megnöveli.

A felzárkóztató énekfejlesztéssel előbb-utóbb kórushangzású osztályok jönnek létre és ezáltal az iskolai rendezvényeken is mindenki képes énekelni

Az „éneklős énekórák” kihatnak az iskola zenei kultúrájára és népszerűvé válik az ünnepélyes közös éneklés. Eközben az éneklés készségi szintjére később érő, rejtőző zenei tehetségek is „előkerülnek”, és egyre többen akarnak járni hangszeres különóra vagy az iskola énekkarába. Tehát a tiszta hangú éneklés kialakításával az AMI tanulói létszáma is növekedik.

A tiszta hangú éneklés mindig utal a tanuló optimális hallásértelmezésére, ezért az énekfejlődés-mérés az iskolaérettség szűrvizsgálatára is alkalmas

Az éneklési képesség készségi szintre gyakorlása a halláskompetenciák mellett a részkompetenciák összekapcsolódását is segíti. Így a gyenge tanulók felzárkóztatása eredményesebb, mert az énekszóval több oldalról, komplexen vannak megtámogatva. Az énekléssel javul minden beszédkompetenciával összefüggő tevékenységük, tehát a tanulási kompetenciájuk is. Ez a pozitív változás pedig megmutatkozik a jobb tanulmányi átlagokban és a kompetenciafelmérésekben. Végeredményben a „jól éneklő iskola” nagyon széles hatókörben emeli az iskola összteljesítményét, színvonalát. Ezért az énektanárok tevékenysége az oktatásügyben kiemeltebb figyelmet érdemel.

Kulcsszavak: énekfejlődés, éneklési hibák, halláskompetencia fejlesztése

NYELVELSAJÁTÍTÁSI NEHÉZSÉG A TÁRSADALMI VÁLTOZÁSOK TÜKRÉBEN

A nyelvelsajátítás már a magzati kor második felében elkezdődik. Amikor a csecsemő megszületik, az anyanyelvét ismerősnek érzi. A beszéd képessége veleszületett és a környezettel való interakció során fejlődik ki nyelvi kompetenciává. Az egyes gyermekek beszédfejlődése jelentősen eltérhet egymástól. A gyermek elsődleges nyelvi szocializációja a családon belül történik, de a család nem mindig képes betölteni ezt a szerepet. Néha a szülőknek nincs idejük vagy nem megfelelő nyelvi háttérrel rendelkeznek. Ilyenkor a pedagógusnak fontos szerepe van a nyelvi hátrányok kompenzálásában. A nyelv rendkívül fontos szerepet játszik a társadalmi beilleszkedés sikerességében. A gyermek társadalmi és kulturális tudása jelentős mértékben a nyelven keresztül közvetített ismereteken alapul.

Előadásom célja bemutatni gyogyopedagógiai aspektusból a társadalmi inklúziót hátráltató gyenge nyelvi kompetencia hátterében húzódó ismeretanyagot.

Bernstein elmélete szerint a család társadalmi-gazdasági státusza szoros összefüggést mutat a gyermek nyelvi fejlődésével (Lawton, 1974). Azt állapította meg, hogy az iskolába kerülő gyermekek nyelvi képességei, legyen az erős vagy gyenge, hatással vannak az iskolai tanulási sikerességükre.

Ugyanakkor előfordulnak olyan helyzetek, amikor a beszélgetés egyik résztvevője nem tipikus befogadó, például gyermek, mozgás- és/vagy érzékszervi fogyatékos, illetve intellektuális képességzavarral küzdő, vagy nem beszél az adott nyelvet. Ilyenkor a másik résztvevőnek alkalmazkodnia kell ahhoz a személyhez, aki nehezen érti meg a kommunikációt, és egy módja ennek az, hogy egyszerűbben fogalmazza meg az üzenetet.

A népesség nagy százaléka (52%) igen alacsony nyelvi szinten mozog. A társadalmi inklúzió feltétele az egyszerűsített kommunikáció elérhetősége, mely nemzeti szinten megoldandó probléma. Az egyszerűen érthető nyelv az iskolai kudarcok visszaszorítását, az iskolai lemorzsolódás csökkentését, az egyén intellektuális képességeihez igazodó teljesítményét is eredményezi. Nem lehet vitás, hogy az akadálymentes kommunikáció, a marginalizálódott csoportok egyszerű kommunikációval való megsegítése, nemcsak pedagógiai, de össztársadalmi, politikai probléma.

Kulcsszavak: akadálymentes kommunikáció, nyelvelsajátítás, társadalmi inklúzió

BÚS ÉVA

SZÜKSÉGES-E SZEMLÉLETMÓD- ÉS MÓDSZERTANI VÁLTÁS A 21.SZÁZADI GYERMEKEK ÍRÁS-OLVASÁS TANÍTÁSÁBAN?

A 21. századi gyermekeknek az alap kultúrtechnikák elsajátítását, a sikeres iskolai helytállást milyen módszertannal és szemléletmódváltással tudnánk támogatni a sikeresség érdekében? Előadásomban az iskolát kezdő gyermekek képességstruktúrájának különbségeire szeretném felhívni a figyelmet.

A részképességek fejlettsége, a begyakorolt feladatformák, az ismeretelsajátításra fordított idő, mind befolyásolja az iskolát kezdő gyermek tanulási sikerélményét, a tanuláshoz való hozzáállást és az iskola szeretetét. Úgy vélem, az általános iskola alsó tagozatán tanító pedagógusoknak szükségük van egy olyan segédanyagra, amely gyógypedagógiai szemléletmóddal és módszerekkel segíti az egyéni olvasástanulást. A jól megválasztott olvasás- és írástanítási módszereken kívül nagyon fontosnak tartom a gyermekek képességének megfelelő egyéni bánásmódot, a kognitív képességek szerinti differenciálást, a pozitív megerősítést, az elfogadást. A sikeres tanulás kulcsa még a gyermekek önbizalmának támogatása, erősségeik kiemelése, az osztályközösség erősítése, az egyének elfogadása és ennek a támogató légkörnek a kialakítása. Az elgondolásom az, hogy a tantárgyi követelményeknek, ismeretek átadása mellett, azzal egyenértékűen kell foglalkozni az egyén mentális támogatásával. A tanulás korai szakaszában megélt kudarcélmények hosszú távon befolyásolják a tanuláshoz való hozzáállást és a karrierlehetőségeket.

Napjainkban az iskolát kezdő gyerekek képességstruktúrája jelentős különbséget mutat, az iskolai sikerességnek nagyon sok feltétele van, de a módszertani sokszínűség hiánya és a pedagógusok lehetőségeinek szűk kerete, felkészületlensége az egyénre szabott pedagógiában, rendkívül jelentős hátrányt okoz a kisiskolás korosztálynak.

Nagyon fontos, hogy próbáljuk megismerni minden egyes gyerek egyéni tanulási sajátosságait, mert egyféle magyarázat, egy adott tempó egyre kevesebb kisgyermek számára hozza el az ismeretelsajátítás megfelelő formáját. A 21. században a gyors változás és a megnövekedett ingergazdagság következtében a neurodiverzitás nagyobb lett, és ezzel együtt az elvárásoknak megfelelni nem tudó gyermekek aránya is megnőtt. (Gyarmathy, 2020)

Kulcsszavak: képességstruktúra, szemléletformálás, egyéni tanulási utak

JÁTÉK A KÖZÉPISKOLÁBAN: INTRA- ÉS INTERPERSZONÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ TÁMOGATÁSA DRÁMAJÁTÉKOK SEGÍTSÉGÉVEL

A játék meghatározó szerepet tölt be a világ megismerésében egészen kisgyermekkortól kezdve. Segítségével megismerhetjük a különböző szerepeket, szabályokat, a játszás során kibontakoztathatjuk saját alkotóképességünket, szárnyalhat fantáziánk és kreativitásunk. Nem véletlen, hogy az óvodai és általános iskolai nevelésben még természetes módon van jelen. Azonban, ahogy lépkedünk előre az oktatási rendszer lépcsőfokain, azt láthatjuk, hogy egyre inkább háttérbe szorul.

Meglátásom szerint a játéknak mint módszernek – s azon belül egy speciális fajtájának, a drámajátéknak – lényegi szerepe lehet a középiskolások tanulástámogatásában. A drámajátékok játszása során megteremtődő fiktív – ugyanakkor a valóság elemeire is építő – világ egy olyan dialogikus teret nyit a nevelési-oktatási gyakorlatban, mely támogatja számos kompetencia, képesség gyarapodását. Előadásomban elsődlegesen a drámajátékokkal történő intra- és interperszonális kommunikáció fejlesztésének lehetőségét vizsgálom.

Az intraperszonális kommunikáció olyan területeket is felölel, melyek kapcsolatban állnak olyan tényezőkkel, mint például az önismeret, az önreflexió vagy az érzelmi intelligencia. Fejlesztjük a középiskolai nevelési-oktatási folyamat során lényeges feladat, amennyiben komplex, harmonikus személyiségfejlődést szeretnénk támogatni.

A drámajátékok cselekvésre építő didaktikája alapvetően a társas együttműködésre épít, azonban az nem jöhetne létre, ha a diák először nem lépne a játékszituációban dialógusba önmagával. Ugyanakkor a drámajátékok során a játékos sosem marad egyedül, a játék mindig társas tevékenység, mely alatt az együttjátszás megköveteli, ugyanakkor motiválja is az interperszonális kommunikációs készségek, a társak közötti hatékony kommunikáció fejlődését.

Munkámban ezt, a drámajátékok által megteremtődő kettős, intra- és interperszonális dialogikus teret vizsgálom, mely egyszerre teremt meg a személyes kompetenciák, valamint a társas együttműködés fejlesztésének lehetőségét. Prezentációm végén olyan, drámajátékokra épülő gyakorlatokat mutatok be, melyek középiskolások körében alkalmasak lehetnek az intra- és interperszonális kommunikációs folyamat elmélyítésére.

A kettős identitás sajátosan alakítja a tanulói véleményeket és észleléseket, gyakran kedvetlenebbnek látják a saját helyzetüket, mint azok például, akik a roma identitást választották. A nem roma identitású tanulók sokkal magasabbra értékelik önmagukat, mint roma identitású osztálytársaik, csakhogy itt az osztálytermi hatásokon túl valószínűleg külső hatások érvényesülnek, azaz a tanulók önbecsülését az egyes csoportok közötti, iskolán kívüli társadalmi kontextusok alakítják. Bár az elfogadás, társas támogatás esetében is szignifikáns különbségeket tapasztalhatunk, épp a társas támogatás az, amit a tanulók az etnikai identitásuktól függetlenül relatíve magasra értékelnek, igaz, legkevésbé a roma identitású tanulók érzik ezt a hatást.

Kulcsszavak: játék, középiskola, drámajáték, intra- és interperszonális kommunikáció

CSENGER LAJOSNÉ

ELSŐÉVES TANÍTÓ SZAKOS HALLGATÓK VIZSGÁLATA, AVAGY MIÉRT SZERETNÉK TANÍTÓ LENNI?

Napjaink égető kérdései között szerepel a pedagógustársadalom helyzete, a pedagógusok szakmai és társadalmi megbecsültségének hiánya, a béremelés szükségessége, a pedagógusok terheinek csökkentése iránti igény és a teljesítményértékelés. Ezek mellett alapprobléma, hogy kevés a pedagóguspályára jelentkező fiatalok száma és a végzett pedagógusoknak elenyésző hányada helyezkedik el a pályán. A minőségi oktatást alapvetően a pedagógusok munkájának minősége határozza meg. Minőségi nevelést-oktatást csak a pedagóguslét iránt emberileg és szakmailag elkötelezett, a pedagógiai kultúra fejlesztése, a megújulás, a folyamatos fejlődés iránt elkötelezett, innovatív, kreatív pedagógusokkal lehet megvalósítani.

A pedagógusságra készülő fiatalok pályaválasztását befolyásolhatják a tanításról-tanulásról, az iskola világáról megszerzett tanulói tapasztalataik, a saját képességeikről, pályaalakításukról alkotott képük, a családi minták, vagy a munkaerőpiaci lehetőségek. Azok a fiatalok, akik a diploma megszerzése után a pedagógushivatást választják, általában tudatában vannak annak, hogy a pedagógusok munkájának anyagi és társadalmi megbecsültsége alacsony, ugyanakkor felelősséget éreznek a jövő iránt. Egyik hallgatóm így fogalmaz: „Mi lehetne jobb módja a jövő formálásának, ha nem a fiatal nemzedék tanítása?”

A kutatás – egy esettanulmányon keresztül – arra keresi a választ, hogy az elsőéves tanító szakos hallgatóink mit gondolnak a tanítóságról. Egyrészt metaforamódszerrel – azon belül is mondatbefejezést alkalmazva – vizsgáltuk a hallgatók tanítóképét. A hallgatók által megfogalmazott mondatok alapján feltérképezhetjük, hogy a metaforákban a pedagógusközpontúság vagy a tanulóközpontúság, az ismeretátadás vagy ismeretszerzés, a kogníció vagy az emóció a dominánsabb. Emellett a hallgatók Miért szeretnék tanító lenni? címmel írt fogalmazásának elemzését is elvégeztük, összegyűjtve a hallgatók által megnevezett pályamotivációs tényezőket, a saját pályaalakításukat erősítő pozitív tulajdonságaikat, valamint a jövőjükre vonatkozó gondolataikat.

A kutatás legfontosabb eredményének azt emelem ki, hogy a megkérdezett elsőéves hallgatóink mindegyike a pedagóguspályán képzelel el a jövőjét. Egyikük így fogalmaz: „Abban a reményben indulok el a tanítói pálya felé vezető úton, hogy az útmutatás forrása lehessen a következő generáció számára, a gyermekek személyes és tanulmányi fejlődésében.”

Kulcsszavak: motiváció, tanítóképzés, metaforák, minőségi oktatás

CSERNOCH MÁRIA

DIGITÁLIS FELADATOK

A nem túl távoli jövő legfontosabb készségei, képességei megkövetelik mind a tanulók, mind a tanárok olyan szintű számítógépes gondolkodását, amely megközelíti az írás, olvasás, számolás (3R) elvárt szintjét. A számítógépes gondolkodás fejlesztésének egyik lehetséges eszköze a számítógépes problémamegoldás, ami magában foglalja a négy különböző szintű problémátípust, de jellemzően hagyományos tantárgyi tartalmak (feladatok) feldolgozását jelenti digitális környezetben. Jelen keretek között a tantárgyi tartalmak digitalizálása újdonságként jelenik meg az oktatásban és magas szintű innovációt vár a tanárok részéről (4. típusú problémamegoldás). A digitális feladatok széles körű elterjedése azonban lehetőséget adna arra, hogy a tantárgyi tartalmak számítógéppel támogatott feldolgozása a napi rutin részévé váljon és átalakuljon folyamatos fejlesztéssé (3. típusú problémamegoldás). A számítógéppel támogatott, digitális feladatmegoldás további jellemzője a hűzórendszerű, koncepcióalapú problémamegoldási megközelítés alkalmazása, amely szakít a széles körben elterjedt eszközcentrikus, tolórendszerű megközelítésekkel. Ezen módszerek elsődleges jellemzője a problémamegoldási fázisok adaptálása az új problémákhoz, beleértve a környezetet és eszközöket is. Előadásomban olyan digitális feladatok bemutatására kerül sor, amelyek a hagyományos tantárgyi kereteket túllépve, a TPACK valamennyi komponensét aktiválva elősegítik mind a tartalmi, mind a digitális készségek, képességek, kompetenciák fejlesztését.

Kulcsszavak: számítógépes gondolkodás, problémamegoldás, digitális feladatok, kompetenciafejlesztés

CSERTI CSAPÓ TIBOR

A CIGÁNY, ROMA NEMZETISÉGI OKTATÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON – LEHETŐSÉGEK ÉS NEHÉZSÉGEK

A cigány, roma nemzetiségi oktatás nem új keletű Magyarországon, arra a rendszerváltás után nyílt mód az akkori jogszabályi környezetben (1993. évi LXXVII. törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól). E programok működését, fenntarthatósági nehézségeit több kutatás vizsgálta (Orsós, 2015; Orsós, 2020; Cserti, 2023), rámutatva többek közt a jogi szabályozókban rejlő korlátokra, amelyen a 2000-es évek elejétől hozott változások sem enyhítettek. Ezek a további rendelkezések oktatáspolitikai szempontból fontosak voltak, ugyanakkor sem a beás és a romani nyelv oktatása, sem a népismeret szempontjából nem voltak feltétlenül kedvezőek. 2003-ban, az új közoktatási törvénynek köszönhetően minden korábbi „társadalmi hátrányok felzárkóztatását” célzó elem kikerült a szövegből. Sőt, az 58/2002. (XI. 29.) OM rendelet alapján az iskolák külön normatív támogatást kérhettek e tárgyak oktatásához. A 2012 szeptemberében hatályba lépett a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény mellékleteként kiadott NAT rendelkezései határozzák meg a magyarországi nemzetiségi nevelés-oktatás kereteit és feltételeit (Cserti Csapó, 2016; Andl – Cserti Csapó, 2017), továbbá a 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve jelöli ki. Kérdés, ezen elvek alapján jönnek-e létre programok?

A 2012-es évi jogszabályi változások alapján már nem jár kiegészítő normatíva a nemzetiségi oktatáshoz, feladatfinanszírozás valósul meg, így a nemzetiségi oktatást vállaló intézmények száma is csökken, annak ellenére, hogy ez szülői kérés alapján kellene, hogy megvalósuljon (Gergye, 2023).

Törvényileg nincs szabályozva az sem, hogy szakképzett tanárok oktassák e tárgyakat (Andl et al., 2019), pedig egy több tudományterületet (néprajz, történelem, társadalomföldrajz stb.) felölelő komplex tantárgyról van szó. (Orsós, 2015)

Kérdés, mi motiválja az iskolákat a roma nemzetiségi oktatás elindítására (szakmai elhivatottság, az iskolába járó roma diákok magas száma, szülői akarat, iskolafenntartás kényszere)? Az előadás a KIR statisztikái alapján vizsgálja, hogyan tükrözi le az iskolarendszer, a tanulólétszám a jogszabályi változásokat, illetve felsőoktatási statisztikákkal támasztjuk alá, hogy a jelenlegi jogi szabályozók nem támogatják a roma, cigány nemzetiségi oktatás tényleges megvalósítását. S mi volna a feltétele annak, hogy az céljának megfelelően szerveződhessen?

Kulcsszavak: roma nemzetiségi oktatás, hátránykompenzáció, felzárkóztatás, nemzetiségi oktatás

CSÉKE KATALIN

AZ IDENTITÁS ÉS AZ ISKOLAI ÉLET KAPCSOLATA A KÁRPÁTALJAI MAGYAR ANYANYELVŰ ROMÁK KÖRÉBEN

A nemzeti kisebbségek identitásának vizsgálata a 21. században nagyon időszerű és fontos feladat. A kárpátaljai magyar anyanyelvű romák, a kisebbség kisebbségeként egy erősen megbélyegzett társadalmi csoport. Ez a kettős kisebbségi lét további problémákat vet fel. Az iskolai sikertelenségek okait az iskola világán kívüli és belüli tényezők befolyásolják. Előadásomban az iskolán belüli, osztályon belüli problémákat vizsgálom az identitás függvényében.

A kárpátaljai magyar anyanyelvű iskolákban folytatott kutatásunk egy nemzetközi projektbe illeszkedik. A projekt szervezője a Zielona Góra-i Egyetem volt, melynek munkatársai kidolgozták a Questionnaire of School Life (QSL) kérdőívet. A kérdőív az önbecsülést (szociális besorolás), az elfogadottságot és társas támogatást, valamint a kirekesztés megélését méri. A kérdőívet Lengyelországban (271 fő), Magyarországon (552 fő) és Ukrajnában (Kárpátalján, 276 fő) kértük le, a 7. és 8. osztályos tanulók körében. Használatáról már olvashattunk egyes iskolákra, vagy akár osztályokra fókuszáló, főként pedagógiai, szociális és prevenciós programok és stratégiák megalkotásánál. A kutatás során a tanulók maguk dönthették el, milyen nemzeti(ségi), etnikai csoportba sorolják magukat, és arra is volt mód, hogy valaki több csoportot is válasszon; mindhárom mintában előfordult a kettős identitásválasztás, de legjellemzőbben a kárpátaljai mintában.

Kulcsszavak: kárpátaljai magyar anyanyelvű romák, identitás, életminőség

CSÉPÁNY NIKOLETTA

FEL TUDJUK SRÓFOLNI A SZÖVEGÉRTŐ OLVASÁS SZÍNVONALÁT?

Negyedik osztályosok körében végzett kutatásom során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen módon fejleszthető a szövegértés az oktatási rendszer meglévő keretein belül. Az olvasási stratégiák teóriáját és a retorikastruktúra-elméletet használtam egy fejlesztőprogram kidolgozásához, amit *Stratégiai-retorikai olvasásfejlesztő programnak*, röviden SROF-nak neveztem el. A SROF-program kidolgozása során több próbavizsgálat zajlott egy általános iskolában. Miután a program elnyerte végleges formáját, egy másik intézményben végeztem hatékonysági vizsgálatot, melyben két osztály vett részt.

A 4/a osztály tanulói az előzetes felmérést követően 15 tanórán keresztül ismeretközlő szövegek olvasását gyakorolták olvasási stratégiák és retorikai szerkezetek segítségével. Ezek a következők voltak: belső képek alkotása, kapcsolat keresése a meglévő tudás és a szöveg új információi között, az olvasottak mentális újraalkotása, javító stratégiák alkalmazása, valamint összefoglalás, háttér, előkészítés és kidolgozás, részletezés. A 4/b osztály volt a vizsgálat kontrollcsoportja. Az előteszten igen hasonló eredményt értek el az osztályok. A második felmérésen az 4/a osztály tanulói 19%-kal jobb eredményt értek el. A legtöbbet azok a gyerekek profitáltak a fejlesztésből, akik ez első teszten gyengén teljesítettek. A kontrollcsoport eredménye változatlan maradt.

Mi állhat a fejlesztés sikerének hátterében? Csíkos Csaba a fentihez hasonlóan rövid ideig tartó fejlesztőprogramot végzett negyedikes tanulókkal matematikából és olvasásból (Csíkos, 2005:127–152). A fejlődés mindkét területen kimutatható volt, a programban résztvevők az utóteszteken sokkal sikeresebbek voltak. Csíkos úgy véli, hogy a fejlődés a program feladatainak köszönhető, de megállapításait a következővel egészíti ki: „*A program rövid időtartama ugyanakkor a metakognitív stratégiák valamilyen szintű fejlesztése mellett a már meglévő stratégiák felszabadítását, használatba vonását tette lehetővé.*” (Csíkos 2005: 149) A megállapítás igaz lehet az itt bemutatott vizsgálatra is. A fejlesztés az új ismeretek átadása mellett az implicit tudás explicitté tételében segíthetett.

Kulcsszavak: szövegértés, olvasásfejlesztő program, metakognitív stratégiák

CZIPCZERNÉ BARTÓK ERIKA

MUNKAHELYI LÉGKÖR AZ ISKOLÁBAN ÉS AZ ÓVODÁBAN

A tanulmányomban arra vállalkozok, hogy képet adok a kezdő pedagógusok támogatásának hatásáról a beilleszkedésükre, szakmai fejlődésükre a munkahelyi klíma szemszögéből. Világszerte nagy problémát jelent, hogy lesz-e elegendő felkészült pedagógus a jövő társadalmi-neveléstudományi-pedagógiai kihívások leküzdésére. Napjainkban Magyarországon is nagy fejtörést okoz a képzett pedagógusok utánpótlása és az oktatási-nevelési intézmények humán-erőforrás-fejlesztése. Gyakran találkozunk pedagógushiánnyal, aggasztó a pályaelhagyók és a pályamódosítók száma. A lehetséges megoldások feltárása érdekében tartom aktuálisnak a kezdő pedagógusok mentorálásával, beilleszkedésével kapcsolatos kutatást, szakirodalmi áttekintést. A dolgozatom a munkahelyi légkör jelentőségére világít rá, és hogy a klíma mennyire befolyásolja a pedagógusok pályamotivációját. *„A klíma (légkör, atmoszféra) kifejezés a meteorológiából került át a szervezet- és iskolakutatásokba, ami arra is utal, hogy a szó jelentésének feltárásakor az oktatás- és neveléskutatásban is mindenképpen szerepet kapnak a különféle környezeti tényezők, valamint az iskola és az iskola szereplői közötti kölcsönhatások.”* (Tímár, 1994; Szabó K., 2000)

Kulcsszavak: kezdő pedagógusok, munkahelyi klíma, pedagógusok utánpótlása, pedagógushiány, lehetséges megoldások

CSIZÉR KATA

KIHÍVÁSOK AZ IDEGENNYELV-OKTATÁSBAN MAGYARORSZÁGON: EGY VEGETES MÓDSZERŰ VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

A magyar közoktatás gyakran kerül viták keresztüzébe amiatt, hogy nem nyújt minőségi oktatást a modern idegen nyelvek terén (Öveges & Csizér, 2018), aminek következtében a magyarok lemaradásban vannak az idegennyelv-tudás tekintetében az Európai Unióhoz képest (European Statistics, 2021). Tanulmányunk célja, hogy feltárjunk néhány, a tanárok által felvázolt kihívást és bemutassuk a középiskolás diákok nyitottságát a probléma-alapú nyelvvoktással kapcsolatosan. E cél elérése érdekében fókuszcsoportos interjútervet dolgoztunk ki, és csoportos interjúkat készítettünk angolnyelv- és németnyelv-tanárokkal (N = 12, illetve N = 10), valamint kérdőíves vizsgálatot végeztünk diákok körében (N = 258). A tanárok által meghatározónak vélt kihívások tematikus elemzése során négy különböző téma merült fel: Nyelvvvel kapcsolatos kihívások; 2) diákok közti egyéni különbségek; 3) az osztálytermi tanulási folyamatokkal kapcsolatos kihívások; és 4) a tanórán kívüli nyelvhasználattal összefüggő kihívások. A nyelvvvel kapcsolatos kihívások esetében az anyanyelv hatása jelent problémát, valamint a némettanárok szerint az angol nyelv is. Az egyéni különbségek kapcsán a tanulók motivációja/motiválatlansága, valamint időgazdálkodási nehézségeik és türelmük merült fel. Az osztálytermi kihívások a többnyelvűséggel, a differenciálással, a tankönyvekkel és a tanítási módszerekkel/feladatokkal kapcsolatosak. A tanórán kívüli nyelvhasználat a médiahasználat és a házi feladatok miatt okoz nehézséget. A tanulók kérdőíves adatait illetően szigorú feltáró és megerősítő faktorelemzéseket végeztünk, az így kapott skálák 20 ítemet tartalmaztak, amelyek öt dimenziót fedtek le: Tanár, Lexikogrammatika, Problémaalapú tanulás, Háttérismeret és Nyelvi kontaktus. Ezután strukturális modellezést végeztünk, és az eredmények azt mutatják, hogy a tanulók problémaalapú tanulás iránti nyitottságát az osztályteremben összetett összefüggések magyarázzák. A diákok problémaalapú tanulásra való hajlandóságát közvetlenül befolyásolják tanáraik, valamint a nyelvvvel való kapcsolat. Az előbbit a világról és az anyanyelvről szerzett háttértudásuk alakítja, míg az utóbbit a nyelvtani és szókincsbeli problémákról alkotott nézeteik befolyásolják. Eredményeink alapján mind elméleti, mind gyakorlati következtetéseket fogunk levonni a magyarországi nyelvvoktatás számára.

Kulcsszavak: idegennyelv-oktatás, pedagógiai kihívások, interjú

DÁVID JÁNOS

A KOMPOSZTÁLÁS FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEI A FENNTARTHATÓSÁGRA NEVELÉSBEN

A gazdaságilag fejlett országokban egyre nagyobb mértékben állítanak elő olyan anyagokat, amelyek a hulladékok mennyiségét növelik. A korábbi célra már használhatatlan, és ennek következtében a hulladékba kerülő anyagok jelentős része az élőlényekből származó, szerves eredetű. Megjelenésük a hulladékban nem indokolt, mivel különválogatásukkal és a kezelésükkel a növények számára jó tápanyagot tudnak szolgáltatni. Ilyen módon már nem növelik a hulladékok mennyiségét és további hasznosításuk jelentős előnyökkel jár.

A fenntarthatóságra nevelésben fontos szerepe van a hulladékmentes (zero waste) vagy a csökkent hulladékú (low waste) életmódra nevelésnek. A komposztálással bemutatathatók a szelektív hulladékgyűjtés módszerei és a biológiai úton lebontható anyagok átalakításának folyamata. A tanulók többféle komposztálási eljárást ismerhetnek meg, ők maguk is végezhetnek. A komposztálás során létrejött anyagokat pedig felhasználhatják az óvodák és az iskolák épületeiben, valamint a tankertekben élő növények táplálására.

A komposztálás során a gyermekek tevékenyen megismerik a természetben végbemenő anyagkörforgást és a szerves hulladékok mennyiségcsökkentésének módjait. A saját munka révén közvetlenül tapasztalatokhoz jutnak. Az alkalmazott eszközökkel pedig a gyermeki érdeklődés és a motiváltság is fenntartható. A komposztálás során alkalmazott mindennapos tevékenységekkel (például: gereblyézéssel, gyűjtögetéssel, a komposzt kezelésével és a keletkezett anyagok felhasználásával) a környezeti attitűdök pozitív irányba terelése fenntarthatóvá válik. Az alkalmazott módszerek: a tevékenykedtetés, megfigyelés, közvetlen megtapasztalás, folyamatkövetés, az ok-okozati összefüggések felfedezése nagyban elősegítik az ismeretek rögzítését és a környezetvédő magatartásformák kialakítását. A csoportosan végzett munka pedig ráirányítja a gyermekek figyelmét a közös felelősségvállalásra és az összefogáson alapuló feladatvégzésre. A tanulói munka a fizikai munkavégzés megszerettetésén keresztül olyan készségek és tulajdonságok kialakulását segíti, amelyek pozitívan hatnak a gyermekek közösségi kapcsolatára és a kötelességeik teljesítésére.

A fenntarthatóságra nevelés során is a gyerekeknek meg kell érteniük, a környezet minőségének megőrzése nemcsak az egyéneken, hanem a közösségeken is múlik, mert a közös jövőnket alakítjuk ki.

Kulcsszavak: fenntarthatóságra nevelés, hulladékmentes életmód, komposztálás, anyagkörforgás, csoportmunka

DEMETER GÁBORNÉ

DIAGNÓZIS HELYETT – A GYERMEKHEZ ALKALMAZKODÓ PEDAGÓGIAI KULTÚRA

Napjaink generációkutatásainak fókuszában gyakran jelennek meg a 2010 után született – alfa-generációként elnevezett – gyermekek, hiszen fejlődésmenetüket alapjaiban meghatározza a gazdasági-társadalmi környezet ugrásszerű változása, a felgyorsult életmód és a globalizációs folyamatok erősödése. Az ő esetükben nemcsak a születésük után tapasztalt környezeti hatások (felgyorsult és szimultán ható ingerek, vizuális információk túlsúlya, folyamatos technológiai fejlődés, családi minták változása, permanens időhiány) érvényesülnek, hanem a genetikailag és az intrauterin életben ható tényezők már a legkorábbi időszakban is befolyásolják a gyermek fejlődésmenetét. Azt a fejlődésmenetet, amelyre a jelen köznevelési intézményeinek, pedagógiájának reagálnia és építenie kell.

A 21. század harmadik évtizedétől jelentősen megnövekedett a pedagógiai szakszolgálathoz vizsgálatra küldött gyermekek aránya. Látványosan emelkedik a valamilyen diagnózissal rendelkező iskoláskorú diákok száma. A pedagógusok és a szülők körében is erősödő diagnózis-központúság több kérdést is felvet a jövő pedagógiája szempontjából.

- Vajon a rengeteg vizsgálati kérelem minden esetben indokolt-e?
- Valóban az a megoldás, hogy a legegyszerűbb tanórai differenciálást is csak papírral kaphatja meg az adott gyermek?
- Miért nem természetes a pedagógiai méltányosság a neurodiverzitás korában?

Előadásomban a probléma megoldásának ellenkező útját mutatom be, amely nem a gyermekek stigmatizációjával, hanem a korszerű/élményszerű módszertan, az elfogadó/befogadó szemlélet, vagyis a pedagógiai kultúra megváltoztatásával jár.

A neveléstudományi kutatások nyomán egyre többet tudunk a tanulói motivációról (Józsa, 2000, 2002, 2007, 2021), a leghatékonyabb tanítási módszerekről (Kadocsa, 2006; Zsolnai – Rácz – Rácz, 2015; Bánfi – Korom, 2022), a fejlesztő értékelés formáiról (Bognár, 2006; Lénárd – Rapos, 2009; Molnár – Korom, 2013; Balázsi, 2016). Meggyőződésem, hogy a kutatási eredmények és a pedagógiai gyakorlat közelítése, a tanítás szemléletbeli és metodikai korszerűsítése jelentős mértékben hozzájárul a felnövekvő generációk boldogabb gyermekkorához és értékteremtő életútjához – diagnózis nélkül is.

Kulcsszavak: alfa-generáció, diagnózis, stigmatizáció, neurodiverzitás

DERGEZ-RIPPL DÓRA

ALKOTÓMŰVÉSZET ÉS MESTERSÉGES INTELLIGENCIA: AZ ALGORITMIZÁLHATÓ MŰVÉSZI SZABADSÁG PROBLÉMÁJA

A kreativitás az emberi kultúra egyik legnagyobb rejtélye. Megjósolhatatlan, sejtések és intuíciók kapcsolódnak hozzá, köznapi életünkben éppúgy jelen van, mint a tudomány vagy a művészet területén. Ennek ellenére csupán a 20. század második felében került sor szellemi életünk e sajátos jelenségének tudományos vizsgálatára, és bár bőven van még felfedezni való e téren, a művészettel kapcsolatos pedagógiai és diszciplináris tudományos diskurzusoknak a mesterséges intelligencia (MI) tematikus tárgyalásával is számolniuk kell. Ugyanakkor a művészeti kutatások fókuszában továbbra is az embert vizsgáló ember áll, legyen szó művészeti nevelésről vagy akár egy művészi életmű elemzéséről. Hogyan viszonyul egymáshoz az ember és MI vizsgálata a művészeti nevelésben?

Előadásomban egy kortárs magyar festőművész, Gerzson Pál különleges színvilágán és többszörös formaváltoztató alkotói módszerén keresztül mutatom be az emberi művészi kreativitást. Ezt követően a szín- és formaábrázolás humán specifikumként való értelmezésének kereteit kitágítva rátérek a mesterségeskreativitás-kutatás egy olyan jelenségére, amely a számítógépes kreativitás technikai lehetőségein túllépve a „computing art” területére érkezett. A „Painting Fool”-projekt tárgya egy automatizált festőszoftver, amely magas művészi szinten alkot, ugyanakkor saját stílusában fest, és új stílusok kialakítására is képes. Ehhez olyan kognitív emberi viselkedést kell szimulálnia, mint az ecsetvonások a festővászonon, vagy a színek és formák következetes használata. A projekt fontos művészetelméleti konklúziókhöz vezet. Ezt figyelembe véve újra kell gondolnunk – többek közt – a festőművész fogalmát. Vajon milyen hatással vannak ezek a fogalmi problémák a művészetpedagógiai irányelvekre? Hogyan építhetünk be a művészeti nevelés folyamatába egy olyan új, kultúrtörténetileg nehezen definiálható jelenséget, amely immár korszakalkotóvá vált a tudományos diskurzusban?

Az alkotásokban a művészileg legértékesebb elem a szabadság, és ez egyben az egyik legfontosabb neveléseméleti irányelv is. Az elméleti problémák oka az, hogy bár az MI kreatív lehetőségei nem biztosítanak semmiféle szellemi vagy lelki szabadságot, és csupán a művészi viselkedés algoritmizált formáját mutatják be, mégis az emberi alkotásokhoz mérhető, művészi szempontból azokkal versengő műveket eredményeznek. Éppen ezért a kortárs kutatások egyik legfontosabb elméleti kérdése az, hogy vajon algoritmizálható-e a művészi szabadság?

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, alkotóművészet, művészi szabadság

DOBÁK JUDIT

EGY NEM ORGANIKUS MÓDON ÉPÜLT VÁROS KÖZÉPISKOLÁINAK VIZSGÁLATA

A szocialista városépítés egyik fontos szempontja a funkcionalitás volt. A lakóépítészeti tervek a gyorsan felépülő városrészekkel párhuzamosan számos közösségi szolgáltatást nyújtó részt magukban foglaltak, így az iskolák is megjelentek a tömeges lakásépítések körül. Néhány olyan városunk van, amelyet teljes egészében a szocialista ideológia hívott életre. Ezen városok közös vonása, hogy egy ipari létesítmény kialakításának kiszolgálására nagyon rövid időn belül (10-30 év), komplex funkciókkal jelentek meg a települések szövetében. Ezen városok hamar központi funkciókat kaptak, így erős hatással voltak a környező, jellemzően kisebb falvak életére is. Ezen városok rendszerváltás utáni élete változatos képet mutat, de a gazdasági szerkezetváltás a kevés lábbon álló városokat recesszióba döntötte, erős elvándorlást indukálva. A szocialista ipar- és lakásépítésnek azonban az épített környezete és a kialakított infrastruktúrája fennmaradt. Ennek az infrastruktúrának része az iskola is, amelynek szintén változnia kellett az ideológiai nyomás elmúlásával és a gazdasági szerkezet megváltozásával.

A kiválasztott város Kazincbarcika, a szocialista városok egyike. Oktatási intézményei két évtized alatt kialakultak, a képzési portfólió a szocialista ipar szükségleteit követte. Az első szakiskolában 1953-ban kezdték meg a tanítást, amely akkor a 112. számú Ipari Szakmunkásképző Intézet nevet viselte. 1956-ban indult el a képzés a Vegyipari Technikumban, 1961-ben a 105-ös sz. Ipari Szakmunkásképző Intézetben, 1966-ban a Ságvári Endre Gimnáziumban, majd utolsóként az Egészségügyi és Óvónőkészítő Szakközépiskolában 1976-ban. A kazincbarcikai középiskolák regionális szerepkört is felvállaltak, hasonló képzés legközelebb Miskolcon és Ózdon volt elérhető.

Az öt középfokú intézményből mára egy megszűnt, egy középiskola ózdi központtal működik. Az úgynevezett „Békeváros” iskoláiból két meghatározó középiskolát – ami most is a város fő útjának két végpontján helyezkedik el – jelenleg a református egyház és a katolikus egyház működteti.

Előadásomban Kazincbarcika iskoláinak példáin keresztül azt vizsgálom, hogy egy szocialista városban milyen szerepet töltek be az újonnan létrejövő középfokú oktatási intézmények, a rendszerváltás után milyen társadalmi folyamatok azonosíthatók az iskolák körül. Vizsgálom továbbá azt, hogy a szocialista örökség tetten érhető-e, és ha igen, hogyan jelenik meg a 21. századi iskola életben.

Kulcsszavak: oktatástörténet, városantropológia, szocialista város, oktatás és társadalom

DOBOS CSILLA

GONDOLATOK A KOMMUNIKÁCIÓS AKADÁLYMENTESÍTÉSÉRŐL NYELVÉSZETI ÉS PRAGMATIKAI SZEMPONTBÓL

Az előadás abból az axiómából indul ki, hogy teljesen akadálymentes kommunikáció nem létezik. Minden ember mindennap találkozik különböző szintű és típusú, kisebb-nagyobb akadályokkal a hétköznapi, a munkahelyi, a szakmai vagy a tudományos beszélgetések és eszmecsere során. A probléma lényege az alábbi kérdésekben rejlik:

- Vajon milyen mértékű a kommunikációs akadály? Teljesen lehetetlenné teszi a kommunikációt, vagy csak bizonyos mértékben megnehezíti azt?
- Vajon mi okozza a kommunikációs akadályt? Szakmai, kulturális, nyelvi, szaknyelvi, kognitív, érzékszervi stb. okok?
- Vajon a kommunikáció címzettje (a befogadó) képes önállóan megoldani a problémát és értelmezni a közölt információt vagy segítségre szorul?
- Vajon a kommunikációs akadálymentesítés különböző formáinak a segítségével el lehet érni, hogy az érintettek részt vegyenek a kommunikációban? Elérhető, hogy ugyanúgy vegyenek részt az interakcióban, mint más emberek?

A fenti kérdésekre szűkebb kontextusban, nevezetesen a könnyen érthető kommunikáció és az egyszerű, illetve a könnyű nyelv használatának a területén keresem a válaszokat.

Az elemzések elméleti keretét Paul Grice *A társalgás logikája* című művében kifejtett együttműködési alapelv és a hozzájuk kapcsolódó maximák szolgáltatják. Feltételezhetően a pragmatikai megközelítési mód jó alapot kínál a kommunikációs akadályok legyőzésének, leépítésének és elkerülésének a módszertanához.

A pragmatikai megközelítési mód lehetővé teszi annak a problémának a közelebbi megvilágítását is, hogy – a szakirodalomban részletesen taglalt szabályok mellett (pl. használj egyszerű mondatokat, kerülj a tagadó szerkezeteket, a mozaikszavakat stb.) milyen eljárásokra és műveletekre van szükség az intralingvális fordítás során, amikor egy hétköznapi szöveget fordítunk le könnyen érthető kommunikációs regiszterbe.

Kulcsszavak: kommunikációs akadálymentesítés, könnyen érthető kommunikáció, könnyű nyelvhasználat

DOMBI JÓZSEFNÉ

ZENETÖRTÉNETI KURIÓZUM LISZT ÉS SZEGED KAPCSOLATÁBAN

A zenetörténet tanításának célja, hogy átfogó ismereteket adjon egy-egy zenetörténeti korról, zeneszerzőről és műveikről. Az információkat helyezze interdiszciplináris megközelítésbe. Motiválja a hallgatóit a téma minél közelebbi elsajátítására és Kodály példája nyomán ösztönözze önálló kutatómunkára. Fejlessze a zenei készségeket és a befogadóképességet. A romantika kora és Liszt művészete hatalmas anyag, így lehetőséget nyújt olyan események, művek feltárására is, amelyek nem tartoznak a szorosan vett tananyaghoz.

Az előadás Liszt művészetének egy olyan szegmensét mutatja be, amely az 1789-es szegedi árvízhez kapcsolódik. Ennek 235. évfordulójára 2024. március 12-én emlékezünk. Liszt életrajzában több periódust tudunk feltárni. Segítő szándéka először az 1838-as pesti árvízkárosultak megsegítésére irányult. A bécsi hangversenyek új zenetörténeti mozzanatot indítottak el. A szegedi árvíz idején Kolozsváron tartózkodott. Gyors reagálását követően több hangversenyt adott Kolozsváron, Pesten és Bécsben, melynek műsorösszeállítása jól tükrözte a romantika korának vegyes hangversenytípusát.

A szegedi árvízhez kapcsolódóan született a *Revive Szegedin!* című zongorakompozíció, melynek keletkezése Szabadi Frank Ignác, és Jules Massenet szerzők művének kettős átírata. Jules Massenet *Hősi indulóját* a Párizsi Nagyoperában mutatták be az árvízkárosultak javára. A mű hangszerelt változatát kapta meg Liszt és átformálta saját stílusának megfelelően. Az autográf kéziratot 1937-ben vásárolta meg a Szegedi Városi Könyvtár. (Csekey István, Napkelet, 1937/10.)

A kompozíciót 1986-ban kiadta a szegedi Somogyi Károly Könyvtár. A művet dr Kerek Ferenc zongoraművész mutatta be 1987-ben (Kerek, 2011). A kéziratot Gregor József operanékes Szeged Város Díszpolgára, a Szegedért Alapítvány díjazottja fogadta örökbe, ezzel segítette a kézirat állapotmegőrzését.

Az előadás során arra törekszünk, hogy egy kevésbé ismert Liszt -ű születésének történetét és a kézirat sorsát részletesen bemutassuk. Felhívjuk a figyelmet a különböző művészeti területeken dolgozó, valamint a zenét tanító kollegáknak Liszt önzetlen segítségére a szegedi árvíz idején, valamint ehhez kapcsolódóan a ritkán megszólaló *Revive Szegedni!* című zongoradarabjára.

Kulcsszavak: szegedi árvíz, Liszt-kompozíció, kézirat

ERCSE KRISZTA

A VILÁG, AZ EMBEREK, NÉZŐPONTOK ÉS IGÉNYEK SOKFÉLESÉGÉNEK (F)ELISMERÉSE: A KONSTRUKTIVISTA PEDAGÓGIA

Globalizált világunkban hétköznapi életünk során folyamatosan megtapasztaljuk a létezés és a létezők sokféleségét. A világ érzékelésének individuális meghatározottságát számos alapvető pszichológiai és szociálpszichológiai kutatás és modell is alátámasztja [pl.: énvédő mechanizmusok (Freud, 1936), attribúciós (észlelési) torzítások (Heider, 1958; Lerner, 1965; Ross, 1977), társas nyomás (Asch, 1951), csoport tagságunk (E. R. Smith, 1993; Tajfel et al., 1971) stb.]. Ahogyan tehát tapasztalataink, úgy az azokból származtatott következtetéseink is vitathatatlanul szubjektívek.

A jelenleg legkorszerűbb tanuláselmélet, a konstruktivizmus episztemológiai kiindulópontja szerint a tudás természetét tekintve egyéni konstrukció (von Glasersfeld, 1996; Nahalka, 2002, 2022). Az individuum előzetes tudása és tapasztalatai, illetve a környezeti referenciapontok (melyek szintén szubjektívek) által meghatározott adaptivitás (észlelt hasznosság) alapján konstruálódnak.

A tanításról gondolkodván az intézményes oktatás-nevelés megkerülhetetlen feladata volna annak végiggondolása, hogy ezt a konstrukciós folyamatot milyen tanulástámogató tevékenységgel tudja intézményes körülmények között, professzionális módon szolgálni. Napjainkban az oktatási rendszerek működése azonban egyelőre nem ilyen letisztult, nélküli az erős tudomány/ismeret/elméleti alapokat. Az átmenet időszakában keveredik a hagyományos szemlélet, a szokásjog, nem mindig és mindenhol kapnak elsőbbséget az oktatástudomány megfontolásai.

Az előadás feltárja a konstruktivista tanulás és pedagógia sajátosságait, és megmutatja, milyen, jelenleg alapvető oktatási problémákat oldana meg, illetve lenne képes kiküszöbölni a régóta időszerű pedagógiai szemléletváltás. A hagyományos és konstruktivista pedagógiai praxis összehasonlítását követően bemutatja, hogy mik azok a strukturális feltételek (a rendszer, az intézmény és a pedagógus szintjén), melyek megteremtése szükséges a konstruktivista pedagógia működtetéséhez.

A jó pedagógia létkérdés. Az oktatás az egyéni boldogulást és jóllétet éppen úgy képes meghatározni, mint a társadalom sikerességét, a társas kohézió erősségét, az igazságosság növelését és az egyenlőtlenségek csökkentését. Nagy felelősség korszerűnek lenni, a közös jövő érdekében.

Kulcsszavak: konstruktivizmus, tanuláselmélet, egyéni tanulási szükségletek, alkalmazkodóképesség, adaptivitás

ERDEI RÓBERT

A REZILIENCIA FEJLESZTÉSE A PEDAGÓGIAI SZAKSZOLGÁLAT TEVÉKENYSÉGEIN BELÜL ÓVODÁSKORBAN

Előadásomban a reziliencia fejlesztésére irányuló kutatótanári programom eddigi eredményeit szeretném bemutatni. Korábban már a Tani-Tani Konferencián is bemutathattam a reziliencia fejlesztésének szükségességét, különös tekintettel a COVID-világjárvány miatt kialakult helyzetre, ezúttal azonban a gyakorlati aspektusra helyezem a hangsúlyt.

Kutatótanári programomban egy olyan komplex, számos területet megcélzó programot kívánok megvalósítani, amely egyrészt lehetővé teszi a gyermekeknek a nehézségekkel való eredményesebb megküzdést, de ezen kívül is vannak hozadékai. Célként jelenik meg (a program célcsoportja életkorának megfelelően) az iskolába való átmenet támogatása, a szociális érettség fejlesztése is.

A kutatásban részt vevő gyermekek két óvodából kerültek kiválasztásra, ahol viszonylag nagy a hátrányos helyzetű gyermekek száma. A kiválasztásnál fontos szempont volt az, hogy a gyermekek fejlődést befolyásoló rizikófaktoroknak való kitettsége nagyobb mértékű legyen (egyidejűleg 4 vagy több rizikótényező megléte).

A kutatás során a hipotézisként a kognitív képességekben történő fejlődés megléte, a magatartási problémák csökkenése, valamint a szülők és a pedagógusok által vélelmezett reziliencia mértékének javulása került megfogalmazásra.

A hipotézisek vizsgálatára különböző bemeneti és kimeneti méréseket alkalmaztam (intelligenciavizsgálat, MSSST-szűrés a tanulási zavar veszélyeztettség mérésére, Conners Gyermekek Magatartás Kérdőív és a reziliencia mérésére alkalmas skála). Az eredmények azt mutatják, hogy minden területen szignifikáns eltérés mutatkozott a bemeneti és kimeneti eredmények között. Az intelligencia mértéke javult, a magatartási problémák száma és súlyossága csökkent, a reziliencia mértéke emelkedett a résztvevőknél. A kutatás során bizonyos nehézségekkel és korlátokkal is szembesültem, ezekről is szót kívánok ejteni az előadás során.

Kulcsszavak: reziliencia, óvoda-iskola átmenet, fejlesztőprogram

**AZ IDEGENNYELV-TANULÁSI MOTIVÁCIÓ HATÁSA
A SZÓTÁRHASZNÁLATI HAJLANDÓSÁGRA**

Az idegen nyelvek tanulása során a szótárhasználat – jó esetben – már a tanulási folyamat kezdetétől kitüntetett szerepet játszik, hiszen a nyelvtanulók különböző típusú szótárak segítségével (ideális esetben) rendszeresen ellenőrzik az ismeretlen szavak vagy kifejezések jelentését. A '90-es években a kommunikatív nyelvoktatás térnyerésével – amely az idegennyelv-tanulási folyamatból igyekszik kizárni az anyanyelv használatát – a tanárok arra ösztönzték a diákokat, hogy a legtöbb esetben inkább a szövegösszefüggésből próbálják meg kikövetkeztetni az ismeretlen szavak jelentését. Emiatt természetesen a szótárhasználat oktatása is háttérbe szorult. E korábbi módszertani megközelítéssel ellentétben ma már széles körben elfogadott, hogy az autonóm nyelvtanulóknak hatékonyan kell tudniuk használni a szótárakat, hiszen visszatérően találkoznak olyan szavakkal és kifejezésekkel, amelyek ismeretlenek lehetnek számukra. Napjainkra a szótárhasználatot a digitális eszközök megjelenése egyre hatékonyabbá és sokrétűbbé teszi, így szótárakhoz kötődő tevékenységek az autonóm nyelvtanulás és a motiváció szempontjából is fontosak. Kérdőíves, nagymintás kvantitatív kutatásunk (N = 925) célja az volt, hogy feltérképezze a gazdasági képzésben részt vevő egyetemi hallgatók idegennyelv-tanulási motivációját, valamint a nyelvtanulási motiváció, a szótárhasználat és a szótárakért való fizetési hajlandóság közötti esetleges fennálló kapcsolatokat. Az adatelemzés során strukturális egyenlet modellezést (SEM) alkalmaztunk, amely segítségével a kutatásba bevont változók közötti potenciálisan létező sokféle kapcsolatot igyekeztünk feltárni. Eredményeink többek között azt mutatják, hogy az idegennyelv-tanulási motiváció számottevő pozitív hatással van a gazdasági képzésben részt vevő hallgatók szótárhasználati attitűdjére. Mindebből arra következtethetünk, hogy minél motiváltabb egy hallgató, annál valószínűbb, hogy szótárt fog használni a számára ismeretlen szavak, kifejezések ekvivalenseinek kikeresésére. Ebből következőleg a szótárhasználat oktatása növelheti a hallgatói autonómiát, valamint az élethosszig tartó hatékony tanulás képességét is.

Kulcsszavak: angol nyelv, egyéni nyelvtanulói különbségek, idegennyelv-tanulási motiváció, szótárhasználat

ÖRÖKLÖTT SÉMÁK – A MATEMATIKAOKTATÁS TANULT TEHETETLENSÉGE

A matematikaoktatás, a matematikatanulás minősége döntően meghatározó, ha a gazdasági döntéshozatalt alapvetően befolyásoló tapasztalatokra gondolunk. A vállalati döntések gyakran nem a valós, hanem vélt helyzetek alapján születnek, amelyekre erősen hatnak azok a reprezentációk és sémák, melyeket korábban tapasztaltunk, tanultunk, megéltünk. A 21. század központi kihívása a gazdasági rendszerek fenntarthatóságát és körforgását érinti. Ebben a matematikai tudás kulcsfontosságú, hiszen a matematikai problémamegoldás többről szól, mint a tanultak rutinszerű alkalmazása, ez a képességünk a jövő előrejelzésére, a jelen tudása alapján.

A 20. században végzett kutatások elsősorban a tanulási és tanítási módszerekre, stratégiákra koncentráltak. A belső tényezők, különösen a matematikaoktatásban, döntőek lehetnek, és az oktatásban, majd később a felnőttként is megélt matematikai szorongás (amely a számokkal való találkozáshoz kapcsolódó feszültség, ellenszenv, frusztráció és a félelem érzései), jelentősen befolyásolja az emberek döntéshozatalát és ezáltal a világgal való viszonyát. Az oktatási rendszerben tapasztaltak által kialakult tanult tehetetlenség akadályozza a hatékony problémamegoldást és a fenntartható gondolkodási folyamatok kialakítását.

A kutatások rámutatnak arra, hogy a matematikaoktatás jelenlegi gyakorlata gyakran az öröklött sémák megismétlésére épül. A tanult tehetetlenség ezen sémák által van meghatározva, ami akadályozza a diákokat abban, hogy kritikus és kreatív módon közelítsenek a problémákhoz. Az oktatási rendszerben dolgozóknak fel kell ismerniük és kezelniük kell ezt a problémát, hogy elősegítsék a diákok matematikai készségeinek fejlesztését.

Egy közel 650 fős válaszadót felölelő minta alapján végzett kutatás eredményei rávilágítanak a jelenlegi oktatási gyakorlat tapasztalataira, négy generáció összehasonlító vizsgálata által. A fenntartható gondolkodási folyamatok kialakításával és az öröklött sémák felismerésével és meghaladásával javíthatjuk a jövő matematikaoktatását és a személyes döntéshozatali képességeinket.

A matematikaoktatásban jelen lévő tanult tehetetlenség a hagyományos oktatási sémák és a modern kihívások közötti szakadékot tükrözi. A jövőbeli fenntartható gondolkodási folyamatok és hatékony döntéshozatali képességek kialakításához a matematikaoktatásnak a hagyományos kereteken túl kell lépnie, ösztönözve a diákokat arra, hogy kritikus, kreatív és alkalmazkodóképes módon közelítsenek a problémákhoz.

Kulcsszavak: matematikaoktatás, öröklött sémák, tanult tehetetlenség

FARMOSI ANDREA

A KÖZÉPISKOLÁS KOROSZTÁLYAL VÉGZETT ISKOLAI SZOCIÁLIS SEGÍTÉS TAPASZTALATAI EGY EGRI INTÉZMÉNYBEN

Előadásomban a Magyarországon 2018. szeptember 1-jén kötelezően bevezetett óvodai és iskolai szociális segítséssel összefüggésben elvégzett felmérésem adatait fogom bemutatni a gyermekvédelemben eltöltött 20 év saját munkatapasztalatával kiegészítve. A felmérés Eger egyik középiskolájában készült 4 évfolyam diákjainak a megkérdezésével, kérdőíves vizsgálattal. Arra kerestem a választ, hogy a diákok kihez fordulnak problémáikkal az intézményben, illetve mennyire vannak tisztában az elérhető szolgáltatásokkal. A kérdőív kérdései között szerepel az is, hogy tudják-e, hogy az óvodai és iskolai szociális segítő mivel foglalkozik, és mikor, hol és mivel lehet őt felkeresni. A felmérést azért végeztem el, mert kíváncsi voltam, hogy a módszertani ajánlások szerinti tájékoztatás mennyire elegendő vagy hatékony a középiskolás gyermekek körében. Az eredmények tükrében következtetést vontam le arról is, hogy milyen formában és módon érdemes az óvodai és iskolai szociális segítőnek a középiskolában hirdetni és működtetni ezt az egyébként kötelező szolgáltatást. A válaszokból kiderült, hogy nem elegendő az információjuk a szolgáltatásról és módszertani változtatásokra van szükség.

Az Egri járás 22 településén, 75 köznevelési intézményben, 17 segítő szakember által 5 év alatt kialakult vélekedés szerint, a középiskolás korosztály a legkritikusabb célcsoportja az iskolai segítségnek. A legnagyobb kihívásokkal az ő esetükben lehet találkozni, amely adódik életkori sajátosságaikból – identitáskeresés, normák és értékek elleni lázadás, hangulatingadozások, beilleszkedési problémák, testi-lelki változások. A szakemberek számára mindez megnehezíti a bizalmi kapcsolat felépítését és a motiváció fenntartását. Ebben az életkorban elsősorban a kortársaik felé fordulnak, a felnőttek világát elutasítják, így fokozottan nehéz elvárni tőlük az önkéntes együttműködést a segítővel és a pedagógusokkal, vagy akár a szülőkkel szemben. A felmérésem gyakorlati haszna a szakemberek számára az is, hogy milyen változtatásokra van szükség az említett célcsoporttal való munka során.

Kulcsszavak: iskolai szociális segítség, középiskolás korosztály

FENYŐ IMRE

DIGITÁLIS ÓVODAI ARCULATOK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Előadásunkat megalapozó kutatásunkban óvodák internetes megjelenését vizsgáltuk. A 21. században magától értetődőnek tartjuk annak jelentőségét, hogy a nevelési intézmények az intézmény környezetével való kapcsolattartásra használják a digitális csatornákat, ezek között kiemelkedő jelentőséggel bírnak az intézményi honlapok. A magyarországi óvodák nagy része igyekszik is élni ezzel a lehetőséggel, nagyszámú intézményi honlapot találunk az interneten.

Kutatásunkban az óvodai honlapokkal kapcsolatos általános megállapításaink megfogalmazása mellett igyekeztünk jellegzetes intézményi halmazokat elkülöníteni a digitális arculat minősége alapján. Az *Okosóvoda program* kapcsán 2022. december 31-éig létrehozott honlapokat magától értetődő módon egységes csoportként kezeltük, így tudtuk összehasonlító elemzés tárgyává is tenni e csoportot. Az *Okosóvoda program* évente 100 óvoda (2021-től bölcsőde is) számára ad lehetőséget arra, hogy kész arculati elemeket tartalmazó modulok segítségével a saját igényeinek megfelelő honlapot alakítson ki. A nyertes óvodák domainnevet, tárhelyet, és egy munkatársuk részére ingyenes felkészítést kapnak a programban.

Jelen előadásban a Hajdú-Bihar vármegyei pályázók honlapjainak elemzését mutatjuk be és elemezzük legfontosabb szempontjaink (tartalom, informativitás, megjelenés, kezelhetőség, esztétikai jellegzetességek) alapján.

Kutatásunk módszertana egyrészt a dokumentumelemzés és a tartalomelemzés bevett eljárásait foglalja magában, amennyiben a honlapokat a nevelési intézmények digitális dokumentumainak tekintjük. Ugyanakkor ezeket a dokumentumokat működésük sajátossága megkülönbözteti a hagyományos dokumentumtípusoktól, ezért lehetséges egyfajta funkcionális analízis is esetükben, melynek során kutatásunk a szakirodalomban széleskörűen elfogadott honlap-elemzési-szempontokat (Peterson, R. – Olney, I.) érvényesíti, ezek a *Megtanulhatóság* (Learnability); a *Hatékonyosság* (Efficiency); a *Megjegyezhetőség* (Memorability); a *Hibák* (Errors); és az *Elégedettség* (Satisfaction) dimenzióinak vizsgálata. Összehasonlító elemzésünk a halmaz elemein belül és azon kívüli elemzési eljárásokat is alkalmaz.

Kulcsszavak: digitális megjelenés, óvodai nevelés, okosóvoda program

FINTOR GÁBOR

A TESTNEVELÉSSSEL KAPCSOLATOS ATTITÜDÖK KOMPLEX VIZSGÁLATA

Az általános iskolai tanulóknál az évek során kapott értékek meghatározzák felnőttkori életvitelüket is (Barnett és mtsai., 2008; Minarro, 2009; Shepard és mtsai., 2013; Bognár, 2019). Ebben a periódusban a tanulók testi, lelki, szellemi egészségében a rendszeres, a mennyiségileg és minőségileg is megfelelő testmozgás elengedhetetlen fontossággal bír (Gombocz, 2019; Csányi – Révész, 2015). A testnevelés tantárgynak tehát nagy a felelőssége, szerepe a felnövekvő generáció egészségtudatosságának kialakításában (Strong és mtsai., 2013; Rétság, 2016; Hamar, 2016).

Előadásunk kiindulópontját a Testnevelés és sport műveltségi terület szaktanterveinek elemzése adja (Hamar – Petrovic, 2008; Hardman – Marshall, 2009; Rétság – Csányi, 2014). A nemzeti alaptanterveket vizsgálva kijelenthető, hogy az egészségre nevelés területén a testnevelés mindig is kiemelt szerepet játszott. Ugyanakkor a mindennapos testnevelés 2012-es bevezetésével a tantárgy új dimenzióba került. A tantárgy óraszámának növekedése mennyiségi javulást hozott, de új minőséget is (mely legalább ennyire fontos tényező) hozhat létre, hiszen a megfogalmazott célok képessé tehetik a műveltségi területet a hatékonyabb egészségnevelésre (Révész – Csányi, 2015; Rétság, 2014).

Előadásukban az a célunk, hogy bemutassuk azon vizsgálatok eredményeit, amelyeket az elmúlt 10 évben végeztünk a testnevelés tantárgy kapcsán, ezen belül is az attitűdökre fókuszálva.

Az első vizsgálatunk longitudinális volt, három település 6. osztályos tanulói vettek részt benne (n = 131) 2013 márciusa és 2014 májusa között. A kapott eredményeink azt mutatják, hogy a tantárgy kedveltsége nem csökkent a mindennapos testnevelés bevezetésével. Sőt, azok, akik a mindennapos testnevelés hatására többet sportolnak, jobban is kedvelik már a tantárgyat.

A második – keresztmetszeti – adatgyűjtés négy különböző fenntartójú iskolában történt Nyíregyházán 2014 májusában egy önkitöltős saját kérdőív segítségével (n = 285). Az itt megkérdezettek több mint fele fontosnak tartja a testnevelés tantárgyat.

A harmadik (keresztmetszeti) kutatás – diákszám, település-típus szerint – már reprezentatívnek tekinthető a fent említett régióban (n = 1153). Saját mérőeszközt hoztunk létre a NAT céljai és az attitűdök vizsgálata kapcsán. Eredményeink szerint a tanulók jelentős része kedveli és fontosnak tartja a testnevelés tantárgyat, hiányzik számukra, ha elmarad.

A negyedik (keresztmetszeti) kutatás (2022. július–augusztus) országos reprezentatív felmérés (N = 1018), kijelenthető, hogy a mindennapos testneveléssel kapcsolatos vélemények többsége pozitív, a megkérdezettek hasznosnak ítélik meg az óraszám emelését.

A tantárgy oktatása semmivel nem pótolható eszközrendszer a tanulók teljes személyiségének pozitív irányú formálásában, és a testnevelés egyúttal kulturális tőke is.

Kulcsszavak: mindennapos testnevelés, általános iskolai tanulók, Nemzeti alaptanterv

FISCHER ALAJOS

SZÉLJEGYZET A TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TANTÁRGYAK TANÍTÁSÁNAK PROBLEMATIKÁJA KAPCSÁN

Ahhoz, hogy a természettudományos tantárgyak oktatása körül bajok vannak, többen, többször is leírták, elmondták. Ezek „pusztába kiáltott szavak” voltak, hiszen – az utóbbi évtizedekben – semmilyen pozitív változás nem történt. Előadásomban ismét rávilágítok, kiemelem azokat a tényezőket, melyek gátjai lehetnek az előremutató, pozitív fejlődésnek. Különösen a kémia tantárgyat érintő sürgető változásokra fókuszálok. A sorrend nem meghatározó, hisz mindegyik egyformán lényeges, csak van, ahol forrásra, vagyis pénzre van szükség, máshol szemléletváltásra.

Előadásomban szeretnék rámutatni az egyetemi képzésben látható gondokra, mint pl. pedagógiai ismeretek ismételt, újbóli oktatására, valamint a **szakmódszertanok hiányos mivoltára**. A hallgatók pedagógiai-pszichológiai tanulmányaik során elsajátított ismereteire, készségeire nem építenek a módszertani képzés során. Szinte minden „A biológia/kémia/stb. tanításának módszertana” tankönyvben megismétli(k) a szerző(k) a korábban Didaktikából megtanultakat. Ellenben – már nem lévén külön általános iskolai- és középiskolai tanárképzés – nem tekintik át a 7–11. évfolyamok tananyagok **MEGTANÍTÁSÁNAK** módszertanát. (Fogalmak, folyamatok tisztázása, kísérletek leírása / szükséges anyagokkal, eszközökkel.) Felhozom a „régii” a „kémia tanítása” tanári segédkönyvek példáját. Ma is elkélne az órákra lebontott leckék bemutatása, feldolgozása, szemléltetési lehetőségekkel, modellekkel, ppt-vel, táblaképpel, dolgozati kérdésekkel, válaszokkal, értékelési útmutatókkal. Ezek használata akár alternatívaként is kezelhető, de így lenne miből ötletet merítenie a szakos tanárnak.

Nem kevésbé gond, így aláhúzandó, a **szertárak (szaktantermek)** léte, felszereltsége, vagy éppen **felszerelatlensége**. Fontos szólni a **pénzhiányra** való folytonos hivatkozásról (Tankerületi Központok, KLIK). Továbbá az iskolák vegyszerek és eszközök beszerzésére fordítható, általában igen alacsony keretével oda vezetett, hogy a szertárak jó részének beszerzési lehetőségei beszűkültek, sőt egyes oktatási intézményekben egyenesen főlészámolták a kémiaszertárakat. (Lásd Kémia tanítása ELTE TTK tankönyv)

Óriási gondnak mutatkozik a továbbképzési és a **szakfelügyelői (tanácsadói) rendszer szétesése**, mely tovább bénítja, a jobb esetben egy főszakos tanár munkáját, akinek így végképp nincs kitől kérdeznie, tanácsot kérnie, hospitálnia stb.

Elgondolkodtató és bőven adnak számunkra feladatot a 2011-es TIMSS-vizsgálatok, melyek Magyarországot az úgynevezett **tradicionális természettudományos oktatás** kategóriájába sorolták, ami a következő sajátosságokat jelenti. 1.) Hangsúly az elméleti oktatáson van, a gyakorlat szerepe jóval kisebb. 2.) Rendszeres és sok a memorizálandó tananyag. 3.) Alacsony az önálló tanulói tevékenység és a csoportmunka aránya. 4.) A tanári bemutatások megfigyelése jellemző. 5.) Tanórákon az informatikai eszközök használata igen alacsony (2-4%). E gondok **tantervi (NAT) kérdéseket** is felvetnek.

Az előadásban nem törekszem a teljességre, az időkeretek miatt sem. Így hát mit tehetnék egyebet, hogy magam is elmondom a gondokat és töretlen kincstári optimizmussal bízom a pozitív változás lehetőségében.

Kulcsszavak: természettudományos szakmódszertanok, tantermek felszereltsége, Nemzeti alaptanterv, szakfelügyeleti rendszer

FÓTI PÉTER

A TANÁRKÉPZÉS GYAKORNOKI ÉS LABORATÓRIUMI MÓDSZERE

Amióta alternatív pedagógiáról beszélünk, mindig szó esik arról is, hogy annak fontos részét képezi az, hogy a tanár mást gondol a tanulásról, az iskoláról, mint a tradicionális iskolákban dolgozó tanárok nagy része. Ezért törekedett majd' minden nagy reformpedagógus arra, hogy saját eszméi szerint saját tanárképzést is kiépítsen.

Ugyanakkor mindig volt és van ma is van „áthallás” az alternatív pedagógiák és a tradicionális pedagógia között. A hagyományos tanárképzőkön a maguk módján ismertetik és kritizálják az alternatív pedagógiákat, és az alternatív tanárképző intézményekben is hasonló történik a másik oldallal kapcsolatban.

A „demokratikus” oktatás még nem jutott el oda, hogy saját tanárképzést mondhatna magáénak, de gondolatban szeretnék ezt legalább előkészíteni, ezért szeretném elmondani, hogy milyen eddigi hagyományokhoz érdemes kapcsolódni, és milyen tanárookra lenne szükség a demokratikus iskola működtetéséhez, és hogyan lehetne elérni, hogy a kezdő pedagógusok zökkenőmentesen be tudjanak kapcsolódni egy ilyen iskola munkájába.

Előadásomban szeretném bemutatni a múltban és a jelenben működő jó példákat. Beszámolnék arról a kísérletről is, amikor az ELTE TÓK-on *Demokratikus tanulás* címmel tartott kurzus keretén belül megpróbáltunk kollégáimmal úgy „tanítani”, ahogy azt egy „demokratikus” tanárképzőben tennénk.

A nevelésről sokat író amerikai filozófus John Dewey maga is tanított és vezetett iskolát Chicagóban. Ahogy Martin Bickman írja:

Dewey különbséget tett a gyakornok típusú és a laboratórium típusú tanárképzés között. Az első célja, hogy minél hatékonyabban termelje ki a létező rendszerbe illő tanárokat. Már az elnevezésből is következik, hogy egy kezdő/gyakornok és egy őt irányító vezető tanár a folyamat résztvevői, a kezdő megfigyeli a vezető tevékenységét, és megpróbálja azt reprodukálni. Ez a megközelítés ismerős lehet, hisz ez köztudottan a legelterjedtebb tanítási módszer.

Kulcsszavak: alternatív pedagógiák, demokratikus tanulás, John Dewey pedagógiája

FÜLÖP-SZÉKELY ANITA

A GYERMEK ISKOLAI ELŐMENETELÉNEK SZÜLŐI TÁMOGATÁSA PEDAGÓGUSI NÉZETEK ALAPJÁN

A gyermek iskolai előmenetelét, tanulási motivációját, teljesítményszintjét számos tényező befolyásolja. Míg az iskolai előmenetelt befolyásoló tényezők régebbi vizsgálatai főként a család szocioökonómiai jellemzői, illetve a szülők iskolai végzettségének hatásai felől közelítettek, addig napjainkban egyre több kutatás a gyermek mögött álló szülők szerepvállalásának különféle megnyilvánulási formáira, a szülői támogatás és bevonódás rendkívül komplex rendszerének hatásmechanizmusára helyezi a hangsúlyt. A gyermek iskolai előmenetelét támogató szülői tevékenységek – pl.: gyermek tanulásának biztosítása érdekében vállalt szülői feladatok, a megfelelő kommunikáció fenntartása, a gyermek otthoni tanulásában vállalt szülői segítségnyújtás különféle árnyalatai – meglehetősen széles palettán helyezkednek el a szülők iskolai és otthoni közeget érintő megnyilvánulásaiban.

Jelen előadás első felében egy erdélyi községben végzett kvalitatív vizsgálat elméleti háttérének bemutatására kerül sor, mely a szülői támogatás és bevonódás kutatásának, illetve a térségi oktatás jellemzőinek áttekintésén alapul. Az előadás második része a kutatás módszertani ismertetését, illetve a nyert eredmények bemutatását tartalmazza. A gyermek iskolai előmenetelét támogató szülői szerepvállalás megannyi formájának azonosítása, illetve az egyes formák jellemzőinek feltérképezése képezte jelen kutatás célját. A vizsgálat adatgyűjtési fázisában általános iskolában tanító pedagógusokkal (11) készítettem félig strukturált interjúkat. A nyert adatsor szülői feladatokra vonatkozó adatai kerülnek bemutatásra jelen előadásban. A kutatási eredmények térségi oktatási jellemzők mentén történő elemzése, valamint további javaslatok megfogalmazása képezi előadásom záró részét.

Kulcsszavak: szülői támogatás, iskolai előmenetel, szülői feladatok, pedagógusi nézetek, szülői bevonódás

FÜLÖP-SZÉKELY ANITA

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSALÁDOK A KORONAVÍRUS ALATTI ONLINE OKTATÁS IDŐSZAKÁBAN

A Covid-19-járvány terjedése, illetve a terjedés megfékezése érdekében elrendelt intézkedések eredményeként 2020 februárjától kezdődően egyre több oktatási intézmény tért át az online oktatás gyakorlatára. A hagyományos oktatási gyakorlat felfüggesztése és a digitális technológia különféle formáinak igénybevételével történt online oktatás globális szinten rajzolta át az oktatási gyakorlat egészét. Míg egyes országokban az online oktatás bevezetése meglehetősen hirtelen, egyik napról a másikra történt, addig másoknál csak később következett be, így nyújtva némi felkészülési időt az online oktatásra való áttérés előkészítésének. Bár számos ország lépéselőnyvel élvezett az online oktatás helyszíni (iskolai) előkészítésének köszönhetően, mégsem sikerült teljes mértékben ellensúlyozni a hátrányos helyzetű családokból származó diákok online oktatáshoz való hozzáféréseinek akadályozottságát. A témában végzett kutatások, felmérések eredményei alapján az online oktatáshoz való hozzáférés, illetve annak akadályozottsága háttérben nagy szerepet játszottak azok a társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek, amelyek egyes családok esetében még inkább hangsúlyosodni látszottak e különleges oktatási időszakban.

Jelen előadás első részében a kutatás elméleti keretrendszerének áttekintésére kerül sor, melyben a hátrányos helyzet kérdésére, az online oktatás, illetve a térségi (székelyföldi) oktatási helyzetkép jellemzőinek bemutatására térek ki. Az előadás második részében a végzett kvalitatív kutatás módszertani ismertetése következik, majd a vizsgálati eredmények bemutatására kerül sor. Jelen kutatás célját a hátrányos helyzetű családok online oktatásra vonatkozó tapasztalatainak, kihívásainak megismerése képezte. A kutatás terepéül egy erdélyi község szolgált, ahol a félig strukturált interjú alkalmazásával 10 hátrányos helyzetű (alacsony iskolai végzettségű) szülőtől sikerült adatokat gyűjtenem. Az adatfeldolgozás során kategóriaelemzéssel dolgoztam, melynek segítségével a hátrányos helyzetű családok online oktatás alatti kihívásainak öt nagy kategóriáját sikerült azonosítani. Végül a vizsgálati eredmények térségi kontextusban történő elemzésével, illetve további javaslatok megfogalmazásával zárom előadásomat.

Kulcsszavak: online oktatás, hátrányos helyzet, alacsony iskolai végzettség, Covid, kihívások

GALAMBOS ATTILA

AKCIÓ ÉS PEDAGÓGIA? – KÖZÉPISKOLÁBAN MEGVALÓSULÓ FENNTARTHATÓSÁGI PROGRAMOK, ILLETVE AZOK HATÁSAI AZ ISKOLA FALAIN TÚLRA

A környezeti nevelés 2003 óta része minden magyarországi iskola pedagógiai koncepciójának. Projektek valósulnak meg, témahetek szerveződnek e köré, egyre több pedagógus tartja fontosnak, hogy beépítse a fenntarthatóságra nevelés gondolatosságát munkájába, amiről az is tanúsodik, hogy a Fenntarthatósági Témahétre felkészítő programra 1445 fő regisztrált 2023-ban. Ezek az aktivitások, illetve eredményeik gyakran maradnak az iskola falain belül, kevéssé reflektálnak az iskolán kívüli valóságra, továbbá a programok gyakran a tanárok vagy az iskolák által kezdeményezettek. Pedig a fiatalok társadalmi aktivitása komoly változáson, fejlődésen ment keresztül. Például a Friday for Future mozgalom, ami iskolai időben zajló, elsősorban 18 évnél fiatalabbak által szervezett környezetvédelmi mozgalom, jó példa erre.

Egy erdélyi–magyar együttműködésben megvalósuló Erasmus+ projekt kapcsán olyan pedagógiai modell kidolgozása zajlik, mellyel arra ösztönözzük a tanárokat, hogy az iskola falain túlra ható fenntarthatósági projekteket valósítsanak meg olyan témákban, melyeket a diákok kezdeményeznek.

Az előadás során arra törekszünk, hogy bemutassuk a Falakon Túl projektet, annak pedagógiai koncepcióját, az *akciópedagógiai* elképzelést, ennek oktatási hátterét (akciótanítás, akciókutatás, projektmódszer), illetve az eddig elért eredményeket. A projekt során 2024 februárjáig 34 tanárral dolgozunk együtt, akik egy 30 órás e-learning-tananyag során ismerkednek meg az akciópedagógia modelljével, majd 2024. január végén egy találkozót szervezünk velük, ahol egyrészt reflektálnak a tananyagra, illetve elkezdik kidolgozni az iskolában megvalósítható akciókat.

Az akciópedagógiai folyamatban a tanulási folyamatban résztvevők olyan társadalmi kérdésre reagálnak az iskolán kívül, mely érinti és foglalkoztatja őket. A tanulók a tanulási folyamat végén nem lépnek tovább egy újabb tudástartalomra, hanem a korábban elsajátított információk mentén, azoknak a tapasztalatait hasznosítva valamilyen aktivitást valósítanak meg. Ez az aktivitás lehet bármilyen a projektpedagógia során is létrejövő projektermék, plakátkampány, adománygyűjtés, gerillakertészkedés stb.

Kulcsszavak: társadalmi részvétel, akciópedagógia, projektmódszer, fenntarthatóságra nevelés

GÉCZYNÉ SIMON RÓZSA ANIKÓ

ALSÓ TAGOZATOS ETIKA A GYERMEKFILOZÓFIA TÜKRÉBEN

A gyermekfilozófia a magyarországi tudományos életben inkább általános pedagógiai szemléletként és részben kidolgozott módszertanként van jelen (Falus – Jakab, 1997, 1998, 1999). A gyermekfilozófia módszerének etikaoktatásba való beágyazódását vizsgálta hazánkban Jakab György (2012), azonban az ő megállapításai óta új alaptanterv (NAT 2020), és ehhez igazodóan új tankönyvek jelentek meg a magyar oktatásban. Ennek megfelelően ebben az előadásban az új Nemzeti alaptanterv etikára vonatkozó célkitűzéseit, e célkitűzések tankönyvi leképeződését vizsgálom, különös figyelemmel arra, hogy a tankönyvben megjelenő kérdések milyen mértékben építenek a gyermekfilozófia elméleti, elvi alapjaira és meglévő módszertani apparátusára. Kutatásomban az általános iskolai alsó tagozatos etikatan könyvek kérdéseit vizsgálva adok számot arról, hogy mennyiben alapozzák meg a NAT-ban kitűzött fejlesztési célokat, illetve a gyermekfilozófia tükrében milyen mértékben alapozzák meg a kritikai, filozófiai gondolkodás fejlődését. A kutatás elsődleges motivációját a filozófia tantárgyának és műveltségi területének háttérbeszorulása nyújtotta (NAT 2020). A kutatást Jakab (2012) vizsgálatán túl Fenyődi Andrea (2022) *Developing cultural awareness in Ethics in Hungary* című tanulmánya inspirálta. Fenyődi említett tanulmányában rámutat az etika tantárgy tanításának irányelvi és szemléleti változásaira 2012-től 2020-ig. Rámutat a tanulóközpontú megközelítés megfigyelhető háttérbe szorulására, és ezzel párhuzamosan a tanári iránymutatás jelentőségének erősödésére. Mindebből kiindulva előfeltevésem az, hogy az etika filozófiához oly szorosan kötődő természete a tantárgy esetében nem kap kifejezetten hangsúlyt a tankönyvben, még úgy sem, hogy ennek iskolai megjelenéséhez módszertant, eszköztárat, alapvető szemléletet a gyermekfilozófia biztosít a számára. A kutatás eredményei az előfeltevést igazolni vélik. Az alsó tagozatos etikatan könyvek kérdései ugyanazon témakörök koncentrikus feldolgozását teszik lehetővé, és egyre komplexebb módon közelítenek a tankönyvben felvetett problémákhoz, azonban önmagukban nem támasztanak igényt arra, hogy a megjelenő fogalmakról, élethelyzetekről az egyéntől elvonatkoztatottabb, absztrakt szinten beszéljessenek a tanulók. Természetesen a tanulási-tanítási folyamatban a tankönyvön túl a tanulócsoporthoz tartozó összetétel, és a pedagógus szerepe, módszertani választásai is igen jelentősek. Egy további kutatás ez utóbbira vonatkozóan tisztább képet adna arról, hogy az etika tantárgy mennyiben szolgálja a filozófiai, kritikai gondolkodás fejlesztését, mennyiben motiválja a gyerekeket a saját kérdéseik megfogalmazására, a közös eszmecserében való részvételre.

Kulcsszavak: etika, filozófia, gyermekfilozófia, filozófiai gondolkodás, tankönyvelemzés

GORTVA JÁNOS

**HELYTÖRTÉNETI JELLEGŰ KUTATÁSOK FELHASZNÁLÁSA
A KÖZNEVELÉSBEN, AVAGY MIKROTÖRTÉNET ÉS
TANTÁRGYI KONCENTRÁCIÓ**

A modern pedagógia fókuszában egyre inkább a tanulói tevékenységek, illetve a tantárgyi integráció áll. A NAT 2020-ban is számos ponton megjelennek az ehhez kapcsolódó tartalmi elemek. Több olyan új tantárgy is szerepel a tantervben, amelyben jól használhatók a helytörténeti kutatások eredményei. Módszertani szempontból az oral history módszere, illetve akár a településen korábban már elkészített interjúk is felhasználhatók. A hon- és népismeret tantárgy keretében például a helyi hagyományok és értékek feltárása, a digitális adatbázisok felhasználása az egyik elvégzendő feladat, illetve tevékenység. Az állampolgári ismeretek nevű tantárgy tantervében szerepel a helyi sportegyesületek, illetve sportolók megismerése, amelyhez például a korábbi sporttörténeti kutatások kiválóan használhatóak. Ugyanezen tantárgyak keretében a tanuló megismerkedik a helyi tradíciókkal és értékekkel, így például az iskola történetével, hagyományaival is. Természetesen mindezeket aktív, alkotó módon. Ez lehetőséget nyújt a digitális történetmesélés és számos más módszertani megoldás felhasználására, ugyanakkor elengedhetetlenül szükségessé teszi a tantárgyak közötti kapcsolatok erősítését. A hagyományos tantárgyi struktúra régebbi tárgyaiban is számos olyan elem van, ami elősegíti a tantárgyi koncentrációt. Az ének-zene tantárgy esetében a helyi zenei hagyományok megismerése és összegyűjtése lehet ilyen jellegű feladat. A történelem tantárgy esetében még az érettségi témakörök között is megjelenik a helyi sajátosságokat tükröző téma lehetősége, amennyiben ezt a helyi tanterv is tartalmazza.

Ez a néhány kiemelt példa is jól mutatja, hogy a helytörténeti (legyen az akár történelmi, sport, vagy kulturális témájú) jellegű kutatások szerepe jelentős lehet a köznevelésben. A tanulmányban igyekszem néhány példát felmutatni ezekre, illetve módszertani ötleteket adni a pedagógusoknak az együttműködésre, a tantárgyi koncentrációra.

Magától értetődik, hogy a kapcsolódási pontok feltárása és kiaknázása mindig egyéni, a helyi sajátosságokhoz alkalmazkodó feladat, csakúgy, mint a már elvégzett kutatások megismerése, illetve esetleges új lehetőségek, irányok megfogalmazása. Sok esetben ez jelentheti a diákok minikutatásait éppúgy, mint akár a pedagógusok együttműködésében megvalósuló projekteket. A tanulmány célja, hogy ezekhez gondolatébresztőként, inspirációként szolgáljon.

Kulcsszavak: helytörténeti kutatások, oral history, mikrotörténet

GYŐRIK GYŐZŐ – BÉKI PIROSKA

A FAIR PLAY MEGJELENÉSE A KÜZDŐSPORTOKBAN

A tisztességes küzdelem iránti elvárás mély történelmi gyökerekre tekint vissza, akár az ókori olimpiai játékok, akár a középkori lovagi tornák tekintetében viszonyítunk. A modern korban kezdetben főként a sporttal kapcsolatban határozták meg a fair play fogalmát, napjainkban azonban teljes mértékben túlnyúlik a sport keretein, és valójában egyfajta filozófiának tekinthető, mely az élet minden területén jelentkezve határozza meg az emberek viselkedését, kapcsolatrendszerét, szemléletét. A másik embernek, a kulturális sokszínűségnek, a mindennapos élet szabályainak, a társadalmak eszme- és normarendszerének tisztelete hozzátartozik a szocializációs folyamatainkhoz, mely a fair play kapcsán is alapvetésként jelentkezik. Az előzőekben tárgyalt eszmeiség bemutatására és a szabályrendszerek kialakítására, elsajátíttatására az egyik legalkalmasabb terület a küzdősportok világában található. A nevelés-oktatás folyamatának szocializációs szempontból kiemelkedő területe az iskolai testnevelés, ahol a jogszabályi változásoknak köszönhetően a küzdősportoknak egyre nagyobb szerep jut. Kutatásunkban összehasonlító dokumentumelemzés során a fair play eszmeiségét és megjelenését vizsgáltuk a küzdősportok tekintetében általánosan és az iskolai nevelés világára vetítve. Eredményeink ismeretében arra a következtetésre jutottunk, hogy a küzdősportok során mind a történeti, mind az erkölcsi-eszmei háttér kimagaslóan alkalmas a fair play elveinek bemutatására, illetve ezen elvek küzdősportokon keresztüli edukációjára, valamint megállapítható, hogy a tantervi dokumentumok is jellemzően a küzdősportokon keresztül mutatják be a fair play elveit és gondolatvilágát.

Kulcsszavak: küzdősport, iskolai testnevelés, fair play

HABOS DOROTTYA

**PEDAGÓGIAI KOMMUNIKÁCIÓ HIBRID OKTATÁSBAN MODELLEZETT
IRODALOMÓRÁN**

A koronavírus-járvány megjelenése felgyorsította a digitalizációt a tanítási-tanulási folyamatba bevonó törekvéseket, amelyhez a köznevelési intézményeknek és a pedagógusoknak is alkalmazkodnia kellett. Ez az időszak a számtalan negatív tapasztalat mellett pozitív hozadékkal is bír, amelynek egyik gyakorlati megvalósulása a hibrid oktatás lehet. A hibrid oktatás gyakorlati bevezetését tűzte ki célul egy budapesti középiskola, ami ugyan hosszabb folyamat eredménye lesz, azonban az előkészítő, kezdeti időszakának eredményei által közelebb kerülhetünk a hibrid oktatás létjogosultságának elméleti feltételeihez.

Előadásomban e kutatás egy részét kívánom bemutatni, amely a pedagógus tanórai tevékenységére, ezen belül kommunikációjára fókuszál. Modellezett hibrid oktatás keretében egy hónapon keresztül vizsgáltam a pedagógus offline és online kommunikációját magyarirodalom-órakon, hasonlóságokat és különbségeket keresve. A pilotkutatás adatai kérdőívekből, interjúkból, óramegfigyelésből és támogatott felidézésből álltak elő, amelyek Flanders interakció-elemzési módszeréhez illeszkedve komplex képet írnak le a vizsgált intézmény vizsgált pedagógusáról. Fontos megjegyezni, hogy kutatásom nem reprezentatív mintán alapszik és nem hatásvizgálatról van szó, egy konkrét intézmény eseteírása alapján mutat rá az online és offline tanári kommunikáció azonosságaira és különbségeire.

Ugyanakkor a teljes kutatással arra is szeretnék javaslatot tenni, milyen körülmények, feltételek lehetnek szükségesek ahhoz, hogy a hibrid oktatás – legyen szó szükséghelyzetről vagy önkéntes választásról – valóban az oktatás és nevelés céljait szolgálja, illetve melyek azok a körülmények, amelyek nem teszik alkalmassá bevezetését, alkalmazását. Mindez pedig alapot nyújthasson további kutatásokhoz és egy esetleges későbbi gyakorlati bevezetéshez.

Kulcsszavak: pedagógiai kommunikáció, hibrid oktatás, interakció-elemzés

HADNAGY JÓZSEF

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ CSALÁDOKKAL VÉGZETT KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSI FOLYAMAT SAJÁTOSÁGAINAK BEMUTATÁSA

Magyarország társadalmi esélynövelő programja egyedülálló Európában. A Biztos Kezdet Gyerekházaktól a tanoda rendszerén át egészen a felsőoktatásban megjelenő roma szakkollégiumokig egy átgondolt szakmai intervenció sorozat és hozzá szorosan illeszkedő intézményrendszer biztosítja a hátrányos helyzetű családok, gyermekek esélyeinek növekedését. Ebben a rendszerben szociális intervenciók egyéni, csoport és közösségi munkaformákon keresztül valósulnak meg, s a rendszerszemléletre alapozva az ellátásba becsatornázódnak a családok.

Hogyan válnak a családok, az egyének, a csoportok és a közösségek partnerré egy segítői folyamatban, melynek a lényege az esélyteremtés, az esélyek bővítése, a participáció?

Eger városában a Szala városrész három számozott utcából áll. Árnyékszala, Verőszala és a Rudivár utcákban közel 150 család él leginkább komfort nélküli házakban. A térség minden adottságában kimeríti a szegregátum fogalmát, az itt élő lakosok halmozottan hátrányos helyzetűek. 2015-ben egy városrehabilitációs programnak köszönhetően elindult egy közösségfejlesztési folyamatra épülő szolgáltatásfejlesztés, melynek lényege a közösség tagjainak bevonása a közösség döntésén alapuló együttműködés volt. Közösségfejlődés indult el a szűken és tágabban körülvevő más közösségek között. Olyan közösségi kapcsolatok alakultak ki a folyamatos fórumoknak és a közösségi akcióknak köszönhetően, melynek köszönhetően tovább differenciálódott a Szala városrész, s a családok bekapcsolódtak saját életük minőségi átalakításába, aktív alakítóivá váltak szűkebb és tágabb életterületeknek. Civil kezdeményezésre létrejött a SZATECS, a Szaláért Tevők Csoportja, majd létrehozták az Összefogás – Fejlődjünk Együtt közösségi alapítványukat. Sikeresen szervezték meg a SZEM-mozgalmat, melyben a Szalában élők polgárőrség jellegű kezdeményezést indítottak el a biztonság megteremtése érdekében. Óriási sikerként létrehozták a „Férfi Klubot” a „Csak csajok Klubot” és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Roma Szakkollégiumának hallgatóival kialakítottak egy korrepetáló rendszert, melyben önként több mint harminc fiatal csatlakozott és tanul együtt, egymástól a közösségi házban.

Az eltelt éveken túl nagy szükség volt egy átgondolt szakmai programra, támogatásra, mely alapja volt a fenti fejlődésnek. Az előadásban ennek a szakmai programnak a módszertani sajátosságait mutatjuk be.

Kulcsszavak: közösségfejlesztés, szegregátum, hátrányos helyzet, esélynövelés

**KORTÁRSMENTOROK AZ „OKTATÁSI ESÉLYEKÉRT!”:
KORTÁRSMENTOROK TEVÉKENYSÉGÉNEK BEMENETI ÉRTÉKELÉSE**

Előadásunk a korai iskolaelhagyás megelőzésére fókuszál (Fehérvári, 2015; Fehérvári, Paksi & Széll, 2021; Bocsi, Varga & Fehérvári, 2023), elemzésünkben lemorzsolódással veszélyeztetett tanulói csoportoknak biztosított preventív beavatkozást mutatunk be (Fehérvári & Varga, 2023). Az MTA-PTE „*Oktatási Esélyekért!*” kutatócsoport 2021 őszén kezdte meg négy tanéves kutatási-fejlesztési tevékenységét, és sokféle vizsgálati eszközzel és szempontból kíséri azt a többéves folyamatot, mely során 10 általános iskola egy-egy pedagógusa mentorként végez fejlesztést. A program dél-dunántúli, hátrányos helyzetű és roma tanulókkal dolgozó általános iskolák egy-egy osztályában zajlik, és felső tagozaton segíti a diákok minél megalapozottabb pályaválasztását. Célunk – a mentori munka mellett – a tanulók környezetében lévő szolgáltatások, erőforrások összekötése, a pályaeorientáció erősítése, mely segíti a korai iskolaelhagyás megelőzését. A program kulcsszereplői a mentorpedagógusok, akik intézményükre szabott, pályaeorientáció fókuszú mentorálási terv mentén és horizontális tanulással támogatva dolgoznak. Munkájukban fontos a családokkal és az olyan intézményekkel való együttműködés, melyek középiskolai kortárssegítést vagy egyetemisták foglalkozásait nyújtják a tanulóknak. Előadásunkban a kortárssegítés pályaeorientációban betöltött szerepe áll a fókuszban azon diákok bemutatásával, akik a programban mentorként vesznek részt. A Gandhi Gimnázium 20 diákja csatlakozott az Iskolai Közösségi Szolgálat (és/vagy önkéntes munka) keretében a 10 iskola egyikéhez. A belépés szempontja volt, hogy lehetőleg az adott iskola „öregdiákjai” legyenek és/vagy környező településről származzanak. Jelen kutatásba mindegyik kortársmentort bevontuk (N = 20; n = 20). Félig strukturált interjúkkal feltérképeztük véleményüket a mentori szerepről munkájuk elején. A keletkező adatokat tartalomelemzéssel kódoltuk. A vizsgálat során arra kerestünk választ, hogy a kortársmentorok miként ítélik meg mentori feladatuk előnyeit és nehézségeit a személyes tapasztalatokat megelőzően. Eredményeink alapján a kortársmentorok hasznosnak vélik a hasonló szocioökonómiai státuszú általános iskolásokkal való tapasztalatmegosztást a továbbtanulásról, időben közeli élményekről. Munkájukban elszántak, a többüknél felmerült akadályok leküzdésében pedig segítség lehet a szupervízió bevezetése, melyre igényt is tartanak. Eredményeink elősegítik a program kortársmentori elemének hatékonyabbá tételét.

Kulcsszavak: méltányosság, inklúzió, kortársmentorálás

HAFFNER-KISS ALEXANDRA

DIGITÁLIS GENERÁCIÓ AZ OKTATÁSBAN

Az internet kezdeti alkalmazásakor az úgynevezett Web 1.0 használatára még az egyirányú kommunikáció volt a jellemző (tartalmak olvasása). Napjainkra a Web 2.0 jelentős eltérése a kommunikáció kétirányúvá válásában fogható meg leginkább. Az internet felhasználói már nem kizárólag olvasói a webes tartalmaknak, de szerkesztői, tartalomfeltöltői is. Az online térben elérhető tartalmak és szolgáltatások az interaktivitásra, a kétirányú kommunikációra és az azonnali visszajelzésre építenek. Naprakésznek, jól informáltnak lenni századunk legnagyobb elvárása és kihívása is egyben. Az online tartalmak állandó frissülése és sok esetben már a profilra szabott hirdetések és tartalmak célzott üzenetei a személyiségünk és értékítéletünk alakulásában is észrevétlenül ott hagyja lenyomatát.

A digitalizációs folyamatok mindinkább hatással lesznek napi rutinjainkra, ami befolyást gyakorolhat életünk minden területére, így az oktatás gyakorlatára és módszertanára is. Emiatt a jövő pedagógiájának meg kell találnia azokat a módszereket, amelyek megfelelő módon reflektálnak a digitalizáció és online tér okozta hatásokra, és ilyen módon hozzájárulhatnak az alfa generációs diákok tanulási hatékonyságának javításához. A tanulmány célja egyrészt, hogy megvizsgáljam, miért és hogyan változnak meg az alfa generáció tanulási szokásai az őket megelőző nemzedékek ismeretelsajátítási eszköztárához képest. Másrészt arra a problémára kívánok reflektálni és megoldást keresni, hogyan lehet alkalmazkodni a megváltozott tanulási szokásokhoz.

Kulcsszavak: digitális generáció, kommunikáció, oktatás, alfa generáció

PÁLYAVÁLASZTÁSI DÖNTÉSMECHANIZMUSOK A KÖZÉPISKOLÁBAN

Az oktatás folyamatában egyfajta paradigmaváltásnak lehetünk tanúi az elmúlt évtizedekben. Az egész életen át tartó tanulás szemlélete alapjaiban változtatta meg a hozzáállást és helyezte nagyobb hangsúlyt a pályaválasztás szerepére. Páskuné (2015) tanulmányában megfogalmazott állításokat tartom helyénvalónak ezen paradigmaváltás tekintetében, hiszen annak a kulturális klímának, amely a technológiai és gazdasági fejlődés felgyorsulását jellemzi, az a megnövekedett érdeklődés, amely a felnőttkori fejlődés lehetősége iránt kialakult, alapjaiban változtatott meg értelmezési lehetőségeket, és nagyfokú innovatív gondolkodást igényel már az oktatási folyamatban is. Így az „érettség” fogalmát az „adaptabilitásra” való képesség vette át, azaz a nehézségek nélküli változásra való hajlandóság (Páskuné, 2015). Szilágyi (2005) tanulmánya a 20. század első felét tekinti fordulópontnak, amikor mind társadalmi, mind gazdasági téren jelentős változások indultak meg. Változott a társadalmi munkamegosztás és új szakterületek jelentek meg, amikhez az egyének alkalmazkodni kellett. Azonban ahhoz, hogy ezt megtehesse, ismernie kell ezeket a változásokat, amihez azonban szükség van a pályaválasztás koordinálására, a tanácsadásra (Szilágyi, 2005). Ahogyan a 20. század első felében, úgy a 21. században is egy újabb változásnak lehetünk tanúi, ami tovább erősíti a korábbi tanulmányok gondolatát, miszerint útmutatásra van szüksége a fiataloknak a pályaválasztás, a jövőkép alakítása tekintetében.

Kulcsszavak: pályaválasztás, pályaválasztási nehézségek, tanácsadás, döntéshozatal

HOK ANDREA

**INNOVATÍV MÓDSZER A KÖZNEVELÉSBN: LÓASSZISZTÁLT PEDAGÓGIA.
GYAKORLATI TAPASZTALATOK ÉS ELMÉLETI LEHETŐSÉGEK
A JELENLEGI TÖRVÉNYI HÁTTÉR ÉS A KÖZOKTATÁS LEHETŐSÉGEINEK
TÜKRÉBEN**

Évek óta megfigyelhető jelenség, hogy nő az atipikusan fejlődő gyermekek száma a köznevelésben. A pedagógusok tapasztalatai, és a pedagógiai szakszolgálati intézmények szakértői bizottságainak vizsgálatai is azt mutatják, hogy nő a tanulási és magatartási problémákkal küzdő gyermekek aránya. A szakemberek kutatásai, következtetései ennek okairól sok hasonlóságot tartalmaznak. Általánosságban elfogadott tény, hogy az elmúlt évek társadalmi, életmódbeli változásai mind befolyásolhatják gyermekeink állapotát. A széthulló és időhiányos családok, a bizonytalan és gyorsan változó világ, a mozgásszegény életmód, az okoseszközök mind elterjedtebb, és mind korábbi életkorban megengedett használata mind károsan befolyásolják a gyermekek fejlődését.

Az óvodai-iskolai beilleszkedési gondok, magatartási problémák és tanulási nehézségek hátterében nagyon sok esetben az idegrendszer részleges éretlensége áll. Az idegrendszer érése a mozgás fejlődésével szoros egységben valósul meg. A mai gyermekeknek sokkal több képi ingert kell feldolgozniuk, de ezek begyűjtése elveszi az idejüket a mozgástól. Pedig a mozgásos-észleléses tevékenységek nagyon fontosak. A mozdulatok, a tapintás által alakul ki a tárgyi világról kép a gyermek idegrendszerében, és a mozgás által szerzett tapasztalatok sokasága teszi hatékonyabbá az információfeldolgozást. A kevés mozgásos-észleléses tapasztalat a kisgyermek életében a szenzo-motoros rendszer gyengébb működését okozza. Így olyan pedagógiai módszerekre van szükség, amelyek egymásra épülnek, magasan strukturáltak, mozgáson alapulnak, és több érzékszervet igénybe vevő, multiszenzoros eszközöket alkalmaznak.

Szülőként és pedagógusként is hosszú évek óta a lóasszisztált pedagógiai foglalkozásokat tartom az egyik leghatásosabb és legélvezetesebb megoldásnak a fent vázolt problémákra. Hiszen a módszer magában foglalja az állatasszisztáció összes pozitívumát, kiegészítve a csak lóhoz köthető multiszenzoros mozgásfejlesztő hatással, és a szabad levegőn eltöltött idő általános közérzet- és hangulatjavító képességével.

De véleményem szerint hosszú és rögzös út vezet odáig, hogy a ló mint segítő állat „belépessen” a köznevelésbe. A még csak kialakulóban lévő szakterületi határok, a nem egyértelmű törvényi háttér, a köznevelés alulfinanszírozottsága mind megnehezítik a lovak megjelenését a „tantermekben”.

E tanulmány, és az előadásom célja a lóasszisztált pedagógia módszertanának bemutatása és világos elhatárolása a lovasterápiától az eddig megjelent kutatások, és az évek óta tartó gyakorlati munka tükrében; illetve a szakmai együttgondolkodás, és párbeszéd elindítása a köznevelésben betölthető szerepéről.

Kulcsszavak: pedagógiai innováció, lóasszisztált pedagógia, multiszenzoros mozgásfejlesztő eljárásokon alapuló tanulás, jogszabályi háttér, kompetenciahatárok, köznevelés

JAKAB NATÁLIA

INTÉZMÉNYI ÖNÉRTÉKELÉS LEHETŐSÉGEI A DIGITÁLIS VILÁGBAN

A digitális technológiák gyors fejlődése az információk áramlása, a tudásmegosztás, a tanulás radikálisan megváltozott módszereit jelentik – ez pedig újabb természetű kihívások elé állítja a jelenkor oktatási intézményeit. 2018-ban terjesztette elő az Európai Bizottság a Digitális Oktatási Cselekvési Terv (Digital Education Action Plan – DEAP) egyik kezdeményezéseként, majd 2018 őszén mutatta be a SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies) felmérést, amely az európai országok oktatási szakértői által létrehozott önkéntes önértékelési rendszer. A SELFIE a DigCompOrg alapján elkészült mérőeszköz. Az ennek az alapját képező kérdőívet a Joint Research Centre hozta létre. Fő célja, hogy az iskolák felmérjék, mennyire sikerült a digitális pedagógiát bevezetniük, miképp vélekednek a tanulók, intézményi dolgozók, iskolavezetés az iskola digitális tárgyi és módszertani feltételeiről. Előadásomban a pécsi Gandhi Gimnázium intézményi önértékelését mutatom be, immáron három év (2021, 2022, 2023) tapasztalatait figyelembe véve. A Gandhi Gimnáziumban végzett hároméves adatfelvétel folyamatában mutatja be egy olyan gimnázium fejlődését, ahol a tanulók több mint a fele hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló. Jelen vizsgálatomban az intézmény diákjainak, pedagógusainak és vezetőinek meglátásait elemzem komparatív módon. Kutatásom célja, hogy az intézmény számára minden olyan információt összegyűjtsek, amelyből megtudhatjuk hogyan jelenik meg a technológia a mindennapi tevékenységekben.

Az eredményeim alapján is igazolható, hogy a SELFIE alkalmas annak a pillanatképnek a készítésére, amely az intézményt adott helyzetében jellemzi, valamint rávilágít az erősségekre és a fejlesztendő területekre, így a gyakorlat számára is kiaknázható lehetőségeket mutat meg. A rendszer mind alap-, közép- és szakiskolák számára használható és bármely oktatási intézmény igénybe veheti attól függetlenül, hogy milyen szintű infrastruktúrával és tapasztalattal rendelkezik a digitális oktatás, tanulás terén. Kutatásom pilotként szolgálhat más intézmények számára, amennyiben a saját intézményük digitális fejlődését testreszabottan kívánják elősegíteni.

Kulcsszavak: digitális, önértékelés, hátrányos helyzet, közoktatás, digitális oktatás

EGY GYAKORLATORIENTÁLT KURZUS TAPASZTALATAI –
EGYETEMISTÁK TÁRSADALMI BEFOGADÁS IRÁNTI
FOGÉKONYSÁGÁNAK NÖVELESE AZ SZTE-N

A modern társadalmakban a diverzitás kérdéskörének megértése és hatékony kezelése egyre inkább megkerülhetetlenné válik (Braun & mtsai., 2019; Egbo, 2012). Az egyetemek napjainkban célirányos stratégiákat alkalmaznak a diverz hallgatói csoportok felsőoktatásba való bevonzása érdekében, akik hazánkban a külföldiek, hátrányos helyzetűek, roma/cigány hallgatók, fogyatékkal élők lehetnek leginkább (Lukács, 2018; Varga, 2020). Így az egyetem egy megfelelő platformja lehet annak, hogy a hallgatók megtanulják, megértsék, értékeljék és hatékonyan kezeljék a különböző háttérű személyekkel való interakciókat (Varga & mtsai., 2020).

Munkánkban a hallgatók társadalmi értékekről való gondolkodásának fejlődését vizsgáltuk a Szegedi Tudományegyetem egy négy hónapos (8 órás tömbösítés/hó) gyakorlatorientált kurzusán. A tantárgy fő fókusza a roma kisebbség elfogadására és inklúziójának elősegítésére irányult. A résztvevők (n = 9) számára a roma kisebbségi lét alapvető fogalmi kereteit és különböző roma/cigány csoportok jellemzőit mutattuk be. Az elméleti ismeretek mellett interaktív játékok és gyakorlatok segítségével igyekeztünk növelni a résztvevők nyitottságát és fogékonyságát a társadalmi befogadás iránt. A drámapedagógia eszközeinek felhasználásával nagy hangsúlyt helyeztünk a fórumszínházi módszerekre, amelyek dinamikus technikákkal támogatták a tanulókat az interaktív tanulási folyamatban, miközben asszertív kommunikációs technikákat is elsajátíthattak. A kurzus előtti és utáni időszakban fókuszcsoportos beszélgetéseken keresztül követtük nyomon a hallgatók gondolatainak, tapasztalatainak, illetve az esetleges szemléletváltásainak és felismeréseinek folyamatát.

A hallgatói visszajelzések alapján a kurzus elérte a tematikában kitűzött céljait, mivel a résztvevők hangsúlyozták, hogy a játékos tanulás és az interaktív gyakorlatok segítették őket abban, hogy ne csak elméleti, hanem gyakorlati készségeiket is fejlesszék a kultúrák közötti interakciók terén. A résztvevők kiemelték, hogy a kurzus hozzájárult a sztereotípiák lebontásához, a megértés mélyítéséhez és a konfliktusok megoldásához. Valamint megjegyezték, hogy kifejezetten ajánlanák kortársaiknak a hasonló kurzusokon való részvételt.

Összességében a válaszok azonban azt mutatják, hogy a társadalmi egyenlőtlenségek megítélése és az azokra adott reakciók összetettek, és hogy számos tényező, köztük érzelmi, etikai és szociális szempontok befolyásolhatják az egyének hozzáállását és reakcióit.

Kulcsszavak: gyakorlatorientált kurzus, diverzitás, roma/cigány kisebbség elfogadása, egyetemisták, sztereotípiák lebontása

JANURIK TÍMEA

A KONSTRUKTIVISTA ALAPELVEK MEGJELLENÉSE A CITERATANÍTÁS FOLYAMATÁBAN

Az előadás a konstruktivizmus alapelveit mutatja be, majd kiemel közülük öt elvet, mely beilleszthető a citeraoktatás keretei közé. Ez az előzetes tudás fontossága, a többféle megközelítés elve, a kontextuselv, a pedagógus szerepének átalakulása, illetve az értékelés új szerepe. A citeraoktatást előadásomban az alapfokú művészeti iskolák keretén belül zajló népzeneoktatás körében értelmezem. Itt a pedagógusok az egyéni és kiscsoportos órákon, nagymértékű autonómiát élvezve adaptálhatják az újfajta pedagógiai megközelítéseket, így a konstruktivista tanulásszemlélet elveit is.

Az előzetes tudás felmérése az első órán valósul meg, célja a kezdő citerás ismereteinek felmérése. Ezt veheti alapul a pedagógus, így a növendék meglévő tudása még árnyaltabbá, differenciáltabbá válik, miután a dalt meg tudja szólaltatni a hangszerén. A többféle megközelítés elve az adott játéktechnika elsajátításánál jelenik meg. A kontextuselv úgy valósul meg a foglalkozásokon, hogy a jeles napi dalokat az adott alkalomra tanulják a növendékek, illetve a tanult dallamokból összeállított dalsokrokat is egy adott koncertre állítja össze a tanár és a növendék, így mindig életszerű helyzetekre készít fel a citeraóra. A zeneiskolai órákon a pedagógus szakértőként jelenik meg, így az értékelésben betöltött szerepe sem meghatározó. A citeratanár támogatja a tanulók önértékelését mint szummatív értékelést, hiszen a tanuló maga konstruálja tudását, így nem beszélhetünk tudásátadásról. A tanár növendéke aktuális tudása helyett a félévi teljesítményét értékeli, mely az órai aktivitást, szorgalmat jelenti, nem dolgozatokon elért pontszámokat, így nem okoz stresszforrást a növendékeknek. Az előadáson bemutatott konstruktivista elvek rávilágítanak a népzeneoktatás haladó szemléletére, így a hagyományok őrzése és a modern pedagógiai elvek kapcsolatára.

Kulcsszavak: népzene, művészeti oktatás, konstruktivizmus

JOÓ ANIKÓ – MOLNÁR-TAMUS VIKTÓRIA

ISKOLAI MOTIVÁCIÓ ÉS TOVÁBBTANULÁSI AMBÍCIÓK

A tanulás eredményességét befolyásoló affektív tényezők (mint a motiváció és az attitűd) megértése évszázadok óta foglalkoztatja a nevelésben-oktatásban érintetteket. A neveléstudomány és különböző ágai mára bőséges ismeretanyagot halmoztak fel a tanulók ösztönzésével, az érdeklődés felkeltésével, a tanítási órák érdekessé tételével kapcsolatban. Az iskolai motiváció mind jobb megismerésének jelentősége abban rejlik, hogy az intézményes nevelés nemcsak a vágyott iskolai végzettség eléréséig, a szakma megszerzéséig szeretné eljuttatni a tanulókat, hanem olyan képességekkel, nevezetesen a tanulás képességével kívánja felvértezni őket, amellyel felnőtt életükben eredményesen tudnak alkalmazkodni a munkaerőpiac gyorsan változó igényeihez. A köznevelés kiemelt kérdése, hogy közvetítői/aktorai – szülők, pedagógusok, barátok, iskolatársak – át tudják-e adni azt a szemléletet, hogy tanulni kell, tanulni jó, a tudás érték. A 21. század folyamatosan gyorsuló változásaihoz az a fiatal felnőtt fog sikeresen alkalmazkodni, akiben iskolás éve alatt kialakul az élethosszig és az élet különböző területeire kiterjedő tanulás igénye; aki akar, tud és szeret tanulni, a tanulás fogalmának legtagabb értelmében.

Jelen tanulmányban azt vizsgáljuk, hogy Hajdú-Bihar vármegye középiskoláiban milyen a különböző fenntartású (állami, egyházi és szakképzési centrum) intézményekben a tanulók motivációs szintje, milyen összefüggés van az iskolai motiváció és a továbbtanulási ambíció között, továbbá melyek a legnépszerűbb foglalkozások/hivatások, amelyeket a tanulók be kívánnak tölteni. A motiváció értelmezésében Kozéki (1980) háromdimenziós integratív motivációs modelljére támaszkodunk, amely egyszerre kívánja bemutatni a pedagógiai hatásokat és a pszichológiai folyamatokat a motivációs rendszerben. Az adatgyűjtés eszköze a Kozéki és Entwistle (1986) által fejlesztett iskolai motiváció kérdőív volt. A mérőeszköz itemei három alskálába rendeződnek: a motiváció érzelmi és szociális dimenzióját megragadó követő, a kognitív tartalmazó érdeklődő, valamint a morális összetevőket mérő teljesítő alskála. Az eredmények azt mutatják, hogy az iskolai motiváció bizonyos alskáláin differenciál a fenntartó.

Az állami és egyházi fenntartású iskolákban tanulók motivációs szintje közel azonos, míg a szakképzésben részesülők valamivel alacsonyabb szintet képvisel. A magasabb vágyott iskolai végzettséghez magasabb motivációs szint tartozik, ugyanakkor a szakmunkás végzettséghez, valamint az érettségihez kötött szakma megszerzéséhez kedvezőbb motiváció társul, mint az érettségi vizsgához.

Ez az érettségi és szakképzettség együttes megszerzésének presztízsnövekedését mutatja, amely valószínűleg annak köszönhető, hogy a vármegye egyre növekvő ipari parkjai biztos elhelyezkedést és megélhetést kínálnak a Szakképzési Centrum tanulóinak.

Kulcsszavak: iskolai motiváció, állami, egyházi, szakképzés, továbbtanulás

JUHÁSZ VALÉRIA

AZ OLVASÁSTANULÁST SEGÍTŐ RÉM JÓ KÖNYVEK CÍMŰ KÖNYVSOROZAT SZINTEZETTSÉGI JELLEMZŐINEK VIZSGÁLATA

Az olvasástanulást segítő, szintezett könyvek, könyvsorozatok már több mint harminc éve jelen vannak a hazai könyvkiadók kínálatában, azonban igazán most kezd ez a terület erőteljesebb lendületet venni. Előadásomban korábbi kutatásaim (Juhász, 2023, 2024) alapján felvázolom a hazai piacon hozzáférhető olvasástanulást támogató szintezett kiadványok szintezettségi jelöléseinek változatosságát, a kiadók olvasáselsajátítást segítő könyveinek módszertani elképzeléseit.

Ezen kiadványok közé tartozik a Bosnyák – Knézics – Dudás szerzőtrío által alkotott *Rém jó Könyvek*, nyolc szintezettségi sorozatata (Móra Kiadó, 2019). Az első szint a még olvasni nem tudó óvodásoknak szól, képtörténeteket tartalmaz, illetve pár – felnőttek vagy olvasni tudók által felolvasandó – mondatot. A könyvek végén található szintezettségi útmutató szerint a további kötetek a betűk felismerésétől, a rövidebb szavak kiolvasásán át, a szótagoltató olvasáson, majd a rövidebb mondatok elolvastatásán keresztül halad a bonyolultabb szövegek elolvasásáig.

Kutatásomban elsősorban az olvasás egyszerű modelljének (Hoover & Gough, 1990) összetevői felől vizsgálom a köteteket nyelvi szempontból: a szövegek dekódolhatósága és nyelvi érthetősége felől. Célom, hogy rávilágítsak arra, hogy a kiadványok hogyan kívánják megvalósítani az olvasásfejlődés támogatását a szintezetség megvalósításával. Elemzem a történetek témájának korosztályhoz illeszkedését, az olvashatósági mutatókat szintenként: terjedelem, bétűnagyság, mondatok száma, az egyszerű és összetett mondatok aránya, a mondatok hossza szavakban, szótagokban, szavak hossza szótagokban, leütésekben, vizsgálom a történetekben előforduló szavak gyakoriságát, képkiváltó értékét/konkrétságát, a főnevek-igék arányát, a szavak morfológiai komplexitását. Az elemzésen túl kitérek a Rém jó Könyvek azon sajátosságaira, amelyek egyrészt hozzájárulhatnak az olvasás megszerettetéséhez például a nyelv zeneiségének kihasználásával, másrészt az elemzéseim értékelése rávilágít arra, mely tényezők segíthetik az olvasástanulást, és melyek okozhatnak nehézséget az olvasás során.

Kulcsszavak: olvasáselsajátítás, szintezett könyvsorozatok, olvashatósági mutatók, Rém jó Könyvek

KELEMEN JUDIT

**INTERDISZCIPLINARITÁS ÉS MŰVÉSZETTEL NEVELÉS
A JÖVŐ ISKOLÁJÁBAN**

Nem új keletű gondolat az áttörhetetlennek látszó tantárgyi szerkezet fellazítása, a szigorúan diszciplínákban gondolkodó szemlélet kereteinek felülvizsgálata a rendszer merevségéből adódóan elkülönült információcsoportok rugalmasabb átlátása érdekében.

Napjaink társadalmi kihívásai olyan kompetenciák meglétét feltételezik a napi boldogulás és a munkaerőpiaci igényeknek való megfelelés során, amelyek egy része a hagyományos iskolai környezetben nem feltétlenül tud kialakulni vagy fejlődni. Gyorsan változó világunk számos összetett problémát kínál, melyekre komplex megoldások szükségesek, ezek megtalálása pedig újfajta szemléletmód meglétét – s ehhez előzményként új nevelési, tanítási és tanulási stratégiák iskolai alkalmazását – teszi szükségessé. Alkotó gondolkodás és adaptabilitás, az interdiszciplináris szemlélet, a tantárgyközi összefüggések felismerése – a jelen diákjai számára ez lehet a jövőbeni boldogulás kulcsa.

E gondolkodásmód kialakítására és fejlesztésére az iskolai kereteken belül is, kívül is számos alkalom nyílik. Az előadás ezekből a lehetőségekből kínál ötletet mutatni.

Kulcsszavak: interdiszciplinaritás, művészettel nevelés, tantárgyközi összefüggések

KIRÁLY BRIGITTA

A JÖVŐ A SZAKKÉPZÉSÉ

Magyarországon, éppúgy, mint az Európai Unió bármely tagállamában, a szakképzés kiemelt figyelmet kapott az utóbbi néhány évben. A szakképzés célja, hogy „felruházza a munkavállalókat a munkaerőpiacon és konkrétan az egyes szakmákban szükséges ismeretekkel, készségekkel és kompetenciákkal” (Európai Bizottság, 2021). Az Európa Tanács (2009, 2013, 2017) és az Európai Bizottság (2010, 2012, 2016) számos közleményének kulcsgondolata, hogy a szakképzést a szociális partnerekkel együttműködésben kell előmozdítani „olyan minőségbiztosított szakoktatási és szakképzési rendszerek kidolgozásával, amelyeknek szerves részét képezi a munkahelyi tanulás” (Európa Tanács, 2013). E szellemben kezdődött meg a magyar szakképzés átalakítása Magyarországon 2020. szeptember 1-jén. A radikális változások alapja a „Szakképzés 4.0” stratégia, és az ezt követő 2019. évi szakképzési törvény, amely teljesen új terminológiát, képzési struktúrát, intézményi rendszert, finanszírozást, tantervi szabályozást vezetett be a német, osztrák, svájci duális modell (Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2019) mintájára hazánkban.

Tanulmányomban a Szakképzés 4.0 stratégia által ajánlott három, követendő minta közül a német szakképzési rendszer működését, a 2021-es német szakképzési reform intézkedéseinek implementációját elemzem. Mi tette szükségessé a szakképzés 2020-as, majd 2023. májusi szabályozását? Milyen lépések előzték meg a szakképzési reformot? A német modell adaptációját nehezítheti, hogy Magyarország társadalmi, gazdasági és kulturális szempontból is eltér Németországtól, az oktatási és szakképzési rendszerek nagyon különbözöek. Kutatási módszerem a dokumentumelemzés, és a német Szövetségi Szakképzési Intézet (BIBB) 2019–2023 között végzett kutatásaiban szereplő statisztikai adatok másodelemzése.

A jövő a szakképzésé, hiszen a 21. század az információs társadalom kora, új iparágak születnek, egyes foglalkozások teljesen megszűnnek, és szinte minden munkakör átalakul és digitalizálódik. Az új feladatok ellátásához új kompetenciák szükségesek, az új kompetenciákat vagy iskolarendszerű szakmai oktatásban, vagy iskolán kívüli szakmai képzésben, vagy informális úton tapasztalat szerzésével sajátíthatják el a munkavállalók. Tanulmányomban bemutatom, a német szakképzésben hogyan tesznek szert a tanulók ezekre az új kompetenciákra, milyen új oktatási anyagok születtek ennek elősegítésére, és kaptak-e, s ha igen, milyen támogatást kaptak az oktatók a reformintézkedések végrehajtásához.

Kulcsszavak: szakképzés, német modell adaptációja, új kompetenciák

KISPÁL DÁNIEL

A VIDEÓJÁTÉKOK ÉS AZ OKTATÁS KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI. A VIDEÓJÁTÉKOK ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI MAGYARÓRÁN

A videójátékok megjelenése az oktatás világában – amely 21. századi folyamat már egy ideje kezdetét vette – több szempontból is izgalmas. Egyrészt számos új teoretikus jellegű kérdést felvethet nem pusztán az egyes tantárgypedagógiák mentén, hanem a nevelési-oktatási folyamatok alapvető struktúráinak tekintetében is. Másrészt pedig módszertani perspektívából kínál izgalmas kutatási lehetőségeket. Ami pedig talán az egyik leglényegesebb, a videójátékok képesek pozitív hatást gyakorolni az egyes tanulók belső motivációjára, mely hatással lehet saját megismerési folyamataikra, illetve az egyes tantárgyakhoz és tananyagtartalmakhoz fűződő attitűdjeikre is.

Előadásomban az eddig született fontosabb nemzetközi szakirodalmak feltárása alapján vizsgálom meg azt, hogy neveléstudományi szempontból melyek azok a pontjai a videójátékok és az oktatás összefüggéseinek, amelyek megadhatják a két terület kapcsolódásának alapvető irányvonalait, valamint kísérletet teszek arra, hogy rávilágítsak, melyek azok a típusú tevékenységek, amelyek a videójátékokra fókuszálva pozitív módon lehetnek jelen az egyes pedagógusok tanítási gyakorlatában.

Végül pedig narratológiai szempontból veszem számba a videójátékok különféle műfajait, és – az irodalompedagógiára összpontosítva – azok alkalmazásának lehetőségét, hasznosságát a tanórai műértelmezés gyakorlatában. Különös tekintettel azokra az úgynevezett történetalapú játékokra (*story-driven games*) helyezem a hangsúlyt, amelyek játékmenetének maguk a narratívák adják a lendületét és élvezhetőségét.

Kulcsszavak: videójátékok, magyartanítás, belső motiváció, történetalapú játékok

K. NAGY EMESE

MESTERSÉGES INTELLIGENCIA ÉS OSZTÁLYTERMI CSOPORTMUNKA

Az előadás célja annak bemutatása, hogy a mesterséges intelligencia használata során hogyan valósul meg a tanulók diszciplináris tudásának az emelése mellett a tanulók közötti együttműködés erősödése. Ennek eszköze, segítője a Komplex Instrukciós Program (KIP), amely a közoktatási intézményekben alkalmazható, a tudásban heterogén tanulói csoportok tanítására alkalmas módszer.

A vizsgálat eredményei szerint a KIP-órán, a mesterséges intelligencia alkalmazásával nőtt a tanulóknak a motiváltsága, az együttműködésük gyakorisága, valamint az online felület kezelésében való jártassága. Bizonyítható, hogy a KIP és a mesterséges intelligencia együttes alkalmazása, a tantárgyi tudás emelése mellett azokat a hiányosságokat mérsékli vagy szünteti meg, amelyek a digitális eszközök használatának veszélyterületei, azaz a digitális elidegenedés és ezzel az emberi kapcsolatok lazulása.

A kutatás jelentősége, hogy segítségével a digitális eszközök használata miatt háttérbe szoruló emberi kapcsolatok, az elszemélytelenedés jelenségének, a „digitális demencia” kialakulásának a mérsékelhetőségére irányítja rá a figyelmet.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, csoportmunka, Komplex Instrukciós Program

KOCSIS ZSÓFIA – SZILÁGYI BEATRIX

TÁRSASJÁTÉKOK A KÉMIAOKTATÁSBAN
CHEM ON! MI A REAKCIÓD? –
SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ KÉMIA TÁRSASJÁTÉK BEMUTATÁSA

Az oktatáskutatás nemzetközi és hazai szakirodalma egyre nagyobb mértékben foglalkozik az-
zal, hogyan lehet a mai generációt a leghatékonyabban tanítani és motiválni, hogyan tudunk
reagálni a 21. század kihívásaira, az átalakuló tanulási környezetre és a megváltozott tanulói
kompozícióra. Ebben a folyamatosan változó világban figyelembe kell vennünk, hogy átalakult
a diákok tanuláshoz való viszonya (Szabó, 2015), amely mögött számos tényező állhat, mint a
pedagógus személye, az alkalmazott tanítási módszerek, a használt eszközök és az egyéni tan-
ulási szokások (Chrappán & Malmos, 2016). Hazai kutatási eredmények szerint a kémia a
diákok egyik legkevésbé kedvelt tárgya (Takács, 2001; Csíkos, 2012; Malmos & Chrappán,
2016). Kutatásunkban nagyobb hangsúlyt fektetünk a játékra mint motivációs tényezőre. Hosz-
szú távú céljaink között szerepel, hogy kedvezően befolyásoljuk a kémiával kapcsolatos atti-
tűdjeiket. E cél eléréséhez a társasjáték-pedagógiát vettük alapul, és egy saját készítésű kémia
társasjátékot terveztünk, amelynek címe *Chem on! Mi a reakciód?* A tervezés során arra töre-
kedtünk, hogy játékos formában jelenítsük meg a tudományos ismereteket. A játék elengedhe-
tetlen előfeltétele, hogy a diákok rendelkezzenek némi előzetes tudással, hiszen a feladatok
ezekre épülnek. Különböző feladatokkal próbáljuk elérni, hogy a játék használata során külön-
böző oktatási-nevelési célok is megvalósuljanak. A kutatás során egyaránt alkalmaztunk kvan-
titatív és kvalitatív eszközöket. A diákok kémiaattitűdjét és a társasjáték során szerzett tapasztalataikat kérdőív segítségével (n = 41), míg a szaktanárok véleményét a társasjáték-pedagógi-
áról és magáról a játékról interjú segítségével vizsgáltuk. Az eredményeink szerint a kihívás-
kártya, a kémiai fogalmak körülírására szolgáló *Beszélg okosan!*, az egyszerű választásos fel-
adatokat tartalmazó kártyák és a szerepkártyák lettek a diákok kedvencei. Főként azért kedvel-
ték a társasjátékot, mert csapatmunkára épült, mégis biztosította a versenyzés élményét. To-
vábbá kiemelték a játékban lévő szabadságot is. A kapott eredmények biztatóak, a diákok döntő
többségének tetszett a társasjáték, szívesen használnák a jövőben is. A pedagógusok válasza
pedig alátámasztották, hogy a társasjátékra lenne igény, és látnak is potenciált a társasjáték-
pedagógiában. A tapasztalatok is megerősítették, hogy érdemes további kutatásokat folytatni,
ugyanis ennek az innovatív módszernek nagy sikere lehet a kémia tantárgy megszerettetésében.

Kulcsszavak: játék, társasjáték-pedagógia, kémia, *Chem on!*

KOLIP HELÉNA

A GARDNERI KONCEPCIÓ ADAPTÁLÁSÁNAK BÖLCSŐDEI VONATKOZÁSAI

Kutatásom fókuszában Gardner többszörös intelligenciák (TI, Gardner, 1983, 1999, 2006, 2020; Dezső, 2012, 2014, 2015, 2020, 2021) koncepciójának kora gyermekkori intézményes nevelésben történő adaptálhatósága áll. A kisgyermeknevelő személyiségén múlik, hogy munkája során miként tervez, milyen metodológiát választ, mindezt persze saját attitűdjein, kognitív stílusán, diszpozícióin átszűrve (Budavári-Takács, 2011). Mindez módot ad a bölcsődei szakmai dolgozók számára, hogy a korcsoport szempontjából adekvát megközelítést, az önálló, tapasztalati, megfigyeléses tanulás lehetőségét biztosítsák. Lanfranchi (2010) kutatási eredményei alapján mindezzel a bölcsődei ellátás minőségének színvonala is emelhető. Jelen empirikus kutatásom arra a kérdésre keresi a választ, hogy a Dél-Dunántúl területére kiterjesztett vizsgálat eredményei mennyiben felelnek meg, vonatkozó 2021-ben végzett méréseim tapasztalatainak. Emellett vizsgálom a szülők kisgyermeknevelők felé közvetített elvárásait is.

A célok feltárására kérdőíves kutatást végeztem, amely a kisgyermeknevelők intelligenciaprofilját (Armstorng, 2009; Dezső, 2014), valamint a szülők kisgyermeknevelőkkel szemben támasztott elvárásait voltak hivatottak felderíteni. A Dél-Dunántúl területén 75 kisgyermeknevelő és 140 szülő választát elemeztem.

Mindkét esetben beigazolódott a nyelvi, az inter- és intraperszonális intelligenciák relevanciája, a kisgyermeknevelőknél azonban a természeti intelligencia is hangsúlyosnak mutatkozott. Eredményem alátámasztja, hogy a kisgyermeknevelő professziójához kapcsolódó intelligenciák közül az említettek meglepte fontos a szülők számára és beazonosítható a nevelők személyiségjegyei között is. Az elemzés alapján az is kiderült, hogy a szülők elvárásait nem befolyásolja iskolai végzettségük, ahogy a kisgyermeknevelői intelligenciaprofilok sem mutatnak szignifikáns eltérést a különböző képzettségű szakemberek között. A természeti intelligencia meghatározó jelenléte miatt további dokumentumelemzést végeztem egy intézmény szakmai programjával kapcsolatosan, amelynek eredményeként a reformpedagógiák hatására kialakuló – egyébként a korcsoport számára is a legmegfelelőbb (Podráczky, 2015) – tapasztalatszerzésen, a világ önálló felfedezésén alapuló tanulási helyzetek, módszerek preferálását találtam.

A bölcsődei nevelés színvonalát, a tevékenységek metodológiai megalapozottságát egyaránt befolyásolja a kisgyermeknevelő személyisége, illetve azt formálja a szülői elvárás, valamint az intézmény szakmai hitvallása. Mindezek együttesen alakítják ki a bölcsőde arculatát, a nevelési tevékenységek tartalmát, biztosítják a kisgyermeknevelői munka szakszerűségét, amellyel akár a kisgyermek későbbi iskolai sikeressége is megalapozható (Lanfranchi, 2010).

Kulcsszavak: intelligenciaprofil, bölcsődei nevelés, szakmai program

KONDOR BOGLÁRKA

EGYHÁZTÖRTÉNETI ISMERETEK ÁTADÁSA MODERN MÚZEUMPEDAGÓGIAI MÓDSZEREKKEL ÉS ESZKÖZÖKKEL

A 2016-ban megnyílt Evangélikus Országos Múzeum a 21. századi modern tudománykommunikációs és ismeretterjesztő módszerekhez igazodva alkotta meg a *Luther öröksége* című állandó kiállítását, mely egy új narratíva mentén, digitális elemek segítségével mutatja be a magyarországi evangélikusok történetét a 16. századtól egészen napjainkig. Az intézmény egyik fő célja, hogy napjainkban, amikor fokozatosan teret hódít a digitalizáció és a megannyi okoseszköz, képes legyen úgy átadni egyháztörténeti jelentőséggel bíró örökségét, hogy eközben lépést tartson a technológiai és módszertani változásokkal, valamint alkalmazkodjon a látogatók, elsősorban a fiatalok igényeihez. A múzeum időszakos és kihelyezett kiállításában is sikeresen alkalmazza a modern, korszerű ismeretterjesztő és múzeumpedagógiai módszereket, illetve eszközöket. A képekkel színesített prezentációban az állandó kiállítás legkülönlegesebb elemei mellett részletes bemutatásra kerül a *Szeretve szolgálni: A Fébé Evangélikus Diakoniszta Egyesület története (1924–1951)* című, kihelyezett kiállítás virtuális formája is, mely a *Thinglink* felületen keresztül a modern, interaktív, élményalapú ismeretszerzést kínálja a látogatók számára. A prezentációban bemutatom, hogy az online tárlatvezetés mellett milyen egyéb digitális lehetőségeket kínál a felület. Kitérek továbbá arra is, hogyan építhető be a kiállítás anyaga a hittan-, a történelem- és az irodalomórákba mint kiegészítő elem, mely nemcsak új ismeretekkel szolgálhat a tanulók számára, hanem megmozgathatja a diákok fantáziáját és felkeltheti téma iránti érdeklődésüket is.

Kulcsszavak: digitális ismeretterjesztés, interaktivitás, élményalapú tanulás, modern múzeumpedagógia, virtuális kiállítás

KOPASZ GÁBORNÉ GERI BEÁTA

A KÉTSZERESEN KIVÉTELES TANULÓK TEHETSÉGGONDOZÁSA

A tehetség fogalma, a tehetséggondozás jelentősége már sokak számára ismert. A kétszeresen kivételes tanulókról azonban kevesebb szó esik. A kiemelt figyelmet igénylő tanulók körét gyakran a sajátos nevelési igényű tanulókkal azonosítjuk. A kiemelten tehetséges gyermekek így háttérbe szorulhatnak, ha kiemelkedő képességeik mellé valamilyen tanulási zavar, sajátos deficit társul. Gyarmathy Éva már 1998-ban megfogalmazta, hogy a tehetségesek a tanulási zavarokkal küzdők populációjában is megtalálhatók, ezért fontos odafigyelnünk rájuk, felismerni, támogatni őket. A kiegyenlítetlen képességstruktúra mögött rejlő kimagasló képességeket gyakran elfedi az egyes területeken mutatkozó jelentős alulteljesítés. Fontos pedagógiai, gyógypedagógiai feladat, hogy a sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése, oktatása során, ne csupán a gyermek gyenge területeire koncentráljunk, de felfedezzük a benne rejlő tehetséget is, elősegítsük kiemelkedő képességeinek kibontakoztatását, a gyógypedagógiai ellátáshoz hasonló célzott tehetségfejlesztő foglalkozások által.

Az előadás célja tehát, hogy felhívjuk a figyelmet a kétszeresen kivételes tanulókra, gyógypedagógiai aspektusból, és a tehetséggondozás oldaláról egyaránt. Ennek érdekében tisztázni kívánjuk a tehetség és a kétszeresen kivételes tanulók fogalmát. Kitérünk a kiemelten tehetséges gyermekek, tanulók körére, meghatározzuk, hogy kik is tartoznak ebbe a kategóriába. Célunk, hogy behatároljuk a kétszeresen kivételes tanulók jellemzőit, feltárjuk, hogy milyen variációkban fordulhat elő a kétszeres kivételesség. Fontos beszélni a felismerés fontossága mellett annak módszereiről, a diagnosztikáról, valamint ezen populáció ellátásának lehetőségeiről. Ezen a ponton kiemelten fontosnak tartjuk a pedagógiai szakszolgálatok szerepét, mind a diagnosztika, mind a gondozás szempontjából. A sajátos nevelési igényű tanulók ellátása nem a pedagógiai szakszolgálatok hatásköre, ezért nagy jelentősége van a szakemberek – a pedagógus, gyógypedagógus, tehetséggondozó szakember – szoros együttműködésének.

A téma jelentőségét abban látjuk, hogy jelenleg Magyarországon a sajátos nevelési igényű gyermekek és a kiemelten tehetséges tanulók ellátása is jól szabályozott, ugyanakkor a kétszeresen kivételes tanulók ellátásáról keveset hallunk, holott vannak jó gyakorlatok, sikertörténetek. Ezáltal szeretnénk felhívni a figyelmet a sajátos nevelési igényű, tanulási zavarral küzdő gyermekekben rejlő lehetőségekre, a deficittek mögött rejtőzködő kimagasló képességekre.

Kulcsszavak: kétszeresen kivételes gyermekek, tanulók, tehetséggondozás, alulteljesítés

A KÖZÉPISKOLAI TANULÓK EREDMÉNYESSÉGÉNEK HÁTTERTÉNYEZŐI

A neveléstudomány fókuszában található területek között akad jónéhány, amely függetlenül a működési területétől és az általa oktatott tantárgyaktól, minden pedagógust érint. Ezek közé tartozik a tanulási motiváció is, hiszen minden, tudását átadni kívánó szakember célja, hogy a tanórán eredményesen irányítsa a részt vevő tanulók figyelmét, ösztönözze őket az előttük álló feladatok elvégzésére az adott tantárgy vagy témakör kapcsán. Ezek az elérni kívánt célok mind a tanulási motiváció területéhez csatlakoznak.

A gyakorló pedagógusok tapasztalatai mellett számos hazai (Csapó, 2000; Józsa, 2007; Józsa, 2013) és nemzetközi tudományos eredmény (Artelt, és mtsai., 2003; OECD, 2004; Józsa és Morgan, 2014) támasztja alá a tényt, miszerint az életkorban való előrehaladással, valamint az iskolai tapasztalatok számának megnövekedésével párhuzamosan erőteljes mértékben csökken a motiváció a saját tudás megszerzése iránt. Ezzel összecsengő eredményeket kaptak a kutatók abba a kultúrközi vizsgálatban is (Józsa és mtsai., 2014), amelyet 7–19 éves, amerikai, kínai, valamint magyar tanulók körében végeztek.

Kutatásunkat 11. évfolyamos diákok körében végeztük (n = 96), két csoportba soroltuk őket. A csoportképzés alapját a 11. félévi és 11. év végi tanulmányi eredmények átlagában bekövetkező változás jelentette. A tanulókat két kérdőív kitöltésére kértük. Fejes (2012) osztálytermi környezetre vonatkozó kérdőívét, valamint Kozéki iskolai motiváció kérdőívét (Kozéki és Entwistle, 1986) alkalmaztuk.

Eredményeink azt mutatják, hogy a javuló eredményt mutató tanulók a legmagasabb átlagot az identifikáció skálán érték el. Ez a nevelők irányából való elfogadottság szükségletét jelzi.

Az osztálytermi környezet kérdőív skálái közül magas átlagértékeket kaptunk a „Feladat”, valamint a „Tanári támogatás” alszkálákon.

Eredményeink tovább hangsúlyozzák a pedagógusok fontosságát a tanulói eredményesség növelésében, valamint felhívják a figyelmet, hogy a módszertani elemek mellett a tanár személyisége is kiemelt jelentőséggel bír.

Kulcsszavak: tanulói eredményesség, tanulási motiváció, kérdőíves módszer, identifikáció

KOVÁCS-BOGYA TÜNDE

TANTÁRGYI SZIMBOLIKA ALKALMAZÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI AZ ÖNISMERET TERÉN

2015-ben végeztem a Magyar Relaxációs és Szimbólumterápiás Egyesület által szervezett Diákrelax képzést. A képzés során találkoztam a tantárgyi szimbolika kifejezéssel. Ez egy tantárgyat összekötő analógiás, szimbolikus gondolkodást, szemléletmódot jelent. Ez a látásmód analógiákon, hasonlóságon alapul, vizuális, képi és szimbolikus elemeket használ. A tanulók saját, személyes, belső képeire, élményeire, ismereteire és tapasztalataira alapoz, ezeket használja, ezt építi be az adott téma, témakör, tananyag keretébe.

Ez a megközelítésmód lehetőséget teremt arra, hogy a tanuló személyesen, aktívan, élményszerűen kapcsolódjon az adott tananyag, témakör feldolgozásához. A képi, szimbolikus elemek alkalmazása növeli a befogadást, hozzájárul a tanuló tanulási eredményességének, sikerességének növeléséhez. Ez a „módszer” jól kombinálható, jól illeszthető különböző tanulási-tanítási módszerekkel, stratégiákkal, például projektpedagógiával, Komplex Instrukciós Programmal.

A Diákrelax célja kulcskompetenciák megerősítése, stresszkezelő technikák, szorongás-, feszültségoldó módszerek elsajátítása, énkép, testtudat minél teljesebb kibontakoztatása. Ennek egyik lehetséges módszere az tantárgyi szimbolika keretében megvalósuló analóg-szimbolikus gondolkodás alkalmazása. Előadásomban arra kívánok példákat mutatni, hogy osztályfőnöki óra adta keretek között, hogyan építhető be az önismeret fejlesztése, az önismeret gazdagítása során. Céloom a tantárgyi szimbolika megismertetése a pedagógusképzésben részt vevő hallgatók, pedagógusok körében. Hiszem, hogy ez a módszer egy olyan újabb eszközt jelent(het) a pedagógusoknak, pedagógusjelölteknek a jövőben is, mely számukra és a diákjaik számára egyaránt inspiráló és eredményes tanulási-tanítási folyamatot biztosít. E szemléletmódnak az alkalmazása – bízom benne – hozzásegíti a tanulókat és a pedagógusokat ahhoz, hogy örömeiket leljék a tanulás-tanítás folyamatában.

Kulcsszavak: tantárgyi szimbolika, analóg gondolkodás, szimbólumok, önismeret

KOVÁCS MIHÁLY

AZ OKTATÁSI CÉLÚ SZABADULÓSZOBÁKKAL KAPCSOLATOS KUTATÁSOK KEZDETEI

A szabadulósobák olyan csapatjátékok, amelyekben ki kell jutni egy helyiségből rejtvényeket megoldva. Az első olyan élőszerplős (tehát nem számítógépen játszható) szabadulósoba, amiről részletes dokumentumok is fennmaradtak, a közelmúltban, 2007-ben nyílt meg Kiotóban. Mára a játéktípus számtalan területet meghihletett: akár egyedül is játszható appok, szabadulókönyvek, társas- és kártyajátékok is léteznek. A kutatásomban összefoglalt oktatási céllal készített szabadulósobákról szóló tanulmányok közül a legkorábbi 2016-ban íródott, tehát nagyjából tíz év alatt a játéktípus már a neveléstudományi kutatások célkeresztjébe került.

Sokféle játékot használtak már korábban is oktatási célokra, felmerült bennem a kérdés, hogy miért vettek fel a palettára egy újabbat, illetve ezután az is, hogy mi tesz alkalmassá egy játékot arra, hogy oktatási célokra lehessen használni. A kérdések megválaszolásához szabadulósobákról szóló, 2016 környékén keletkezett tanulmányokat elemeztem.

A játék többféle játékelemre bontható, pl.: időkeret, tárgyi elemek, kerettörténet, rejtvények és nyomok, csapat. Az egyes elemek kapcsán azt tapasztaltam, hogy azok szinte mindegyikét többféle pedagógiai célra is alkalmasnak vélték azok a pedagógusok és kutatók, akik a kezdeti időszakban erről a témáról írtak. A költségek is jelentősen csökkenthetők voltak a választott eszközöktől függően, akár egészen minimálisra is, ez is hozzájárult a terjedéséhez.

Ezeknek a lehetőségeknek, ötleteknek a megismerése az én további kutatásaim megalapozása mellett remélhetőleg minden olyan pedagógus számára is hasznosak lesznek, akik ezt a játéktípust szeretnék bevezetni oktatási gyakorlatukba.

Kulcsfogalmak: szabadulójáték, komoly játékok, pedagógiai célok, játékelemek

KOVÁCSNÉ DÚRÓ ANDREA

ÉRTÉKEK ÉRTÉKELÉSE

Az értékek a viselkedést alapvetően meghatározó, egyéni preferenciák kifejeződései. Változó világunkban az ifjúság gondolkodásmódja, viselkedése, értékekhez való viszonyulása folyamatosan átalakul. Napjainkban ugyanis a hagyományos értékek devalválódásának, az életutak diverzifikálódásának lehetünk tanúi. Az értékorientációt befolyásoló tényezők (a család, a kortársak, az oktatási intézmény, a munkahely és a média) jelentősége megváltozott, ezáltal a korábbiaktól eltérő módon és intenzitással formálják a felnövekvő generációk, köztük a felsőoktatási tanulmányokat folytatók szemléletmódját is. Hazánkban az 1990-es évektől kezdődően került az érdeklődés előterébe a széles értelemben vett értékorientációk vizsgálata, mindenekelőtt a nagymintás ifjúságkutatásokban. Ebben az időszakban ugyanis a gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális változások és a globalizációs hatások eredményeként, az életmód differenciálódása, individualizálódása, pluralizálódása ment végbe, a tradíciók háttérbe szorultak. Ezáltal pedig egy keveredett, fragmentálódott értékekkel bíró társadalom képe rajzolódott ki. Az ifjabb generációknak viszont ebben a posztmodern bizonytalanságot sugalló, a minták sokféleségével jellemezhető, networkvilágban kell a jövőjüket érintő, felelős döntéseket meghozniuk. Ebben a helyzetben számos tanulsággal szolgálhat az egyetemi hallgatók szocializációját, személyiségének alakulását meghatározó értéktartalmak feltárása, amelynek vizsgálatához Szekszárdi Júlia kérdőívének (2001) aktualizált és kibővített változatát alkalmaztam. A kutatásban a Tanítás-tanuláselmélet kurzus 1. és 2. éves, nappali tagozatos bölcsésztanár szakos hallgatói (N = 30) vettek részt. A felhasznált eszköz 61, kívánság formájában megfogalmazott értéket tartalmazott, amelyek fontosságát egy ötfokozatú skálán kellett bejelölni, bizonyos esetekben pedig a választást szövegesen is megindokolni. Az eredmények összegzése alapján megállapítható, hogy az egyéni fejlődéshez és a társas kapcsolatokhoz fűződő témakörök kerültek a rangsor élére; ezeket követték a szabadságigényhez és a fogyasztáshoz kötődőek, a sort pedig a jövőt érintő értékek zárták. A kialakult sorrend arra hívja fel a figyelmet, hogy a fiatalok számára elsődlegesen saját fejlődésük és személyes boldogságuk fontos; míg a társadalom szolgálata jóval kisebb jelentőséggel bír. Ezt az eredményt árnyalja az egyes témakörökön belül a különböző értékcsoporthoz tartozó értékek megítélése, amely igen változatos képet mutat.

Kulcsszavak: értékválasztás, kérdőíves vizsgálat

KÖREI LÁSZLÓ

MENTÁLHIGIÉNÉS SZOLGÁLTATÁSOK AZ EGYETEMI SZERVEZETPOLGÁRSÁG FEJLESZTÉSÉÉRT

A mai felsőoktatás szférája nézőpontom szerint holisztikus megközelítéseket alkalmazva képes proaktív módon felkészülni arra a folyamatra, amely a társadalmi sokszínűségből fakadóan a jelentkezők integratív és inkluzív megközelítésére is vonatkozik. Számos szakmai kutatás mellett egyéb, alkalmazott segítő folyamatok (mentálhigiénés konzultációk, pszichológiai tanácsadások, coaching, személyes hatékonyság fejlesztésének technikái stb.) során szerzett professzionális, gyakorlati tapasztalatok is alátámasztják, hogy a mentálhigiénés szolgáltatások bővítése képes katalizálni a lelkileg is egészséges, proaktív és reziliens egyetemi közösség szervezését, melyek hozzásegíthetik az adott intézményt a szervezetpolgárság fejlesztésében. A Nyíregyházi Egyetemen 2021 óta működő Mentálhigiénés és Esélyegyenlőségi Központ dinamikus bővülő, sokoldalú szolgáltatásai az alkalmazott tudományok egyetemén nagyban segítik a hallgatók egyéni és közösségi jóllétének megélését, amely attitűdformáló jelleggel is bír. A mentálhigiéné egyik alapkérdése szervezeti szinten is azt tartalmazza, hogy a lélekben egészséges ember, s az őt körülvevő közösség és szervezet milyen stratégiákkal és gyakorlati lépésekkel alakítható ki. A mentálhigiénés szolgáltatások megszervezésénél, valamint az ezzel is összefüggő szervezetpolgárság fejlesztését célzó lépéseknél az elméleti kontextusokkal párhuzamosan a praktikus működés szempontjai, a jó gyakorlatok fejlesztése és hatékony implementációja is elengedhetetlenül fontosak: így például a pszichológiai tanácsadás, a kliensközpontú esetmegbeszélés, a tanácskérő-központú esetmegbeszélés, továbbá a klasszikus értelemben vett segítő folyamat, konzultáció jelenthetik azon alkalmazott technikákat, amelyek katalizáló erővel bírnak a területen.

Kulcsszavak: mentálhigiéné, esetmegbeszélés, egyetemi hallgatók, coaching, tanácsadás

KRAKKER ANNA

AZ EGÉSZSÉGTUDATOSSÁG FORMÁLÁSA, ALAKULÁSA

2013 óta zajló kutatásommal minden évben primer és szekunder mérések eredményeivel vizsgálom, milyen mértékben, hogyan változik a magyarországi ötödik évfolyamos diákok környezettudatosságához, fenntarthatóságához és ezek mentén az egészséges életvitelhez, egészséghez való hozzáállása, szokása egy környezeti oktatócsomag használata mellett. Vizsgálom, hogy az érintett korosztályban lévő gyermekek milyen életmódszokásokkal rendelkeznek, van-e különbség oktatócsomagot alkalmazó gyermekek és a kontrollcsoportba tartozó társaik között, továbbá, hogy lehet-e és ha igen, mennyire hatni a gyermekek egészségtudatára élményalapú módszerekkel.

2019-ben a Magyar Egészségügyi Országprofil jelentésében is szerepelt, hogy a magyarországi 7 évesek 25%-a, a 15 évesek 20%-a túlsúllyal küzd. Ennek oka többek között a nem megfelelő zöldség- és gyümölcsfogyasztás, a túl sok cukorbevitel, a kevés mozgás. Méréseimben 2013 óta kutatom, hogy hogyan változik a gyermekek reggelizési, tízóraiási szokása, amely azt mutatja, hogy tanév végére átlagosan 35-42%-kal kevesebben vannak azok, akik reggeliznek, mint tanév elején. Az okok között a szülőkkel folytatott interjúk azt mutatják, hogy kevés idejük, motiváltságuk van tanév végére erre is odafigyelni. Hasonlóan romló gyakoriságot mutat a napi zöldség- és gyümölcsfogyasztás, a mozgás mennyisége évről évre, ugyanakkor folyamatosan nő a képernyő előtt töltött idő.

Összességében a vizsgálatokban érintett témakörök legtöbbje szülői kompetencia, de megfelelő ismeretanyaggal, példamutatással, informálással segíthetünk abban, hogy ha nem is azonnali változást érzünk el, de ismeretet nyújtunk, amely lehetőséget biztosít a későbbiekben a helyes, egészséges életvitel megalapozásához. Mindehhez természetesen nemcsak oktatócsomagok mentén vannak lehetőségeink, de színes témaköreikkel, jó gyakorlataikkal támogathatják az ismeretszerzést, tanulást.

Kulcsszavak: egészségtudatosság, környezeti oktatócsomag, fenntarthatóság, környezettudatosság

KUSPER JUDIT

A POPULÁRIS IRODALOM MINT A HERMENEUTIKAI KÖR RÉSZE AZ IRODALOMÓRÁN

A jelenlegi tantervi szabályozók igen ellentmondásosan viszonyulnak a populáris irodalomhoz és a populáris kultúrához, holott az irodalomoktatás egyik hangsúlyos célja az olvasóvá nevelés – melyben éppen a népszerű kultúra irányából érhetünk el bizonyíthatóan szép eredményeket. Vitathatatlan, hogy a populáris irodalom irodalomtörténetünk minden szakaszában jelentős hatást gyakorolt az úgynevezett magas irodalomra vagy nyílt kánonra, s e hatás megkerülhetlenségének hangsúlyozása a kortárs irodalomtanítás egyik nagy adóssága. Előadásomban a populáris irodalom különböző műfajainak olvasási szokások kialakulásában, olvasóvá nevelésben játszott szerepét szeretném bemutatni néhány klasszikus és kortárs példán keresztül, egyrészt a populáris és a kanonizált művek párbeszédére fókuszálva, másrészt irodalomtanítás-történeti szempontból is megvilágítva a (mindenkori) populáris irodalom olvasásra (szövegértésre, szimbólumértésre stb.) gyakorolt hatását.

Egy nagyobb kutatás részeként konferencia-előadásomban egy jól körülhatárolható téma, az antik mitológia ábrázolásának különböző műfaji lehetőségeire, műfajok és kánonok közötti párbeszédére keresek példákat antik, klasszikus és kortárs alkotások között, bemutatva e szövegek és más kultúraelemek olvasásának, kutatásának lehetséges módozatait. Előadásomban arra keresem a választ, hogy

- közelíthetünk-e a populáris irodalomhoz a nyílt kánon kutatásának módszertanával?
- miért, meddig, hogyan őrizzük az elefántcsonttoronyokat?
- hogyan alkalmazhatók a populáris kultúra-kutatás eredményei?
- hogyan tudjuk komplex rendszerben értelmezni a populáris kultúrát?

A kanonikus kérdések körvonalazása után megvizsgáljuk, hogyan működtethetők a popkultúra-kutatás módszerei (praxisok, műfajspektrumok, mintázatok és rendszerszintű mozgások vizsgálata) a nyílt kánonban (a közoktatás kánonjában), hogyan kapcsolhatók össze elemei a konstruktivista irodalomoktatással, majd konkrét oktatási példát követünk végig a Marvel-univerzumtól és a képregényektől Homérosz eposzaiig.

Kulcsszavak: hermeneutikai kör, populáris irodalom, irodalomtanítás

LAKATOS SZILVIA

A ROMANI (LOVÁRI) NYELV A KÖZOKTATÁSON TÚL

Előadásomban szeretném bemutatni a KheTanoda programjait, különös tekintettel a romani (lovári) nyelvoktatást. A KheTanoda immár 10 éve működik a pécs-szabolcsi szegregátumban, 35 gyermekkel van szerződése, azonban sokkal több veszi igénybe a szolgáltatásokat, a fenntartója a Khetanipe a Romák Összefogásáért Egyesület.

Ezt követően röviden bemutatom a romani nyelvet, illetve a közoktatáson túl betöltött szerepéről kívánok tájékoztatást nyújtani. (Lakatos, 2012)

Hipotézisem szerint, a hátrányos helyzetű, elsősorban roma származású gyermekek romani nyelvtudása hiányos, nem a koruknak megfelelő. Véleményem szerint, ehhez erőteljesen hozzájárul, hogy családi körben már többnyire nem használják a nyelvet.

A vizsgálat célja, hogy ismertesse, hogy a tanoda milyen módszereket, kiadványokat, eszközöket használ a szegregátumban élő gyermekek romani nyelvoktatásának fejlesztésére, a nyelv iránti figyelem felkeltésére.

A kvantitatív kutatási módszerek közé tartozó kérdőíves adatfelvételt alkalmazom, félig strukturált kérdőív formájában. A kérdőív elsősorban a tanodásoknak, szüleiknek és az intézményekben dolgozó kollégáknak készült. A kutatás elsődleges forrása a kérdőívek feldolgozása, a másodlagos forrása a témában megjelent publikációk.

A vizsgálat várható eredménye, hogy pontos képet kapunk arról, hogy a tanodában hogyan tanítanak romani nyelvet, milyen rendszerességgel teszik azt, hogy milyen végzettséggel, milyen tankönyvekből, munkafüzetekből oktatnak a tanoda munkatársai, hogy a szülők, családok támogatják-e a nyelvoktatást, hogy fontosnak tartják-e a nyelvátörökítést és az identitás megőrzését.

Bízom benne, hogy jó gyakorlatként bemutatható a KheTanoda szolgáltatása más tanodák számára is, illetve a felmérés eredménye hozzájárulhat a romani nyelv presztízsmegőrzéséhez.

Kulcsszavak: tanoda, romani nyelvoktatás, kiadványok, hátrányos helyzet, szegregátum

LANNERT KERESZTÉLY ISTVÁN

**A DRÁMAPEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ALKALMAZÁSA
AZ IDEGEN NYELVEK TANÍTÁSÁBAN**

Előadásomban – mint francia–orosz szakos nyelvtanár és drámapedagógus – a drámapedagógiai módszerek alkalmazásáról szeretnék beszámolni az idegen nyelvi órán.

Előadásom első részében a drámapedagógia fogalmáról, kialakulásáról, irányzatairól, illetve az idegennyelv-tanításban alkalmazott módszereiről szeretnék beszélni.

A második részben a dramatikus gyakorlatok csoportosítását, használatát mutatom be. Például ismerkedő, bemelegítő, munkára hangoló, koncentrációfejlesztő, érzékelés- (látás, hallás, szaglás, ízlelés, tapintás), beszédképesség-fejlesztő gyakorlatokat, improvizációkat, csoportépítő önismereti játékokat.

A harmadik részben a globális szimuláció mint drámajáték fajtáiról, használatáról, előnyeiről és nehézségeiről számolok be. Részletesen a falujátékot mutatom be, de más játékokra is kitérek, mint például a sziget, az utazási iroda.

Az elméleti háttérre részletesen nem térek ki.

Az előadás végén összefoglalom a tapasztalatokat, észrevételeket.

Kulcsszavak: szerepjáték, dramatikus gyakorlatok, drámajáték, improvizáció, globális szimuláció

LÁNCZI VIKTÓRIA

A CSALÁD ÉS ISKOLA EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRE TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉS A TANÁRKÉPZÉSBEN – SZISZTEMATIKUS IRODALMI ÁTTEKINTÉS

Számos tanulmány foglalkozik a család bevonásával, a szülők részvételével és mindezek pozitív hatásaival az oktatási intézményekre és a benne lévő személyekre (Simon, 2001; Boonk et al., 2018; Garbacz, 2017; Henderson et al., 2007; Fan & Chen, 2001; Epstein et al., 2018; Izzo et al., 1999; Stevenson & Baker, 1987; Jaiswal & Choudhuri, 2017; Chen & Gregory, 2009; Khajehpour & Ghazvini, 2011). Ahhoz, hogy kialakuljon a partnerségi viszony – a különböző családokkal – a tanároknak, iskoláknak kompetensen szükséges fellépnie (Epstein & Sanders, 2006). Kevés kutatás történt az utóbbi közel 20 évben, ahol a tanárképzések kerültek a fókuszba, hogy miként készítik fel a jövő tanárait, hogyan fejlesztik képességeiket, hogy készek legyenek a szülők bevonására. Az eddigi kutatások azt bizonyítják, hogy bár elméletben mind nemzeti, kormányzati kontextusban, mind pedig intézményi szinten hangsúlyozzák a felkészítést, a gyakorlatban mégis nehezen valósul meg. A tanárképző intézmények szerint az időhiány, az egyéb követelmények miatt nem készülnek fel magas színvonalon a pedagógushallgatók a család-iskola együttműködésére. A család-iskola partnerségi kapcsolat felkészítésének javítását célzó elméleti megközelítések elősegítenék a tanárképzésben részt vevő hallgatók magabiztosabb fellépését a családokkal való együttműködésben. Jelen kutatás célja, hogy szisztematikus irodalomelemzés módszerével bemutassa és összehasonlítsa azokat az empirikus elemzéseket tartalmazó tanulmányokat, melyek a tanárképzésekben a család-iskola együttműködésére való felkészítéssel foglalkoznak. Eredményeink szerint nem történtek nagy változások ezen a területen, hiszen még ma is vannak feltáratlan területek, amelyekkel – a kutatók szerint – fontos foglalkozni, változtatásokra lenne szükség a tanárképzések tantervét illetően, hogy még átfogóbban fel tudják készíteni a pedagógushallgatókat a szülők bevonására. Az általunk használt adatbázisban összesen 8 akadémiai folyóiratban megjelent tanulmányt találtunk, melyek a témával foglalkoznak.

Kulcsszavak: tanárképzés, tanárjelöltek, családi elköteleződés, szülői részvétel, családi és iskolai partnerség, tanárjelöltek felkészítése

LÁSZLÓ VILMOS CSONGOR

A KÖZNEVELÉST ÉRINTŐ JOGI KÖRNYEZET VÁLTOZÁSAI 2011-TŐL NAPJAINKIG

A közoktatást, majd a köznevelést érintő jogi környezet kisebb-nagyobb mértékű változásai folyamatosan megfigyelhetőek voltak a rendszerváltást követő időszakban és azt követően. A megjelenő tanulmányok azt bizonyítják, hogy az oktatáspolitikai mindenkori irányváltásai változó eredményességgel befolyásolták az ágazat egészét. A közoktatást a legmarkánsabban és legszámottevőbben érintő változásokról 2011-től tudunk beszámolni. Idetartozik a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, amely által megalkotott új irány és szemlélet magába foglalja többek között az új pedagóguséletpálya-modell elemeit, a pedagógus minősítési rendszert, az intézményi és önértékelési folyamatokat.

Ennek keretei között szintén új elemként jelent meg a köznevelési intézmények jelentős részének állami fenntartásba vonása, és ezzel párhuzamosan az önkormányzatok iskolai fenntartói jogának megvonása. Az elmúlt évtizedben szemtanúi lehettünk a magán és egyházi köznevelési intézmények nagyszámú megjelenésének. Napjainkban a közalkalmazotti és egyéb foglalkoztatotti jogviszonyokat új alapokra helyező és átalakító 2023. évi LII. törvény 2024. januári bevezetése van folyamatban. Ez a jogszabály a pedagógusok új életpályájáról és a köznevelési foglalkoztatotti jogviszony bevezetéséről rendelkezik. Mindezekon túlmenően ez a törvény megteremti a feltételeit annak, hogy a pedagógusok teljesítményértékelésével és az annak alapján történő, az illetményeltérítés százalékos mértékére vonatkozóan az intézmények szabályzatot dolgozzanak ki, és ez alapján állapítsák meg a foglalkoztatottak bérét. Az egész ágazatot foglalkoztató és érintő bérrendezés első elemei is 2024-től rögzítésre kerültek, és jelen absztrakt írásakor is a részletszabályozások még kidolgozás alatt vannak.

Kulcsszavak: köznevelés, jogi környezet, ágazati szabályozás

LUBINSZKI MÁRIA

A FENNTARTHATÓSÁGI KOMPETENCIÁK PSZICHOLÓGIAI ASPEKTUSAI

A közelmúltban az Európai Unió által kidolgozásra került az európai fenntarthatósági kompetenciakeret (Bianchi, Pisiotis, Cabrera, 2022). A GreenComp fő célja, hogy előmozdítsa a környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tanulást. E témakör beépítése az oktatási és képzési rendszerünkbe kiemelt fontosságú, hiszen már gyermekkorban el kell kezdeni azt a soktényezős szocializációs folyamatot, amely a fenntartható élethez, munkához és tevékenységekhez vezet. „Ezek a kompetenciák az oktatási programok részeként olyan ismeretek, készségek és attitűdök kialakításában segíthetik a tanulókat, amelyek előmozdítják az empatikus, felelősségteljes és körültekintő gondolkodásmódot, tervezést és cselekvést a bolygónkat és az emberek egészségét illető kérdésekben” (Bianchi, Pisiotis, Cabrera, 2022: 2). „Hozzuk vissza a természetet az életünkbe!” (Uo.: 3) Ez a küldetés szervesen illeszkedik a már jól ismert egész életen át tartó tanulás koncepciójába, miszerint a fenntarthatósággal kapcsolatos témákat be kell építeni az egész életen át tartó tanulás folyamatába. A GreenComp egységes alapot biztosít a tanulóknak a fogalmak és kompetenciák terén, valamint pontos iránymutatást az oktatóknak, amellyel ki lehet alakítani egy stabil, gyakorlatorientált, fenntarthatósággal kapcsolatos jövőképet. Ennek első lépéseként előadásomban a 12 kompetenciából álló kompetenciakeret pszichológiai vonatkozásait szeretném bemutatni, különös tekintettel a tantervbe illeszthetőségre és a módszertani lehetőségekre.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, kompetenciafejlesztés, európai fenntarthatósági kompetenciakeret

LUDNIKNÉ PÁLFI DORINA

PÁLYAKEZDÉSI NEHÉZSÉGEK, BIZONYTALANSÁGI TARTALMAK. A TANÁR SZAKOS HALLGATÓK PÁLYAKEZDÉSI BIZONYTALANSÁGAIRA VONATKOZÓ NÉZETEINEK FELTÁRÁSA

A sikeres tanárképzés jellemzője, hogy hallgatóinkat eredményesen készítjük fel a pedagóguspálya kihívásaira, a rájuk váró nehézségekre. Szükséges az őszinte kommunikáció az előttük álló évek esetleges dilemmáiról, a „*reality shock*” (Falus, 2010) jelenségről, az autonóm döntésekről és az önreflexió szükségességéről. Bár saját tapasztalatból, kutatások eredményeiből és szakirodalmi ismereteinkből tudjuk, hogy mik azok a területek, amelyek nehézséget jelentenek egy pedagógusjelölt pályára lépésében, elsődlegesen az a mérvadó, hogy az adott hallgatók milyen dilemmákban élnek meg a szorongást, mely területek bizonytalanítják el őket a leginkább, és ezekre reflektálva szervezzük meg a felkészítésüket.

Vizsgálatomban a Miskolci Egyetemen tanuló tanár szakos hallgatók nézeteinek feltárása történt a tanári pályával, a pályakezdéssel, kezdeti nehézségekkel kapcsolatban. Vizsgálatom célja a hallgatóink bizonytalansági területeinek megismerése azért, hogy a feltárt információk alapján reagálni tudjunk az igényeikre, nézeteikre az eredményesebb fejlesztésük érdekében. Következésképpen célom a megszerzett információk beleépítése a szemináriumokba, konzultációkba, hisz elsődlegesen arra törekszünk, hogy a jövőben felkészültebb, magabiztosabb pedagógusok kezdhesék meg tanári pályájukat. Ennek elengedhetetlen feltétele a hallgatók „féllemeinek”, bizonytalanságainak megismerése.

A vizsgálatban 65 hallgató vett részt minden évfolyamból, tehát a kitöltők között szerepeltek olyanok is, akik 2023–2024 I. félévében kezdték meg a tanárképzést, és – a többi évfolyam mellett – voltak olyanok is, akik ebben a félévben, illetve a következő szemeszterben a végzős évüket töltik. A mérőeszköz online kitölthető kérdőív volt. A nominális adatok kikérdezése után a kérdőívben a hallgatóknak – szakirodalom alapján meghatározott – tényezőkről kellett dönteniük 5 fokú Likert-skálán azzal kapcsolatban, hogy őket az adott terület mennyire bizonytalanítja el.

Vizsgálatomban feltártam a státusztörvény hatását is a megkérdezett hallgatók körében. Kérdést tettem fel azzal kapcsolatban, hogy mennyire bizonytalanítja el a jövő pedagógusait a média által közvetített kép és a státusztörvényről szerzett hírek, illetve, hogy a státusztörvénynek konkrétan melyik része jelent a leginkább aggodalmat. Fontos és tanulságos eredményt hozott, hogy – habár a megkérdezett hallgatók közel fele azt vallotta, hogy elbizonytalanítja a státusztörvény – a kifejtendő kérdésre adott válaszukból az érződik, hogy félreértések lengik körül a státusztörvény és téves ismeretek birtokában vannak a hallgatók.

Vizsgálatom hiánypótló felmérés, hisz a tanárképzés mindig aktuális szemléletet és ismereteket kell, hogy közvetítsen. A hallgatóink dilemmáinak és bizonytalanságainak feltárása lehetőséget kínál számunkra, hogy az ezekre való reflexió útján könnyebbé tegyünk számunkra a pályára lépést és csökkentsük a kezdeti szorongást.

Kulcsszavak: pályakezdés, tanárképzés, nézetek, státusztörvény

MAGYAR ÁGNES

KREATÍV ÍRÁS VIZUÁLIS IMPULZUSRA

Előadásomban egy olyan műhelymunkáról számolok be, melynek keretében a résztvevők vizuális impulzusra alkották meg írásaikat választható, csupán a kereteket meghatározó feladatok alapján.

A téma elméleti háttéréül a kognitív pszichológia bázisán alapuló folyamat alapú írásstratégia szolgál, szűkebb értelemben pedig a kreatív írás, azon belül is a külső impulzus (jelen esetben vizuális inger) hatására történő alkotás. A kognitív pszichológia megközelítése szerint az írás során kaotikus vagy kevésbé rendszerezett gondolatokat rendszerezünk. Érzéseket, gondolatokat öntünk nyelvi formába, mindeközben nem nélkülözve az individualitást és a szubjektumot. A kreatív írás lényege is ez: az író a szubjektivitására alapozva újszerűt teremt, előtérbe kerülnek szabad asszociációi, felbukkanó élményei, érzései, benyomásai, személyisége, tehát lehetőséget kap az önkifejezésre, miközben fejlődik önbizalma és önértékelése. A kreatív írás feltétele ugyanakkor a stresszmentes környezet, a tanulócsoportra szabott, nyitott feladatmegfogalmazás, valamint a mindezt lehetővé tevő támogató pedagógusi attitűd. A kreatív írás tehát tanulóorientált, a tanulók aktív cselekvői a folyamatnak. Az alkotva tanulás magabiztosabbá teszi a diákokat, és az alkotás atmoszférájában zajló tevékenységek élményszerűbbek és maradandóbbak. Az írás révén nemcsak tanulási stratégiáik javulnak, hanem a személyiségük is gazdagodik.

Az előbb leírtak figyelembevételével szerveztük meg 2023. szeptember 29-én a Kutatók éjszakája alkalmából kreatív írás műhelyünket, ahol a résztvevők kipróbálhatták magukat vizuális impulzusra történő saját alkotások létrehozásában. 15 érdeklődő középiskolás tanuló részvételével zajlott a program. A diákok különböző, elgondolkodtató témájú képekből választhattak nekik tetszőt, majd a választott képről asszociációkat gyűjtöttek, amiket szófelhőben jelenítettek meg. Ezt követően különböző műfajokban, formában és szövegtípusokban (vers, napló, monológ, képregény, haiku, tudósítás, interjú, dal stb.) alkottak önálló írásműveket a választott kép és asszociációik alapján. Előadásomban beszámolok a folyamatról és bemutatom az elkészült produktumokat is.

Kulcsszavak: kreatív írás, vizuális impulzus, asszociációs módszer

MAKAI PÉTER

A GYERMEKI SEGÍTŐKÉSZSÉGTŐL
A MORÁLIS KIBONTAKOZÁS FILOZÓFIÁJÁIG

Amennyiben sikerül viszonylagosan reális képet alkotnunk a gyermekek erkölcsi fejlődéséről, könnyebb meghatározni a morálpedagógiai fejlesztőmunka irányát és módjait. Tény, hogy *Jean Piaget* és a nyomdokában járó *Lawrence Kohlberg* óriási hatást gyakoroltak a gyermekek morális fejlődését vizsgáló kutatásokra. S noha következtetéseiket sokszor tévesen az egyén morális fejlődése általános leírásaként olvasták, kétségtelen, hogy az újabb, kora gyerekkorra irányuló fejlődéslélektani kutatások megkérdőjelezzik e kognitív megközelítés számos következtetését. Ha pedig mindezt kiegészítjük azokkal a filozófiai kérdésekkel, amelyek a morális fejlődés pszichológiájának előfeltevéseire irányulnak, könnyen arra juthatunk, hogy égető szükség mutatkozna egy olyan elméleti megközelítésre, mellyel újrakeretezhető mindaz, amit e folyamatról, annak meghatározó tényezőiről tudunk vagy tudni vélünk. Előadásomban elsősorban amellet érvelek, hogy egy ilyen keretnek számot kell adnia az érett személyre jellemző morális önazonosság tipologikus sokféleségéről is.

Kulcsszavak: gyermeki segítőkészség, morális kibontakozás, erkölcsi fejlődés

MÁNDOKI RÉKA

ÓVODAPEDAGÓGUSOK VÉLEMÉNYE A SZÜLŐK ÓVODAVÁLASZTÁSÁRÓL

A megfelelő óvodaválasztás a szülők számára rendkívül fontos, de akik kisebb településen élnek, nincs nagy lehetőségük a választásra (Fűrész-Mayernik, 2018; Tóth, 2015). Török Balázs (2001, 2004) nagy elemszámú kutatást végzett az óvodaválasztással kapcsolatban, ami alapján mi is elkészítettünk egy kérdőívet, melynek során az idegennyelv-tanulással, valamint az óvoda választásával kapcsolatos kérdésekre kerestük a választ.

Kérdőíves kutatásunk adatfelvétele 2023 novemberében zajlott, mely során 293 óvodapedagógust kérdeztünk meg Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyéből. A felvett adatokat az SPSS statisztikai programmal elemeztük és vizsgáltuk. A kutatás során azt feltételeztük, hogy a szülők számára kiemelten fontos az óvoda távolsága a pedagógusok szerint. Feltételeztük továbbá, hogy a szülők közvetlen környezetében lévők (barátok, család) véleménye is befolyással van arra, melyik intézményt választják gyermeküknek – az óvodapedagógusok szerint. Az idegen nyelv mint plusz tevékenységi lehetőség kevésbé van befolyással arra, hogy a szülők mi alapján választanak gyermekeiknek intézményt. Ezen befolyásoló tényezőket összevetettük a településtípussal is, hogy megfigyeljük az esetleges különbségeket.

Eredményeinket tekintve azt állapítottuk meg, hogy a barátok, illetve a család véleménye kiemelkedően fontos különösen a városi, illetve vármegyeszékhelyen élő szülőknek, csakúgy, mint az idegen nyelvi tevékenység lehetősége a megkérdezett óvodapedagógusok szerint. Utóbbi esetében a falun/tanyán élő szülőknek nem releváns az idegen nyelvi tevékenység lehetősége, melynek oka lehet az is, hogy ilyen lehetőség nem elérhető minden intézményben a falvakban. Ezen eredményeket tekintve megállapítottuk, hogy hipotéziseink beigazolódtak.

Kulcsszavak: óvodaválasztás, óvodapedagógusok, szülők

MOLNÁR BALÁZS

A MŰVÉSZETI INTELLIGENCIA ÉRTELMEZÉSI KERETEI ÉS PEDAGÓGIAI IMPLIKÁCIÓI

A modern intelligenciakutatásokban a 20. század elején Binet és Simon munkássága hozott átörözt, majd rövidesen megjelentek az árnyaltabb megközelítések, elsősorban Spearman és a hét intelligenciafaktort is azonosító Thurstone munkásságának köszönhetően. Guilford a 20. század második felében már közel kétszázra növelte az emberi intelligencia részképességeinek számát. A nyolcvanas–kilencvenes években Gardner szakított végleg a monolitikus intelligenciafelfogással és határozott meg külön intelligenciákat a nagy hatású többszörös intelligencia elméletében. Munkássága komoly következményekkel járt a pedagógiára nézve is, a tantermi környezetek reformjától kezdve a pályaorientációs programok megújításáig.

Napjainkban tudományos evidenciaként kezeljük, hogy sokféle intelligencia létezhet, azonban feltűnően hiányzik egy átfogó és mérésekkel alátámasztott művészi vagy művészeti intelligencia koncepció. Maga Gardner is elutasítja egy külön művészeti intelligencia létét, míg mások nem zárják ki ennek a lehetőségét, illetve „többes számú” művészeti intelligenciák mellett érvelnek (pl.: Eisner, Moody). Referátumunkban ennek a vitának a hátterét járjuk körül, megvizsgálva azt a lehetőséget is, hogy a művészeti „intelligenciát” egy intelligenciákat összekötő, sajátos művészeti gondolkodás-, szemlélet- vagy látásmódként kezeljük.

A kérdéskör neveléstudományi jelentősége is nagy, mivel ha a művészeti intelligenciát önálló intelligenciaterületként vagy intelligenciaterületekként kezeljük, akkor a gardneri koncepcióból kinőtt pedagógiai megoldásmódokban is önálló helye van, amennyiben pedig átfogó látásmódként kezeljük, akkor újabb, sajátos pedagógiai koncepciókhoz vezethet el bennünket.

Kulcsszavak: művészeti intelligencia, többszörös intelligencia, Gardner, művészeti nevelés, művészetpedagógia

MOLNÁR NIKOLETTA

A KOMMUNIKÁCIÓ RITUÁLIS MODELLJE ÉS AZ OSZTÁLYTERMI KOMMUNIKÁCIÓ

A kommunikáció témaköre rendkívül széles körben kutatott: foglalkozik vele többek között a pedagógia, pszichológia, szociológia tudománya. Ennek köszönhetően különféle elméletek, modellek születtek a kommunikáció leírására. A tranzakciós, interakciós, participációs modell, a szemiotikai iskola megközelítése, a kommunikáció rituális elmélete széles körben ismert és taglalt megközelítések. Ezek a modellek, elméletek a kommunikáció nem egymással szemben álló leírásai, sőt egymást kiegészítő elemekként értelmezhetőek. Mivel a vizsgáló szempont minden esetben más és más, így elmondható, hogy a különböző élethelyzetekben megjelenő kommunikációs tevékenységek különböző modell, elmélet szerint írhatók le a legjobban, legpontosabban. Az iskolai kommunikáció sokfélesége miatt a fent felsorolt modellek közül bármelyikre szolgálhat példaival. A tantermi tanár-diák kommunikációt vizsgálva elmondható, hogy a résztvevők által betöltött szerepek és tevékenységeik széles köre meglehetősen sokféle kommunikációs helyzetet eredményez. A modellek közül kiemelhető a rituális modell, mely jellegét tekintve egyrészt az áthagyományozódáshoz kapcsolódik, kulturális vonatkozással bír. Másrészt a szakirodalom kiemeli a rítusok mindennapokban betöltött szerepét. A tanóra menete, az osztálytermi interakciók, a kommunikáció is rendelkezik rituális elemekkel, melyek segítik a stabilitás kialakítását, egyfajta rendet teremtenek. A tanulmány a kommunikáció rituális elméletét és az osztálytermi tanár-diák kommunikációt elemzi a releváns szakirodalmak alapján.

Kulcsszavak: kommunikáció, kommunikációs modell, rituális elmélet, tantermi kommunikáció, tanár-diák kommunikáció

MRÁZIK JULIANNA

A RENDETLENSÉG ÉLETMINŐSÉGI SKÁLA (RÉS) – VIZSGÁLAT TANÁSZÁR SZAKOSOK KÖRÉBEN

A „rendetlenség” a felesleges, régóta nem használt vagy többszörösen meglévő tárgyak birtoklását, valamint a körülvevő fizikai térben – időlegesen vagy tartósan jelentkező – összevisszaságot, illetőleg mentálisan jelentkező kontrollvesztésérzést, a „digitális káoszt” is jelenti, amely a dolgok elintézetlenségéből, halogatásából következik. Mindennapos jelenségként, amikor visszatérően nem találunk valamit, vagy úgy érezzük, képtelenek vagyunk elrendezni a dolgainkat, és ez zavar bennünket.

Ismertté vált, hogy a rendetlenségnek lélektani vonatkozásai vannak: a viselkedést, a mentális egészséget, a környezet-egyen kapcsolatot, a pénzügyeinket, azaz a életminőséget érinti (Frost et al., 2000; Saxena et al., 2007; Tolin et al., 2008; Ferrari et al., 2017; Roster et al., 2022), kevésbé vizsgált azonban egyetemi hallgatók körében, illetve töredékesek a magyar nyelvű elemzések célzottan a rendetlenség témakörében.

Az alkalmazott eszköz a Rendetlenség Életminőségi Skála (RÉS), a rendetlenség szubjektív következményeit mérő kérdőív. Kvantitatív stratégiával a skála magyar nyelvű adaptációjával arra kerestük a választ, mutatnak-e együttjárást a rendetlenség szubjektív megítélésével a pénzügyek, a társas-érzelmi élet és az élhetőség, a megkérdezettek életkorával, szakjával, nemével összefüggésben, és van-e hatása a rendetlenségnek a megkérdezettek mindennapi életminőségére.

Kényelmi mintavételezéssel 2023 szeptembere–novembere között a PTE közismereti tanár szakos hallgatói körében (N = 119), Google Form segítségével kerestünk választ a kutatói kérdésre. Hipotéziseink voltak, hogy nincs együttjárás az egyes faktorok és a demográfiai háttérváltozók között, alternatívaként pedig, hogy gyenge, illetve erős együttjárás kimutatható a változók között. A kérdőív konstruktumvaliditásának és modellilleszkedésének vizsgálatát követően One-Way-ANOVA elemzés- és faktoranalízist végeztünk, az adatfeldolgozás Jamovi platformon történt. Azt találtuk, hogy több változó esetén vannak olyan csoportok, amelyek között statisztikailag szignifikáns különbségek mutatkoznak.

A kutatás folytatása a további demográfiai háttérváltozók tükrében a rendetlenségi faktorok együttjárásának vizsgálata, majd kiterjesztése külföldiek bevonására az esetleges kulturális különbségek végett. Az eredmények gyakorlati haszonnal járhatnak a felsőoktatási lemorzsolódás prevenciója, illetve a hallgatói életminőség megismerése területén egyaránt.

Kulcsszavak: tanár szakosok, rendetlenség, életminőség

NÁRAI MÁRTA

ODA JUTSZ, AHONNÉT JÖSSZ? A SZÜLŐK ISKOLÁZOTTSÁGÁNAK HATÁSA AZ IFJÚSÁGI KOROSZTÁLY OKTATÁSI EGYENLŐTLENSÉGEIRE

Előadásomban a Magyar Ifjúságkutatás (MIK) 2020-as, illetve korábbi felméréseinek oktatással kapcsolatos eredményeire fókuszálva azt kívánom bemutatni, hogy a származási háttérnek, elsősorban a szülők iskolázottságának milyen meghatározó hatása van az ifjúsági korosztály (15–29 évesek) oktatásban való részvételére, illetve iskolai életútjára.

A MIK eredményei alapján elmondható, hogy a korábbi évekhez hasonlóan 2020-ra sem csökkent a származás hatása az oktatásban való jelenlétre és a különböző iskolatípusokban tanulók összetételére, illetve a felsőfokú tanulmányokban való részvételre. Erőteljesen érvényesül a szülők iskolázottságának a hatása. Mind az apa, mind az anya iskolázottsága – ez utóbbi hatása korábban nem képezte vizsgálat tárgyát – szignifikánsan befolyásoló tényező, a szülők iskolázottságának emelkedésével minden korosztályban (15–19, 20–24, 25–29 évesek) lineárisan emelkedik a tanuló fiatalok aránya, a különbségek jelentősek. A származás hatása érvényesül a tekintetben is, hogy a fiatalok milyen típusú iskolában, képzésben tanulnak. Ez mind a középfokú oktatási intézménytípus megválasztására, mind a felsőoktatásban való részvételre hatást gyakorol. A diplomás szülők olyan iskolaválasztási stratégiát követnek, amely lehetővé teszi, hogy gyermekeik is magas iskolai végzettséget szerezzenek. Ugyanakkor a kevésbé képzett szülők gyermekeinek lényegesen kisebb esélye van magas képzettségi szint megszerzésére. A felsőoktatásban rendkívül alacsony a maximum 8 általános iskolát végzett szülők gyermekeinek a jelenléte. Az alacsony iskolázottságú szülők és gyermekeik iskolaválasztási stratégiájuk során a mielőbbi szakmához jutást és keresőtevékenység végzését helyezik előtérbe. Így az egyéni döntések és az oktatási rendszer erőteljes szelektivitása együttesen a különböző társadalmi rétegek iskolai karrierútjának egymástól való eltávolításával egyértelműen azt eredményezi, hogy az oktatási intézmények továbbra is inkább a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelése, mintsem az esélyek kiegyenlítése irányába hatnak a társadalmi hierarchia alsóbb szintjeiről érkező gyermekek számára.

Kulcsszavak: oktatási egyenlőtlenségek, iskolázottság, származás, ifjúságkutatás

NÉMA JUDIT-ESZTER

SZÜLŐI NEVELÉSI STÍLUSOK A DIGITÁLIS LITERÁCIÓ VS. OLVASÓVÁ NEVELÉS OPPOZÍCIÓJÁBAN

A digitális kultúra, az alfa generációk digitális kompetenciái és kortárs olvasásszociológiai kutatások mind azt bizonyítják, hogy a hagyományos kulturális tőke mára már jelentősen digitális tőkévé, digitális kultúrává alakult át. Az információs társadalom kialakulása, a digitális környezet penetrációja ezzel egyetemben a pedagógiai kutatások fókuszába egy új, *digitális műveltségterület* legitimizált. A 'digital literacy' kulcsterminus az IKT-eszközök használatának képességét jelenti, amely a 21. századi technológiai innovációk korában létfontosságú műveltséggé vált. Ugyanakkor iskolai-társadalmi mobilitáskutatások, valamint PISA-kutatások tömekelege még mindig amellett szól, hogy az olvasás kulcskompetenciája lényeges érvényesülési faktor a jövő generációk továbbtanulási esélyei, társadalmi-, munkaerőpiaci beilleszkedésére nézve –, és mint ilyen, nagyon fontos annak kora gyerekkori fejlesztése.

Lévén, hogy az IKT-eszközök a hagyományosan értelmezett olvasás riválisaként sokszor képezik oppozíció tárgyát, egy 2022 őszén végzett kutatás (10 interjú) során arra voltam kíváncsi, milyen szülői nevelési stílusok érhetők tetten az IKT-eszközök szabályozása és az olvasóvá nevelés módszerei közt.

Ennek értelmében jelen előadásomban az Y generációs édesanyák digitális műveltségét, alfa generációs gyermekeik IKT-szabályozásának attitűdjeit vizsgálom, szemben a hagyományos könyvvalapú olvasásra ösztönző módszerekkel.

A rurális közegben élő, erdélyi édesanyák (Parajd, Hargita megye, Románia – félig strukturált interjú kvalitatív módszerével nyert) narratíváit tartalomelemzés során kategóriákra csoportosítom, hogy a családon belüli digitális hordozók jelenlétét, használatának szülői és gyermeki attitűdjeinek térségben érvényes makronarratíváit doktori disszertációm számára is feltárjam. Az általam vizsgált sóvidéki, rurális térségben élő családok szocioökonómiai háttérének és szociodemográfiai tényezőinek kölcsönhatásában feltehetően a digitális egyenlőtlenségek mentén is újrakeretezhetővé válik az olvasóvá nevelés kihívása.

Kulcsszavak: olvasóvá nevelés, családi literáció, IKT-eszközök, szülői stílusok, digitális kompetencia, generációs szakadék

NÉMA JUDIT-ESZTER

AZ ÚJRATERMELŐDŐ OKTATÁSI EGYENLŐTLENSÉGEK MUTATÓI AZ OLVASÁST ÉRINTŐ JÓLÉTI INDEXEKBE (PISA-TESZTEK)

Magyarországon a legfrissebb OECD- (2018, 2023) adatok szerint alacsony a társadalmi mobilitás a jövedelmi, oktatási és foglalkozási dimenziókban egyaránt. „Erre magyarázatul szolgál többek között a társadalom legfelső és legalsó kvintiliseinek erős megtartó ereje, azaz az ún. 'ragadós padló' és 'ragadós plafon' jelensége” (Lőrincz & Antal-Fekete, 2022) – vélik az elemzők. Hiszen bár az általános tankötelezettség bevezetése óta minden gyerek alapvető joga a tanuláshoz való hozzáférés, mégis a tapasztalat szerint a rendszer folyamatosan újratermeli, sőt növeli a családi háttérből fakadó egyenlőtlenségeket. Csapó és munkatársainak kutatásaiból kiderül, hogy mind a PISA-értékek vizsgálata, mind pedig az OECD-adatok alapján nemzetközi viszonylatban is kiemelkedően szelektív és egyenlőtlen a magyarországi oktatási rendszer (Csapó és mtsai., 2015).

Tekintve, hogy a kompetenciamérő tesztek szolgálnak a gyerekek mindenkori továbbtanulásának zálogául, az olvasás kulcskompetenciája fontos iskolai és társadalmi mobilitási szerepet bír: a Progress in International Reading Literacy Study – PIRLS alapján egyenesen a társadalomba illeszkedés jóléti kulcsfaktora. Ezért jelen előadásomban kísérletet teszek az iskolai egyenlőtlenségek olyan faktorainak bemutatására, melyek a szakirodalom szerint a lesújtó PISA-eredmények hátterében munkálkodnak.

Mivel doktori disszertációs, olvasásszociológiai kutatásom színtere egy erdélyi rurális település, célom komparatív elemzés során bemutatni a romániai, erdélyi iskolai mobilitási adatokat is a PISA-eredmények összefüggésében. A szociális védelem formáinak érintésén keresztül célom kronológiailag bemutatni az oktatási egyenlőtlenségek javítására irányuló szakpolitikák törekvéseit, hogy az alapvetően családi literációra irányuló kutatásomban igazoljam, erős összefüggés található a környezet, a családi háttér és az iskolai, valamint a PISA-eredmények között.

Kulcsszavak: családi literáció, PISA-tesztek, OECD-jóléti index, oktatási egyenlőtlenségek, olvasás kulcskompetenciája

NYILAS FERENC

A NEVELŐSZÜLŐI ATTITÚD ÉS SZÜLŐI KOMPETENCIÁK

Évente több ezer gyermek kerül a szakszolgálat látókörébe, akiknek nagy része sajnos nevelésbe is lesz véve, ők rendszerint egy veszélyeztető, bántalmazó környezetből lettek kiemelve. Egy nevelésbe vett gyermekre, nem csupán az önmagában megélt bántalmazás mint maga az eljárás kiváltó oka, hanem maga az eljárási procedúra és a nevelőszülőnél történő elhelyezés is lehet traumatikus hatású. Kiszakadni a bántalmazó közegből, és egy idegen környezetbe, háztartásba beilleszkedni igen nehéz feladat, magas szintű alkalmazkodó képességet/adaptivitást igényel. Általában egy nevelésbe vett gyermek a rendszerben átlagos 3-5 nevelőszülőt „fogyaszt el” nagykorúságáig. A rendszer rugalmassága lehetővé teszi, hogy a nevelőszülő, komoly indoklás mellett, kezdeményezhesse a nála elhelyezett gyermek gondozási helyének megváltoztatását. A jelen kutatás célja, a gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatott nevelőszülő-gyermekek illesztési tervének kidolgozása, megsegítése. A nevelőszülők feltérképezése, illetve egy nevelőszülő-gyermek illesztési módszertani eljárás javaslat kidolgozása. Vizsgálatunk kitér a nevelőszülők szülői attitűdjének, szülői kompetenciáinak, illetve motivációjának felmérésére, az *Apathy Evaluation Scale* (AES), *Szülői Nevelési Attitűd Kérdőívek* felvételével, elemzésével. Illetve, félig strukturált interjú nevelőszülőkkel a nevelésbe vett gyermekekkel kapcsolatban. A gyermekek védelme és temporális gondhelyének elrendezése, gondviselete igencsak fontos feladat. Ezen kutatás célja, mint fentebb említettem, a nevelőszülők motivációjának (morális vagy anyagi eredetű), szülői attitűdjeik (szülői bánásmódjuk), illetve kompetenciáik feltérképezése, esetleges „profilozása” mely alapján valóban illeszkednének az általuk ideiglenesen nevelt, gondviselt gyermekekhez. Ezáltal remélhetőleg, csökkentve a nevelőszülők által kezdeményezett gondozási helyváltoztatási eljárások gyakoriságát.

Kulcsszavak: nevelőszülők, szakellátás, szülői attitűd, gyermekvédelem

OROSZ-STEFÁN RENÁTA

A MÚZEUMPEDAGÓGIA LEHETŐSÉGEI A VIZUÁLIS NEVELÉS GYAKORLATÁBAN

A vizuális nevelés gyakorlatában fontos szerepe van a külső helyszíneknek és a nem formális színtereknek, úgymint a képzőművészeti gyűjtemények, múzeumok és galériák.

Egy fél évvel ezelőtt indult együttműködés gyakorlati megvalósítását szeretném bemutatni, mely az Avasi Gimnázium és a Miskolci Galéria között jött létre. Az Avasi Gimnáziumban a tehetséggondozás a rajz tagozaton belül működik, s a vizuális kultúra tantárgy pedig lehetőséget nyit az általános gimnáziumi képzésben tanuló diákoknak is megismerni a kortárs képzőművészet egy hazailag is elismert színhelyét.

Előadásomban szeretném bemutatni a rajz tagozaton tanuló diákoknak kiadott feladattípusokat és azok megvalósítását. Ebbe az osztálytípusba járó tanulók számára rendszeres gyakorlati helyszínt biztosít a galéria, ahol a jelen alkotóival és az általuk használt változatos technikákkal ismerkedhetnek meg a diákok, amely ismeretek a későbbi egyetemi tanulmányaikat is támogatják.

A vizuális kultúra tantárgy így teret biztosít a kortárs képzőművészet adta aktuális témák feldolgozásában. A diákok megtapasztalhatják, hogy a kortárs formanyelv és témaválasztás milyen eszközökkel mutatja be a jelenkor történéseit. A művekben felmerülő kérdéskörökön keresztül tudják a tanulók kifejezni, elmondani a gondolataikat. Ennek változatos pedagógiai eszközein keresztül együtt fedezzük fel az aktuális kérdéseket, ami a jelen generációját foglalkoztatja.

Célkitűzésem, hogy ezekkel a feladatokkal, valamint a művészettel nevelés módszereinek segítségével a nem művészeti képzésben részt vevő diákok is tudjanak kapcsolódni a képzőművészethez.

Kulcsszavak: múzeumpedagógia, vizuális nevelés, művészettel nevelés, tehetséggondozás, együttműködés, kortárs képzőművészet

KÖZÖSSÉGI ÉRTÉKEK A FELSŐOKTATÁSI HALLGATÓK KÖRÉBEN

A 21. század elején jól érzékelhető, hogy a társadalmi változások, generációváltások felgyorsultak. Egyre több olyan elmélet, elképzelés jelenik meg, mely a társadalmi változásokat próbálja magyarázni. A különböző képzeletbeli vagy valós korszakok leírásának fontos eleme, hogy a fiatalok társadalomban betöltött szerepe változóban van, „ifjúsági korszakváltásnak” lehetünk tanúi (Mead, 2006), az ifjúság önálló csoportot alkot a társadalmi struktúrában, ennek alapja a kulturális különállás (Zinnecker, 2006). Ebben a korszakváltásban felértékelődik az iskolában/felsőoktatásban töltött idő (Gábor, 2006).

A társadalmi integráció fontos kérdése, hogy a felnövekvő nemzedékek hogyan kapcsolódnak a makrotársadalmi struktúrához, hogyan kapcsolódnak közösségeikhez. Kiemelt jelentőségű a jövőbeli értelmiségi generáció vizsgálata, abból a szempontból is, hiszen esetükben az offline és online közösségek közötti határvonal már nem olyan éles.

2016-ban a teljes magyar ifjúságra vonatkozó kutatás eredményeivel összehasonlítva megállapítható, hogy a felsőoktatásban levő hallgatók elkötelezettebbek a közösségi értékek iránt, az emberi kapcsolatokra vonatkozó értékválasztásuk alátámasztja ezt. Előzetes eredményeinkből kiderül, hogy a hallgatók a saját mikroközösségükben érzik magukat a legnagyobb biztonságban, azaz az ötfokú skálán a legmagasabb átlagot az „otthonában” című kategória érte el 4,38-as átlaggal. Könnyen magyarázható, hogy ahogyan ettől a mikroközösségtől haladunk egyre távolabb, úgy csökken a válaszadó biztonságérzete. A sorrend egyébként nem tér el az összminta sorrendjétől, (Marián, 2021) és (Domokos, Kántor, Pillók & Székely, 2020). Jelen vizsgálatunkban arra tettünk kísérletet, hogy az offline közösségi magatartás alapján meghatározott hallgatói csoportokat a közösségi oldalak felhasználói mintázatával összevessük. Mintánkat a 2020-as ifjúságkutatás (a Társadalomkutató Kft. engedélyével) nappali tagozaton tanuló hallgatói jelentették, N = 966 fő.

Kulcsszavak: ifjúságkutatás, értékvizsgálat, közösségi oldalak

PAKSY TÜNDE

AZ IRODALMI SZÖVEGELEMZÉSI ÉS -ÉRTELMEZÉSI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSÉNEK KIHÍVÁSAI ÉS LEHETŐSÉGEI A NÉMET NYELVSZAKOKON

Az utóbbi években a magyarországi egyetemi nyelvszakokon – az angol kivételével – számos szempontból radikálisan megváltoztak az oktatás feltételei. Ezen változások egy része általános jelleggel valamennyi szakot érinti, mint pl. a digitalizáció kihívásai és a Z generáció eltérő tanulási- és ismeretszerzési szokásai és attitűdjei. Ehhez társul egyes szakok esetében a szak iránti csökkent érdeklődés és az ebből fakadó kis létszámú csoportok kezelésének feladata. Különösen érzékenyen érinti ez a nyelvszakokat, többi között a német szakokat is, amelyek iránt az angol mint idegen nyelv globális előretörése következtében csökkent az érdeklődés. Emellett a felvételt nyert hallgatók sok esetben a korábbiaktól eltérő kompetenciákkal és ismeretekkel kerülnek be az egyetemi oktatásba, gyakran kevesebb olvasási tapasztalattal és kevésbé fejlett szövegértési, -elemzési és -értelmezési képességgel rendelkeznek. A képzési és kimeneteli követelmények szerint pl. a germanisztika alapszak, német szakirányú képzés célja a többi között, hogy a hallgatók behatóan ismerjék a német nyelvű országok kultúráját, képesek legyenek német nyelvű „hétköznapi, kulturális, politikai, gazdasági, társadalmi, valamint nyelv- és irodalomtudományi szövegeket felelősen értelmezni, közvetíteni és alkotni írásban és szóban”. A szakon belül az irodalomoktatás célja az ismeretek átadásán túl, az ehhez szükséges készségek és képességek fejlesztése, de az olvasás, elemzés, értelmezés majd ennek írásbeli megfogalmazása által valamennyi nyelvi készséget fejleszti.

Az előadás fő fókuszában az a kérdés áll, milyen módszerek alkalmazására van szükség a német nyelvszakokon az irodalomoktatásban ahhoz, hogy a képzési és kimeneteli követelményekben kitűzött célt a megváltozott oktatási körülmények mellett elérhessük. Hogyan tudjuk a hallgatókat ösztönözni, hogy többet és hatékonyabban olvassanak, áthidalni a digitális és olvasási készségeik közötti szakadékot úgy, hogy ez a tanulási folyamat ne csak hasznos, de élvezetes is legyen számukra? A megváltozott keretfeltételeket megjelenítő statisztikák bemutatása és kiértékelése után röviden áttekintjük a német nyelvszakokon az irodalomoktatás tantervét és céljait, majd vázolólok, mely módszertani irányok és eszközök lehetnek alkalmasak ezek elérésére. Végül néhány olyan példa bemutatása következik, amelyekkel sikerült jó eredményeket elérni a gyakorlatban.

Kulcsszavak: szövegelemzés, szövegértelmezés, német nyelvtanulás

A KÖRNYEZET MATEMATIKA TANTÁRGGYAL KAPCSOLATOS TANULÓI ATTITÜDÖKRE GYAKOROLT HATÁSA A TANÁRI VÉLEKEDÉSEK ALAPJÁN

Az elmúlt évek hazai matematika tantárggyal kapcsolatos attitűdkutatásai megerősítik a közhi-edelemben álló tényt, miszerint a matematika nem tartozik a diákok legkedveltebb tantárgyai közé (Csíkos, 2012), sőt, az iskolában kialakuló „matematikaundor” az évek előrehaladtával egyre csak nő (Szalay, Szepesi, & Vadász, 2016). A növekvő attitűddevaluáció kihatással van a továbbtanulási szándékra is, ezzel még jobban ráerősítve a növekvő tanárhiányra (Csapó, 2000; Varga, 2022).

A tanulók matematikához fűződő viszonyát meghatározó háttértényezők között elsők között szerepel a matematikatanár által alkalmazott módszertani eszköztár sokszínűsége (Radnóti, 2006), a környezet, elsősorban a szülők nagy ráhatása a gyerekek hozzáállásához (Rozek, Svoboda, Harackiewicz, H. Hyde, 2017), a közhiedelemben álló attitűdformáló sztereotípiák, melyek egyaránt képesek negatív és pozitív irányba is eltolni az attitűdöt (Nosek, Banajj & Greenwals, 2002), valamint a matematikai szorongás, mely utóbbi kevésbé kihangsúlyozott, ám annál fontosabb szegmense a tényezőknek (Molnár, 2020). Az egyik legerősebben hangoztatott sztereotípia, hogy a nők sokkal kevésbé kompetensek a tudomány magasabb fokú művelésében (Kerkhoven, Russo, Land-Zandstra, Saxena & Rodenburg, 2016). Számos kutatás rávilágított már arra, hogy a szülők elvárásai és hiedelmei nagy hatást gyakorolnak a gyerekek tanulására és hozzáállására (Rozek, Svoboda, Harackiewicz, H. Hyde, 2017).

Kutatásomban azokra a kérdésekre kerestem a választ, hogy az általános és középiskolai matematikatanárok hogyan vélekednek a diákjaik attitűdjéről, motiváltságáról, milyen okokat látnak megbújni a negatív attitűd kialakulása mögött. Vizsgálati mintámat a Heves vármegyei 5–12. évfolyamon tanító matematikatanárok (N = 69) alkották. Kutatási módszernek online kérdőívet alkalmaztam nyílt és zárt kérdésekkel.

A kutatási eredményeim azt mutatják, hogy a tanárok nagy szerepet tulajdonítanak a szülők matematikához fűződő viszonyának a gyerekek attitűdjének alakulásával kapcsolatosan, valamint, hogy az elterjedt sztereotípiák közül különösen érezteti hatását, hogy a közhiedelemben a matematika legnehezebb része a szöveges feladatok megoldása, valamint, hogy egy órán felmerülő matematikai problémának feltétlenül kell, hogy legyen megoldása a diákok szerint. Ezzel szemben a megkérdezett matematikatanárok szerint például nincs túl nagy hatása a diákokra a tudományokkal kapcsolatos nemi sztereotípiáknak.

Kulcsszavak: sztereotípiák, szülői hatás, matematikai attitűd

PAPP BEÁTA

VENI, VIDI, VICI A FESTIVAL D'ITALIANO-N

Az iskolák eredményessége több indikátor mentén kerülhet mérésre és értékelésre. Az érettségi vizsgák eredményeinek mutatói mellett megmutatkozhat egyrészt a diákok tanulmányi eredményeiben vagy például versenyeredményeikben is (Széll, 2018). Korábbi kutatásaink az érettségi eredményekre fókuszáltak. Jelen kutatás célja elemezni a magyar–olasz két tannyelvű oktatást folytató intézmények tanulójának eredményeit a Festival d'Italiano-n, azaz az Országos Olasz Nyelvi Versenyen. Vizsgálatunk a 2005–2023 terjedő időszakot öleli fel. Az olasz nyelvi Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny csupán az 1985/86-os tanévtől indult el az Országos Pedagógiai Intézet javaslatára, így a kezdeti időkben az OKTV-t „helyettesítő” egyedülálló esemény keretein belül az olasz nyelvet tanuló középiskolások különböző nyelvi szinteken mérhették/mérhetik össze tudásukat és kreativitásukat olyan versenyszámokban, mint előbeszéd, műfordítás, tolmácsolás, meseírás, vers- és prózamondás, egyéni és csoportos ének, műveltségi vetélkedő stb. Az idén 50. jubileumát ünneplő nyelvi verseny szakmai presztízsét és sokoldalúságát emeli, hogy a magyarországi Olasz Kultúrintézet, valamint a Studio Italia nyelviskola mellett néhány éve egyetemi olasz tanszékek is bekapcsolódtak a rendezvénybe. Kutatásunkból kiderült, hogy a négy olasz tagozattal rendelkező középiskola mely kategóriákban miként jeleskedett. A nyelvi verseny vizsgálati periódusának helyezései mentén kirajzolódott a Kőbányai Szent László Gimnázium, valamint a Debreceni Csokonai Vitéz Mihály Gimnázium eredményessége.

Kulcsszavak: Festival d'Italiano, magyar–olasz két tannyelvű középiskolák, eredményesség

A MESE MINT OKTATÁSI ESZKÖZ A ROMA DIÁKOK KÖRÉBEN

A roma diákok oktatási helyzetének feltérképezése, vizsgálata és javítása az elmúlt tíz-tizenöt évben meghatározó témája volt a pedagógustársadalomnak. Ha az elmúlt idők kutatási eredményeit nézzük, még mindig azt vehetjük észre, hogy bár a romák iskolai eredményei javuló tendenciát mutatnak, mégsem mutatható ki magasabb szintű, pozitív változás a helyzetüket tekintően. Az eredmények országonként eltérőek, de összességében elmondható, hogy még mindig vannak olyan területek, ahol az óvodai nevelésben való részvételük alacsony. Szintén oktatási problémának tekintjük esetükben a középfokú tanulmányok befejezése előtti iskolaelhagyást, lemorzsolódást. Illetve még most is találkozunk olyan roma felnőttekkel, akiknek az írás-olvasás művelete gondot jelent.

Negatív iskolai helyzetüknek nagyon sok oka lehet. Ilyen például az otthoni háttér, amely legtöbb esetben nem támogató jellegű. De idesorolható a negatív példaértékű baráti társaság, ahol a műveltség nem tartozik az identitás meghatározó jegyéhez. Mindezen tényezőkkel a pedagógusoknak közvetlen módon nincs mit kezdeniük, ezért van szükség sok esetben a szociológusok, segédtanítók támogatására is. Viszont a roma diákok eredményes iskolai oktatása a tanárok felelőssége is. Éppen ezért fontosnak tartom a pedagógusok megfelelő felkészítését az ilyen „sajátos oktatási igényű” diákok tanítására. Erre a feladatra vállalkoztunk az elmúlt évben, amikor a nagyváradi Pedagógusok Háza támogatásával kidolgoztunk és lebonyolítottunk egy alapképzést, melynek témája a roma diákok oktatása volt magyar tannyelvű iskolákban. A képzés céljai közt szerepelt, hogy a pedagógusok megismerjék a roma kultúrát, történelmüket, irodalmukat, zenevilágukat, étkezési és higiéniai szokásaikat, oktatási helyzetüket, és még sorolhatnám. A munkafolyamat második egységében olyan roma mesékre épített módszereket dolgoztunk ki és alkalmaztunk, melyek segíthetik a roma diákok motiválását, a tananyagok elmélyítését, az órák zökkenőmentes lezajlását, hiszen „*a mese lételeme a hallgatóság*” (Kósa L. és Szemerkenyi Á., 2006). Jelen tanulmányomban a mesével mint a roma lakosság értékével, és mint alkalmazható oktatási módszerrel foglalkozom, reménykedve abban, hogy egy segítő-fonalat nyújthatok ezzel a pedagógustársak kezébe.

Kulcsszavak: roma, oktatási helyzet, módszer, mese, képzés

DIGITÁLIS IRODALOM – A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK IRODALMÁTÓL KORTÁRS SZÖVEGEKIG AZ IRODALOMTERÁPIA TÜKRÉBEN

A digitális világban eltöltött idő egyre komolyabb problémákat okoz az emberek társas kapcsolataiban, és saját önismeretükben is. Olyan hatással van életünkre, amire később esetleg lelkiismeret-furdalással és megbánással néznek majd vissza, mert például nehéz jelen lenni egy-egy programon, mert a telefon folyamatosan kiszólítja az embereket, amit később megbánnak. A ma emberének igazi feladata és kihívása a minőségi jelenlét. Ez elsősorban főleg a fiatalabakra igaz. Nem szabad elfeledni, hogy a digitális világ is csak egy eszköz.

A művészetterápia a 20. században vált ismertté, és napjainkban egyre szélesebb körben elismert tevékenységnek számít. Az embereknek egyre nagyobb szüksége van a lassabb, nyugodt „énidőre”. (Kuna, 2012) A művészetterápiák olyan technikák, amelyek célja az önismeret elmélyülésének, a motivációk, testi-lelki-szellemi működések felfedezésének elősegítése változatos, élménycentrikus, az egyéniség kibontakozását segítő programokkal. Hatásukra fejlődhet az érzelmkifejezés mellett a kommunikatív, kifejezőképesség is. (Pávlicz és Magyar, 2020)

Az irodalomterápiához többféle tudományterületről közelíthetünk, ez benne a legérdekesebb, hiszen másként áll hozzá egy tanár, könyvtáros vagy pszichológus. A biblioterápia meghatározása a nagyon egyszerűtől az egészen bonyolultig és a nagyon tágtól a nagyon szűkig terjednek. A legegyszerűbb definíciók szerint a biblioterápia a könyvek gyógyító erejét jelenti. (Doll és Doll, 2011)

A digitális eszközök, az online terek helyet követelnek az oktatásban, így a magyartanításban is. Az irodalomterápia mint egy lehetséges módszer ötvözni képes a digitális és hagyományos kultúrákat, segítve a kapcsolódást a klasszikus szövegekhez úgy, hogy közben az önismereti fejlődést is támogatja.

2020-ban ünnepeltük József Attila születésének 115. évfordulóját. A Ferencvárosi Önkormányzat különösen a szívén viseli a költő kultuszának erősítését, hisz József Attila születésének és gyermekkorának helyszíne Ferencváros volt, ahol fontos szerepet játszik József Attila kultuszának ápolása. A pályázat fő célja, hogy Ferencváros és József Attila neve minél jobban összekapcsolódjon a köztudatban. A pályázat célcsoportja az óvodás kortól az általános és középiskolai korosztályig terjedt ki. József Attila mint iskolai tananyag az általános iskola 8. és a középiskola 12. évfolyamán jelenik meg a NAT-ban.

A pályázat szakmai terve az együttműködési megállapodások alapján, a nevelési-oktatási intézmény által megfogalmazott célok és igények mentén készült. A pályázat megvalósítása három iskolai félévből állt. A programok 2021 és 2023 között valósultak meg. Az irodalmi séták, a rendhagyó irodalomórák és múzeumlátogatások mellett az irodalomterápia is bekerült a programba. Ez a foglalkozás nagyon tetszett a diákoknak, ahogy az improvizációs gyakorlatok és a *slam poetry* műfaja is. Az általam tartott ülések lehetőséget adtak a diákoknak, hogy más módon kapcsolódjanak József Attilához, mint az iskolai tanórákon. Megtapasztalták, hogy milyen élmény a versek által beszélni magukról. Az új módszer, amit kaptak, elindította őket egy önismereti utazáson. Az előadásom alkalmával ennek a másfél éves folyamatnak a tapasztalatait és eredményeit szeretném bemutatni.

Kulcsszavak: digitális kompetenciák, magyartanítás, önismeret, irodalomterápia

**AZ EGÉSZSÉG KÉRDÉSKÖRE HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TELEPÜLÉSEK
ÁLTALÁNOS ISKOLÁS TANULÓINAK KÖRÉBEN: A SZŰRŐVIZSGÁLATOK
JELENTŐSÉGE**

A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók kiemelt figyelmet igényelnek. Az egészségügyi vonatkozásban megjelenő negatív hatások időben történő felismerését segíti az iskola-egészségügyi ellátás és a szerves részét képező tanulók kétévenkénti szűrővizsgálata. A kutatás célkitűzése volt egyfajta iskola-egészségügyi szűrőprogram végzése hátrányos helyzetű térség általános iskoláiban, és ezek tükrében az egészségfejlesztésre irányuló javaslatok megfogalmazása.

A kutatás a Miskolci Egyetem Egészségtudományi Karának segítségével valósult meg Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye hátrányos helyzetű térségében található településein. A munkacsoport a szűréseket általános iskolák páros osztályaiban végezte, 2023. szeptember–december hónapjaiban. Az adatokat a kötelező védőnői szűrővizsgálatokból és a szűréseket kiegészítő kérdőíves felmérésből kaptuk.

A jelenleg is zajló kutatás eredményei pilotjelleggel kerülnek közlésre. Az adatfelvételben 153 fő tanuló vett részt. A szűrések alapján kiemelt jelentőségűek az érzékszervi- és mozgásszervi vizsgálatok eredményei, a visusvizsgálat során a gyerekek 39%-ánál találtunk eltérést. A kérdőíves adatok szerint a gyerekek táplálkozási szokásaiban nagy szerepe van a családi közegnek, hangsúlyosak a tésztafélék, gyakori a szénsavas üdítők fogyasztása és a nassolás, találoztunk gyorséttermi ételek és energiatitalok fogyasztásával. A táplálkozási szokások hatásainak szomatikus lenyomatai láthatóak, megjelenik többek között a túlsúly és a vérnyomásprobléma.

Az eredményeink tükrében elmondható, hogy az iskola-egészségügyi szűrővizsgálatoknak kiemelt jelentősége van a tanulók egészségi állapotában történő eltérések korai felismerésében, amelyek nem csupán a mindennapi életben jelentenek hátrányt, a tanulásban való nehézségek is megjelenhetnek.

Az egészségfejlesztésére hivatott szakemberek részéről a kiválasztott térség fiatal generációjának egészségfejlesztésére irányuló javaslatok megfogalmazhatók.

Kulcsszavak: hátrányos helyzet, egészség, általános iskola

PERJÉ SINÉ FARKAS KRISZTINA

A KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK FELDOLGOZÁSÁNAK ÚJ, „KÉK-ÚTJA”

Mára már nem is szakmai megállapítás, hanem közhelyszerű tény, hogy a lakosság egyre növekvő százaléka funkcionális analfabéta. A szövegértő olvasás egyre többeknek okoz komoly gondot.

Az általános-, és középiskolákban elszomorító és ijesztő tendencia, hogy már nemcsak a valamilyen problémával küzdő, hanem a jobb képességű tanulók sem olvassák el a kötelező olvasmányokat.

Lassan egy éve lett egyre nagyobb szenvedélyem, és misszióm, hogy kötelező olvasmányokat mesélek újra könnyen érthető kommunikációs (KÉK) nyelven.

Gyakorlatorientált szemléletmóddal azt a munkámat mutatom be, hogyan próbálom meg segíteni a tanulók útját, hogy igazi „olvasókká” válhassanak.

Az előadásomban röviden bemutatom a különböző nyelvi szintek jellemzőit. Elméleti szinten értelmezzük, mit jelent a könnyen érthető kommunikáció (KÉK), hol, hogyan találkozhatunk ezzel.

Majd bemutatom saját kutatásom eredményeit, melyet 3–10. osztályos tanulók körében végeztem, egy A1 és egy A2 nyelvi szinten íródott rövid szöveg (egy kötelező olvasmány részlete) összehasonlításáról.

Bemutatom eddig elkészült négy kötelező olvasmány (*A két Lotti*, *A kis herceg*, *A Pál utcai fiúk*, *Vuk*) könnyített nyelven, általam újramesélt változatát. A könyvek színvonalát különösen emeli, hogy különleges bánásmódot igénylő (SNI-s és BTMN-es) 13-14 éves tanulók készítettek hozzájuk illusztrációkat. A regényeknek már több gyermek és felnőtt olvasója is volt. Előfordult, hogy valaki ennek hatására elolvasta az eredeti művet is.

Befejezésképpen bemutatom, milyen projekteket fogok megvalósítani ebben az évben, melyekkel célokom, hogy minél több tanulóhoz eljussanak könyveim.

Hitem, hogy a szépirodalmi művek „újramesélésével” nem tiszteletlenek vagyunk a szerzőkkel szemben, hanem ellenkezőleg, esélyt adunk sokaknak, hogy legalább ilyen módon, de részesüljenek kulturális örökségünkből.

Kulcsszavak: könnyen érthető kommunikáció, nyelvi szintek, kötelező olvasmányok A2-es nyelvi szinten újramesélve, tanulói illusztrációk

PINTÉR TÜNDE KORNÉLIA

TANULÓI VISSZAJELZÉSEK AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI ÉNEK-ZENE ÓRÁKRÓL

Az elmúlt évek eseményei; a Covid–19 hatásai, illetve az egyre fokozódó tanárhiány valamennyi tantárgy oktatását, így az ének-zenét is kihívások elé állította. Jelen vizsgálat azt a célt szolgálja, hogy egy általános képet kaphasson az általános iskolákban folyó ének-zene órák folyamatáról és tevékenységeiről. A kutatás folyamán négy és hat évfolyamos gimnáziumba járó tanulókat kérdeztem meg azzal kapcsolatban; hogyan teltek az ének-zene órák az általános iskolában, hány énektanár tanított alsó és felső tagozaton, milyen tevékenységek jellemezték az órákat, valamint a tevékenységekhez kapcsolódóan hogyan ítélik meg saját zenei képességeiket.

A megkérdezett tanulók arról számoltak be, hogy az alsó tagozaton átlagosan 1-2 tanáruk volt, akikkel sokat énekeltek, a tanulók mellett az énektanár-tanító is énekelt az órán, továbbá általánosságban jellemző volt a ritmustapsolás, a szolmizálás, a zenehallgatás és a beéneklés is. Ezzel szemben a felső tagozaton már gyakrabban változott az énektanár személye a tanulók elmondása szerint. A tevékenységek tekintetében fokozottan kevesebb arányban volt jellemző a közös éneklés az alsó tagozathoz képest. A legtöbb alkalommal előforduló tevékenységek között a tanulók az énektanár éneklését, a közös éneklést-daltanulást, a zenehallgatást, valamint a zenetörténetet említették meg, azonban mindegyik tevékenység 5 fokú Likert-skálán 4,00 alatti átlagot ért el a felső tagozaton. Ezen túlmenően az eredmények rámutattak arra, hogy felső tagozaton sok esetben beéneklés nélkül történt a daltanulás. Továbbá kevésbé volt jellemző a ritmikai készségfejlesztés, valamint a szolmizációval történő éneklés is az alsó tagozathoz képest.

Az eredmények kimutatták, hogy azokban az iskolákban, ahol gyakran változott vagy nem volt énektanár, a zenei készségfejlesztést rendszerint a szabadfoglalkozás, a filmnézés, ritkább esetben egy másik tantárgy tanítása váltotta fel a tanulók elmondása alapján. A tanulók a zenei képességeikkel kapcsolatban a ritmushallást ítélték meg a legpozitívabban, ezt követte a dinamika hallás, a ritmustapsolás, a tempóhallás, a dallamhallás és -közlés, valamint a dinamika közlése. A tanulók többsége legkevésbé a hangtávolságok felismerését és azok visszaéneklését, valamint a nagyobb hangterjedelemben történő éneklést ítélték a legnehezebbnek. Az eredményekből arra következtethetünk, hogy bizonyos iskolákban a Covid–19 alatt is történt bizonyos mértékű zenei fejlesztés, míg más iskolákban meglehetősen különböző szinten folyt az oktatás.

Kulcsszavak: tanulói visszajelzés, ének-zene oktatás, általános iskola

SZOBECZKINÉ PÓCSI ORSOLYA

DACOS HELYI IDENTITÁS, MINT POZITÍV KÖZÖSSÉGI ÉLMÉNY

Az előadásban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a vármegyénkben kialakult nemzeti belüli regionális identitást milyen közhangulati, közérzeti, mentálhigiénés tényezők alakítják. A vármegyében zajló társadalmi folyamatok adatai alapján vizsgálom a térségi identitás alakulásában szerepet játszó elégedettség-, és boldogságérzést, a társadalmi kohéziót gyengítő mentálhigiénés zavarokat (alkoholizmus, öngyilkosság, depresszió, családon belüli erőszak), valamint a roma-nem roma csoportközi viszonyok kontextusa által meghatározott kisebbségi identitást. Észak-Magyarország, különösen Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye esetében beszélünk egy dacos, helyi identitásról, amelynek legfőbb jellemzője a régió történelmébe ágyazott sajátos élményanyaga, a nehézségeket vállalni akaró, kihívásokkal szembefordulni kész attitűd, amely az országnak a többi megyéivel szemben is erős önértelmezési pozíciót jelent.

Az előadást a térségiség által sajátosan formált helyi, dacos identitás minta bemutatásával zárom.

Kulcsszavak: helyi identitás, térségiség, mentális betegségek, öngyilkosság, kisebbségi identitás

POPOVICS CSILLA

A BIOLÓGIA TANTÁRGGYAL KAPCSOLATOS TANULÓI ATTITÚDÖKET BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

Témám, a biológia tantárggyal kapcsolatos tanulói attitűdöket befolyásoló tényezők kutatása. Célom, hogy a biológia tantárgy népszerűségének okait feltárjam különös tekintettel a pedagógusok vélekedésére.

Az eddig feltárt elméleti háttérben is megmutatkozik, hogy a biológia a természettudományos tárgyak közül hazai és nemzetközi szinten is a legkedveltebb, sőt, főként általános iskolában, az egész tantárgyi sor elején foglal helyet (Osborne et al., 2003; Porkop et al., 2007; Csíkos, 2012; Czető, 2022).

A kétezres évek elején történt nagyszabású obszervációs felmérésből választ kaphattunk arra, mi állhat a biológia tantárgy népszerűsége mögött (Franyó, 2002). A tanári válaszokból kiderült, hogy a tantárgyat a tanulók munkáltatásával, az önálló megfigyelés, leírás, összehasonlítás, mérés, csoportosítás, rendszerezés, kísérletezés tananyagba iktatásával sikerült népszerűvé tenni. Népszerűségéhez az is hozzájárulhat, hogy valójában már önmaga is integráló tantárgy: a biológia tudományon kívül az alkalmazott biológiához kapcsolódó tudományok több szeletét (pl.: orvostudomány, környezettudomány) is magába foglalja (Kriska & Karkus, 2015).

A mai napig vita tárgyát képezi (hasonlóan más tantárgyakhoz) a tananyagtartalom, a tananyagelrendezés és a rendelkezésre álló óraszám, illetve mindezek kapcsolata az érettségi követelményekkel, amely inkább a fogalmak pontos magyarázatát, tényanyagok nagy mennyiségének elsajátítását várja el a tanulóktól. Emiatt a diákok számára elvész a biológia valódi lényege, a természet szépségeinek felfedezése, számos izgalmas információ önálló felkutatása, vagy akár az emberi test valódi megértésének megannyi lehetősége.

A kutatás során kérdőíves módszert alkalmaztam, kutatási mintámat pedagógusok alkották. A zárt és nyílt kérdések vizsgálják többek között a biológia tantárgy kedveltségéhez hozzájáruló tényezőket, a tanári módszertani palettát, az alkalmazott pedagógiai eljárásokat, illetve a biológia tantárgy előnyeit más tárgyakhoz képest. Az adatok elemzéséhez leíró és matematikai statisztikát alkalmaztam.

Kutatási kérdések:

1. Milyenek találják a biológiatanárok a tantárgy tanulói megítélését jelenleg?
2. Van-e összefüggés a biológiaórán alkalmazott munkaformák, módszerek alkalmazásának gyakorisága és a pedagógusok által észlelt, szaktárgyhoz kapcsolódó tanulói attitűd között?
3. Van-e összefüggés a biológiaórán alkalmazott ellenőrzési formák típusai és a pedagógusok által észlelt, szaktárgyhoz kapcsolódó tanulói attitűd között?
4. Van-e összefüggés a biológia tantárggyal kapcsolatban kialakult tanulói attitűdök és a szülők tantárgyhoz való hozzáállása között a pedagógusok észlelése alapján?
5. Van-e összefüggés a biológiatanárok motiváltsága és pályaválasztási elégedettsége, valamint a biológia tantárggyal kapcsolatban kialakult tanulói attitűdök között a pedagógusok észlelése alapján?

A kutatási mintát Heves vármegye általános iskoláiban tanító pedagógusai alkották (N = 30).

Habár az eredmények kiértékelése még zajlik, már jól látható, hogy azon pedagógusok, akik változatosabb módszereket, munkaformákat és ellenőrzési formákat alkalmaznak a tanórák során, motiváltabbak és elégedettebbek a saját pályaválasztásukkal kapcsolatosan. Ugyanezen pedagógusok a tanulók biológia tantárggyal kapcsolatos attitűdjét is pozitívabbra értékelik.

Kutatásom eredménye nemcsak a leendő vagy már pályán lévő biológiateanók számára lehet izgalmas, hanem az információcsere által más, kevésbé népszerű természettudományos tantárgyak is profitálhatnak.

Kulcsszavak: biológia tantárgy, tanulói attitűdök, kérdőíves módszer

PÓTA-ZSIROS EMESE

SOK(K), AMIT ÉS AHOGYAN TANÍTANI AKARUNK

„És mit csinálunk itt az egyetemen ezzel a tanárjelölttel? A tudomány szent nevében agyonütjük.”

Szent-Györgyi Albert

Az iskolakritika egyidős az intézményesített oktatás megjelenésével, éppen ezért e kettőt mindig egymás függvényében érdemes vizsgálni. Különösen igaz ez a középszintű irodalomoktatásra. A tanulmányban arra a kérdésre keresem a választ, hogy mit és mennyit tanítunk a harmadik évezred elején, és mégis milyen módszerekkel érjük el azt, hogy egy egész társadalom elhatárolódjon az irodalomtól. Továbbá, feltett célom, hogy rámutassak a modern pedagógia által kedvelt és használt módszertani sokszínűségek árnyoldalára, melyet a pedagógustársadalom hajlamos háttérbe szorítani. A tanulmány célja – és egyben hipotézise is –, hogy bebizonyítsa, a technikai világ, ezáltal pedig az infokommunikációs eszközök és módszerek sokasága nem feltétlen jelent egyet az (irodalom)oktatás sikerességével. További célom, hogy a tanulmány egy nem reprezentatív, rövid kérdőíves pilotkutatással mindezt alátámassza. A dolgozat fő célkitűzése pedig, hogy egy összesített elméleti, történeti áttekintés után rámutasson a mai rendszer hiányosságaira és paradox módon a túlhaladott módszertanra is, ezzel megvalósítva az elméleti és gyakorlati relevanciát. A kutatás, illetve az elméleti összefoglalóból levont következtetések mindazonáltal nemcsak az irodalomtudomány területén lennének hasznosíthatók, hanem általánosságban véve az oktatás más területein is. A tanulmány fő kérdései egyszerre vonatkoznak a múltra, a jelenre és kitekintésként, a jövő pedagógiájára: Milyen történelmi áthagyományozódások határozzák meg a mai tanítási attitűdünket? Milyen problémakörök vannak az irodalomoktatásban? Milyen új módszerekkel lehet megoldást találni? Az új módszerek valóban hozzáadott értéként tudnak funkcionálni? Milyen változások szükségesek még? Dolgozatom egyben retrospektív is, amely visszatekint az elmúlt 100 évre, amikor már éles kritikával éltek az oktatás felé, ahogyan az a fenti mottóból is látszik. Vajon jó irányba haladtunk azóta? A tanulmány konklúziója, hogy az igazolt hipotézist felhasználva, új szemléletmódot adva hozzájáruljon az irodalomoktatás és az oktatás egészének sikerességéhez.

Kulcsszavak: oktatás, irodalomoktatás, iskolakritika, módszertan, modern pedagógia

REIKORT ILDIKÓ

INKLUZÍV NEVELÉS ÉS MENTORHÁLÓ A ZENEOKTATÁSBAN

A művészeti területeket képviselő pedagógiai tantárgyak fontossága az utóbbi években háttérbe szorult. A zeneiskolák, amelyek Kodály Zoltán koncepciójának hagyományát adják tovább a generációkon keresztül, megalakulása óta nemcsak rendszerváltás történt, de elvárás a zenepedagógusok felé az is, hogy egyre nagyobb léptékekben, és egyre gyorsabb tempóban új módszereket alkossunk és sajátítsunk el. Nemcsak a gyermekek tárgyi tudásához és személyiségük fejlődéséhez fontos alkalmazkodni, hanem a szülők igényeihez is.

Az emberi kapcsolatok működésének alapját olyan képességek és készségek elsajátítása biztosítják, amelyek társadalmi szinten érvényesülnek. Ennek feltétele az esélyegyenlőségek megteremtése, a másság elfogadása, amelynek az egyik fontos színtere az iskola. Az integratív nevelés elengedhetetlen ahhoz, hogy gyakorlatban mindez megvalósulhasson.

Azonban a művészetoktatás jelenlegi helyzete a hivatalos úton történő integrációt nem teszi lehetővé, így az inkluzív nevelés megvalósulása lehetséges. A zenepedagógia különösen érzékeny területté vált, mivel a zene köztudottan jótekonnyal bír a különböző nehézséggel küzdő egyénekre. Ebből kifolyólag a zenetanárok egyre több SNI-, BTMN-taulót, és különleges bánásmódot igénylő gyermeket oktatnak úgy, hogy nem jogosultak segítő szakember támogatásra.

A Magyar Zeneterápiás Egyesület innovatív, úgynevezett Bányay-programot hozott létre az állami fenntartású művészetoktatási intézmények zenetanárai számára, amely Bányay Zsuzsanna csellóművész nevét fémjelzi, és az ő szellemi nyomdokait követi. A mentorhálózat segítő szakemberei olyan zeneterapeuta kollégák, akik egyben zenetanár végzettséggel is rendelkeznek. A program ötletadója Reikort Ildikó, aki már régóta keresi a zeneterápia és zenepedagógia határterületeinek kapcsolódási pontjait. A Bányay-program jelenleg országos hálózatot átfedő rendszerben működik, amelyben hét zeneterapeuta végez szupportív tevékenységet az ország több pontján. A program eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy a zenetanárok nagy része igényt tart a nehézségekkel küzdő tanulók tanításának megsegítésében. A Bányay-program hiánypótlás is egyben, mivel a közoktatás részét képező művészetoktatási intézményekben, ezen belül a zeneoktatás tanárait is megillető segítő szakemberek munkáját váltja ki a Magyar Zeneterápiás Egyesület innovatív kezdeményezése által.

Kulcsszavak: inklúzió, mentorhálózat, társadalmi innováció, zeneoktatás

R. NAGY JÓZSEF

KÉPZŐMŰVÉSZETI FILMEK ALKALMAZÁSA A MŰVÉSZETI NEVELÉSBEN

A művészeti nevelés központi elemeit képezik a nagy alkotók – festők, szobrászok, építészek, fotográfusok és filmkészítők – életútját, ars poeticáját, világról vallott nézeteit, sok esetben küzdelmes törekvéseiket ismertető tananyagrészek. Kézenfekvő a fellelhető képzőművészeti filmes palettáról választani olyan alkotásokat, amelyek alkalmasak egy-egy művész életének bemutatásán keresztül stílusokat, korszakokat, az adott időszak életmódját is bemutatni. Hogyan történjen meg a választás, melyek lehetnek ennek a módszernek, a szelekciónak a kritériumai? Kézenfekvő könnyen fogyasztható, a tanulók életkorának megfelelő filmet választani – kár, hogy ezekben szűkölködik a rendelkezésre álló filmográfia. Praktikus okokból az alkotások hossza, nyelve is fontos lehet. Külön megközelítést jelentenek a játékfilmes, s külön a dokumentumfilmes munkák. Ez utóbbiaknál a történeti, akár játékfilmes betétekkel létrehozott (amerikai stílusú) mozgóképekkel szemben állnak a jelenben, kortárs művészekkel forgatott, analitikus alkotások, amelyek befogadhatósága kétségkívül jóval nehezebb feladat. Hitelességük, relatív erejük azonban megkérdőjelezhetetlen – amennyiben a jelenről van szó, s nem történeti művészeti stílusokról. Közvetlenül láthatjuk meg az alkotás folyamatát, a művészi ihlettség pillanatait, a bejárt és elvetett tévutakat (amelyek a legtöbb akadémikus leírásából hiányoznak). Logikus választás az is, ha nem az alkotók életén, hanem egy-egy nevezetes alkotáson keresztül közelítjük meg a tanult korszakot, kultúrtörténeti összegzését adjuk a nagy mű keletkezésének. Külön kérdéseket vet fel a filmek megtekintésének mikéntje. Közösen, órai keretek között, kiemelt alkalmakkor, avagy otthon történjen? Vetítve, monitoron vagy okoseszköz képernyőjén?

Az előadás több konkrét filmes példa segítségével ezeket a témákat fogja körüljárni, elemezni.

Kulcsszavak: művészeti nevelés, képzőművészeti filmek, játékfilm, dokumentumfilm

ROSZIK DÓRA

AZ ISKOLAI KÖRNYEZET ÉS A SZÜLŐK NEVELÉSI ATTITŰDJÉNEK HATÁSA A TANULÓI JÓLLÉTRE

A gyermekek iskolai teljesítményét számos vizsgálat feltárta már az elmúlt évtizedekben, azonban ezek a vizsgálatok a tanulók teszttel mérhető teljesítményére irányultak az iskolai tényezők, a társadalmi háttér, valamint a szülők iskolai végzettségének viszonylatában. Fraser (2004) vizsgálatában kimutatta, hogy a családi háttértényezők, és a tágabb ökológiai környezet hatást gyakorolnak egymásra, s mindezek befolyásolják a tanulási eredményességet. A család mint primer szocializációs színtér jelentős hatással van az egészséges személyiség kialakulására (Buda, 1986). Rendkívül fontos ezért, hogy a szülők milyen nevelési stílust alkalmaznak, mennyi tudással rendelkeznek arra nézve, hogy milyen minőségű családi légkör a legalkalmasabb gyermekük ideális fejlődéséhez.

Az iskolai jóllét a szubjektív jóllét iskolai környezetben létrejövő keretrendszerét foglalja magában, ami számos tényező mentén szerveződik, és szüntelen változik a tanulóknál. A jóllét szintje befolyásolja a tanulók iskolai teljesítményét, a társas kapcsolataik fejlődését, az önértékelésüket, valamint a személyiségfejlődésükre is hatást gyakorol (Hascher, 2004a, 2004b, 2008; Lelkes, 2014; Nagy, Gál, Jámbori, Kasik és Fejes, 2019; Pollard és Lee, 2003; Réthy, 2016). Kutatásomban arra keresem a választ, hogy milyen összefüggés található a megélt nevelési attitűd és az iskolai teljesítmény között, valamint az iskolai jóllét között. Ezen túlmenően eredményt várok abban a tekintetben is, hogy az elért iskolai eredmények miképpen befolyásolják a diákok jövőképét.

Kulcsszavak: nevelés, nevelési attitűd, iskolai teljesítmény, tanulói jóllét

ROZGONYI EMŐKE

A KONSTRUKTIVISTA TANULÁSELMÉLET MODELLJE ÉS A „TESTTÉRKÉP” MŰVÉSZETI PROGRAM KAPCSOLATA – PEDAGÓGIAI INNOVÁCIÓ AZ ÁTALAKULÓ VILÁGBAN

Az előadásban bemutatásra kerülő projekt egy klinikai művészetterápiás munka során kifejlesztett módszer pedagógiai adaptációja, amely az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem – Neveléstudományi Doktori Iskolában jelenleg folyamatban lévő kutatás során kerül kidolgozásra. Egyszerre egy pedagógiai fejlesztés, illetve annak kipróbálása, reflektálása, elemzése, azaz egyfajta akciókutatás. A komplex módszer alapját az identitáselemek felfedezése jelenti művészi eszközökkel, amely során olyan rétegek tudnak vizuális reflexiót kapni, melyekhez a verbális hozzáférés nehezített, s amelyek szintézisének, integrálásának a facilitálása jelentős segítséget jelent a normatív serdülőkori identifikációs folyamatok megoldásában. A „Testtérkép” elnevezésű művészeti módszerrel kapcsolatos tapasztalatokat körüljárva az iskolafejlesztés innovatív lehetősége kerül fókuszba, amely a maga módján a konstruktivista szemléletet és egyben az innováció egyik fontos jellemzőjét, az önkéntességet is képviseli. Egy olyan önismeretet támogató programról van szó, amely során a projektben részt vevő személy a személyes emlékeit, tapasztalatait egy művészeti eszközöket használó összefoglaló narratíván keresztül mozgósítja és szemléli, miközben az alkotófolyamat által az kiegészül és új tudássá áll össze önmagával kapcsolatban. A tudásszervezés konstruktivista modelljének perspektívájából megfogalmazva az önismerettel kapcsolatos metakognitív szintű tudást támogatja a program, saját egyediségének birtokbavételével, tanulásával, a sajátosságok „bátor”, szabad mozgósítása érdekében. Pedagógiai szempontból a program oktatási környezetbe való bevezetése serdülőkorban, a mentális jóllét támogatásán túl a kutatás pozitív prekonceptiója szerint, hatékonyan hathat az énerő, az énhatékonyság, a reziliencia, az önszabályozás területén is.

Kulcsszavak: Testtérkép program, konstruktivista pedagógia, művészetterápia

RÓZSA ERZSÉBET

BÚÉK!

BÚÉK? Vagyis boldog új évet kívánok? Határozottan igen, a jövő pedagógiájához, és ha ezt továbbgondoljuk az ideai konferencia témájának kontextusában, a mozaikszó betűihez új kifejezéseket rendelhetünk, mellyel inspiráló, megoldást kereső szójátékláncot kapunk.

BÚÉK jövő pedagógiája!

Belegondolva **B**iztosan **Ú**j **É**rtékek **K**ellenek!

Ezért

Bölcs **Ú**jjáalakítást **É**rdemes **K**onstruálni!

Tehát

Bátran **Ú**jítsunk, **É**sszerűsítsünk, **K**orszerűsítsünk!

↓ *Így*

Biztató **Ú**jdonságokkal **É**rvényesíthetjük **K**valitásainkat!

Még soha nem volt ennyire fontos újratervezni saját pedagógiai rutinunkat, még soha nem volt ennyire kiélezett a helyzet a nemzedékek között, mint napjainkban. A nagytöbbségében X és Y generációs pedagógusok próbálják közvetíteni az ismeretanyagot a Z és alfa korosztálynak, tehát a digitális bennszülötteknek kell tanulniuk a digitális bevándorlóktól. Ilyen megközelítésben elég bizarrnak és kicsit groteszknak tűnik a kép, de egyértelműen ez napjaink oktatási felállása és feladata, egyben legdurvább kihívása.

Természetesen nem jelenti azt, hogy reménytelen vagy megvalósíthatatlan a helyzet, de annál inkább ki kell billennünk a komfortzónánkból, muszáj lecserélnünk a korszerűtlenedő fókuszokat, részletesen meg kell ismernünk és egymáshoz közelítenünk a generációs jegyeket, sajátosságokat, harmonizálnunk kell a multitaskingot a mindfulness-szel, rendszeresen beemelni a gyakorlatunkba a legújabb technikákat, eszközöket, előtérbe kell helyezni a figyelemkoncentrációt, tehát szembe kell néznünk a paradigmaváltással.

A problémafeltárási gond nélkül eljutunk mindannyian, de a továbblépés a megoldás felé már nem kis nehézségbe ütközik, hiszen nem hagyhatjuk figyelmen kívül a tényt, hogy a diákok tőlünk függetlenül választhatnak információforrást. Hogy ne szélmalomharcot vívjunk nap mint nap a bennszülöttekkel, inkább koncentráljuk figyelmünket a boldogabb új évre, szimbolikusan a jövő pedagógiájára, keresve a koherens közös nevezőt.

Kulcsszavak: generációk, multitasking, paradigmaváltás

SALY ERIKA

MEGÚJULÓ, ZÖLD EGYETEMEKET!

Minden egyetemnek, egyetemi karnak, azon belül intézménynek szerepet kell vállalni a fenntartható jövő felé vezető társadalmi megújulásban. A jövő értelmiségét adó egyetemistáknak fel kell készülniük a globális kihívásokra, ehhez megfelelő kompetenciákkal kell rendelkezniük, s képessé kell válniuk az élethosszig tartó tanulásra, a reziliens viselkedésre. A környezettudatossággal, fenntarthatósággal és globális problémákkal kapcsolatos kompetenciák fejlesztése, a fenntarthatóság témaköreire épített lehetőségek azonban a legtöbb felsőoktatási intézményben még nincsenek hangsúlyosan jelen.

Kutatásom során – neveléstudomány mesterszakos hallgatóként – az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar (PPK) oktatóinak, kutatóinak, vezetőinek fenntarthatósággal kapcsolatos gondolkodását, gyakorlatát vizsgáltam. A kutatás eredményeként javaslatokat tettem a PPK jövőbeli fenntarthatóságra nevelési munkájára vonatkozóan, melyek megvalósulásának szükséges feltételeit is összegeztem.

Előadásom célja, hogy bemutassam a kutatás eredményeit, mivel azt feltételezem, hogy más egyetemi karok számára is hasznos lehet, hiszen a fenntarthatóságra nevelés minden hallgató számára fontos és a jelenlegi kihívások közepette nagyon időszerű. A holisztikus és változást előidéző tanulás annak tartalmát, eredményét, tanulási környezetét, a szervezeti kultúra egészét is érinti. A fenntarthatóságra nevelés nemcsak az ökológiai problémák generálta új témákat építi be a tananyagokba (pl.: klímaváltozás, szegénység, mértéktartó fogyasztás), hanem a tanuláshoz interaktív, önszabályozó tanulást támogató, hallgatókat partnernek tekintő tanítási és tanulási környezetet is megteremti. A fenntarthatóságra nevelés a tanításról a tanulásra teszi át a hangsúlyt. A tanulást folyamatnak tekinti, melyre „tanító és tanuló” is időközönként reflektál. A fenntarthatóság pedagógiája a folyamatos megújulás lehetősége is, változást előidéző pedagógia. Jellemzői: valós problémákkal való foglalkozás, tevékenységközpontúság, önálló tanulás, részvételiség, együttműködés, problémamegoldás, inter- és transzdiszciplinaritás. A fenntarthatóságra nevelés nyitott intézményi rendszert feltételez, vagyis kapcsolati hálója élő, a szervezet tanulásához hozzájárulnak a külső szakértők, a civil szervezetek, más partnerek, s a szervezet maga is gyakran „kilép” saját rendszeréből, hogy külső partnereit segítse. Ez az újszerű, zöld egyetemi szemlélet szükséges ahhoz, hogy a fenntarthatósági célok elérésének kulcskompetenciái is fejlődjenek.

Kulcsszavak: fenntarthatóság, ökológiai szemlélet, egyetem

SÁNDOR TAMÁS

TANKÖTELES KORÚ TANULÓK JELENLÉTE AZ ÁTMENETI GONDOZÁSBAN

Tanulmányom a 6–16 éves korosztály átmeneti gondozásban élő tagjainak nevelését-oktatását és annak egyedi jellemzőit elemzi, különös tekintettel a lemorzsolódás megelőzésére. Elméleti célom azon formális és informális „jógyakorlatok” feltárása, melyek a célcsoport közoktatásban való teljesítését segítik. Gyakorlati hozamként a tanító- és tanárképzés (esetleg pedagógus-továbbképzés) tanrendjébe kerülve a pedagógusok hasonló helyzetű gyerekekkel való munkáját teszi hatékonyabbá a későbbiekben. A hipotézisem az, hogy a különleges helyzethez illeszkedő többlettudás teszi lehetővé a pedagógusok nevelő-oktató munkáját. Kutatásom során kérdőívet használtam az átmeneti gondozást végző intézmények szociális szakembereinek lekérdezéséhez, a tanulók, a tanulók családja és a pedagógusok körében a megfigyelés módszerét alkalmaztam, az elhelyezett családoknál az esetleírások dokumentációját elemeztem. A gyermekek átmeneti gondozása helyettes szülői ellátás, gyermekek átmeneti otthona vagy családok átmeneti otthona formájában működik. A családok átmeneti otthona és a gyermekek átmeneti otthona valósít meg bentlakásos ellátási formát. Az előbbi a biztonságos lakhatáson túl, fejlesztő- és közösségi programokkal, pszichológiai tanácsadással segítenek a család megerősödése és a lelki sérülések negatív hatásainak csökkentése érdekében, az utóbbi teljes körű ellátást nyújtó intézmény. Mintaként a családok átmeneti otthonában és gyermekek átmeneti otthonában elhelyezett 6–16 éves korú tankötelezett tanulók jelennek meg kutatásomban. Hipotézisem megerősítést nyert; a célcsoport azon tagjai folytatták iskolai tanulmányaikat az elvárt módon, akik az adekvát többlettudással rendelkező oktatási szakemberekkel álltak munkakapcsolatban.

Kulcsszavak: nevelés-oktatás, gyermekvédelem, átmeneti gondozás, lemorzsolódás

SCHMIDT ILDIKÓ

A SZÖVEGÉRTÉS FEJLESZTÉSÉNEK MÓDSZEREI A KÉTNYELVŰ KÖZÉPISKOLÁS KOROSZTÁLY KÖRÉBEN

A szövegértés a literációs készségek közül az olvasással hozható közvetlen kapcsolatba, amellyel, hogy a beszédértéshez és beszédhez is szorosan kötődik. Kétnyelvű tanulók körében kiemelten fontos a literáció fejlesztése, mivel a nyelvek közötti kapcsolatok erősíthetők, de gyengíthetők is egymást. Esetükben lényeges, hogy az általános, a magyar anyanyelvi nevelés hagyományaihoz kapcsolódó erősen egynyelvű szövegértés-fejlesztési trendek helyett kétnyelvű kontextusra kialakított módszerek kerüljenek alkalmazásra. Ezeknek a technikáknak a használata során a nyelvek közötti kölcsönhatás kerül a figyelem középpontjába, amelynek során a diákok maguk fedezik fel a nyelvek sajátos működését, és hoznak létre stratégiális tudást. A saját nyelvi tapasztalataik alapján állítanak fel szabályrendszert a szövegértés segítésére. A középiskolás korosztály esetében számíthatunk arra, hogy az oktatás nyelvén magas szintű szövegértési kompetenciával rendelkeznek, viszont az egyéni eltérések okán változatos képet mutat a magyar nyelvű szövegértéshez való viszonyuk.

Előadásomban bemutatom a kétnyelvű literációs szemlélet alapjait, majd ezt konkrét tananyagpéldákra keresztül illusztrálom különös tekintettel a következő szempontokra. Lényeges elem az életkornak megfelelő témájú szövegek használata, mert ez biztosíthatja a motivációt. A szövegek szerkezeti felépítése, utalásrendszerének bonyolultsága szintén fontos kritérium a fejlesztés során, amihez további elemként kapcsolódik még a lexikai terhelés. Itt elsősorban a szavak általános előfordulási gyakorisága számít, valamint az, hogy a kétnyelvű fiatal a magyar nyelvet milyen környezetben használja, mennyire épül ez a beszélt nyelv köré, és mennyire érik írott nyelvi hatások.

Kulcsszavak: kétnyelvűség, literáció, szövegértés, középiskolás korosztály, nyelvi fejlesztés

SEBESTYÉN KRISZTINA

KÜLÖNBÖZŐ KLASZTERBE TARTOZÓ DIÁKOK TANULMÁNYI EREDMÉNYESSÉGÉNEK ÉS JÖVŐTERVEINEK VIZSGÁLATA

A diákok tanulói eredményességére, valamint az ezzel összefüggő jövőterveire számos tényező van hatással, például a családi háttér, a tanuló vagy az iskola jellemzői. Az eredményesség és a jövőtervek vizsgálatával kapcsolatban fontos kérdés az is, hogy milyen intézményt választanak a céljaik eléréséhez a tanulók, és ott milyen intézményi feltételek adottak számukra (Pusztai, 2004; Blossfeld et al., 2019; Hegedűs, 2020; Sebestyén, 2023).

Mindezek alapján előadásunkban tanulói klasztereken azt vizsgáljuk, hogy a középiskola-választás és a tanult idegen nyelvek alapján van-e különbség a tanulók teljesítményében és az idegen nyelvekkel kapcsolatos jövőterveikben. Az feltételezzük, hogy (1) a németet tanulók tanulmányi eredményei alacsonyabbak, mint az angolosoké, és (2) a tanulói klaszterek közül a felsőoktatásban továbbtanulni tervezők csoportjának a legjobb a teljesítménye. Feltételezzük továbbá, hogy (3) a jövőben a német nyelvvel elsősorban az „Ingázó szakmaorientáltak” klaszternek, az angollal pedig a „Felsőoktatás-orientált helyiek” csoportjának vannak tervei.

Előadásunkban a *Némettanulás, illetve -tanítás Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében* (2018–2019) kutatás tanulói adatbázisából (890 fő) a tanulói klaszterek és a tanult idegen nyelv mentén SPSS programban készített varianciaanalízisekkel elemezzük a tanulók idegen nyelvvel kapcsolatos jövőterveit, valamint teljesítményét idegen nyelv(ek)ből, magyar nyelvből és irodalomból, illetve matematikából. Az elemzett adatbázisba a 2018/2019-es tanévben 11. évfolyamos németet és/vagy angolt tanuló gimnazisták és szakgimnazisták körében zajlott, papíralapú kérdőíves adatfelvétel adatai kerültek be.

Eredményeink szerint a németet tanulók teljesítménye jobb, mint az angolosoké, és a jövőtervekkel kapcsolatban sem igazolódott a klasztereken belül a németesekről szóló feltételezésünk. Az angolt tanulóknál viszont a vizsgált esetek többségében kimutathatók a legjobb eredmények „Felsőoktatás-orientált helyiek” klaszterénél.

Kulcsszavak: tanulói klaszterek, idegennyelv-tanulás, jövőtervek, tanulói eredményesség

SEDIÁNSZKY NÓRA

„KI VISZI ÁT...” – A MŰVÉSZETI NEVELÉS NÉHÁNY AKTUÁLIS KÉRDÉSE

Sediánszky Nóra dramaturg, fordító, színházi adaptációk készítője vagyok, aki a rendezéssel is többször megpróbálkozott már, és ebben a formában gyakran készítettem előadásokat a legkisebbeknek (3–6 éves korosztály), illetve beavató jellegű és a színházi nevelés körébe tartozó produkciókat. De tartottam ún. feldolgozó órákat is középiskolások számára, valamint tanítottam egyetemi kurzusokon és OKJ-s képzéseken belül drámatörténetet, dramaturgiát, színházesztétikát és kultúrtörténetet. Ezekre a gyakorlati élményekre támaszkodva, s felhasználva az elmúlt tizenöt év szakmai tapasztalatait, szeretnék előadásomban a művészeti nevelés bizonyos kérdéseiről beszélni; közösen gondolkodni arról, miért fontos a művészet szerteágazó ismeretanyagát és eszköztárát beépíteni egy adott tanmenetbe; hogyan gazdagíthatja a művészeti megközelítés és felfogásmód egy általános vagy középiskolás tanuló tudását és kompetenciáit, miként segítheti, vagy könnyítheti meg a megértést. Témámnak szomorú aktualitást ad a művészettörténet oktatás kivezetése a Nemzeti alaptantervből, ezért arról is szeretnék beszélni, miért tartom fontosnak a vizuális kultúra jelenlétét az oktatásban, a világ megismerésének és megértésének lehetőségét a különböző műalkotásokon keresztül, és miért válhat veszélyes folyamattá, ha exponenciálisan csökken a művészetet értő, sőt mi több, azt „alanyi jogon” is igénylő befogadók száma. De épp ilyen fontos a magyar irodalmi hagyományok, a kultúra különböző szegmenseinek élménypedagógiai módszerekkel történő közvetítése, interpretálása, hiszen mindezek az igényes, a gondolkodni és választani képes emberi magatartás továbbélését segítik elő. Tervezett előadásomnak ezért is adtam a „*Ki viszi át...?*” címet, hiszen nagyon nagy jelentősége van annak, hogyan tudjuk átadni ebben a rohamosan változó világban a jövő nemzedékeinek mindazt, amit elődeink az eltelt évszázadok során létrehoztak és megalkottak.

Kulcsszavak: művészeti nevelés, élménypedagógia, kulturális hagyományörzés

SIMON ZOLTÁN

**TANÁR SZAKOS HALLGATÓK TANULÁSI HELYZETEI ÉS LEHETŐSÉGEI
TANÍTÁSI GYAKORLATUK SORÁN, KVALITATÍV KUTATÁSI
MEGKÖZELÍTÉSBŐL**

A tanár szakos hallgatók tanulási helyzetei és lehetőségei tanítási gyakorlatuk során sok mindenben múlik, és sok függ attól (a későbbiekben is), hogy a tanárjelölt mi tud ezekkel a helyzetekkel kezdeni. A szakirodalom hosszú ideje vizsgálja a pályakezdés, az első lépések problematikája mögötti okokat, azzal a céllal, hogy segítséget nyújtson a pályakezdő tanárok számára. A vonatkozó empirikus kutatások az osztálytermi fegyelmet, a tanulók motiválását, az egyéni különbségek figyelembevételének szükségességét, a tanulók munkáinak értékelését, a szülőkkel való kapcsolatot, az osztálymunka szervezését, az elégtelen vagy nem megfelelő tananyagot, a tanulók egyes problémáival való foglalkozást említik a legsúlyosabb problémáknak. A tanár szakos hallgatók gyakorlótanítása során keletkező pedagógiai helyzetekre és lehetőségekre adott hallgatói reflexiókat, reaktív és nemreaktív munkákat (a kvalitatív kutatási metodológián belüli) elsősorban a beavatkozás nélküli vizsgálat módszerén keresztül kívánom bemutatni. Ezen kívül a tanítási gyakorlatok során keletkező pedagógiai helyzetek és lehetőségek elemzése kiegészül, szintén a kvalitatív kutatási metodológiához sorolható támogató felidézés, kognitív térkép, metaforakutatás eredményeinek bemutatásával. A bemutatott eredmények egyetemi szemináriumi feladatok és foglalkozások, iskolai helyszínen lezajlott tanórafejlesztések, tanóralátogatások részét képezik. A foglalkozások időbeli egységei két évre nyúlnak vissza. A pedagógiai irányultságú kvalitatív kutatások lényegében a pedagógusok által tapasztalt valóságot erősítik meg. A legújabb kutatási eredmények igazolják, hogy már a tanárképzés során ki kell alakítani azt az igényt, hogy a tanárjelölt megértse a szakmai fejlődés, a tanulási igény szükségességét a pályája szempontjából. A kvalitatív metodológia oktatása, előnyeinek tudatosítása a magyarországi tanárképző intézmények tantervi rendszerébe részlegesen került bele. Égetőnek mutatkozik, hogy a tanárjelöltek megismerkedjenek az interpretatív, kvalitatív és etnografikus kismintán végzett kutatások előnyeivel.

Előadásomban a kvalitatív metodológiának olyan megismerő folyamatokat szánok, amelyeknek célja, hogy a kapott eredményekből pedagógiai termékeszköztár szülessen.

Kulcsszavak: kvalitatív kutatás, beavatkozás nélküli vizsgálatok, tanítási gyakorlat

SIPOS KATALIN

VISSZATÉRÉS A JELENLÉTI OKTATÁSHOZ – ISKOLAI ÉLET AZ ONLINE OKTATÁS UTÁN

A kutatás az online oktatás utáni időszak változásainak megismerésére irányul, mely vizsgálat fókuszában elsősorban a pedagógusok számára legfontosabb tapasztalatok, feladatok, továbbá a kommunikációt érintő változások állnak.

A kérdőíves felmérés 2023 decemberében zajlott, a megkérdezésben részt vevő pedagógusok (N = 37) Heves és Bács-Kiskun vármegye középiskoláiban oktató tanárok.

A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a jelenléti oktatáshoz való visszatérés után számos problémával szembesültek a pedagógusok, leginkább a tanórai aktivitás csökkenése, a figyelemzavar és a megnövekedett mobiltelefon-használat volt megfigyelhető. Legfontosabb feladat a pedagógusok véleménye szerint a közösségi egység újraformálása és a közös munka élményének előmozdítása, továbbá az elmaradásban lévő tananyagok pótlása. A mobiltelefonok tanulási célú alkalmazásának elsajátítása és az online oktatás idején alkalmazott digitális felületek használatának gyakoroltatása a tanórák keretén belül már kevésbé preferált tényezők voltak.

A kommunikációt érintő változások tekintetében a tanárok leginkább abban értettek egyet, hogy a tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése szükséges (pl.: szóbeli feleletekre, prezentációk megtartására vonatkozóan).

A kitöltőknek lehetőségük volt nyitott kérdéseken keresztül további tapasztalatokat is megosztani, ahol például a közösségi összetartás iránti igény csökkenéséről és a tanulók osztályprogramokba való bevonásának nehézségeiről számoltak be a tanárok.

Kulcsszavak: online oktatás, jelenléti oktatás, változások

SOMNÉ HUSZTI ANETT

KÖRNYEZETISMERET-ÓRA AZ ERDŐBEN

Napjainkban a környezeti nevelés vagy divatosabb kifejezéssel élve a fenntarthatóság pedagógiája és annak jelentősége, vitathatatlan. Nemcsak a természeti környezetünkben bekövetkező visszafordíthatatlan folyamatok, hanem az oktatási intézmények falai között tapasztalható változások miatt is beszélni kell róla, mi több, cselekedni kell. Jelenleg az általános iskola 1. és 2. osztályos tanulóinak nincs környezetismeret-órája, 3. és 4. osztályban is csak heti 1 van, miközben az oktatáspolitikai környezet mélyreható megismerését hangsúlyozza. További probléma, hogy a természettudományos tantárgyak kedveltsége az általános iskolától a középiskola felé haladva egyértelműen csökken (Takács, 2001; Malmos és Chrappán, 2016). Ilyen nehézségek mellett mielőbbi megoldást kell találnunk gyermekeink természettudományos tudásának bővítésére és fejlesztésére. A környezeti nevelés, oktatási intézményen kívüli területei közül talán a legkomplexebb lehetőséget kínálja erre az erdei iskola. Számos hazai (Kövecsesné, 2009; Fűz, 2017) és nemzetközi kutatás (Dettweiler et al., 2015) is bizonyította már ezen speciális nevelési szintér pozitív hatásait, nemcsak a kognitív képességek és készségek fejlődése terén, de a kreativitás, önálló tapasztalatszerzés vagy a mentális és lelki egészség kapcsán is. Előadásomban egyrészt a Nagyerdei Erdészeti Erdei Iskola példáján keresztül szeretném bemutatni, hogy az elmúlt 10 évben milyen lehetőségek adódtak a gyermekek oktatási intézményben elsajátított ismereteinek gyakorlati alkalmazására, milyen erdőpedagógiai foglalkozásaink vannak és ezek hogyan és milyen mértékben járulnak hozzá a környezet megismeréséhez. Másrészt a 2020–2021-es években, erdeiiskola-vezetőkkel és pedagógusokkal végzett online interjúk, illetve a 2023-as évben, alsó tagozatos diákok körében végzett vizsgálataim eredményeimről szeretnék beszámolni. Előadásom és kutatásaim legfőbb célja, az erdei iskolák népszerűsítése és oktatásban betöltött kulcsfontosságú szerepének hangsúlyozása.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, erdei iskola, erdőpedagógia

SPICZÉNÉ BUKOVSZKI EDIT

**IT FITNESZTESZT-EREDMÉNYEK SZEREPE
A DIGITÁLIS STRATÉGIA KIALAKÍTÁSÁBAN**

Iskolánk 490 diákja részt vett az IT Fitness teszt kitöltésében. Ez a teszt a digitális készségek felmérését teszi lehetővé a V4-országokban és Ukrajnában. A magyarországi méréseket az IVSZ Digitális Vállalkozások szövetsége koordinálja, hidat építve ezzel a köznevelésben tanuló fiatalok és a munka világa között. A teszt ugyanis nem csupán a tanuláshoz szükséges digitális készségeket méri, hanem a mindennapi élet, sőt az irodai munka során szükséges interhasználatához kapcsolódó kompetenciákról is információt ad. A kérdések érintik a digitális biztonság és adatvédelem, kollaboratív eszközök és közösségi hálózatok működésének területeit is.

Mire használhatók az eredmények? Mivel a mérés már 11 éves múltra tekint vissza, és több ország adatai állnak rendelkezésre, ezért longitudinálisan és regionálisan is kirajzolódnak a készségek elsajátításának és fejlődésének trendjei és azok a területek, amelyek további fejlesztésre szorulnak. Mivel a teszt nem az iskolai tananyag ellenőrzésére szolgál, sokkal inkább a tanultak alkalmazását mérő eszköz, illetve a mindennapi élet során adódó digitális készségeket igénylő szituációk megoldását tárja fel, így iskolatípustól függetlenül kitölthetik felső tagozatos, középiskolás és egyetemista diákok, sőt tanárok is.

Az eredmények segítenek a digitális eszközhasználat iskolai integrációja kapcsán felmerülő stratégiai döntések meghozatalában, a digitális kultúra problematikus területeinek feltárásában. Ahogyan a nevelési-oktatási tevékenység nem szűkíthető le a tanórai történésekre, a tudatos nethasználat és digitális ismeretek sem csupán a digitális kultúra tantárgy keretein belül kerülnek feldolgozásra. Egy komplex iskolai stratégia és a digitalizáció kihívásaira adott – iskolaspecifikus – válasz megtalálásában is segítenek a teszteredmények, amelyek bemutatása és tágabb kontextusba helyezése az előadás témája.

Kulcsszavak: IT Fitness teszt, digitális kultúra, digitális stratégia, digitális készségek

SPRINGINZEISZ KATA

A TÁRSADALMI INKLÚZIÓ FOGALMA A CHILEI KÉPZŐMŰVÉSZETI MÚZEUMOKBAN: A MÚZEUMPEDAGÓGUSOK, KURÁTOROK ÉS IGAZGATÓK NÉZETEI

A társadalmi inklúziót a képzőművészeti múzeumok kontextusában gyakran úgy értelmezik, mint azt a folyamatot, amelynek során egy művészeti intézmény különleges figyelmet fordít a múzeumi személyzet részéről a látogatóik számára, és a közönségéhez igazított oktatási és pedagógiai gyakorlatok sokszínűbb megvalósítására és támogatására. Ezt a definíciót szem előtt tartva a jelen tanulmány célja, hogy rávilágítson arra, hogyan képzik el és valósítják meg a társadalmi inklúziót kilenc chilei képzőművészeti múzeumban, kritikai reflexiót generálva a múzeumpedagógusaikkal, kurátoraikkal és igazgatóikkal készített interjúkból gyűjtött adatok elemzésén keresztül. Ennek érdekében ez a kutatás kvalitatív megközelítést alkalmaz, amely a megalapozott elméleten (Grounded Theory) és az interpretativizmus paradigmáján alapul. Az információgyűjtés eszközei a tanulmány résztvevőivel – tizennégy múzeumpedagógussal, öt kurátorral, három igazgatóval és egy kurátorigazgatóval – készített félstrukturált interjúk voltak. A kódolás és az adatok összehasonlítása révén nyolc kategória lett azonosítva az inklúzió fogalmával kapcsolatban: (1) hozzáférhetőség, (2) diverzitás (sokszínűség), (3) a biztonság jelentősége, (4) kommunikációs tudatosság, (5) politikai tudatosság, (6) releváns készségek, (7) nem hagyományos oktatási és pedagógiai gyakorlatok és végezetül (8) munkastruktúra a múzeumban. Az eredmények megmutatják a kategóriák adaptációját a szükséges múzeumpedagógiai gyakorlatokhoz, és elemzik a múzeumok működési stratégiáit a társadalmi inklúzió hatékony megvalósítása érdekében.

Kulcsszavak: nem formális oktatás, társadalmi inklúzió, képzőművészeti múzeumok, megalapozott elmélet

SZABÓ ANITA

ÓVODAPEDAGÓGUSOK ÉS TANÍTÓK ELHIVATOTTSÁGÁNAK ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

Kutatásom témáját Szarka Júlia tanárnő doktori dolgozata (2004) inspirálta, mely az óvodapedagógusok elhivatottsága témában íródott. A kutatását kérdőíves kikérdezés módszerével folytatta le, melynek kérdéseit Nagy Mária *Pedagóguspálya és életkörülmények* felméréséből vett át és óvósított. Ezen munkássága alapján 2023 tavaszán végeztem kutatásom, mely során több mint 2000 pedagógust sikerült elérnem óvónők és tanítók köréből. Az általa használt kérdések alapján dolgoztam én is, melyen a célcsoport és az eltelt 20 év változásai következtében minimális módosításokat hajtottam végre.

A szakirodalom feltárásában és a kérdőív kialakításában is az a létrehozott modell segített, amely meghatározta az elkötelezettség alkotóelemeit és az erre ható tényezőket. Ennek segítségével sikerült átfogó eredményeket kapnom a jelenleg pályán lévő pedagógusok elhivatottságáról. Jelen előadásom során összehasonlító elemzést készítek az óvodapedagógusok és tanítók elhivatottságáról. Ennek során a beérkezett válaszok alapján szeretném bemutatni a lényeges különbségeket, illetve hasonlóságokat a két hivatás között. Főbb szempontok között az összehasonlítás során szerepelnek a pályaválasztást befolyásoló tényezők, a pályán eltöltött évek száma, munkához kötődő népszerű/népszerűtlen tevékenységek.

Emellett azt is fontosnak tartom megvizsgálni, mik azok a meghatározó tényezők, amelyek motiválják a pedagógusokat a pályán maradásra, és melyek azok, amik esetleg nehézséget okoznak a mindennapok során.

Hosszabb távú céljaim között szerepel ezek megoldására olyan módszereket feltárni, melyeket segítségül hívhatnak a pedagógusok a mindennapi munkájuk során. Ezeken felül fontosnak tartom meghatározni a különbséget a szakirodalmak által szinonimaként használt elkötelezettség és a hivatástudat között is.

Kulcsszavak: óvodapedagógusok, tanítók, pedagóguspálya, pálya iránti elkötelezettség

SZABÓ DIÁNA

SNI TANULÓK A KÖZNEVELÉSBEN: AZ OKTATÁSPOLITIKA LEHETŐSÉGEI ÉS KORLÁTAI

Évtizedek óta a magyar oktatási rendszerben az egyik legnagyobb kihívás a SNI tanulók iskolai esélyeinek javítása. Az SNI tanulókat érintően a méltányosabb köznevelési rendszer megteremtése szempontjából vizsgálataink megállapították, hogy 4 fő kérdés vár megoldásra (Szabó, 2015): (1) a terminológiai problémák rendezése (Fejes és Szenczi, 2010); (2) az oktatási egyenlőtlenségek csökkentése (OECD, 2012; Birinyi és Szabó, 2014); (3) az ellátórendszer harmonizációja (Bánfalvy, 2006; Papp és mtsai., 2012); (4) a társadalmi megítélés javítása (Szabó, 2015).

Kutatás célja: feltárni a jelenlegi köznevelési rendszerben az SNI tanulókat érintő, megoldandó feladatok körét, az esetleges új jelenségeket.

A kutatás elméleti alapját vizsgálataink adják: az integrációban részt vevő pedagógusok körében végzett kérdőíves ($n = 315$) és interjú vizsgálatok (pedagógusoknál: $n = 60$; szülőknél: $n = 10$), amelyek a pedagógusok befogadó neveléshez kapcsolódó attitűdjével foglalkoztak. Összehasonlító elemzésekkel is vizsgáltuk a témához kapcsolódó fogalmakat, a befogadó iskolai gyakorlatot (Szabó, 2014, 2015a, 2015b, 2016), és az oktatási egyenlőtlenségeket (Szabó, 2023).

Kutatási módszer: szakértői interjú egy oktatásirányítási felső vezetővel, tartalomelemzés.

Kutatási kérdés: 2015 óta mennyiben változott az SNI igényű tanulókat érintő méltányosabb köznevelési rendszer szempontjából megoldásra váró főbb kérdések köre?

Kutatási eredmények: az SNI tanulókhöz kapcsolódó fogalomhasználat szakmai oldalról követi a nemzetközi trendet, azonban az oktatáspolitikai nem (EASNE, 2022). Az oktatási egyenlőtlenségek felszámolásáért 2010 után több intézkedést eszközölt a fenntartó, de ezeknek érdemi esélyegyenlőség-csökkentő hatásuk nincs (Lőrincz és Antal-Fekete, 2022). Az ellátórendszer harmonizációja megkezdődött a pedagógiai szakszolgálati rendszer átalakításával (Mile-Kiss, 2021), azonban még mindig nem adottak az SNI tanulók integrált oktatásához szükséges előírt feltételek. A szakemberhiányon túl kihívást jelent a pedagógusok együttnevelésre nyitott attitűdjének, felkészültségének, szakmai támogatásának a hiánya is (Kállai és Mile, 2020). Rávilágít az előadás arra is, hogy elengedhetetlen a paradigmaváltás az oktatásban: az iskolák új feladatok elé néznek az MI megjelenésével, megváltozott a tanulói összetétel, a családszerkezet. Ha nem lesz megfelelő reakció, az „rossz minőségű” oktatást eredményez, amely egyéni és társadalmi veszteséget okoz (Fónai, 2000).

Kulcsszavak: sajátos nevelési igény, integráció, esélyteremtés

MULTIDISZCIPLINÁRIS EGYÜTTMŰKÖDÉS EGY INTÉZMÉNYEN BELÜL
MINT ALAPPILLÉR A SIKERES FEJLESZTŐ ELJÁRÁSBAN

A multidiszciplinaritás a szlovákiai segítőszakma a Tanácsadás és megelőzés (szlov.: *PaP-systém poradenstva a prevencie*) rendszerében az együttműködő szakemberek tevékenységeinek összességét jelenti. Biztosítja az oktatás megfelelő minőségét, a fejlődés optimalizálását és a gyermek és tanuló inkluzív befogadásának elősegítését bármilyen oktatási, nevelési, egészségügyi, kulturális és nyelvi szükséglettel. A multidiszciplináris együttműködésből származó eredményeknek garantálniuk kell a támogatás és a tanácsadási ellátás minőségét oly módon, hogy azok elérhetősége, hozzáférhetősége és előnyei a gyermekek, tanulók, családjaik és közösségeik számára személyi, tárgyi, szakmai és pénzügyi szempontból is biztosítottak legyenek (Kalina et al., 2022).

A sajátos nevelési igényű gyermekek komplex ellátása több szakember együttes kooperációjának az eredményét kell, hogy képezze. Az diagnosztikai, illetve fejlesztő eljárásokat úgy kell koordinálni, hogy az egyes szakmai tevékenységek maximális mértékben egymásra épüljenek és összehangoltak legyenek. A minőség tehát attól is függ, hogy milyen mértékben vesznek részt a különböző szakterületeken orientálódott szakemberek (gyógypedagógus, logopédus, pszichológus, speciálpedagógus, szociálpedagógus stb.).

Az egyes tanácsadási és megelőzési intézményekben fontos, hogy a fellebb említett szakemberek közül többen is oszlopos tagként szolgáljanak, mind a diagnosztika, mind pedig az azt követő célszerű fejlesztés szempontjából. A fejlesztőmunka sokkal effektívebb és tudatosabb tud lenni, ha az adott szakember nem egyedül, hanem mint egy multidiszciplináris együttműködés eredményeként, tud hatékony és biztos fejlesztést nyújtani az adott sajátos nevelési igényű gyermek számára.

Az írásunk célja rámutatni a multidiszciplináris együttműködés fontosságára és lehetőségeire egy szlovákiai tanácsadási és megelőzési intézmény keretein belül. További célja felvázolni azon fejlesztő eljárások csoportját, melyeknél kifejezetten fontos az egyes szakemberek kooperációja, illetve bemutatni az új innovatív Tanácsadás és megelőzés rendszerét Szlovákiában. Ezen tanulmány továbbá bemutat egy sikeres fejlesztési folyamatot, mely kimondottan több szakember csoportos együttműködése eredményeként valósul meg, melyben mindenekelőtt fontos a célszerűség és az egyén igényeihez mért individuális fejlesztési terv meghatározása.

Kulcsszavak: multidiszciplináris, fejlesztés, célszerűség

SZÁSZI BRIGITTA

**KÖRNYEZETI NEVELÉS ÉS FENNTARTHATÓSÁGRA OKTATÁS
JELENLEGI HELYZETÉRTÉKELÉSE AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA
FELSŐ TAGOZATOS DIÁKJAINAK SZEMSZÖGÉBŐL**

Kutatásom céljaként a fenntarthatóságra oktatás és a környezeti nevelés eredményességének felmérését tűztem ki, az általános iskola felső tagozatos diákjainak körében Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves vármegye területén. A felmérés online kérdőív által történt, amelyben nyitott és zárt kérdések egyaránt voltak. Továbbá alkalmaztam szelektív, skála- és saját véleményen alapuló válaszlehetőségeket.

Célom a diákok iskolai és az otthoni környezeti nevelés által formált, attitűdjének feltérképezése volt. Ezen túl, igyekeztem feltérképezni a környezeti nevelés és fenntarthatóságra oktatás megjelenését a különböző tantárgyakban és a tantárgyközi koncentráció területén is. Ahogy már Havas is megfogalmazta: „A fenntarthatóságra neveléshez meg kell érteni az ember és a környezet kölcsönös összefüggéseit és egymásrautaltságát” (Havas, 2001: 39). De az iskolán túl, szerettem volna többet megtudni arról, hogy a tanulók és családjaik, hogyan élik mindennapi életüket az erősen változó környezeti hatások keresztüztüében.

A felmérés eredményeként sikerült egy pillanatnyi képet kapni az eljövendő generáció környezeti attitűdjének állapotáról az általános iskola felső tagozatán, együttesen annak hiányzó elemeiről is. A felmérésben 187 fő vett részt, a már említett két vármegyéből. A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a lexikális ismeretek erősebbek, mint a gyakorlatban való megvalósulás. Bár a tanulókat érdeklik a környezeti problémák és tájékozódnak is róluk, a mindennapi életüknek viszont nem feltétlenül része a környezettudatos cselekvés.

Kulcsszavak: környezeti nevelés, fenntarthatóság, általános iskola felső tagozata

SZEMERE ALEXANDRA

**OSZTÁLYTERMI STRUKTURÁLT VITÁK HASZNOSSÁGA
A MINDENNAPOKBAN**

Előadásomban a tantermi strukturált viták hatékonyságát vizsgálom a tudástranszferre fókuszálva. Az osztálytermi strukturált viták tanulási módszerként szolgálnak a diákok kritikai gondolkodásának, érvelési és kommunikációs készségeinek fejlesztésében. Azonban fontos kérdés, hogy ez a tudás, ill. ezek a készségek milyen mértékben és módon hasznosulnak a tanulók életében, az oktatási környezetén kívül.

Vajon az osztálytermi, „steril” körülmények között tartott strukturált viták szimulálása során elsajátított készségek és ismeretek mennyiben és milyen módon ültethetők át a mindennapi életben megjelenő szituációkba? Fel tudjuk-e használni az oktatási környezetben megszerzett tudást, tudjuk-e alkalmazni az elsajátított készségeket, és ha igen, mi módon?

Kiinduló feltevésem szerint az osztálytermi strukturált viták segíthetnek a diákoknak megküzdenni mindennapi élethelyzeteikkel, illetve abban, hogy a diverz világ jelenségeit, eseményeit azok összefüggésében, értőn és kritikusan tudják elemezni és reagálni rájuk.

Folyamatban lévő kutatásom első fázisának eredménye azonban részben rácăfol kiinduló feltevésemre, ugyanis a résztvevők nagy része nem tudja az elsajátított készségeket és megszerzett tudást teljes mértékben alkalmazni hétköznapi konfliktushelyzetek során, hiszen a már be- rögzült helyzetkezelések, viselkedésminták kerülnek előtérbe. Viszont a konfliktushelyzet felismerése, az interakcióban részt vett másik fél helyzetkezelésének elemzése sokkal tudatosabb.

Annak érdekében, hogy kiinduló állításomat bizonyítsam és kutatási eredményeim okaira rávilágítsak, előadásomban ismertetem (1) hogy milyen nézetek uralkodnak a tudástranszferrel (Molnár, 2022; Simons, 1999; Law, 1994; Dewey, 1976) kapcsolatban, (2) az osztálytermi strukturált viták céljait, e módszer eredményességét (Llano M., 2015; Davis – Barnett, 2015; Andrews, 2015; Szivák, 2010), illetve (3) a félig strukturált reflektív interjúelemzéseim eredményét, amiket posztgraduális képzésben, érvelési készségfejlesztő foglalkozásokon tanulókkal (20 fő) készítettem a vitázás oktatásmódszertani hatékonyságáról, a megszerzett készségek és tudás hétköznapi életbe való átültethetőségéről.

Bízom abban, hogy a kutatás részeredményei hozzájárulnak az oktatási módszerek fejlesztéséhez, különös tekintettel a vitamódszertan tanításának hatékonyságára.

Kulcsszavak: vita módszere, transzferálhatóság, konfliktuskezelés

SZÉKELY CSILLA IMOLA

EGY ALTERNATÍV PÉLDA A KORSZERŰ, AUDIOVIZUÁLIS OKTATÁSI TÉRRE: PEDADOME

Kutatásom tárgya a 21. századi pedagógia kihívásaira adható válaszok feltérképezése: annak útjait keresem, hogyan szólíthatók meg különböző társadalmi rétegek és csoportok a saját személyes kérdéseik köré szervezett interdiszciplináris és interaktív foglalkozások által, az alternativitás szellemében. Tekintettel arra, hogy a reformpedagógiák és alternatív iskolai kísérletek hasonlóképpen indultak új utak keresésére a harmonikus személyiségfejlesztés érdekében, ezeket kutatásom kiindulópontjaként értelmezem, melyeket a jelenkor kontextusába helyezek és eszközként a lehető legmodernebb technikai megoldásokkal, ugyanakkor sokféle művészeti ág módszereivel és gyakorlatával ötvözök.

Hozzáadott értékek, előnyök: esztétikusság, komplexitás, azaz tér-hang-tartalom együtt hatnak a lélekre, multifunkcionalitás, mobilitás, hordozhatóság (a sátorkupola esetében), innovativitás, hirdetőfelület, korszerűség, magas szintű technológiai megoldások, élménygazdagság, sokszínűség programok, elhelyezés, célok, célcsoportok szempontjából, sokféle lehetőség a belső elrendezésre stb.

A kutatás újszerűsége és várható eredményei a különböző kupolaszerkezetek 21. századi könnyűvázas, illetve planetáriumépület típusú terének pedagógiai célra való adaptálása, azaz egy korszerű „iskola” kialakítása, sajátos programok megtervezése és kidolgozása a lehető legkorszerűbb eszközökkel való tanítás-nevelés, pályaaorientáció és közösségformálás érdekében. Új fókusszal kerülnek feldolgozásra már meglevő rendezvények, filmek, előadások és programok minden korosztály és célcsoport számára.

Kulcsszavak: alternatív pedagógia, geodéziai kupola, interdiszciplinaritás

SZILÁGYI BOGLÁRKA

A KÖZÉPFOKÚ NÉPZENÉSZ SZAKKÉPZÉS TÖRTÉNETE ÉS JELENE

Magyarországon a népzeneoktatás a zenei nevelés részét képezi, amelyet alapfokú művészeti iskolákban, középszinten zeneművészeti szakgimnáziumokban oktatnak, felsőfokon pedig az egyetemi művész- és tanárképzésben folyik. Az előadás célja deduktív módszerrel végzett kutatás eredményeinek alapján a középfokú népzeneész szakképzés történetének és jelenének, neveléstudományi aspektusainak feltárása, bemutatva a kulcsfontosságú eseményeket és változásokat, amelyek alakították a népzeneoktatást Magyarországon.

Bevezetésként áttekintjük a 20. század elején és közepén zajló népzenekutatásokat, melyek jelentősen hozzájárultak a hagyományos magyar népzene dokumentálásához. E kutatások nyomán szerveződtek meg az első népzenei mozgalmak és kezdeményezések, amelyek elősegítették városi fiatalok bevonását és általában a tehetségek felkutatását és fejlesztését. A második világháborút követő években és az azt követő szocialista időszakban kiemelkedő jelentőséggel bírt az állami támogatás és a népzeneoktatás intézményesítése. Nagy vonalakban bemutatjuk a korszak pedagógiai elveit, az oktatási módszereket és a népzeneét oktató iskolák fejlődését.

Az 1989-es rendszerváltás után a népzeneoktatás új kihívásokkal és lehetőségekkel szembesült. Ebben az időszakban jelent meg a középfokú népzeneész szakképzés, mely a képzési szintek közül azóta a legtöbb tartalmi és strukturális változáson ment keresztül. Az előadás ezt kívánja részletesen bemutatni.

A jelen időszakban a digitalizáció és globalizáció hatására a népzenei nevelés további átalakuláson megy keresztül. Röviden áttekintjük a jelenlegi képzési tendenciákat, az online oktatás lehetőségeit és a digitalizáció által teremtett új kihívásokat.

Kulcsszavak: népzeneész szakképzés, zeneművészeti szakgimnázium, népzeneoktatás-történet

SZILÁGYI EDIT

“A KOLPINGOS, UGYE AZ MÁR?” – EGY KÉRDŐÍVES KUTATÁS EREDMÉNYEI

Kutatásunkban a hazánkban működő Kolping-középiskolák oktató-nevelő munkáját vizsgáljuk, ennek középpontjába helyezve azt a négy pillért, amely jól kirajzolódik a KOSZISZ (Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet) működtetésében lévő oktatási intézmények alapidokumentumaiban (Pedagógiai Program, Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend) (Szilágyi, 2023). Adolf Kolping négy pillér mentén képzelte el a fiatalok nevelését: 1. Légy jó családapa/családanya! 2. Légy jó keresztény! 3. Légy jó szakember! 4. Légy jó közösségi ember!, s ezeket tartotta a hátránykompenzáció lényeges elemeinek is (Dukai, 1996). Ennek gyakorlati megvalósítását és a Kolping-tanulók jellemzőit szeretnénk megismerni, elsőként az intézményekben tanuló diákok szemszögéből. Tanulói kérdőíveket állítottunk össze és küldtünk ki annak a nyolc középiskolának, amelyek a KOSZISZ fenntartásában működnek. A kérdőívek elkészítését átfogó dokumentumelemzés előzte meg, valamint interjúkat készítettünk a KOSZISZ egyik alapítójával, korábbi oktatási igazgatójával és a pócspetri általános iskola korábbi, nyugdíjba vonult igazgatójával (Szilágyi, 2023).

Kulcsszavak: Kolping-pedagógia, hátránykompenzáció a középiskolákban, esélyteremtő nevelés, pedagógiai program, szervezeti és működési szabályzat

SZÓKE-MILINTE ENIKŐ

EGYETEMI HALLGATÓK INFORMÁCIÓS MŰVELTSÉGÉNEK FELTÁRÁSA, BEAVATKOZÁSI PONTOK AZONOSÍTÁSA

Manuel Castells *Az információ kora* című trológiájának III. kötetében megállapítja, hogy (*Az évezred vége*. Gondolat-Infonia, 2007: 15–16) az információra épülő technológiai forradalom átalakította a gondolkodás, a termelés, a fogyasztás, a kereskedelem, az igazgatás, a kommunikáció és egyáltalán az emberi élet sajátosságait a 20. század végén. A virtuális valóság áthatotta a mentális reprezentációt és kommunikációt, átalakult az emberi tapasztalás anyagi alapja a tér és az idő, ezáltal a megismerés folyamata és módszertana is változáson esett át. A digitális reprezentációk nemcsak a valóság helyét veszik át, hanem gyakran a pszichikus reprezentációk helyét is, a hagyományos értelemben vett megismerés fogalma újraértelmezésre szorul (Szóke-Milinte, 2019). Ennek a folyamatnak az eredménye az információs műveltség fogalmának a bevezetése, melynek mára többféle definíciója ismeretes. Legáltalánosabban, az információs műveltségen azt a képességet értik, melynek segítségével kritikusan gondolkodunk és kiegyensúlyozottan ítélkezünk minden olyan információról, amelyet megtalálunk és használunk. Ez képessé tesz minket, mint állampolgárokat arra, hogy tájékozott véleményt alakítsunk ki, és részt vegyünk a társadalom működésében. A meghatározás rámutat arra, hogy az információs műveltség kapcsolódik a digitális tartalmakhoz, a nyomtatáshoz, az adatokhoz, a képekhez és a beszélt szóhoz, összefügg a digitális írástudással, az állampolgári neveléssel és a médiaműveltséggel (CILIP, 2018). Az előadás egy olyan feltáró vizsgálat eredményeit mutatja be, mely egyetemi hallgatók információs műveltségének feltárását célozta. A vizsgálat egy kérdőíves felmérés segítségével zajlott a PPKE BTK hallgatói körében 2023-ban. Az adatok komplex képet nyújtanak az információs műveltség alakulásáról, ugyanakkor a beavatkozási pontok azonosítását is lehetővé teszik: az információs műveltséghez kapcsolódó fogalmak pontosítására van a hallgatóknak szüksége, az információk azonosításának és feldolgozásának sajátos eljárásait megszerezni és gyakorolni szükséges a hallgatókkal.

Kulcsszavak: információs műveltség, digitális kompetencia, információs tudás, műveleti (operációs) tudás

SZÓLÓSI TAMÁS

KÖZÉPISKOLÁK ÉS SZÜLŐK KAPCSOLATTARTÁSI LEHETŐSÉGEINEK MEGJELENÉSE A SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATOKBAN

Kutatásom elsődleges témája a középiskolákban alkalmazott kommunikációs csatornák és az iskolai kötődés közti összefüggések keresése. Elsősorban a szülőkkel, családokkal történő kapcsolat kiépítése került fókuszba. Kérdés, hogy a középiskolák és a családok kapcsolatának minősége hogyan befolyásolja a diákok és a szülők intézményi kötődésének erősségét. Másik kérdés, hogy 2024-re hogyan sikerült bevezetni a szabályzatokba újszerű, akár digitális csatornákat.

A hipotézisem az, hogy az intézmények betartják a törvény által előírt tájékoztatási formákat, de igyekeznek további lehetőségeket is keresni arra, hogy a szülők intézményi kötődését erősítsék, ezáltal pedig csökkentsék a diákok korai iskolaelhagyási arányát. Feltételezem, hogy a középiskolák szervezeti és működési szabályzataiban fellelhető a hagyományosnak számító szülői értekezlet, fogadóóra, írásbeli tájékoztató, de további csatornákat is kiépítenek, akár közös rendezvényeket szerveznek, a szülők online tájékoztatással kapcsolatos igényeit is figyelembe veszik, és mindez már a dokumentumaikban is fellelhető. Vizsgálatomban tehát azt kívánom bemutatni, hogy a közoktatás középiskolai szintjén milyen kapcsolattartási lehetőségeket kínálnak az intézmények a szülők számára.

Kutatásom során dokumentumelemzés módszerével vizsgáltam meg két szakképzési centrum iskoláinak szervezeti és működési szabályzatát. A dokumentumok egyes részeire koncentrálna arra a következtetésre jutottam, hogy a törvény által előírt kapcsolattartási formák bekeverültek a szabályzatokba, ezzel együtt pedig a tradicionális csatornák dominanciája igazolódott be. A továbbiakban néhány helyen deklarálna lett például zárt online közösségi felület használata, ám további innovatív, digitális kapcsolattartási lehetőség kevésbé jellemző, feltéve, ha nem számítjuk a KRÉTA rendszert, vagy más online vezetett naplót. Az olyan informális jellegű kezdeményezések, mint a szülőkkel közös munkadélután, közös kirándulás, esetleg bál, vagy a szülőnevelés egyes lehetőségei szintén a háttérbe szorultak a szabályzatokban.

Kulcsszavak: kapcsolattartás középiskola és szülő között, dokumentumelemzés, intézményi kötődés, szakképzés

SZ. S. VÁRVÁRI TÜNDE

„KÉTNYELVŰ” GYERMEKEK. AZ ANYANYELV ÉS A DIGITÁLIS „NYELV” ELSAJÁTÍTÁSÁNAK PEDAGÓGIAI CÉLZATÚ TÁMOGATÁSA AZ ÓVODAI NEVELÉSI FOLYAMATBAN

Óvodapedagógus, fejlesztőpedagógus vagyok. Szeretem alkalmazni a pedagógiai folyamatban a digitális eszközöket, egyre inkább arra irányul a pedagógiai tevékenységem, hogy a gyerekek kreativitását, cselekvőkészségét bátorítsam az eszköz, eszközök alkalmazásában. Mielőtt bárki „megijed” és azt gondolja, hogy ez „Fel-há-bo-rí-tó!”, kérdezem, hogy nem adunk-e könyvet az óvoda gyerekek kezébe? Hiszen még többségében nem tudnak olvasni! Tehát, ha túltesszük magunkat az első felháborodáson, elkezdhetünk gondolkodni, miért is fontos „megtanítani” a digitális eszközök használatát, ezen belül **az életkornak és egyéni érdeklődésnek megfelelő digitális nyelvhasználatot**. A sok fontos, mások által is számtalan helyen ismertetett elméletek és megközelítésmódok közül témám szempontjából most egyet emelnék ki: a **digitális nyelv elsajátításának folyamatát**, ugyanis nem zárkozhatunk el ettől a folyamattól. **Miért nevezem kétnyelvűnek a mai kor óvodásait?** Mert beleszülettek a digitális eszköz használatba, és **az anyanyelvük elsajátítása mellett** ezt a nyelvet is el kell sajátítaniuk. Azt gondolom, ezen a ponton **az intézményes nevelésnek** nemcsak feladata, hanem komoly, és **felvállalandó felelőssége** is van. Ugyanis az anyanyelv elsajátítása az egyik legfontosabb területe a nevelési folyamatnak, ugyanakkor a digitális nyelv elsajátítása szintén fontossá vált a mai (és a jövő) kor embere számára.

Pedagógiai értelemben a nyelvet eszköznek tekintem, a gyermekek külvilággal létesített kapcsolatának fontos (ám nem egyedülálló) eszközeként. A nyelv mint eszköz lehetővé teszi a gyermek számára, hogy kifejezze belső világát, ugyanakkor információhoz jut a körülötte lévő világról. Megmaradva a pedagógiai kompetenciahatárainon belül, a nyelvészet (Csépe, 2013), a pszicholingvisztika (Gósy, 2005), a szociolingvisztika (Wardhaugh, 1995), a nyelv-kommunikáció-cselekvés elméletei (Pléh, et al., 1997) és a kultúra szociológiája (Wessely, 2003) áttekintése után. „Leszűkítem” a nyelv értelmezését: olyan összetett cselekvésként (Chomsky, 2003) értelmezem, amely a verbalitás mellett tartalmaz jelrendszert, kódokat, metakommunikációs, nonverbális tevékenységeket egyaránt. A nyelvhasználatnak ezen tulajdonságai miatt gondolom azt, hogy a mai kor gyermekei „kétnyelvűek”, hiszen az anyanyelv elsajátítása mellett el kell sajátítaniuk a digitális eszközök nyújtotta **információhoz jutás-információ közlés** formuláit.

Kulcsszavak: kétnyelvű gyermekek, anyanyelv, digitális nyelv, közös tartalmak, hatás-kölcsönhatás

TAKÁCSNÉ SZABÓ MELINDA

KIBŐL LESZ AZ OLVASÓ? AZ OLVASÁS SZERETETÉNEK MEGALAPOZÁSA AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

A korai olvasóvá nevelés kiemelkedően fontos szerepet játszik a gyermek kognitív és nyelvi fejlődésében, segít az olvasás iránti szeretet kialakításában, valamint előkészíti a gyermeket az iskolai tanulásra és a sikeres kommunikációra, hozzájárul az érzelmi intelligencia és a szociális készségek fejlesztéséhez is. E tanulmány célja a korai olvasóvá nevelés jelentőségének, az olvasás szeretetének megalapozását támogató saját módszereim, a korai években alkalmazható hatékony óvodai gyakorlataim bemutatása. Egy 2023-ban 1232 fő óvodapedagógussal végzett kutatásom részeredményei alapján a jövőben szeretném megvizsgálni, vajon a szülők iskolázottsága befolyásolja-e, hogy mennyire tartják fontosnak a rendszeres olvasást és milyen irodalmat fogyasztanak szívesen.

Az olvasás nem csupán információfeldolgozás, hanem kreativitás, képzelőerő és nyelvi készségek fejlesztése is. Az óvodai nevelés során az olvasás iránti érdeklődés kialakítása kiemelt szerepet kap. Az olvasás-előkészítés is kulcsfontosságú szerepet játszik. Az olvasás alapjait a hangok és betűk ismerete képezi. Az óvodában történő előkészítés során a fonémák, rímek, kezdeti hangok gyakorlása segítheti a gyerekeket a betűk és hangok kapcsolatának megértésében. Az olvasás előkészítése magában foglalja a történetek megértésére való képesség fejlesztését is. Az interaktív olvasás, a kérdések feltevése és a történetek utáni beszélgetések, szerepjátékok segítik a gyerekeket abban, hogy összefüggéseket lássanak és megértsék az olvasottakat. Az olvasás nem csupán mentális, hanem motoros készségeket is igényel. Az óvodásoknak finommotoros készségeiket is fejlesztenünk kell. Ezek a készségek is hozzájárulnak az olvasási folyamat zökkenőmentességéhez. Az olvasás közös tevékenység, és az előkészítés során támogatni kell a gyerekeket a szociális készségeik fejlesztésében. A csoportos olvasás, beszélgetések és közös projektek lehetőséget teremtenek a gyermeknek élményeik megosztására és a társakkal való kapcsolatok kialakítására. Az olvasás előkészítése nem csupán az óvodai környezet feladata, a szülők bevonása elengedhetetlen. Az otthoni olvasási gyakorlatok támogatják az olvasási készségek fejlődését.

A nyelvi és kognitív készségek fejlesztése, a társas készségek erősítése és az olvasás iránti szeretet kialakítása mind hozzájárulnak a gyermek teljes körű olvasási fejlődéséhez. Az óvodapedagógusoknak és a szülőknek egyaránt aktív szerepet kell vállalniuk ebben a folyamatban, hogy a gyerekek magabiztosan és élvezettel léphessenek az önálló olvasóvá válás felé.

Kulcsszavak: olvasóvá nevelés, betű-hang kapcsolat fejlesztése, olvasás előkészítése

TÓTH JUDIT

GONDOLKODÁSI STRUKTÚRÁK VIZSGÁLATA A KÖZÉPSZINTŰ TÖRTÉNELEMÉRETTSÉGIBEN

Korábbi kutatások bebizonyították, hogy nehéz olyan feladatokat írni, melyek a komplex gondolkodás mérésére alkalmasak. Történelem tantárgy esetén a tesztek nem a történelmi gondolkodást (vagy más célként megfogalmazott magas szintű kognitív műveletet), hanem a deklaratív tudást; az olvasásértést, vagy tesztmegoldási stratégiákat mérnek. Jelentős eltérések lehetnek tehát a feladatírók által célként megfogalmazott kognitív folyamatok és a vizsgaszituációban megvalósult tanulói cselekvések között. Mindez azonban nehezíti az érettségi eredmények mérési célokban történő értelmezését.

A történelemérettségit tekintve a diákok tudásáról, gondolkodásáról még nem készült mérés Magyarországon. A tényekre épülő szakpolitika időszakában a pontos mérőeszközökön alapuló fejlesztések az oktatásfejlesztés alapját jelentik.

A kutatás célja annak feltárása, hogy a középszintű történelemérettségi követelményrendszerében meghatározott kompetenciaműveletek (pl. a tanultak okok és következmények szerinti rendezése) mennyiben feleltethetők meg a tanulói válaszokkal (kognitív validitás).

E pilotkutatásban 9 középiskola diákjai (n = 37) vettek részt, akik hangosan gondolkodva oldották meg két előre kiválasztott – középszintű történelemérettségi egyszerű, rövid választ igénylő – feladatot. A szinkron kikérdezés során a döntésüket a diákok megindokolták. Az elemzés alapját a hangfelvételre rögzített válaszok adják.

Az első eredmények azt mutatják, hogy iskolatípustól függetlenül a diákok teljesítménye között nincs szignifikáns eltérés. Emellett az érettségi tervezett szintje és a tanulói teljesítmény között nincs összefüggés. A kutatásban használt feladat több validitási kérdést vet fel (források pontos szerepe, a feladat megfogalmazása). A kutatás eredményeit árnyalja a diákok szövegértési nehézsége is.

Az eredmények a történelemtanár-képzésen túl a tartalmi szabályozók és az érettségi vizsgarendszer fejlesztésében is szerepet tölthetnek be tankönyvírásán túl. Mindezekből kifolyólag a diákok gondolkodásának megértése elősegítheti a hazai történelemtanítás megújulásának ügyét.

Kulcsszavak: pedagógiai értékelés, történelemdidaktika, kognitív validitás, hangos gondolkodtatás

TÓTH MARIANN

**A NYELVI KIFEJEZŐKÉSZSÉG FEJLESZTÉSE A
DRÁMAPEDAGÓGIA MÓDSZEREIVEL**

A multimédiás technológiával elárasztott interaktív világunkban, egyre több gyermek az interneten böngészve olvas, képeket néz, chatel vagy játszik, és egyre kevesebb időt szán az elmélyült olvasásra, ami sokkal inkább fejleszti a fantáziát, a kreativitást és a problémamegoldó képességet, valamint bővíti a szókincset. Az olvasói szokások, a nyelvezet és a motiváltság megváltozásának hozadékaként, a háttérben húzódó problémáktól függetlenül, a következmény minden esetben tanulási nehézséget és lemaradást okoz. Felgyorsult és egyre személytelenebb világunkban a kifejező nyelvhasználat is háttérbe szorul. Az érzelmek kifejezése is gondot okoz a fiatal generáció számára, így az érzelmek nem adekvát kifejeződése számos konfliktus forrása lehet, amelyek tudatos pedagógiai kezelése fontos nevelési cél, és ehhez jó alap a drámapedagógia módszereinek igénybevétele az oktatás során.

A drámapedagógia eszközeinek felhasználása hatékony módszer lehet a kulturált nyelvi magatartás alakításához, és az alkalmazott drámajáték széles eszköztára tökéletesen alkalmazható irodalomórán, egy-egy téma vagy probléma többirányú megközelítéséhez, feldolgozásához, és a megoldandó feladatok képesség szerinti differenciálásához. Teret enged a saját gondolatok kialakításának, az önkifejezésnek, a kritikai gondolkodás kialakulásának és a személyközi interakciónak, amely mindemellett erőteljes személyiségfejlesztő hatást is biztosít. Az irodalmi művek megértésének és a kommunikációs képességek fejlődésének fontos területe a drámajáték, a dramatizálással történő irodalmi szövegek feldolgozása, ami által megtörténik az élményszerű tanítás és az olvasóvá nevelés is (Neelands 1994, 1995; Kaposi 2008; Pinczésné Palásthy 2003).

Kulcsszavak: kommunikáció, drámapedagógia, értékválság, nyelvi kifejezőkészség, szövegértés

TÓTH UGYONKA HELGA

A FIZIKA- ÉS KÉMIA TANÁROK TANÓRÁN ALKALMAZOTT MÓDSZEREI, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A KÍSÉRLETEKRE

Korábbi kutatások és friss eredményeink is azt mutatják, hogy hazánkban a tanárok által alkalmazott módszerek közül a tanári magyarázat és a frontális oktatás emelkedik ki jelentősen.

Ez azt jelenti, hogy legyen szó bármely iskolatípusról, korosztályról, tananyagról, vagy épp különböző képességű tanulókról, mi ugyanazokkal a módszerekkel tanítjuk őket, melyek kizárólagos alkalmazását már 20 éve is elavultnak tekintettünk. (Fernengel, 2005; Kerber & Ranschburg, 2004) A kémia- és fizikatanítás módszertanának kulcsfontosságú elemei a kísérletek, épp ezért nem meglepő az elterjedt tévhit, miszerint a tanulók azért nem szeretik a kémiát, mert a tanárok nem kísérleteznek eleget. (Tóth, 2019) A kérdés azonban ennél jóval összetettebb, kutatások tanúsítják, hogy a kísérletek elvégzése önmagában nem garantálja az attitűd pozitív irányba történő elmozdulását. (Tóth & Bodnár, 2004; Hofstein, 2004)

Kérdőíves kutatásom a pedagógusok vélekedésére irányul. Az online kérdőív a fizika- és kémiatanárok által alkalmazott módszerek tanórai alkalmazásának gyakoriságára vonatkozott, és zárt (egyválasztós, többválasztós, Likert-skála) és nyílt kérdéseket tartalmazott. A nyílt kérdések kódolási megbízhatóságát inter- és intrakódolással biztosítottuk (vö.: Sánta, 2015). A zárt kérdések SPSS szoftver segítségével kerültek feldolgozásra, mely során főként leíró statisztikai, valamint összefüggésvizsgálatokat végeztünk. A kutatási mintát a Heves vármegyei általános iskolai fizika- és kémiatanárok alkotják (N = 51).

Kutatási kérdéseim a tanárok vélekedéseire (tanulói attitűd, a tantárgy helyzete), az általuk alkalmazott munkaformákra és módszerekre fókuszálnak, különös figyelemmel a fizikát és kémiát tanító tanárok végzettsége és az általuk alkalmazott módszerek közötti összefüggésekre. Emellett vizsgáltam, hogy milyen mértékben képezik részét a fizika- és kémiatanárok mindennapos módszertani eszköztárának a tanári és tanulói kísérletek, milyen nehézségekkel kell szembenéznük kivitelezésük során.

A korrelációs vizsgálatok során kitént, hogy a tanárok legmagasabb végzettsége, illetve a tantárgy tanítása iránti motiváltságuk összefügg. A magasabb végzettséggel rendelkező és motiváltabb tanárok pozitívabban vélekednek a tanulók tantárggyal kapcsolatos motivációjáról, a tantárgyak kedveltségéről általában is. Emellett módszertani eszköztáruk is színesebb, gyakrabban mutatnak be tanári kísérleteket, a kutatásalapú tanulás módszereit is többször alkalmazzák.

Kulcsszavak: tanórai kísérletek, fizika és kémia, módszertan

GAMIFIKÁCIÓ ÉS A NARRATÍV SZEREPJÁTÉKOK FEJLESZTŐ CÉLÚ ALKALMAZÁSA TERMÉSZETTUDOMÁNYOS TANÓRÁKON

A hazai és nemzetközi attitűdvizsgálatok rávilágítottak arra, hogy a tanulók természettudományos tantárgyakkal kapcsolatos megítélése életkoruk előrehaladtával egyre inkább kedvezőtlen irányba változik (Csapó, 1999; Csíkos, 2010; Molnár, 2014; Chrappán, 2017).

Napjainkban a tanulók egyre inkább a virtuális világ csábításának vannak kitéve. Kapcsolataik inkább online térben vannak, a való életben nehezebben értetik meg magukat a másikkal. Hozzászoktak a gyors információáramláshoz és az ingergazdag tevékenységhez, amit a virtuális világ nyújt számukra (Kopházi et al., 2018). A számítógépes játékok egy fiktív világban tartják őket, ahová vissza-visszatérnek, és az életüket inkább egy ilyen eseményekben és akcióban gazdag környezetben töltik.

Kutatásom célja egy új, gamifikációval támogatott oktatási módszer kidolgozása, kipróbálása és hatékonyságának vizsgálata. Ehhez létrehoztam a valóságban megélhető szerepjátékbeli világot, amelytől azt várom, hogy növelje a tanulási motivációt, a gyermekek természettudományok iránti érdeklődését. Itt a gyermekek a természettudományos tanóráimon barbárok, paladinok, mágusok lehetnek, és még sok más szerepbe bújhatnak. Élhetik az itt kapott karakterek életét az iskolai környezetben is. Bemutatom nekik, hogy a valós életben, az iskolapadban is lehetnek hősök, éppúgy, mint a kedvelt játékaikban. A döntéseiknek a való életben éppolyan következményei vannak, mint a játékokban. Feltételezésem szerint a módszerem által a természettudományok tanulásában motiváltabbak lehetnek, természettudományos kompetenciáik fejlődhetnek.

Kutatási módszerem egy kontrollcsoportos fejlesztőkísérlet, amelyben két hasonló adottságokkal rendelkező iskola tanulói természettudományok iránti attitűdváltozását vizsgáltam meg, 60 tanuló bevonásával (kísérleti csoport 20 fő, kontrollcsoport 40 fő). Összehasonlítottam az előmérés és az utómérés eredményét mind a kísérleti, mind a kontrollcsoportban, a mérések között az eltelt három hónapban a kísérleti csoportban a gamifikációval támogatott oktatási módszert alkalmaztam, míg a kontrollcsoport a hagyományos módszerekkel haladt.

A vizsgálat eredményei igazolták, hogy a kísérleti csoport tanulóinak természettudományok iránti attitűdjének változása meghaladja a kontrollcsoportét. A kísérleti és a kontrollcsoport között a természettudományos tudás bemeneti mérésekor szignifikáns volt a különbség a kontrollcsoport javára (kísérleti $M = 48$; $SD = 14$; kontroll $M = 64$; $SD = 6$; kétmintás $t = -5,839$; $p < 0,001$). 3 hónappal később, a fejlesztést követően a két csoport közötti különbség jelentősen csökkent, bár még így is szignifikáns maradt (kísérleti $M = 58$; $SD = 14$; kontroll $M = 66$; $SD = 11$; kétmintás $t = -2,607$; $p = 0,012$). Ezek az eredmények igazolják azt, hogy az általam kidolgozott módszer hozzájárul a tanulók természettudományok iránti attitűdjének pozitív irányba történő elmozdulásához. Ezt a kísérletet doktori képzésem során megismétlem nagyobb mintaszámmal, több intézményben is, eltérő régiókban. E mellett létrehoztam egy fejlesztő foglalkozástervet, amit HHH tanulók esetén alkalmazok kifejezetten fejlesztési céllal. Előadásomban ezen módszer is bemutatásra kerül.

Kulcsszavak: narratív szerepjátékok, gamifikáció, természettudományos tanórák, fejlesztő hatás

VIKTOR ANDRÁS

A MEGISMERÉS ÖRÖME

Ami a mai iskolából leginkább hiányzik, az a megismerés öröme. A világ sokszínűségére, érdekességére való rácsodálkozás. Ezt adhatják meg (vissza) a „téma nap(ok)”.

A téma nap(ok) témáját jó esetben diákok és tanárok közösen találják ki. Ha megvan a téma, akkor a tanárok – és pl. felkért szülők – szabad asszociációval résztémákat választanak maguknak, ami bármi lehet, csak valahogy kapcsolódjon a fő témához. Ha pl.: az „arany” lett a fő téma, akkor lehet pl. arany pénz, karát, aranyláz, fogpótlás, arany metszés, aranyér, aranyvessző stb.

A résztémákból áll össze a téma nap(ok) kínálata. A diákok a 8–9 h, 9–10 h... párhuzamosan futó programokból válogatva összeállítják saját órarendjüket, majd a téma nap(ok)on végig látogatják a választott foglalkozásokat. A tanárok ilyenkor eltávolodhatnak a tantárgyuktól. Lehet, hogy valami egészen más témáról vezetnek foglalkozást, de mindenképpen olyanról, amit szeretnek. És a diákok is végig olyan foglalkozásokon vesznek részt, amelyeket ők választottak.

Amit egy diák egy ilyen téma napon megtanul – jelen esetben az aranyról –, elég esetleges (tarkabarka, mint egy patchwork). Ugyanakkor lehet, hogy pl. olyan földrajzi ismereteket sajátított el, amelyek szervezettebben beépültek a tudásába, mint egy tankönyv alapú földrajzóra.

De messze az a legfontosabb, hogy egy téma nap után azzal az érzéssel megy haza a tanuló, hogy „a világ érdekes!”, s talán meg is fogalmazza magának, hogy „nem gondolta volna, hogy egyetlen szó (az *arany*) mögött ennyi érdekesség van”. Öröm volt számára a világ ilyen megismerése, bár gyanítható, hogy ezt magában nem is nevezi „tanulásnak”. S ha így van, az ismét csak arra világít rá, hogy valami nagyon hiányzik az átlagos magyar iskolákban folyó tanulásból. Az öröm.

A központilag szervezett témahét (pl.: fenntarthatósági, pénzügyi) ugyan nagyon hasznos lehet, de továbbra is „készen kapott megtanulnivaló”. Nem adja azt az élményt, hogy „mi – tanárok és diákok együtt –, majdnem találomra kiválasztottunk egyetlen szót, s kiderült, hogy végtelen sok érdekesség kapcsolódik hozzá; s ha a következő téma napra egy másik szót keressünk, biztos az is érdekes lesz”.

Kulcsszavak: téma napok, témahetek, megismerés

VIGH IVETT BARBARA

A NEMZET(ISÉG)I IDENTITÁS CÉLZOTT FEJLESZTÉSE
ISKOLAI KÖRNYEZETBEN

Megélt eseményeink, tapasztalataink, amelyekbe az óvodai és iskolai élményeink is beletartoznak, erősen befolyásoló hatással vannak későbbi gondolkodásunkra, döntéseinkre. Világképet építünk ki a magunk számára, amely kulturálisan is determinál bennünket. Elméletek alapján is igazolható, hogy a személyiségünk alakulása, eredményessége vagy éppen sikertelensége szoros összefüggésben van identitástudatunkkal (Démuth, 2008). Az identitástudat kialakulása egy többlépcsős, összetett folyamat, mely egész életünk során formálódik, s mely fejlődésnek egyik kulcsfontosságú színtere az iskola (Karmacsi, 2016).

A tapasztalat azt mutatja, hogy egyre széttöredezettebb a világ, amiben élünk. Az egyén egyre nehezebben tudja magát definiálni, holott egy egészséges önképhez nélkülözhetetlen feltevés, hogy tudjam ki vagyok, s kikhez tartozom. A fenti megállapítás globális probléma, de különösen igaz a kisebbségi helyzetben élőkre, kutatásom szempontjából a partiumi magyarságra. A magyar nemzeti identitástudat kialakításában, kulturális értékeink áthagyományozódásában mindenképp az anyanyelvi oktatásnak van kulcsfontosságú szerepe (Cserniczkó és Göncz, 2009), és ezzel együtt a pedagógusokra is hatalmas feladat hárul. Mekkora szerepük van a pedagógusoknak a nemzeti identitás fejlesztésében? Módszertanilag hogyan tudják hatékonyan fejleszteni a diákok magyar önazonosságát?

Jelen tanulmányban elméleti síkon fogom megközelíteni a problémát, majd az eddigi eredményeim következtetéseit szeretném szemléltetni, belefoglalva a kutatás aktuális helyzetét, illetve felvázolni milyen végső pedagógiai céljai vannak a munkának.

Kutatásom célja, hogy rávilágítsak, mennyire hangsúlyos szerepe van az iskolának az identitás fejlesztésében, és hosszú távú munkámmal segítséget nyújtsak a pedagógusoknak (első körben a tanítóknak) abban, hogyan tudják módszertanilag ezt megvalósítani.

Kulcsszavak: nemzeti identitás, iskola, pedagógus, módszertan, kisebbségi magyarság

ZALAY SZABOLCS

ARCHAIKUS MODELLEK PEDAGÓGIAI ALKALMAZÁSA A MESTERSÉGES INTELLIGENCIA KORÁBAN

Holisztikus szemlélettel tekintve a pedagógia belső világát, kiderülhet egy mélyelemzés számára, hogy a természeti valóság, a tér-idő fizikai dimenziói „kvázi” pedagógiai szempontokban is testet öltenek. Számptalan tény és tapasztalat arra utal a tudomány számos területén – a matematikától, a fizikán, a kémián, a biológián át a pszichológiáig, a filozófiáig és a teológiáig –, hogy veszélyeztetettsége idején az ember újra rátalálhat egy szakrális alapozású világ bizonyítékaira, az értelmes létezés tanára. A neveléstudomány kötelező feladata tartani a lépést a társtudományterületekkel. Ehhez az iskola belső világához való új viszonyulás, a felelősségvállalás újraértelmezése, illetve a fiatalok és a felnőttek tanításához szükséges pedagógiai szituációk újragondolása szükséges. Az előadás célja bemutatni olyan pedagógiai modellek fő alkotóelemeit, amelyek a legkisebb egységektől, a szervezeti szinten át, a rendszerszintig hasonló összetevők alapján képesek beazonosítani pedagógiai működésünk „indikátorait”, egyúttal a minőség meghatározó szempontjait, valamint a fejlesztés egyes lépéseit a személy szintjétől a szervezetfejlesztésen át, a rendszerszintű stratégiaalkotásig.

Az előadás a „homo studens” pedagógiai paradigma gondolkodási keretrendszerében kívánja bemutatni a „tanuló embereket” felelősséggel képző programok, iskolák, pedagógusok, attitűdök számára kitüntetett figyelmet érdemlő modellezését a pedagógiai szituációnak, legyen az akár tanóra, foglalkozás, tréning, iskola vagy egyetem, amelyben a pedagógiai világ dimenziói a teremtés mozzanatát helyezik fókuszba, és a benne élők ezáltal élik meg a szakralitás jelenlétét a pedagógiai folyamatban. Az elméleti kutatás jelentőségét növeli az a gyakorlati szempont, hogy ez a fajta „dimenzióelmélet” kimondottan a jelenléti oktatás-nevelés értékeit van hivatva pregnánsan bemutatni, miközben egyre-másra születnek azok a technikai lehetőségek, amelyek kezdik átvenni a pedagógus-szerepkört az embertől. A kérdést úgy is feltehetjük, hogy tud-e egy számítógép szituációt teremteni, csoportok differenciált kohézióját érzékelni, a társas intelligenciát magas szinten „letapogatni” és fejleszteni, élő atmoszférát teremteni, minőségi pedagógiai klímát generálni? Vagy lehet-e jó eredménnyel kecségetően egy szuperszámítógéptől azt kérni, hogy pontosítsa az ember számára legadekvátabb pedagógiai szituáció összetevőit, illetve az adott egyén számára legmegfelelőbb fejlesztési lépéseket?

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, archaikus pedagógiai modellek, holisztikus szemlélet

ZUTI PÁL

A DIGITÁLIS KULTÚRA DIMENZIÓI A JÖVŐTUDATOS KÉPZÉSI FOLYAMATBAN – NAGY A FELELŐSSÉGÜNK, MA KELL OKTATNI A JÖVŐT!

Prezentációs előadásomban öt nézőpontot kívánok vizsgálni mint a digitális kor kihívásait: milyen hatása lesz a digitalizációnak a társadalmi, képzési folyamatokra és miért izgalmas téma ma, hogy milyen innovációs képességgel (felelősségteljes innovációval) kell rendelkezünk ahhoz, hogy versenyelőnyt szerezzünk a digitális transzformációval a versenyképesség és a vonzóképeség terén, valamint a jövőtudatos képzési folyamatban a megatrendek vizsgálatával. A **digitalizáció** kétségkívül napjaink egyik legmeghatározóbb megatrendje, az **innováció** pedig igen fontos a társadalom és a gazdaság fejlődésében. A **digitális technológiában** fontos szerepet játszó kommunikáció az alábbi összefüggésben realizálható a képzési folyamatban: Digitalizáció és Innováció – Technikai kommunikáció – Designkommunikáció - Jövőtudatosság.

A **digitális kultúra** egy olyan fogalom, amely leírja, hogy a digitális technológia (IKT), az AI és az IoT hogyan alakítja azt, ahogyan emberként kölcsönhatásba lépünk egymással. Napjaink uralkodó globális megatrendjében, a digitális átmenetben jelentkező pedagógiai innovatív fejlesztés során az egyik legfontosabb cél az algoritmikus, a kritikus és a kreatív gondolkodás kialakítása, fejlesztése (szükséges és elégséges feltétel: a **digitális kompetencia** fejlesztése a felelősségteljes innováció dimenzióinak megfelelően). A saját, materiális világunkat már ismerjük, de az új világot, melyben párhuzamosan élünk, melyben kitüntetett szerepe van a **digitális kultúra 7 dimenziójának**, még alig fedeztük fel, a benne rejlő potenciál még rendkívüli csekély mértékben kihasznált.

A digitális kultúra hét dimenziója:

Életképesség	Bizalom
Nyitottság	Egymásrautaltság
Tudás	Agilitás (Tettekészség)
Felelősségvállalás	

A **jövőtudatos gondolkodásnak** a digitális korban hatása van az intézményi közösségformáló szemléletre és célrendszerre is. A digitalizáció, a **digitális kultúra 7 dimenziója a jövő motorja**, így minden ágazat minden szereplőjének fel kell készülnie az általa diktált kihívásokra. Ennek a folyamatos sikerorientált innováció a kulcsa, a hozzáadott értéke az **innovációs intelligencia**.

Kulcsszavak: digitális kultúra dimenziói, digitalizáció, digitalizációs technológia, felelősségteljes innováció, jövőtudatos gondolkodás, innovációs intelligencia

ZUTI PÁL

FELNŐTTKÉPZÉS 4.0 – A JÖVŐTUDATOS FELNŐTTKÉPZÉS A DIGITÁLIS KORSZAK SODRÁSÁBAN

Olyan **felnttképzési stratégiát kell kidolgozni**, amelynek eredményeként fokozódik a képző és partnerei közötti kapcsolatok erőssége, melynek következtében a felnttképzés naprakész és informatív adatokat tud majd biztosítani a társadalmi és egyéni igényekre, szükségletekre vonatkozóan, amelynek köszönhetően sokkal felkészültebben és hatékonyabban tud reagálni a kihívásokra. Mindezeket túl járulékos haszonnak (hozzáadott értéknek) tekinthető, a kialakításra kerülő stratégiai dokumentumhoz kapcsolódó „best practice”-ek (felnttképzési módszerek) megosztása. A képző felnttképzési stratégiája **a felelősségteljes innováció dimenzióinak megfelelően**, a felnttképzési tevékenységhez, az Ipar 4.0 követelményeinek megfelelő digitális fejlesztéshez kell, hogy iránymutatást és segítséget adjon. A képző felnttképzési stratégiája piaci terméket kell, hogy kínáljon, ezért a **hatékonyság és a versenyképesség** mindig előtérbe kerül. Ennek legfontosabb jellemzői: minőség, megbízhatóság, adaptivitás, résztvevő-közpon-túság. A **felelősségteljes innovatív felnttképzési tevékenység** környezetének javítására is pozitív lépések történhetnek, amelyek magukban foglalják egy attraktív működési modellt, illetve egy vonzó spin-off környezet kialakítását is. Ez egy újabb lépés a jövő felntt- és szakképzésének építésében. Annak érdekében, hogy a változások emberi háttere is megfelelő legyen, szükség lesz arra, hogy a felnttképzéssel átfomálódjon a gondolkodásmód és a kompetenciakészlet olyanná, mely sokkal inkább helytálló a digitális korban.

Kulcsszavak: felnttképzés 4.0, felnttképzési stratégia, digitális kor, felelősségteljes innováció, jövőtudatos gondolkodás, innovációs intelligencia.

ANGOL NYELVŰ ABSZTRAKTOK

VERA ALPÁR

**INNOVATIVE STRATEGIC DEVELOPMENT IN EDUCATION:
LEVERAGING ORGANIZATIONAL TOOLS FOR FUTURE SUCCESS**

This 15-minute conference presentation will highlight the critical role of innovative strategic development in the ever-evolving landscape of education. Focused on the use of organizational development tools, the presentation will explore key elements at the dynamic intersection of innovation and strategic planning. Emphasis will be placed on the necessity for strategic foresight to address challenges and position educational entities as agile contributors to societal advancement, with a specific focus on enhancing equity. Attendees will gain insights into practical recommendations for collaborative partnerships, continuous professional development, and adaptive governance. This presentation aims to equip participants with a comprehensive understanding of how innovative strategic planning, particularly through the use of organizational tools, can effectively navigate the future of education.

Keywords: innovative strategies, organizational development tools, strategic foresight

DÁNIEL BODNÁR – CINTIA CSÓK

THE ROLE OF EDUCATIONAL SUPPORT STAFF IN FAMILY-SCHOOL PARTNERSHIP: A TEACHER'S PERSPECTIVE

In Hungary, teachers receive support from various educational professionals, such as teaching assistants, school social workers, and school psychologists. However, comparative data shows that the number of educational support professionals per teacher in Hungary is below the OECD average. The purpose of our research was to identify the educational tasks and challenges that require teachers to collaborate with school support professionals. A qualitative study was conducted between March and May 2022, in which ten teachers were interviewed using a semi-structured format. The participants were selected through snowball sampling. The data was analyzed through transcription, text reduction, and hermeneutic analysis. During the interviews, we explored various topics such as educational and familial challenges, the allocation of responsibilities between teachers and educational support professionals, and the relationship between families and schools. Our findings suggest that many of the challenges arise from a strained relationship between teachers and parents. Furthermore, the shortage of support professionals hinders effective resolution of family and educational issues. It is important to note that the respondents in our study had limited and/or inaccurate information regarding the roles and professional limitations of school support professionals. This lack of knowledge makes it challenging to establish a partnership between educational actors. Additionally, it is important to acknowledge that the results of our study cannot be generalized due to the non-probability sampling and the small sample size of respondents. However, this presentation provides insight into the factors that promote or impede collaboration between teachers, school support staff, and families. “The research on which this paper is based has been implemented by the MTA-DE-Parent-Teacher Cooperation Research Group and with the support provided by the Research Programme for Public Education Development of the Hungarian Academy of Sciences.”

Keywords: family-school partnership, educational support staff, teachers' perspectives

NOÉMI DOKTORCSIK

**HERMENEUTICS – CONSTRUCTIVISM – DRAMA PEDAGOGY
AN OUTLINE OF A TEACHING MODEL**

Although hermeneutics, constructivist epistemology and drama pedagogy emerged in different periods and contexts, there are certain similarities in their features. These similarities can be identified and revealed in order to offer a new perspective on didactic processes in education. In my presentation, I outline the fundamental concepts shared by all three approaches, which include cognition and understanding, the nature of knowledge, the role of the learner/receptive individual, the interpretation of “true” and “false” epistemological concepts, the importance of prior knowledge in cognitive processes, and the interpretation of objective reality. Some of the former concepts have constantly changed and transformed during scientific paradigm shifts. Even today, many researchers endeavour to answer questions about what knowledge is and what knowledge is needed for the development of modern individuals who find themselves “thrown into the world”. In order to understand the cognitive processes occurring in the classroom and to facilitate them effectively, teachers today must commit to one of the answers to these questions. Furthermore, recent international research on education examines the components of learning theories in teachers’ thinking, as well as teachers’ beliefs about cognition, understanding, and knowledge. The theoretical concept outlined in this presentation, along with the systematisation of research findings, can contribute to the development of a teaching model based on the shared perspectives of hermeneutics, constructivism, and drama pedagogy.

Keywords: constructivism, hermeneutics, drama pedagogy

ANDREA KOCSIS

**INTERNET MEMES AS A POSSIBLE TOOL OF LANGUAGE PEDAGOGY –
BASED ON SECONDARY SCHOOL STUDENTS' PERCEPTION OF LEARNING
RUSSIAN GRAMMAR IN SZEGED, HUNGARY**

After a roughly 20-year-long relatively dormant period, the Russian language is gaining popularity in Hungary, however, this time it is almost exclusively taught to A1 level secondary school students whose first foreign language experience is in excessive majority linked to English. The idea of this research is rooted in the author's long-running experience according to which the switch from learning a weakly inflected language to learning a strongly flexive one may result in increased monitor-effect causing inhibitions and may also lead to the rise of the affective filter in the teen-age learners' foreign language performance. In Russian, different nominal and verbal forms do not only carry morphological meaning, but they have semantic functions as well, consequently, maintaining a relatively high level of morphological awareness and grammatical accuracy should be considered a key factor in not committing mistakes that may disrupt communication. The research containing both quantitative (SPSS-analysis) and qualitative elements focuses on two main areas: a) students' goals and motivations for learning English and Russian; as well as their perception of the importance of grammar (morphology and syntax) to their foreign language performance as contrasted in the two languages; b) students' prior familiarity with internet memes, more specifically image macros. The findings of the study support the validity of the author's idea of using image macros not exclusively because of their humorous potential, but also as a visual learning aid and an effective drilling tool of foreign language pedagogy, thus preparing the ground for a revised type of Pendergast series, reloaded by means of this new form of communication of the Compu-Skript era.

Keywords: internet memes, language pedagogy, the Russian language, morphological awareness, affective filter, visual learning

**THE CHARACTERISTICS OF CLASS DISCOURSE BASED ON THE OPINION
OF TEACHER TRAINEE CORRESPONDENT STUDENTS**

Unfolding the special features of discourse in lessons is an interdisciplinary field, which can be examined from aspects of pedagogy, social psychology, methodology, sociology, linguistics, communication theory, sociolinguistics, or information theory as well. Based on relevant research, first of all, we talk of the continuance of communication techniques applied on an instinct level, which can mostly be viewed at from the aspect of the superordinate, coordinating role of teachers. At the same time, nowadays, students belonging to generation Z and alpha require more diverse learning situations and more interactive class communication. From this comes the well-founded question: How can future teachers meet these expectations?

In this presentation, based on the experiences and reflections of correspondent teacher trainee university students, the issue mentioned above is viewed at from the perspective of teacher explanation, question techniques, and the involvement of students into class discourse. The people participating in the research have found one of the biggest challenges in choosing the style of speech matching previous knowledge of students and their abilities, specifying the complexity of explanations and instructions, and forming questions matching the right level and the competences of students. In several regards, the informants followed the same practice: They strived for an explanation which makes various learning modalities possible and is paired with illustration and a realization of a style which is in accordance with the requirements of the given subject and which is at the same time close to students; all this could mostly be reached through the illustration of abstract materials by means of lifelike examples, through often giving questions regarding the understandability of the material, that is to say, through prioritising the triadic dialogue between teacher and student. On the other hand, it turned out from the reflections of university students that teacher statements based on knowledge stood in the focus, furthermore, making students active was in several cases a challenge. Since the answers of students have often been short, they haven't given a nuanced picture about the complex phenomenon of class discourse. The results point out first of all the fact that during education, it is – in connection with the constructivist paradigm – a significant task (even more as before) to make university students familiar with communication patterns connecting roles of observation and knowledge organization, and with question techniques developing thinking, resp. to further develop their self-reflexive competence.

Keywords: teacher research, teacher-student discourse in class, communication competences and question techniques of teacher trainee university students

GULMIRA KUSSAIYNKYZY

**CLIL IN COMPUTER SCIENCE IN KAZAKHSTANI EDUCATION
WITH A SPECIFIC FOCUS ON THE USE OF ICT:
PERCEPTIONS AND PRACTICES**

In 2007, Kazakhstan initiated a trilingual education policy with the goal of equipping the country's future generations with fluency in Kazakh, Russian, and English languages. The Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach became a core pedagogy in trilingual education, introducing English as the medium of instruction for science subjects such as Chemistry, Physics, Biology, and Computer Science. Additionally, History of Kazakhstan is taught in Kazakh, and World History in Russian, regardless of the students' native language.

Nazarbayev Intellectual Schools (NIS), the pilot institutions, successfully implemented the trilingual education policy. A thorough examination of the practices in these schools is crucial for a smooth transition of general secondary schools to trilingual education.

This study explores how computer science teachers and students at NIS utilize ICT-supported CLIL. Despite computer science being considered "one of the subjects best suited for bilingual education" (Weise, 2013: 128), there is a lack of research on CLIL in the field of computer science (Weise, 2013). As computer science teachers are proficient users of ICT and inclined to teach in English, exploring their CLIL implementation can provide insights into best practices, effective instructional strategies, and meaningful ICT resources for CLIL, as well as challenges and potential solutions.

The study uses Bhabha's (1994) third space theory as a lens to examine how teachers' pre-existing knowledge before CLIL implementation influences their classroom pedagogy (Bedeker et al., 2023). This theory, applicable in non-European contexts, underscores an in-between space formed when different cultures, identities, or ideologies intersect (Gutiérrez, 2008).

To achieve the study's aim, convergent parallel mixed methods research was conducted using questionnaires and semi-structured interviews. A total of 35 computer science teachers and 142 students participated in the questionnaires, while 19 teachers and 12 students volunteered for interviews.

The findings reveal positive attitudes toward trilingual education among both teachers and students, attributing the availability of resources in the English language as a significant benefit. Additionally, the study sheds light on challenges faced by stakeholders and underscores the pivotal role of ICT and teachers' professional development in addressing these challenges.

The third space lens illustrates how Kazakhstani computer science teachers navigate the intersection of their previous Soviet-style professional knowledge and European CLIL reform. This negotiation gives rise to new practices and embodiments of science, showcasing a dynamic space where teachers continuously evolve as CLIL practitioners.

Keywords: content and language integrated learning (CLIL), Kazakhstani education, trilingual education

ILDIKÓ LEHOTKA

THE POSSIBILITY OF CHOOSING SINGING AND MUSIC TEXTBOOKS AND MUSIC AUDITION MATERIAL FROM THE 2010/2011 ACADEMIC YEAR TO THE PRESENT DAY – BASED ON THE OFFICIAL TEXTBOOK LIST

Textbooks play an important role in the teaching and learning process. A well-chosen textbook can be inspiring for those involved in education. Several textbooks, including singing and music books, were created after the political change in 1989, ending the state monopoly. New private publishers appeared, which also distributed educational publications for example textbooks, workbooks, or teacher's handbooks. The new editions mainly offer something new to the textbook market in their approach and appearance. In the 2010/2011 academic year, eight publishers' music books were included in the textbook list, but ten years later, from the 2020/2021 academic year (in ascending order) only one book – supported by the Office of Education – can be ordered. The publication of the audio materials has ceased, and new anthology was not prepared so far for the new textbooks. We intend to present which textbooks were available for the different grades to learn from, and we also mention the legal background of textbook publishing by the official music books' list. Teachers cannot choose from previously published textbooks, because their publication and distribution – with the exception of Mozaik Kiadó – has stopped. Our aim is to show the relatively rapid process in which the wide range of books was reduced and then limited to a single textbook.

Keywords: textbooks, music audition, publishing

ÁDÁM SINKOVICS

PROGRAMME AND CREATIVE ACTIVITY-BASED EXERCISES IN THE CLASSROOM

The use of information and communication technologies (ICT) in schools is an integral part of the 21st century's educational technology, its applications, tools and the effectiveness of the programmes it can be used are the subject of numerous academic and professional forums. In relation to this discourse, the presentation will attempt to develop a conceptual framework for the program-based and activity-based use of ICT tools in the classroom.

When developing the scope of smart devices in the classroom, it is worth paying attention to the differences between the learning processes and activities supported by the use of the devices.

The theoretical framework for this distinction is provided by Benjamin Bloom's concepts describing the cognitive operations of knowledge acquisition, which can be used to identify the complexity of the thinking operations involved in each learning process (Katona et al. 2020).

Niall McNulty Andrew Churches' definitions of learning goals and the complexity of thinking operations, adapted for digital environments and further elaborated on Bloom's system, provide a conceptual basis for distinguishing learning activities supported by ICT tools (McNulty 2017).

On this basis, based on the ways in which tablet use is applied in the classroom and the complexity of the thinking operations involved, it is possible to distinguish between program-based and creative activity-based use.

This discrepancy is based on differences in the programming of the applications used in the classroom (user options, specific number and type of tasks, built-in assessment and feedback system) and the roles and activities in the learning process (Sinkovics, 2021).

By presenting the operational characteristics of specific applications, the presentation aims to show that program-based tool use supports the cognitive processes of memorization and comprehension in terms of learning objectives, and to show that creative activity-based use, in terms of thinking operations, typically involves analytical, evaluative and creative activities. The conclusion of the analysis is that the two types of tool use can complement each other in the teaching-learning process and can be adapted to different classroom objectives and tasks. Both ways of using the tools can be used to establish the effectiveness of the students, the experience of success related to the learning process, and to strengthen the affective factors of motivation related to learning, which are also the key to the effectiveness of the teaching-learning process (Józsa – Fejes, 2012).

Keywords: information and communication technologies, creativity, smart devices

LILLA SZABÓ

SCHOOL SOCIAL WORK OPPORTUNITIES IN SECONDARY SCHOOLS

The reintroduction in 2018 of school social work as a compulsory form of child welfare is provided jointly by child protection and public education institutions. The target group for this “old-new” service ranges from 3 to 18 years of age. As in the case of the pedagogical work of public education institutions, social assistance needs to adapt to the changing circumstances of pupils’ age. Social workers in schools must therefore organize their professional work accordingly, in the form of individual, group, and community work. In my presentation, I would like to describe some of the circumstances of social work in secondary schools, including interdisciplinary challenges and age-specific issues, and the possibilities of preventive work, which I will present in the light of previous experience of working with group sessions on topics that are often taboo in groups of pupils and parents. The topics I will address are bullying, addiction prevention, media awareness, and stress management. Drawing on my previous professional experience in the field of child welfare, I will add to the experiential dimension of group work mentioned above by describing a specific form of community social work – the Kamaszcsoport. The latter activity provides assistance to children aged 14 to 18 who come within the remit of child welfare centers, according to the area of responsibility. In the discussion of the topics, I will try to highlight the importance of the supporting work and contributions of the NGOs, associations, and foundations that have directly and indirectly contributed to the professional team that I have been able to work with in the Family and Child Welfare Centre of the XVIIth District of Budapest between 2018 and 2021. In my presentation, I will try to highlight conclusions and lessons that are relevant from a pedagogical point of view in addition to the social-pedagogical focus. It is important to look at the changes in the practice of pedagogy today, what has changed or been added to pedagogical work, and where and how these two areas are intertwined in their activities and responsibilities.

Keywords: school social work, secondary school, prevention, group work, interdisciplinary challenges

EDIT SZILÁGYI

“KOLPING STUDENTS ARE DIFFERENT, AREN'T THEY?”

In our research we study the Hungarian Kolping high schools' pedagogy, which has four pillars in its centre. These can be found in the institutional documents (Pedagogy Program, Organisational and Operational Regulations, School Regulations) of KOSZISZ (Organisation of Kolping Educational and Social Institutions). Adolf Kolping introduced the education of young people according to four pillars: 1. Be a good father/mother! 2. Be a good Christian! 3. Be a good professional! 4. Be a good member of the community! Kolping made these pillars the essential elements of the compensation of social disadvantage (Dukai, 1996). We wanted to have a picture of the Kolping pedagogy's practical methods, firstly, through an analysis on the institutional documents, secondly, through interviews with one of the founders, with a former educational manager and with a retired principal (Szilágyi, 2023). In the third research phase, we asked the students' opinion about their school, teachers, and traditions with the help of questionnaires.

Keywords: Kolping pedagogy, compensation of social disadvantage in high schools, religious pedagogy, holistic pedagogy, KOSZISZ, high school pedagogy

MAROUA TALBI

**THE INTERNATIONALIZATION OF HUNGARIAN HIGHER EDUCATION:
ENGLISH MAJORS' VIEWS ON THE DEVELOPMENT
OF THEIR INTERCULTURAL COMPETENCE**

The present study explores the development of EFL students' intercultural competence in BA, MA, PhD, and the Teacher Training programme at a Hungarian university. It examines students' attitudes regarding the implementation of IC in their cultural and intercultural courses. Additionally, it aims to scrutinize the influence of these courses on the promotion of students' intercultural competence. To achieve these objectives, the definition and model of intercultural competence proposed by Barrett et al. (2014) were used. Group interviews were conducted with students participating in courses at the BA, MA, and PhD levels, as well as in the Teacher Training programme. The results indicated that the interviewees had mixed attitudes toward the courses. Some of the positive aspects they appreciated included the course tutor's knowledge, which seemed to raise their awareness of unintentional racist expressions they used. They also praised the use of cultural products, which contributed to the development of their knowledge of the target culture. The findings also suggested that the participants did not appreciate the lack of in-depth analysis of the cultural behaviours or practices discussed. It was found that the courses that the interviewees enrolled in potentially helped cultivate their respect for different cultures and show greater tolerance in unfamiliar situations through learning about the role of culture in shaping people's behaviours. Moreover, their intercultural skills appeared to develop as a result of the knowledge gained from their courses; for example, they learned about the significance of asking questions as well as active listening to ensure successful intercultural interaction.

Keywords: intercultural competence, EFL, students

ANIKÓ PANNA TÓTH – ANITA R. FEDOR

**SIMULATIONS IN THE EDUCATION, TRAINING,
AND PRACTICE OF SOCIAL WORK**

Simulation in medical and health science education is widespread, but not in social work education. In Hungary, social work university lecturers mostly use traditional education techniques, and field practice is an essential part of social work education programs. During field practices, the students gain experience under the guidance of field instructors, dealing with real cases, and communicating with real clients and professionals. At the seminars, we prepare the students for what can be expected in field practice, develop their skills, practice interviewing, discuss field experiences and ethical issues, and analyze case studies. By participating in social work simulations, students could get more practice, develop their skills, receive feedback, and become confident and competent before they start providing services to clients (Sunarich & Rowan, 2017). In the training of social work students, in the continuing education of professionals, and as a social work practice tool, there would be a wide range of opportunities to use simulation techniques. The type of simulation can be, for example, standardized clients, large-scale multi-participant situations, such as poverty or reentry simulations, virtual reality or computer-based simulation training (Hitchcock, n.d.), simulation board games, or interactive theater performances. The lecturers present several examples and good practices and examine the benefits of using simulations.

One area of integration of simulation techniques in social work education could be the *Social Sciences and Social Care* (MA) teacher training, which was first announced at the University of Debrecen Faculty of Health Sciences in the 2023–2024 academic year. It is planned that the learning of the related theory will be part of the course *Professional Methodological Accompanying Seminar* on Teaching Practice.

Keywords: simulation, social work, education, training, practice

**EFFECT OF PROCRASTINATION ON SELF-EFFICACY:
A STUDY AMONG STUDENTS IN ONLINE AND OFFLINE MODES OF TEACHING**

Procrastination, the tendency to delay or postpone tasks despite knowing the potential consequences, poses a significant challenge for students worldwide. This detrimental behavior had an impact on academic performance and self-efficacy, a crucial factor in motivation and achievement. While research has extensively explored the relationship between procrastination and self-efficacy in traditional offline learning settings, limited studies have investigated this association in the context of online learning.

The primary objective of this study was to examine the impact of procrastination on self-efficacy among undergraduate and postgraduate students enrolled in both online and offline modes of teaching. The study aimed to address the following specific objectives:

- To study the difference in procrastination based on the gender of the students.
- To study the difference in procrastination based on the class (UG/PG) of the students.
- To study the difference in procrastination based on the mode (online/offline) of teaching the students.
- To study the difference in self-efficacy based on the gender of the students.
- To study the difference in self-efficacy based on the class of the students.
- To study the difference in self-efficacy based on the mode of teaching of the students.
- To examine the relationship between procrastination and self-efficacy among the students.
- To study the effect of procrastination on self-efficacy among the students.

A quantitative research design was employed to collect and analyze data from a sample of 150 undergraduate and postgraduate students from various academic disciplines. The General Self-Efficacy Scale (GSE) and the Procrastination Quotient (PQ) were used to measure self-efficacy and procrastination tendencies, respectively.

Data analysis involved descriptive statistics, t-tests, Pearson correlation coefficients, and multiple linear regression analysis. The findings were interpreted in light of relevant theoretical frameworks, to provide insights into the mechanisms underlying the observed relationships.

This study demonstrated that procrastination and self-efficacy are negatively correlated in online and offline learning environments. Procrastination negatively impacts students' self-esteem and academic performance. To improve academic success, educators and policymakers should employ procrastination management strategies like self-regulation skills, fostering positive learning environments, and breaking down large tasks into manageable steps. Educators should provide opportunities for feedback and support, and policymakers should consider funding programs that teach procrastination management skills. These measures can reduce procrastination rates and enhance academic success.

Keywords: self-efficacy, procrastination, students, online learning, offline learning, academic performance

GERGÓ VIDA

**POSSIBILITIES FOR INCREASING EFFICIENCY IN EDUCATIONAL DIAGNOSIS –
POSSIBILITIES OF USING BAYES NETS IN THE IDENTIFICATION
OF LEARNING DISABILITIES**

Learning disability is a conceptually dichotomous, non-deterministic definition. The weight and significance of the test results for diagnosis are uncertain. Learning disabilities are school-related, although some signs can be detected in kindergartens. The first step in diagnosing it is for teachers to report problems, such as low performance and inappropriate behaviour, although it is not their job to administer specific tests.

According to the DSM-5, learning disability is not a static condition, and diagnosis is individualized and tailored to a specific student or case. The sequence of events in diagnostic testing can be interpreted as the nodes in the identification process. The relationship between the nodes does not provide a diagnosis of learning disability but can reveal the background to expert thinking and diagnosis. The resulting directed graphical model is the Bayesian network. The measurement-evaluation points of the expert process in this interpretation are the different probability variables of the learning disorder. Thus, the model of the current diagnostic practice can be effectively tested with a Bayesian probability theorem based on the available data.

Our dataset is a complete sample of single-county expert committee examinations generated from the expert opinions of 586 children coding for learning disabilities in the 2019/20 school year. The expert opinions in word format are recorded with a research licence, processed, and stored in accordance with GDPR principles.

In our analysis, we applied Bayes' full likelihood theorem to determine the probability of which variable is indicative of a learning disability. The variables were plotted as a network using software to graphically visualize the dependencies between the test results and diagnosis.

Our research question is: Can a sequence of events potentially predictive of a later diagnosis of learning disability be identified that is linked to children's school performance?

Our hypothesis was that a sequence of events in the diagnostic process of learning disabilities may predict the likelihood of identification. The texts of expert opinions provide the variables and data that indicate the events on which the diagnosis was based.

Our expected results are that the Bayesian network representation of the learning disorder diagnostic event sequence will allow for a more efficient delineation of the risk group, automation of the stages of the assessment process, and thus, optimization of the use of resources.

Keywords: learning disorder, Bayesian network, efficiency, diagnostics, automation